

СЛЕДВАЙ АНГЕЛИТЕ
Пътят на Отдадеността
от Свами Б.Р. Шридхара

Предговор

Да имаме дори най-лекият досег с Божествеността е най-голямото ни щастие. Това е възможно когато по Божия воля човек влезе във връзка с представител на Бога – истински духовен учител.

Ограничената джива¹ ще открие в Божия представител всичко, от което се нуждае за да напои своята най-вътрешна духовна жажда. Възторгнат от словата и близостта на духовния учител, човек леко напредва по пътя на отдадеността.

В „Следвай ангелите” Шрила Б.Р. Шридхара Госвами Махараджа дава светлина върху пътя на отдаването, описвайки детайлно многото фини моменти в разбирането му, необходими за нашия напредък в духовния живот.

Шрила Шридхара Махараджа говори на читателите си от дълбината на своето субективно изживяване на Абсолютната Истина. Водачеството, което получаваме в „Следвай ангелите” е с наистина неопценима стойност за вървящата към Вечността душа. Затова се молим онези, които имат щастието да прочетат тази книга, да чуят Негова Божествена Милост с дълбоко внимание – защото както се казва в учените кръгове: „Когато мъдрите говорят, мъдрите слушат”.

Въведение

„Следвай ангелите” е една наистина навременна публикация, която със сигурност ще вдъхнови всички искрени души, търсещи най-висшата равнина на истината. „Шримад Бхагаватам”, най-възвишеното писание, която някога е виждало бял свят ни уверява, че ако човек иска да напредне в духовния живот, необходимо е да следва стъпките на отдадените на Бога.

*бхаванти пуруша локе мад-бхактас твам анувратах
бхаван ме кхалу бхактанам сарвешам пратирупа-дхрик*

„Онези, които следват примера ти, по естествен начин ще станат чисти предани на Мен. Ти си най-добрият пример за Мой отдаден и останалите трябва да следват стъпките ти.” (Бхагаватам 7.10.21)

В „Следвай ангелите” авторът Шрила Б.Р. Шридхара Дева Госвами Махараджа, знаменитият Пазител на Предаността, повежда читателите по пътя на отдаването, посочен от предишните ни ачарии², такива като Шрила Бхактивинода Тхакура и Шрила Бхактисиддхантара Сарасвати Тхакура Прабхупада. Да се следва пътя на предишните ачарии е истинският начин да се успее в духовния живот; скриването на пътищата на учителите или фантазирането на собствен метод за духовна практика със сигурност вещаят провал.

В първата част на „Следвай ангелите” Шрила Шридхара Махараджа говори за Разбирането за Кришна като за най-висшата равнина на истината, до която може да

¹ душа

² учители

достигне човешкото същество. Основата на това разбиране е, че Абсолютната красота, обич, любов и хармония за най-възвишената цел, открита някога и че всички те се намират в Кришна до краен предел. Единствен Кришна е този, който може да удовлетвори най-съкровения копнеж на душата. „Събуди се! Стани! Потърси щастието си!”

Шрила Шридхара Махарадж обяснява че това изисква подобаваща връзка с посредник или гуру, който е непосредствено свързан с Кришна. Гуру подсигурява бъдещето ни в духовния живот. Гуру и Вайшнавите са Божиите представители и Шрила Шридхара Махараджа обяснява, че такива посредници са по-безценни от писанията и че всеки успех може да бъде достигнат чрез служене на тези възвишени представители.

Човек трябва да добие сериозното и искрено желание да узнае истината; с течение на времето това желание ще прерасне в чисто духовно влечение. Тогава в сърцето ще се събуди истинският вкус към истината и привличането към удоволствията, славата, престижа и парите ще изчезне. Когато този спонтанен вкус към истината се пробуди у нас ние сме в безопасност, но не и преди това.

В Кали-юга е специално препоръчано служенето на Святото Име, но преди всичко то трябва да бъде получено от истински гуру и трябва да бъде възпявано в близостта на садху или светци. Разцъфването на отдадеността е единствено любов, *Враджа Вриндавана бхава*. И още: проповядването е *санкиртана*³ – най-ефективният начин на възпяване. Проповядването е истинското служене към Святото Име, то не е просто отброяване на мъниста. Такива и много други осветления върху разбирането за Кришна се разкриват в първата част на „Следвай ангелите”.

От втората част е взето заглавието на книгата. Тук откриваме, че сме достигнали осъществяването на съкровения си търсения, но е дадено и предупреждение за внимание: „Глупците се втурват там, гдето ангелите се боят да пристъпят”. Във втората част Шрила Шридхара Махараджа ни съветва да следваме ангелите вместо да извършваме оскърбления нахлувайки там, за където не сме квалифицирани.

„Човек трябва да върви стъпчица по стъпчица. Ако пренебрегнем която и да е стъпка, няма да стигнем до никъде. На всяка стъпка трябва да сме внимателни и автоматично това ще ни изведе във върната посока. Не се опитвайте да се втурвате бързешком. Опитайте да останете малко по-долу, малко по-назад. Това естествено и мощно ще ви повлече към целта. Възвишените Вайшнави ще ви заведат там. Сами не можете да стигнете.”

За да вървим по най-добър начин в своя духовен живот, необходимо е правилно поставяне в относителността на Абсолютната Истина. Не се опитвайте да се блъскате напред – не се дръжте оскърбително. Останете малко встрани, малко по в ниското. Това ще привлече сполуката към вас. *Пуджала рага-патха гаурава-бханге*, опитайте се да запазите почтително разстояние. Нека най-висшата цел бъде винаги над главите ви. Не се втурвайте натам. Не е толкова евтино.

Шрила Шридхара Махараджа казва: „Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Тхакура специално даде това предупреждение: *пуджала рага-патха гаурава-бханге*. Шри Чайтанья Махапрабху ни е раздал онова, което е изпитал в най-дълбокия Си транс, но ние трябва да сме готови да платим за него. Сарасвати Тхакура дойде с тази мисия. *Пуджала рага-патха* – не нахълтвай! Глупците се втурват там, гдето ангелите се боят да пристъпят. Не извършвай оскърбление! Това е най-висшата надежда на живота ти, лелеяна животи наред. Нашата изрична цел трябва да бъде да добием темперамента на слуги. Не бива да се осмеляваме да пристъпваме в най-висшата равнина. Глупците се втурват където ангелите не смеят. Нека не бъдем глупци; нека станем ангели. Нека се

³ Съвместно възпяване на Божиите имена

опитаме да следваме ангелите.” Това е фрагмент от неоченимия съвет, даден ни от Шрила Шридхара Махараджа във втората част на книгата.

В третата част, „Висши Теми”, Шрила Шридхара Махарадж разкрива най-висшия идеал на *гуру-таттва*⁴: Гаура-Гададхара в *мадхурйа-раса* и Радхарани в *Кришна-лила*. Ако повдигнем малко повече главите си и погледнем нагоре, ще намерим Радхарани и Гурудева. Радхарани е творящата сила, изпълняваща скрито изотзад функцията на Гурудева. Изворът на милостта за гуру идва от изначалния извор на служене и любов. Шрила Шридхара Махарадж казва: „Помолени сме да не гледаме на гуру като на ограничен от своята обикновена личност, а като на прозрачен посредник на най-висшата функция на неговата линия. Единствено ако виждането ни е дълбоко ще можем да съзрем според дълбочината на своята вяра и визия, че *гуру-таттва* е много необикновена, изключително благородна, възвишена, широка, свободна и много дълбока.”

Като пример за възвишеното разбиране за гуру Шрила Шридхара Махараджа разказва как неговят гуру (Шрила Бхактисиддхант Сарасвати Тхакура) е видял Гададхара Пандита и Сварупа Дамодара респективно в Бхактивинода Тхакура и в Гаура Кишора даса Бабаджи. След това Шрила Шридхара Махарадж отнася ума на читателите си с несравнимото описание на Гададхара Пандита като сянка на Махапрабху, тичащ след Него сякаш сърцето му е откраднато. Шрила Шридхара Махараджа сравнява Гададхара Пандита с Рукмини: „Когато Махапрабху заграбил духа на Радхарани, Нейната непокорна *вама* природа, онова, което останало наподобява Рукмини – един пасивен свидетел, безсилен да се защити, просто наблюдател. Един зрител, понасящ всичко, чието клето жалостиво състояние извиква нежност и симпатия у всекиго.” Такива и други висши теми човек би могъл да намери в третата част на „Следвай ангелите”. „Госай Пъблишърс” са дълбоко щастливи да предтсавят тази публикация; ние вярваме че тя ще бъде много добре приета всред преданите кръгове, тъй като съдържа неоченима мъдрост относно напредъка в духовния ни живот.

Шрила Шридхара Махараджа е известен по целия свят като светец и себе-реализиран чист отдаден на Бога – ето защо ние се прекланяме пред неговите лотосови нозе и смирено молим за прошка за всички грешки, които може би сме извършили в опитите си да му служим.

Свами Б.Г. Нарасингха
завършена на
13 октомври 2000

Част Първа РАЗБИРАНЕТО ЗА КРИШНА

Величествен, божествен звук, дивен зов идва от висшата небесна сфера: „Събуди се, стани! Потърси своето щастие!”

Няма как да не го добиеш; това е рожденото ти право, съкровището на собствената ти душа. Има я – връзката ти с Възвишената Божественост съществува! Няма как тя да не е в теб! Ти си Негово творение; ти съществуващ във връзка с Него. Би трябвало в себе си да имаш тази връзка. Не се обезсърчавай поради настоящото си положение; не бъди разочарован.

⁴ Гуру принципът

Ето така трябва да проповядвате по целия свят: „Елате всички! Искате *расам анандам*, сладостта на най-сладостното, несравнимото олицетворение на Кришна във Вриндавана; тази сладост бе щедро раздадена в Навадвип, рожденото място на Шри Чайтанйа Махапрабху!”

Осъзнатото за Кришна разбиране е най-висшето разбиране: разбирането за Абсолютното добро, Абсолютната красота, Абсолютният самодържец, Безкрайния. Ваикунтха в пълнотата на своята концепция е Голока. Вайкунтха няма *кунтха*, т.е няма граници. Това е Вайкунтха, разбирането за Безграничността. Когато то е в съзвучие с Кришна осъзнатото разбиране, това бива считано за най-висшата цел - Абсолютният, Самодържецът, Прекрасният, Добрият, Красивият, *расо вай сах. Акшила расамрита мурти*. Всички разбирания за *раса* са в хармония. Кришна разбирането за Абсолютна хармонизира многообразните видове *раса*. Това не може да бъде разбрано с наличните ни сетива и разум.

Във Вриндаванската концепция Безграничното е много близко до ограниченото: *апракрита*. *Апракрита* е където Безкрайният идва в непосредствена близост до ограничените същества, като че е един от тях. Когато Той е толкова наблизко, толкова тясно свързан, никой не би могъл с лекота да разпознае дали е безграничен или не. Махапрабху ни предлага: „Опитайте щастието си във Вриндавана. Толкова е чудесен този процес: Нанда и Яшода, бащата и майката на Кришна, са уловили Абсолютна и Той пълзи е техния двор (*ахам иха нандам ванде йашиалинде парам брахма*). Опитайте да си осигурите позиция там, колкото и нищожна да е тя. Опитайте щастието си.” И ето ние търсим това свое щастие, пренебрегвайки всички останали предложения.

*кам прати катхайитум ише сампрати ко ва пратитим айату
го-пати-танайа-кундже гона-вадху и-ви ам брахма*

„На кого да разкажа това, кой ще ми повярва, че Върховният Абсолют, Парам Брахман е любовникът на Вриндаванските девойки и се наслаждава в горичките по бреговете на Ямуна?” (Падйавали, 98)

Невъобразимо е: Брахман, Великият, Абсолютният е дошъл да търси незначителната любов на младите пастирки от класата на краварите. Той е дошъл толкова близо, с такъв обикновен, селски маниер. Опитай да намериш щастието си там.

Това е единственото, което трябва да направим следвайки напътствията на Шри Чайтанйадева, който бива разбран като съчетанието на положителния и отрицателния аспект на Абсолютна. Положителният е зает с това да раздава Себе си на другите. Махапрабху е този безгранично и невъобразимо щедър аспект на Върховния. Шри Чайтанйадева е едновременно Радха и Кришна в едно. Той е Кришна в настроението на Радха, търсец самия Себе си. Той е едновременно позитивният и негативният аспект на Абсолютна.

Школата на Шанкара и други имперсоналисти твърдят, че когато позитивното и негативното се обединят, резултатът е един вид равновесие. Но според Вайшнавската философия, това единение е динамично. Неговата природа е на търсец – търсец самия Себе си, търсец положителния си Аз в настроението на негативния. В това търсене Той раздава Себе си на другите. Негативното привлича позитивното и по този начин позитивното бива раздавано на всички. Това е същината на Шри Чайтанйа Махапрабху. Неговите близки съратници са разкрили това разбиране и ние бихме могли да го схванем според силата и степента на вярата си.

Необходимостта от истински посредник

Истински представител на Кришна е необходим за да ни спаси, а също и за да помогне на другите. Немският философ Хегел казва, че първо е идеята и след нея следват движенията на ума и тялото. Неговата философия се нарича Идеален Реализъм.

Първоначално ние решаваме да направим нещо и едва след това се раздвижват ума и тялото; така че идеята е която ни ръководи. Най-важна е идеята. Която и идея да последваме - умът ни, тялото ни, всичко също ще я последва.

Дайва даршана, диванбхути - трябва да бъде направен божествен аранжмент и трябва да имаме подкрепата на *садху*, светците, истинските Божии представители. Може да се появят мнозина шарлатани, псевдо-посредници, *сахаджуи* и имитатори. Но ние трябва да отидем при истински представител и с негова помощ, по негова милост, постепенно ще достигнем целта си. Прахлада Махараджа казва:

*Наишам матис тавад урукрамангхрим,
спришати анартхапагамайад артхах.
Махийашийам пада раджо 'бхишекам,
нишкинчананам на варнита йават.*

„Дотогава, докато човешкият ум не е дошъл в съприкосновение с божествените нозе на Господа, належащо е да се получи помощта на Неговите предани представители, за да бъдат унищожени нежеланите елементи вътре в нас.“

Духовният ни живот не започва наистина докато не дойдем пред нозете на истински учител. Ето там започва той – истинският ни живот, истинското ни развитие.

Истинският ни напредък към Божествеността се случва когато бъдем приети от представител на Бога. Някои биха могли да кажат: „Това е монополна, тиранична система. Бог е за всички, за какво въобще ни е нужен някакъв си посредник? Той е открит за всички, Той ни познава всички. Нужно е единствено искрено да Го копнеем и Той ще дойде при нас.“ Такова може да е тяхното разбиране.

Истинският закрилник осигурява нашето бъдеще

Ние сме объркани, неспокойно тичащи насам-натам без каквото и да било принцип в живота си. Положението ни е много окаяно. Такъв живот е голяма тревога. Да мисля: „Не мога да вложа вярата си никъде“ означава че никъде не намирам приятел. Аз съм без приятели, сам сред чужденци, а може би дори сред врагове.

Но аз имам нужда от приятел или поне в краен случай от някаква приятелска атмосфера. Аз трябва да вляза в такава компания, където да мога да вложа цялата си вяра, нещо, в което да вярвам, на което да разчитам. Ако нямам това, животът ми е пълна мизерия. По безкрайната Божия милост, някаква *шраддха*⁵ трябва да дойде при нас: „Не просто че мога да се доверя и да повярвам, но и не мога да не покажа своята почит към личност, която е в по-висша позиция, *гурум евабхигачет*.“

Когато страдаме от крайна несигурност, ще закопнеем за връзката с гуру, духовен учител. Гуру е не само този, когото ще запитваме с вяра и упование, но той е нашият пазител и доброжелател, в степен много по-голяма отколкото сме самите ние за себе си. Закрилникът е приятел, който мисли за нас много повече, отколкото сами мислим за себе си. Той знае много повече за нашето добруване от нас самите. Ето такава нещо е да имаш закрилник, приятел, гуру.

⁵ вяра

Ако някой извърши *Вайшнава-анарадха* или *Нама-анарадха* - оскърбление срещу Вайшнава или срещу Святото Име - той отново и отново ще бъде възспиран по пътя си. Това не е евтино нещо. Въпреки всичко съществува възможността под подходящо водачество една душа да достигне възвишена позиция само за един живот. Това не е невъзможно.

Нароттама Даса Тхакура казва: *ашрайа лана бхадже таре кришна нахи тйадже*: „Ако успеем да намерим истински закрилник, бъдещето ни в духовния живот е осигурено.” Кришна не би могъл с лекота да отхвърли закрилника, защото той има солидна връзка с Бога. Ако влезем в сферата на грижа на своя пазител, положението ни ще е осигурено. Единствената ни утеха е, че се движим чрез Божия посредник. Бог е толкова мил и доброжелателен, че ни е изпратил Своя представител - да ни събере под крилото си - и в това е едничката ни надежда. Нека бъдем благодарни за това и нека не предаваме никога Неговия представител. Трябва да бъдем внимателни и да виждаме, че изменим ли на Божия пратеник, изменяме на себе си.

Ана саба маре акарана. Другите, които още не са способни да се отдадат в святите нозе на своя закрилник или гуру, се намират в несигурно положение и могат да бъдат отклонени от който и да е посредник. Бъдещето им е плачевно. Те са без подслон, без *ашрайа*⁶. Ако чрез своята вяра ние имаме истински идеал в живота и намерим истински закрилник, тогава със сигурност нашето бъдеще на практика е обезпечено. Тогава единственият ни дълг ще бъде към нашия пазител, към нашия Гурудев, нашия *ашрайа* и всичките ни останали задължения веднъж завинаги ще бъдат автоматично изпълнени и незабавно приключени.

Да прекосим надлъж и шир този неизброден свят, в който няма нищо друго освен разнообразни видове експлоатация в различни планове, е също като да плаваме с кораб без кормило, който може да бъде отнесен от морските бури неспирно без цел или посока. Но чрез вярата (*шраддха*) можем да се свържем със своята възвишена цел на осъществяване и пълнота. Като начало трябва да бъде решен този проблем – след това истинският живот може да започва.

Да измериш Безкрайното

Вярата е единственият инструмент, с който ограниченото би могло да измери Безкрайното. За да се обозре Безграничното всички други методи са безплодни. Вярата е най-обширната субстанция вътре в нас. Тя може да покрие безкрайно дълго разстояние. Сред Необятността, каква вяра бихме могли да имаме във вярата? Ние се боим от сляпата вяра. Въпреки всичко в Безкрайността невъзможното става възможно. Всичко е възможно, но единствено вярата има способността да ни свърже с Безкрайността, докато всички останали методи са безполезни.

Вярата е единствената ефективна връзка. Трябва да подходим към обекта на своите търсения откъм същата плоскост. Можем да доближим Безкрайността единствено с помощта на *шраддха*. Не можем да се надяваме да добием някаква връзка с тази най-фина равнина от фундаментално съществуване в помощта на очите, носа или ушите, нито дори на интелигентността и разсъдъка. Ако искаме да имаме някаква връзка с най-финия план, който лежи в основата на това творение, това е възможно единствено чрез вяра (*шраддха-майо 'йам пурушах*).

Шраддха, вярата, може да изброди големи пространства. Трябва да сме способни да почувстваме и разберем, че вярата не е просто въображение; тя има ясна реална

⁶ убежище

позиция, най-действителната позиция вътре в нас. Когато успеем да разтрогнем връзките си с всички фази на сетивното възприятие, ще можем да заживеем единствено във вярата. Когато цялото ни натрупано съкровище от опитности ни измами и подведе, вярата ни ще ни спаси.

В най-висшия тип преданост никога не съществува желание Кришна или Неговите придружители да дойдат да ни служат или да ни подсигурият, или пък Той да ни разкрие Себе си. Да Му налагаме капризите си – това не се нарича служене. Той може да направи каквото Му се харесва. А каквото се изисква от нас, би трябвало да се чувстваме щастливи, че ни е дадена възможността да го набавим. Елиминирайки до изнемога всичките си желания, ние трябва да предоставим себе си напълно на разположение на Върховния Бог, който никога не бива да се налага да изпълнява какавата и да било наша заповед или желание.

По природа Кришна е винаги готов да изпълни всяко желание на Своите предани (*йога-кшемам вахамй-ахам, Гита 9.22*). Но възвишените предани не искат Той да им дава каквото и да било или да им отдава каквото и да било служене. Такава е чистотата на тяхната преданост. Посредством вярата си, те мислят така: „Той е моят Бог. Аз не желая да имам Неговият *даршана*⁷ просто за да задоволя нищожната си нужда да видя, че Той съществува.” Много е нисък този стандарт на вяра, при който единствено ако можем да Го видим ще се уверим, че Той съществува. Ние нямаме способността да Го видим. Да Го направим свой обект, запазвайки себе си като субекти – това е нисък стандарт на вяра. Но извисената, интензивна вяра напълно потвърждава, че Той е прекрасната причина на всичко. Той съществува.

Искреното желание е единствената цена

Махапрабху казва: *нахам випро на ча нара-патир напи вайшио на шудро... гопи-бхартух пада-камалайор даса-дасанудасах*. В началото е *варнашрама-дхарма*, регулираният живот. Това е само началото, след това постепенно има развитие и ние би трябвало да се изкачим до абсолютното служене на Кришна. Кришна не зависи от каквато и да било форма на живот; Той не се съобразява със закони и форми; единственото важно е служенето, *кришна шантус*. *Йат кароши йад ашнаси*. Каквото и да правим, каквото и да мислим, за каквото и да говорим – всичко трябва да бъде в служене на Кришна. Такъв е стандартът на предаността.

Това е единственият път. Това е нещото, което ни ръководи. *Лаулям*, единствената цена е нашият *лаул*, искрен копнеж, нищо друго. *Кришна бхакти раса бхавита матих*. Рамананда Рая казва на Махапрабху, че ако човек намери това някъде, трябва да се опита да го добие. Какво е това нещо? Чистата наклонност за служене на Кришна; съкровеният стремеж да искаме Кришна, да Го получим, да Го имаме; искреното желание да Го имаме. Където и да откриете това желание, където и да намерите капчица от това божествено привличане, опитайте да я получите на всяка цена. Придобийте я! Тя може да бъде почерпена отвсякъде и от всекиго, няма никакво значение. *Киба випра киба нйаси шудра кене найа, йеи кришна таттва сеи гуру хайа*. *Брамин, саннийаси* или *шудра* – онзи, който познава Кришна е гуру.

Където и да има капка от тази божествена любов, опитайте се да я вземете. А каква е цената? Искреното желание за нея. *Лаулям апи мулям екалам*. Единствената цена е сериозното желание. То не може да бъде заплатено с никакви пари, нито пък е нещо, което може да бъде добито чрез множество формални практики в течение на милиони

⁷ да Го срещна

животи. Нужна е същина, а не форма. Формата е необходима единствено доколкото би могла да ни свърже с истинската същина, иначе от нея няма смисъл. *Сарва дхарман паритйаджа*, изоставете всички задължения, които можете да доловите или осъществите. Дръзко се опитайте да скочите в океан от нектар. Това е учението, за което копнеем. Искрено и сериозно желание, ето това трябва да имаме; то е същината на *бхакти*⁸.

Има такива, които искат да научат за Кришна само от *шастра*, от писанията. В календара пише, че тази година се очаква много дъжд, много дъжд ще вали. Но ако притиснем календара, ще оцедим ли от него и капчица вода? Нещо такова е и *шастра*. *Шастра* ни казва: прави това, прави онова, но писанията не могат да ни дадат Кришна. Отначало ние получаваме насоката, а след това практикуваме; сами трябва да го направим. Безпомощни сме ако търсим резултата в този или в онзи метод.

Вайшнава е по-висш от Шастра

На практика ние трябва да влезем във връзка със служенето на Вайшнава. Но на кого да служим? Не мога да вляза в директна връзка с Него. Тогава на кого да служа? Мурти, формата на Бога *виграха* присъства, *шастра* присъства – но в известен смисъл те са повърхностни. Истинската същина откриваме във Вайшнавата, в сърцето му.

Дхармасыа таттвам нихитам гухайам. Разбирането за Кришна, Кришна такъв, какъвто е, познанието и любовта намираме живи в сърцето на Вайшнавата, който е насочил всичките си дела към Него, към служенето на Него.

Вярата в отдадените, във Вайшнавите, ни дарява най-значителната помощ. Такава позиция не е колеблива, а стабилна. Онзи, който има вяра във Вайшнавите постига осезаема преданост. Иначе само с абстрактната вяра в Бога, без вяра в отдадените Му, ние не сме нищо повече от начинаещи на степеня *канишитха-адхикари*. Това е нестабилно ниво. Нашата преданост достига надежден стандарт едва когато успеем да развием вяра в отдадените и да признаем значимостта им. Отдадените са дори над *шастра*, писанията. Реалното ниво, когато бъде развита истинската ни вяра в тях, е средната степен *мадхйама-адхикари*.

Във Вайшнавите истината е жива много повече отколкото във *виграха* (мурти), в *тиртха* (святото място за поклонение) или в *шастра* (писанията). В съзнанието на Вайшнавата намираме пряка връзка с Кришна. Намираме онова, което регулира всичките му дела и го отдръпва от светското привличане, отвеждайки го в някаква непозната и копняна посока. Бог го кара да върви в определена посока, която не би могла да бъде проследена от никоя загуба или печалба на този свят. Какво е това? „Там съм аз. аз не съм във Вайкунтха, нито в сърцата на *йогите*. Но където Моите предани пеят с радост за Мен, там съм аз.” (*Мач читта мад гата прана бодхайантах параспарам катхайантас ча мам нитйам тушйанти ча раманти ча*.) „Мислите на Моите чисти предани почиват в Мен, животът им е напълно посветен на служене на Мен и те извличат огромно удовлетворение и радост в това винаги да се просветляват един друг в разговори за Мен.” (Гита 10.9)

Чистото духовно влечение

⁸ предаността

В Рамануджа *сампрадая*⁹ има една история за трима отдадени, които се събрали в своя храм по някакъв случай. Те не се познавали един-друг. В мрака единият говорел, другият слушал. Разговорът им бил много сладостен. След това се присъединил и третият и те разговаряли заедно, макар да не се познавали. Чували били имената на този или онзи бхакта. Тогава след като поговорили известно време някой от тях попитал: „Ние сме тримата тука, но усещате ли присъствието и на четвърти?“ „Да, усещам присъствието на четвърти и това е Онзи, за когото говорим – Бог е тук! Той дойде в нашия разговор.“ Нека развием такова привличане, чисто духовно привличане, до степен в която нищо друго не ни е сладко освен Кришна, Радхарани и гопите. Това е единственото нещо, което е необходимо за да заемат Кришна и Неговата група най-съкровената част от сърцата ни в мисълта за Неговата *лила*, Неговото име, Неговото обкръжение.

*манмана бхава мад бхакто мад йаджи мам намаскуру
мам евайшийаси сатйам те пратиджане прийо ‘си ме*

Кришна казва на Арджуна че той Му е най-любимият отдаден. „Обещавам ти, че никога няма да те измамя. Казвам ти, че съм всичко и няма да те излъжа. *Манмана бхава*, винаги Ме помни; *мад бхакто*, бъди Ми предан, служи Ми. *Мад йаджи*, каквото и да жертваш, прави го за Мен. *Мам намаскуру*, или поне Ми отдавай уважение. Ти със сигурност ще влезеш в Мен, ще дойдеш при Мен, *мам евайшийаси*, единствено при Мен ще дойдеш; *сатйам те*, истина ти казвам; *пратиджане*, обещавам ти. *Прийо ‘си ме*, ти си Ми най-скъпия. Това е истината: прави всичко за Мен, служи Ми, винаги мисли за Мен и със сигурност ще дойдеш при Мен. Такава е простата истина.”

Този начин на мислене, този живот в служене е влечението към Него. Как да развием такова влечение към Кришна? Преданите ни го даряват. Можем да го добием и от писанията, но тогава е плитко; истинската същина я дават само преданите.

В дълбината на сърцата им, във всичките им усилия, прониквайки всичките им дела, го има това специфично влечение и то е нещо божествено. Него искаме ние! То е фиността на най-финото, скритата нервна система. То задвижва тялото, помага му да действа. Нас ни привлича вътрешната енергия на отдадения, която го кара да върши онова, което не можем да открием никъде другаде в този свят, лишено от влечение към сетивните наслади, славата, голямото име или парите.

В него има нещо друго: влечение към Кришна. Неговите напътствия трябва да следваме! „Онзи, който директно идва да Ми служи, не Ми е истински предан. Но онзи, който е отдаден на Моя отдаден – той Ми е наистина отдаден.” Какво означава това? *Вайшнава-сева*, *гуру-сева*, *нама-сева*: служене на отдадените, служене на духовния учител и служене на Святото Име. „Любовта му към Мен е толкова силна, че където и да намери каквато и да било външна връзка с Мен, той напълно се захваща за нея.”

Истински вкус за истината

До тогава докато не намерим в сърцата си истинският вкус към истината, ние не сме в безопасност. В началото, на повърхността, духовният живот започва със *шраддха*, вярата, а по-отдолу са *сукрити*, специалните заслуги. След това е *садху-санга*, компанията на светците. Там се съдържа нашето отдаване на гуру. И тогава започва *бхаджана*, животът ни на служене в различните му форми, такива като *шравана*,

⁹ Ученическа последователност, школа

киртана, *пада-сева* или слушане, възпяване и почитане на Божиите остатъци. След това идва *анартха-нивритти*¹⁰, привличането ни към обектите, които са различни от Кришна, от Бог, намалява. Следва *нишитха*¹¹, неспирният копнеж към преданото служене и към нищо друго. И тогава се развива *ручи*, вкусът.

Тогава ще се събуди в сърцата ни истинският вкус към истината. Едва тогава ще сме в безопасност, но не и преди това. Когато спонтанният вкус към истината се пробуди отвътре – на сигурно сме. От този момент започва истинското ни развитие. Вкусът ще ни води. Когато добием вкус към сладостта, автоматично ще се втурнем към сладкото. До преди това трябва да останем под попечителство. Докато не открием, че истината е сладка, че Кришна е сладостен, ние не сме в безопасност в опитите си да подходим към Него. Толкова много развлечения могат да ни отмкнат насам и натам.

Нама-сева¹²

В Кали-юга специално се препоръчва всеобщото възпяване на Святото Име. *Садху-санга кришна нама ей*, човек трябва да се изкачи до онази истинска равнина, където може да приеме същностното Име – до Вайкунтха. Да приеме *вайкунтха-нама*, безграничното Име. Вярно е, че безкрайно количество грехове могат да бъдат премахнати, разсеяни, опростени с едничко промълвяване на Името. Но това Име не бива да е просто физически звук. То трябва да има като характеристика Вайкунтха: което означава да е безгранично, безконечно, идващо от равнината на вечността. И: *садху-санга*, Името трябва да бъде получено от Гурудева и трябва да бъде възпявано в компанията на светци.

Нама-санкиртан е проповядването на Святото Име. Но какво нещо е Името? Десетте оскърбления срещу Името трябва да бъдат разбрани и избягвани. Външното плитко изричане на Името трябва да бъде елиминирано и онова истинско Име, което е едно и също с Господа – то трябва да бъде прието. Това е *нама-бхаджана*¹³, това е *киртана*¹⁴, осветяващи величието и благородството на Святото Име. Името само по себе си е толкова пленително; Името е самият Бог! Ето по такъв начин трябва да се практикува *нама-киртан*. Така можем да бъдем спасени от външните замърсявания от силите на *карма* и *гйана* – плодоносната работа и спекулативното знание.

Нама е повече от обикновен светски звук

Ако приемем името, тогава трябва и да Му служим. Сат-санга. *Садху-санга кришна нама*. Служене означава напълно да се посветим на онова, на което служим. По такъв начин трябва да приемем Името. С каква цел приемаме Божието Име? *Канака, камини, пратишитха*: не за пари, не за наслаждение и не за да постигнем прослава. Ние сме готови изцяло да пожертваме себе си за Него, за Неговото Име. С такова настроение трябва да приемаме Името. То не е нещо ограничено. Целият живот в дланта си трябва да отдадем за Негова наслада. Цялата си енергия трябва да рискуваме за радост на Святото Име. В такова разположение трябва да се обръщаме към Него. Тогава е

¹⁰ Пречестване на нежеланите склонности

¹¹ Твърдата вяра

¹² Служене на Святото Име

¹³ Обожание на Името

¹⁴ възпяване

гарантирано. Когато стремежът ни, опитът ни са подкрепени с цялата ни сила, с целия ни живот, с цялата ни надежда, с всичко.

В такова настроение трябва да търсим капчица от нектара на Вайкунтха. Иначе е безсмислено. Умри за да живееш. Саможертва, *сева*¹⁵. *Сева* означава смърт – смърт на материалното его. *Сева* означава да отдадеш целия себе си на определена цел. *Сева* към Кришна означава да се откажеш от този подлудял, земен, объркан аз. Опитайте се да се избавите от настоящото си положение. То не заслужава кой знае каква похвала, то е нещо временно, смъртно, резултат от много реакции. Затова освободете се от неговия подслон. Излезте от него, колкото е възможно по-скоро. И влезте в земята на сигурността, добротата, красотата и сладостта. Опитайте се да влезете там.

Не е толкова евтино

Трябва да бъдем искрени и благоразумни, лишени от колебливост. Нашият подход трябва да бъде тотален, не частичен - правейки една стъпка напред и три назад. Иначе е като че ние – ограничените – се опитваме да превъзхождаме Безграничното. Ние сме толкова мънички, а сме готови да пожертваме само една нищожна част от миниатюрността си. Нашият стремеж е да добием Пълнотата. Добри ми приятелю, това не е толкова лесно. *Атах шру кришна намади, на бхавед грахйам индрийайих*. Ако единствено повърхностните ни сетива са заети да развиват съзнание за Кришна, за Него това е нищо. Езикът ни може и да произвежда някакъв земен звук, но това не е Кришна. *Севонмукхе хи джихвадау, свайам ева спхуратй-адах*, това не е Святото Име, а само светски звук.

За да бъде Името Кришна, Кришна трябва да се спусне в него. Не се самозалъгвайте; не си мислете, че като сме приели Името сме станали велики *садху*¹⁶. Не е така. Кришна трябва да слезе при нас във формата на звук. Той е духовен; Той е неземен. *Севонмукхе*, нашата пълна отдаденост на Него ще Го привлече и Той милостиво ще се спусне да ни помилва във формата на Името докато вършим делата си, докато изпълняваме задълженията си. Той ще идва във всяка наша стъпка.

Когато Му дадем себе си, Той ще ни приеме. Ще ни прегърне. Ще бъде вътре в нас и извън нас. Той е навсякъде, но само онези с чистите очи могат да Го зърнат, не тези, които са уловени в предразсъдъците на егоистичните цели и на обикновените дела. Не се оставяйте да бъдете пленени от предразсъдъци. Когато всички предубеждения бъдат изчистени, ще видим директно висшият принцип, лежащ зад всичко. Като дебел слой прах, склонностите към експлоатация и отречение ослепяват очите ни и ние не можем да Го видим.

Похотливите търсят красиви тела. Други мислят само за бизнес, защото обичат богатството повече от всичко. Те винаги са заети с похот или пари: светът на познанието им се разкрива пред тях. Съществува такава обществена прослойка. Те може и да претендират: толкова съм силен, толкова съм красив, толкова съм богат. Но всичко е фалш.

Истинският поддръжник на духа е Нарайана, всепроникващият, всезнаещ и вседобър принцип. Останалите ни помисли са временни. Уловени сме от толкова различни видове предубеждения. Онези, които са се освободили от техните влияния ще открият, че това е царството на Нарайана, поддръжникът и закрилникът на целия свят. Ние виждаме ръката Му навсякъде. Без Негова заповед нищо не би могло и да помръдне.

¹⁵ служене

¹⁶ светци

Служене на Името чрез истински посредник

Ако искаме да сме сигурни, че Кришна ще бъде доволен от процеса, с който се заемаме, най-важният принцип, който да ни ръководи трябва да бъде да действаме под опеката на Негов представител. Удовлетворението Му зависи от това. Ако посредникът е неистинен човек, тогава цялото ни усилие пропада. Но ако е истински представител, тогава ще спечелим с него. Ако чрез връзката си с него бъдем свързани с Вайкунтха, делата ни ще добият стойност. В противен случай ще загубим или ще извършим оскърбления: *нама-апарадха*, *сева-апарадха*, *арчана-апарадха*, срещу Святото Име, срещу преданото служене и срещу правилното обожание на Бога.

Дадено е в писанията: ако служенето не се изпълнява по правилен начин, със сигурност ще извършим някакви оскърбления към Муртите. Или Му носим удовлетворение, или Го притесняваме. Това е недопустим начин да се изпълнява този свят процес. Трябва да се пазим от *нама-апарадха* и *сева-апарадха*. Не трябва да бъдем прекалено самоуверени поради предишните си постижения. Може много да сме добили, прогресът ни може да е много голям, но не трябва да се възгордяване. Не трябва да бъдем доволни от себе си.

Самият Махапрабху казва: „Приел съм Името и показвам такава омиротвореност; проливам сълзите си в Името на Кришна. Но защо? Всичко това е фалшиво. Сълзите ми са само от показност, за да заблудят останалите колко велик преданоотдаден съм!” По същия начин ние не бива да вярваме, че сме отдадени. Трябва да бъдем внимателни, много внимателни. Кавираджа Госвами и Нароттама Тхакура пишат следното:

„Пренебрегнат съм, изоставен съм, изключен съм. Толкова съм нищожен; толкова замърсен! Отхвърлен съм от Вечната *лила*. Не мога да участвам в тази оргомна вълна на щастieto.” Такова трябва да е усещането на един истински Вайшнава, който наистина има връзка а Безкрайното. Колкото по-близо идва ограниченото до Безграничното, толкова характерът му не може да не бъде затрогнат. Това не е имитация; не може да е нищо друго освен истинското чувство.

„Празен съм, нямам нищичко!” такава трябва да бъде настроението ни. „Чувствам празнота дълбоко в себе си. Не успявам, животът ми е провал. Пропадам. Нямам и капчица Божествена милост, а изоставих за Него целия свят; всичко е свършено. Ако Ти не ме приемеш, Господи, с мен е свършено. Моля те, направи ме слуга на слугата на слугата на слугата Си. Дари ми дори и най-далечната връзка. Милостиво ми дай и най-отдалечената връзчица към Себе си. Не издържам иначе!” Тази прочувствена, сърцераздирателна молитва трябва да се изтръгне от предания; едва тогава ще открием щастieto си. Чарът на външния свят трябва напълно да бъде отхвърлен, сърцето да бъде напълно опустяло. И тогава близкото бъдеще ще се изпълни с нектара на милостта на Кришна.

Бхукти и *мукти*, желанията за наслаждение и за отречение биват сравнявани с призраци. Тези два призрака живеят в сърцата ни. И как тогава се осмеляваме да очакваме *Бхакти* да заживее там? Благородната дама на предаността, нима ще дойде тя, за да легне на същата пейка с тези привидения? Как можем да очакваме това? Нима сме се освободили от всички тези отвратителни неща, че се осмеляваме да поканим дамата на *Кришна-бхакти* да дойде?

Необходимостта от истинско смирение

Скромността ни няма погрешно да бъде взета за липса на компетентност, не се бойте от това.

*трибад апи суничена тарор апи сахишнуна
аманина манадена киртанйах сада харих*

„Онзи, който е по-смирен от стрък трева и по-издържлив от дърво, който отдава дължимата почит на другите без да желае почит за себе си – той има качествата да възпява винаги Святото Име на Кришна” (Шикшаштака 3)

Ето така е дадена основната посока, изпълнена с безмерно значение и надежда. Заели ли сме се с процеса на божествения звук за да достигнем целта чрез божествения звук? За да дойдем на това ниво трябва да приемем такова настроение на смирение. Тогава ще усетим, че съществува много фино ниво, чрез което можем да стигнем там. Това свръх-фино ниво съществува. Но ние трябва да приемем смирението тук и тогава ще бъде възможно да стигнем там; не става със сила. Няма нужда да се преместват планини, нито да се върви срещу речното течение; няма нужда от големи неща. Само чрез отглеждане на небесния звук ще можем да достигнем целта.

Но необходимо е да приемем това настроение на смирение и тогава ще почувстваме, че сме достигнали едно специфично и много фино ниво. Единствено чрез звука можем да влезем там. Душата ни може да бъде привлечена и свързана там единствено ако се проникнем с това *тринад апи суничена, тарор апи сахишнуна*.

Това е нещо голямо; то не е повърхностно твърдение. Ако добием такава настройка ще трябва да прекосим много океани - безкрайни океани ще трябва да преминем, да изживеем. От настоящата си позиция на егоистично перчене трябва да слезем до най-ниското ниво на стръкче трева. Ще трябва да прекосим страна след старана, равнина след равнина. *Тарор апи сахишнуна*, за да достигнем такава настройка ще избродим по пътя си толкова много слънца, луни и земи. На толкова определени неща ще трябва да кажем „сбогом”.

От толкова много конкретни мисли ще трябва да се откажем; изоставете ги за да достигнете тази правилна настройка. *Аманина манадена*. Връзката ни с по-фините и повисши неща изисква да пренебрегнем конкретните. Самата равнина на живота ще се промени. Ще се промени мястото, където влагаме делата си, енергията си – то не е в тази равнина, която ни изглежда толкова реална.

Махапрабху казва: не се противете, спрете да се противопоставяте; по-скоро ако се появи някаква съпротива, опитайте се да я понесете с цялата си мощ. Не искайте да се натрапвате във физическите пространства на другите. *Манадена*, не се противопоставяйте. Ако можем да направим това, автоматично ще бъдем изведени на едно определено ниво. Там ще открием хармония отвъд разбиранията и очакванията си, нещо прекрасно! Само чрез Святото Име ще открием че Кришна е всеизпълващ, всепроникващ.

Шри Чайтанйа Махапрабху напътства Рагунатха Даса Госвами винаги да бъде кротък и смирен и винаги да възпява Святото Име.

*грамйа-катка на шунибе, грамйа-варта на кахибе
бхала на кхаибе ара бхала на парибе
амани манада хана кришна-нама сада ла'бе
врадже радха-кришна-сева манасе карибе*

„Не говори като обикновените хора и недей да слушаш какво приказват. Не бива да ядеш твърде вкусна храна, нито да се обличаш красиво. Не очаквай почести, но

почитай другите. Винаги възпявай Святото Име на Кришна и вътре в ума си отдавай служене на Радха и Кришна във Вриндавана.” (Чайтаня Чаритамрита, Антйа-лила 6.236-7)

Не бива да присъстваме на светски разговори, нито да участваме в тях. *Бхала на кхаибе ара бхала на парибе*, не търси удовлетворение за езика и стомаха и не искай да носиш красиви дрехи за да ти се възхищават хората. *Амани манада хана кришна-нама сада ла’бе*, отдавай уважение на всички, но не търси уважение от никого. По този начин ще можем да приемем Името на Кришна винаги, непрестанно.

Врадже радха-кришна-сева манасе карибе, вътре в ума си трябва да се опитваме да служим на Радха и Говинда във Вриндавана. Ние сме във Вриндавана и служим на Радха и Говинда - такъв трябва да бъде мисловният ни стремеж. Външно трябва да продължим да живеем простичко живота си: без да имаме красиви дрехи, без добра храна, без да бъдем въвлечени в светски теми – нито да говорим по тях, нито да ги слушаме – винаги да отдаваме уважение на всички, а да не търсим уважение от никого. В такова настроение трябва да продължим *кертанийах сада харих*, да възславяме винаги Господа.

Силата в Името

Истинското име трябва да е *вайкунтха нама граханам*. Онова, което е Безгранично е Вайкунтха; то не е в земната измерима равнина. Мая, илюзията, може да бъде измерена с местния, провинциален интерес, не с Абсолютния интерес. Името не трябва да се корени там, но трябва да има връзка с Абсолютната сфера. Тогава то ще дойде да ни промени и подготви. Ще ни направи пригодни да служим на тази Абсолютна сфера. Кришна Го има; това не е измислица или въображение. Това е Реалността, а онова което сега си мислим за реално е неистинско.

Името трябва да има божествена характеристика. Кришна, Хари, тези звуци са *ниргуна*, отвъд всички материални качества, божествени. *Шабдха брахма нама-кришна; вайкунтха нама граханам ашешагха харам видух* (Шримад Бхагаватам 6.2.14). Името трябва да бъде с божествен характер, такова, което да отнесе всичко нежелано у нас. В Името трябва да има духовно разбиране. То не може просто да бъде една физическа имитация, произведена само от устните и езика.

Кришна, Хари, Вишну, Нарайана, всички тези имена са *Вайкунтха нама*. Необходимо е те да имат духовно съществуване, което е всичко. Да имат духовна дълбочина, не да бъдат имитация. Физическото подражаване не е истинското Име. То не е *шабдха-брахма* – може да излиза само един подражателски звук, но това не е истинската дълбочина. Името – това е *Нама-брахма, Нама-Кришна*.

В Името трябва да присъства някаква духовна основа, духовна истина, която да бъде разпространена чрез физическия звук. Звукът не е Кришна, но Кришна е в звука. Името трябва да бъде заредено с дух, който не е от земен характер. Това го няма в школата на Шанкара или Майавади (имперсонализма). Те вярват, че мекар името да не е ограничено под юрисдикцията на физическия свят, то все пак е само ментално, *саттва-гуна*, материалното качество чистота. Това е също продукт на Мая, неразбирането. Такова е тяхното погрешно схващане.

Силата е отвътре. Каква мисъл или чувство са вдъхнати в звука – това е важното нещо. Майавадите имат същата мантра, те също пеят Святото Име, но такова Име ще потъне в Брахмалока, най-високата планетарна система в материалната вселена. Те не биха могли да пресекат реката Вираджа, която е помежду материалния и духовния свят.

Майавада Нама е като гръмотевица

Когато Майавади имперсоналистът пее Името на Кришна, нашият Вриндавана Даса Тхакура казва, че неговата възхвала, неговият начин на приемане на Името и преданите му качества са като гръмотевица, удряща святото тяло на Кришна. Такова мантруване не носи успокоителен ефект. В Гаудия Матх¹⁷ ние се интересуваме от Реалността, не от проявлението. Ние искаме само онова, което е истинско в света на реализацията, в развитието стъпка по стъпка на духовните практики, в необходимата настройка. Нас не ни омайва външната форма; само формата не може да ни улови. Нас ни интересува идеята и постепенното, стъпчица по стъпчица разгръщане на разбирането: какво е Вираджа, какво е Брахмалока паравйома? Какво е Голока Вриндавана? Всички тези неща: *кармибхйах парито харех приятайа вйактим йайур гйанинас, тебхйо гйана вимукта бхакти парамах премаика хиш хас татах*. В *шастра* се казва, че от всички видове плодородни работници, Върховният Бог Хари най-много обича онзи, който е напреднал в познанието за висшите ценности в живота. Сред мнозина такива напреднали в знанието, онзи, който на практика е освободен чрез добродетелта на познанието си, би могъл да се заеме с предано служене. Той превъзхожда останалите. Обаче този, който всъщност е добил *према*, чиста любов към Кришна, е по-висш и от него. (Упадешамрита 10)

Необходимо е тази градация да бъде разбрана: какво точно е Вираджа, какво е Брахмалока, какво е брахмаджйоти или духовното сияние, какво е Шивалока, какво е Вайкунтха-лока и след това какво е Айодхйа, какво е Дварака, какво е Матхура и какво е Вриндавана – нужен е реалистичен поглед към цялото това степенуване. *На татха ме приямата атма йонир на шанкарах*: „О Уддхава! Нито Брахма, нито Шанкара, нито Санкаршана, нито Лакшми, нито дори Самият Аз – никой не Ми е толкова скъп като тебе.” (Шримад Бхагаватам 11.14.15)

Наиватма (нито дори Самият Аз) „ти си Ми любимият, Уддхава.” Как е възможно това?

Трябва да следваме духа. Ние сме роби на истината, просещи онова, което се лее върху нас отгоре, чистият духовен поток. Външната форма няма очарование за нас.

Степените на Святото Име

Има такива, които мислят, че *Хари-нама*, *Кришна-нама* и *Шива-нама* са едно и също – като например последователите на мисията Рамакришна или школата на Шанкара. Такова е тяхното учение, но тази идея произхожда от равнината на неразбирането. *Шуддха-нама*, чистото Име, трябва да има своята изначална форма в *ниргуна-бхумика*, далеч отвъд неразбирането на *майа*. Влиянието на майа достига до Вираджа; след това е Брахмалока, след това Паравйома. Истинското Име би трябвало да произлиза от Паравйома, а *Кришна-нама* произхожда от Голока, изначалната равнина на цялото съществуване. За да бъде наистина *Кришна-нама*, Името трябва да идва от най-висшата сфера – Вриндавана.

Нама-акара, простият физически звук, не е истинското Име. Истинското име ни е необходимо не само за да ни изведе от този свят на майа, на неразбирането, но и за да получим служене към Кришна във Вриндавана. Единствено онова Име, което идва от

¹⁷ духовното общество основано от Шрила Бхактисидхантара Сарасвати Прабхупада

сферата на Вриндавана, може да ни отведе там. Иначе, ако характерът на Името, на звука е от някакъв друг вид, то би могло да ни заведе единствено на съответното земно място.

Това е съвсем научно; то не е необосновано. Само думата не е Името. Значението и същината на значението, дълбокото разбиране на значението – то е всичко, наистина всичко. Това е най-важното, което служи на целите ни.

Правилното Име от истински Гуру

Трябва да опитваме да получим *упадеша*, напътствия, от истински източник, не просто от някого. *Асат сангете кришна нама нахи хайа*: не можем да открием истинското *Кришна-нама* общувайки с тези, които го нямат. Външният плитък звук може и да идва, но не и същината. Външното покритие на звука, обикновеният звук, може и да не е *Кришна*. *Нама-апарадха, нама-абхаша*. Това е обикновен звук, не е духовният Вайкунтха звук.

Там, където звукът е зареден с духовно познание, с чувство – това е *Кришна-нама*, това е *Кришна*! Повърхностното имитиране на *Кришна-нама* не е *Кришна*; то е прост земен звук. Когато имаме духовен живот вътре в себе си в заговорим за *Кришна*, тогава думите ни са натежали от духовна същност.

Има една история за доктора, който имал диспансер, където преглеждал много пациенти и предписвал много лекарства. Един ден вратата на диспансера била отворена, а доктора го нямало. Една маймуна нахълтала вътре, а маймуните са добри имитатори. Тя влязла и седнала в стола на доктора, подражавала му и раздавала лекарства наляво и надясно. Но лечението, предписано от маймуна не е същото като от лекар. Външният аспект – имитацията – присъства, но вътрешният аспект липсва. По същия начин във физическите действие би трябвало да има духовно разбиране.

Кришна-нама не е просто земен звук; то е нещо различно. Нужно е да приемем звука от истински учител, който има духовно разбиране, чиито думи тегнат от духовна същина. Наложително е. Инак всичко ще бъде напразно, ще отглеждате просто един светски звук. *Вайкунтха нама граханам ашеша*. Казано е в *шастра*, че трябва да приемете Името, което е идентично с Безкрайното *Вайкунтха-нама*; това е онзи звук, който е свързан а Безкрая, не ограниченият земен звук от ограничения свят. Един обикновен човек, студент, трябва да се обърне към истински професор, който наистина би могъл да му предложи образование, а не към който и да е. Такова е правилото.

Високоинтелигентният човек би намерил по нещичко и в най-обикновените случки. В незначителните събития вещият човек открива висши истини, както Нютон. Ябълката паднала от дървото и той разбрал: „О, земята я притегля, привлича я!“ Обикновените хора не виждат нищо повече от една паднала ябълка; те не получават реализацията, че земята я притегля. А Нютон открива гравитацията! Наблюденията над обичайното дават нова светлина за познавача, за оногова с развит ум. По същия начин възвишеният спиритуалист може да извлече дълбоко разбиране от привидно баналното. Но за обикновените хора това не е възможно. Те трябва да намерят верния източник.

Споменато е в *Упанишадите*, в Шримад Бхагаватам, в Бхагавад Гита, как и в какво умонастроение ученикът трябва да се обръща към *ачарйа*, духовният наставник. Ако *ачарйа* притежава практическо и духовно познание за истината, ако притежава дори само това качество, то той не е мним, а истински.

Трябва да потърсим истински лекар, който да излекува болестта ни, а не маймуна, подражаваща на лекаря. Това се нарича здрав разум. Ако жадуваме за духовно познание, тогава нека отидем при верния спиритуалист, а не при някой, който би ни

навредил, *авайшнава мукход гирнам*, псевдо-ачарйа. Развитие е възможно единствено ако има истинска обмяна. Понякога е много трудно. Дорбият професор е необходимост, но ако студентът не е достигнал стандарта, професорът нищо не може да постигне. И двамата трябва да са квалифицирани; единствено тогава може да бъде предадено учението.

Предимството на Кали-юга

Тази Кали-юга носи специална щедрост. *Киртанад ева кришнасийа мукта-сангах парам враджет*. Махапрабху сам е дошъл да я раздаде. Сега ситуацията е по-добра отколкото в другите епохи. Казано е в *шастра*: *йатра санкиртаненайва сарва-сварто 'бхилабхйате*, в Златната Епоха онези личности, които са *арйа гуна гйах сара бхагинах*, които съдят за нещата според качествата им чрез мъдро разбиране, ще усетят: „Аз искам да танцувам в Кали-юга! Тогава има специална щедрост свише.” *Йатра санкиртаненайва*. „Добре дошли в Кали-юга, Желязната Епоха.”

Светците, надарени с дълбоко разбиране копнеят да мантруват в Кали-юга. „Не искам раждане в Златната, а в Желязната Епоха, *йатра санкиртаненайва*. Тогава всичко може да бъде добито единствено чрез метода на възпяване на Името на Хари, *сарва-сварто бхилабхйате*. Всичко това е специалната Божия щедрост. Затова Кали-юга е необикновена и аз искам да се родя в нея.”

Шукадева Госвами също заявява всред събранието на древните учени: *калер дошанидхе раджан*. Тази Желязна Епоха е пълна с недостатъци, но притежава едно огромно предимство, *асти хй-еко манах гунах*: само като се заеме с проповядване за Кришна, човек се освобождава от всичко нежелано и добива най-висшата цел, *киртанад ева кришнасийа мукта-сангах парам враджет*. Какъв е този Кришна *санкиртана*, това проповядване за Кришна? Сигурно е нещо много специално, щом може да ни дари такива блага. Какво е това нещо? Трябва да търсим много внимателно. Това не е нещо измамно и коварно. То е онтологически факт.

Без помощта на нищо друго, единствено възпявайки Кришна-нама, проповядвайки за Кришна, ще се отървем от всички нежелани неща и ще достигнем висшият завършек на живота. Какво е това нещо? Как да се заемем с него? С дълбоко внимание трябва да запитваме за това. Не да стъпваме върху него. То не е маловажно нещо. Описано е, че то притежава толкова дълбока перспектива – гмурнете се дълбоко да я разберете. Ето с такова чувство трябва да се действа. Трябва да „умрем за да живеем” с цялата сериозност на това. Умри за да живееш – единствено с такава решителност ще можем да достигнем целта.

Какво е *киртана*? То е раздаване на обкръжението. *Киртана* е да се приема всичко от висшата област и да се раздава на обикновените хора. Това трябва да бъде извършвано с цялата му сериозност. Това е *кришна-катха*¹⁸; това е Кришна съзнание от верния източник. Почерпете го от истинския извор и го разлейте обилно навсякъде.

Да се проповядва не е лесно нещо в тази Кали-юга, защото обкръжението е много негативно. *Кала* означава кавга – съществуват толкова много мнения. Всички спорят за да установят собственото си превъзходство. Всичко усилено се мъчат да наложат своите различни помисли. И всред всички тях, ние трябва да раздаваме това и да го правим сериозно и искрено. Трябва да направим нещо истинско. С цялата си сила нашата посветеност трябва да извира от дълбината на сърцата ни, с цялата ни

¹⁸ Разгороти за Кришна

искреност. Тогава ще добием най-висши постижения. Това не е нещо обикновено, а самата реалност.

Шрадха е минималното изискване

Съзнанието за Кришна е безпричинно; така е, то няма начало и край. То е централният поток, централната вибрация, централната вълна. Всеки отделен интерес, всяко отделено съзнание е *анартха*. *Артха* означава необходимост; а всичко, което е ненужно но се представя за необходимо на основата на отделения интерес, е *анартха*. Това, което наистина е необходимо е да избягваме пътеката на отделения интерес, която ни подвежда и да се научим да разчитаме Безкрайното – да се идентифицираме с всемирния поток, с всеобщата вълна.

Когато ни отнасят различните вълни на отделеното съзнание, това е *анартха*, нещо, което не ни е нужно. Единствената необходимост е да се влеем във вълната на всеобщия интерес. Той е сам за Себе си, за Него. *Ахам хи сарва йаджнанам бхокта ча прабхур ева ча*. „Аз съм единственият наслаждаващ се на всички тези жертви, на всички движения в този свят. Единствен Аз им се радвам и всичко Ми принадлежи, безусловно.“ Такава е позицията на Бога. Той е всевишният, най-високият хармонизиращ център. А всички ние трябва стопроцентово да се отдадем на Него. Всяко отклонение от това е *анартха*.

Анартха означава безсмислие, нещо лишено от смисъл. Смисълът, служенето на целта е да се улови всемирната вълна, да се свържем единствено с всемирното вълнение. Всичко, което е различно от това е *анартха*, ненужно, нежелано. То не служи на никаква цел. Ние сме свързани с *анартха*, нежеланите неща, които не служат на никаква истинска цел.

Своят истински смисъл, целта на живота си, удовлетворението и пълнотата на съществуването си ще открием всред вълните на всемирния поток на Абсолюта. Това е Кришна съзнанието, най-всеобщата, основополагаща вълна. Нея трябва да уловим. Целта ни, осъществяването ни, пълнотата на живота ни е да се намираме единствено там, в онази равнина, не на тази плитка повърхностна плоскост на национален или семеен интерес или на обществено служене. Всички те са провинциални интереси. Но да се спре напълно собственото ни движение, да се приключи със собственото ни съществуване, да се постигне *самадхи*, прекратяване на всички дейности е самоубийствено! Трябва да изоставим както наслаждението, така и отречението; откажете се от злоумните дела, но също и от въздържането от дела. В една държава толкова много работници може би не успяват да следват подобаващите правила за продуктивност и това е лошо, води до безредие. Резултатът няма да е добър. Обаче ако се стачкува това също не би довело до добър резултат. Да не се работи също не е добре. Но да се работи в интерес на държавата, единствено това е доброто решение.

От своя местен, отделен интерес трябва да стигнем до всеобщия интерес, интереса на Абсолюта. Нека избягваме всеки личен интерес, колкото и важен да ни изглежда, без значение дали центърът му съм самият аз, или моето семейство, или моето село, или моята провинция или моят човешки род.

Махапрабху ни съветва да пречистим себе си с помощта на божествения звук. Но този звук трябва да бъде автентичен, неземеен; той трябва да бъде Кришна съзнание, истинската вълна. Съществува едно минимално изискване към нас за да бъдем пречистени в тази епоха на противопоставяне. Кали означава кавга, противопоставяне. Всичко поражда съмнение; всеки търси доказателства, умът на всекиго е изпълнен с подозрения.

Възползвайте се от този звук. От нас се изисква наистина минималното, защото този процес е много шедър. Тази малка входна такса е *шраддха*, вярата. Ако вложим това, ако изпълняваме *санкиртана*, тогава всичко ще се случи. Но трябва да я има основополагащата вяра. Такова настроение ни помага. Трябва да го има нашият съкровен принос, искрено ни сътрудничество с посредниците на Кришна съзнание. Това би могло много лесно да ни пречисти.

Минималното изискване към нас е да имаме вярата, че това движение за Кришна съзнание ще ни пречисти. Ако участваме в това движение, всичко ще бъде осъществено. Такава благородна, широка убеденост и искрено сътрудничество с представителите могат да ни помогнат за много кратко време. Взаимодействието с божествения звук, със звуковия аспект на Върховния, е леснодостъпно за начинаещите. От него нататък много други аспекти на Безкрайността ще се проявят в разбирането ни. Започнете със звуковия аспект на всемирното съзнание. Звуковият аспект е леснодостъпен; останалите ще се проявят постепенно. Нашият подход трябва да бъде искрен, прочувствен. Ние сме в беда и имаме нужда от това. То ще ни даде истинско облекчение от всички тревоги и скърби. Ще сложи край на всичките неволи, които ни мъчат, както и на онези, които може би би трябвало да изпитаме в бъдеще.

Качествата, необходими за възпяване на Святоото Име

„О Говинда! Какво да сторя? Няма друг такъв оскърбител като мене. Боже мой, срамувам се да Ти покажа оскърбленията си, че да ги опростиш. Срамно е дори да се покажа пред Теб, защото съм толкова отвратителен, такъв виновник. Срам ме е да си припомня всичките си зли дела. Срам ме е да ги отнеса пред Теб и да се моля да ми ги опростиш. Срам ме е. Толкова съм грешен. Какво повече да ти кажа, мой Господи. Такъв грешник съм.”

Това е натурата на възвишените отдадени; те смятат себе си непригодни за служене. Кой е пътят? Какво е нашето местоназначение? Да вървим натам - към негативната, покорната страна. Там е нашето място – в най-отдалечения крайчец на негативната страна; по-нищожни от най-нищожното, по-нисши от най-ниското.

Накъде хвърляме поглед, накъде се осмеляваме да гледаме? Какво да сторим? Нашата цел е тази: искрено да достигнем негативната страна, да бъдем себеотрицателни до крайност. Мярката е тази, да бъдем по-ниски от най-ниското. Целта ни е да осъзнаем истинската си позиция там, а тя е: по-нищожни от най-нищожното. Възможно ли е това въобще? Нима това е напълно имагинарна, измамна стойност? Тогава към какво пречистване се стремим?

Себеотрицанието

Анализирайте, помислете и го отхвърлете. Анализирайте и захвърлете всички егоистични и самоуверени тенденции: ”Аз съм нещо; Аз съм някой. Имам с какво да се гордея.” Това трябва да бъде елиминирано, и то елиминирано напълно. Не е лесно. Лесно е да си голям, но всичко е измама, мошеничество. Да кажеш :”Аз съм голямата работа” е много лесно. Но да кажеш: „Аз съм нищо” и да приемеш това верую в истинския му оттенък, в истинската му същност, е много трудно. „Аз съм никой; Аз съм нищо!” Много е трудно.

Вайшнава хайте бара мане джири садха, тринад-апи шлоке трипуре гело бара. Това е известна бенгалска пословица: „Имах силния копнеж да стана Вайшнава, но когато се натъкнах на стиха, описващ качествата на Вайшнавата, *тринад апи суничена, тарор апи сахишнуна*, бях разочарован. Не е възможно да бъдеш по-смирнен от стрък трева и по-търпелив от дърво.”

Аманина манадена. Отдавай уважение на всекиго, но не копней за уважение. С такова отношение трябва да приемем Името на Бога, на Кришна. Тогава желанието ни ще бъде осъществено. Трябва да приемаме Името така. Да бъдем по-смирнени от стрък трева и по-търпеливи от дърво. Дори докато го секат, дървото продължава да дава сянката си на дърваря. И не моли никого за капка водича. Какво търпение! По този начин трябва и ние да приемаме Името на Кришна и ще открием помощта Му веднага, на мига. Ето такива са препоръчаният стандарт и квалификация за приемането на Святото Име.

тринад апи суничена тарор апи сахишнуна
аманина манадена киртанях сада харих

„Човек може да възпява Святото Божие Име само със смирен ум, мислейки за себе си като за по-нисш от сламка на улицата. Той трябва да бъде по-търпелив от дърво, лишен от всяко чувство за фалшив престиж и да бъде готов да отдава цялата почит на другите. В такова състояние на ума човек би могъл да пее непрестанно Святото Божие Име.”
(Шикшаштака 3)

Шрила Бхактивинода Тхакура обяснява, че всъщност ние сме по-нисши от сламка, паднала на улицата, защото в настоящото си съществуване ние сме *викрита*, побъркани. А сламката поне е пасивна и запазва естественото си положение. Ние сме загубили правилната си функция и сме добили негативна стойност; на нас ни липсва положителната стойност на сламката, защото се противопоставяме на естествената си позиция.

С интелигентността си ние вървим против собствения си интерес. Ние имаме интелигентност, но тя е заблудена, противостояща на правилния ред на нещата. Сламката е омиротворена; тя не може да се движи по своя воля. Но ние можем да се движим в погрешна посока, затова всъщност сме в по-ужасно положение от нея. Ние използваме своите безценни качества за да заблуждаваме охотно самите себе си, докато сламката запазва установената си позиция без да се откланя.

В светски смисъл ние може и да имаме по-висшестоящо положение от това на стръка трева или на дървото, но какво от това? Ние злоупотребяваме с всичките си кредити от егоизъм. Затова сме по-нищожни от една сламка. Ние сме въоръжени, но въоръжени за самоубийство. На лудия не бива да се дава кинжал. Той е опасен. Може да пониже сам себе си всеки миг. Той е луд.

Кришна е навсякъде

Кришна, Кришна, Кришна. Къде е Кришна? Елате, нека отидем на онова ниво, в онази равнина, където ще можем да виждаме, че Кришна е навсякъде. Но очите ни, сетивата ни са привлечени от чаровностите на най-различни други неща и ние нямаме време да погледнем към Кришна. *Сабатха кришине мукти кари джанма.* Навсякъде има усещане за Кришна, но нашият поглед е уловен, прикован към много блуждаещи очарования, така че не можем да Го зърнем.

Предубежденията ни за външния свят покриват очите ни, увеличавайки цялото ни внимание към себе си и ние не можем да видим Кришна. Не можем да видим истинския

си доброжелател, истинския си закрилник, истинския си приятел, истинския си любим. Толкова сме заети с взаимодействията си с външни неща, че изобщо нямаме време да Го погледнем. Пренебрегваме най-скъпия си приятел.

Тези взаимоотношения с външната среда продължават поради фалшивото ни его, измамната ни самоличност. Такова е положението на окования човек, на падналата душа. Нашата истинска същност не се представя във взаимоотношенията, които се извършват уж от наше име. Сетивата, умът и интелектът ни, обременени от други интереси, извършват тези лъжовни взаимоотношения. Положението е безнадежно.

Сарвопадхи винир-муктам тат-паратвена нирмалам.

Анйата рупам, онова, което е като болест, нежеланите чужди неща са дошли и са ни покрили. Това са *упадхи*, несвойствени, неприятни елементи. И така ние трябва да се откажем от своите външни покривала, от всички тези лъжливи отъждествявания с горните си дрехи. Изоставете ги всичките, приключете с тях! Те са ненужни. Ние мислим, че са ни приятели, но те са наши врагове. Нека ни интересува единствено човекът отвътре, душата, която не е лъжа или илюзия, а самата истина. Това е *анйата рупам*. Елиминирайки с успех тези врагове, трябва да стигнем до своята истинска положителна позиция в света на любовта и красотата.

Жаждата на отдадеността е нашето съкровище

Когато стигнем връхната точка на отаянието, тогава в един или друг момент, по един или друг начин от самата дълбина на сърцето си ще се помолим: „О Господи, аз съм безпомощен, спаси ме! Владееят ме толкова много врагове в облика на приятели. В таква безнадежно положение съм, Боже мой! От незапомнени времена служа на тези господари, но те не могат да се наситят на моето служене. Толкова съм безпомощен, Господи! Моля те, ела по Своя воля, разкрий ми се! Тогава те ще се разбягат в страх от Теб. Инак нямам надежда...” Такава пламенна молитва към Спасителя, изтръгната от сърцевината на сърцето ни ни е нужна.

С цялата си вяра и задълбоченост можем да се устремим към тази милост. Ако усилиме качествата на своята негативност, чувството, че сме толкова низки, позитивното автоматично ще бъде привлечено. Трябва да се стремим да усилим мощта на своята позиция като негативни частици.

Тринад апи суничена (да се чувстваш по-нисък от стрък трева), *дайнийам* (смирен), *атманиведана* (отдаден). Копнежът на отдадеността е нашето богатство. Ние сме *шакти*, енергия; а енегрията се отнася към негативните частици на Позитивния, на Могъщия. Трябва да засилваме негативната си страна, жадуването си. Тогава Позитивния автоматично ще бъде привлечен към нас.

Каквито и прекрасни и значими неща да срещнем, ние не можем да сторим друго, освен да им отдадем себе си. Това е критерият. Ако открием нещо по-висше около нас, да го оценим означава да му се отдадем. Според степента на своята отдаденост можем да измерим каква е степента на качеството истинност у това, което сме намерили. Това може да бъде премерено единствено чрез нивото и силата на отдаване, доколко дълбоко можем да се отдадем на онова, което сме открили, до точката, от която връщане няма. А истински отдадените не познават доволство или пълнота. Те не чувстват и следа от удовлетворение, че са постигнали нещо. Никога. Вътрешната сладост на истината и безкрайните ѝ характеристики са такива. Истината увлича. Тя може да увлече до крайна степен.

Да приемеш робството до неговото съвършенство

Най-висшето качество вътре в нас е способността ни да приемем манталитета на роби на Абсолютния. Това е единственият път ако жадуваме да се свържем с висшето съществуване. Трябва да бъдем готови да приемем робство до неговата най-крайна степен, едва тогава ще ни бъде разрешено да встъпим в това владение. Иначе нямаме никаква надежда. Не е никак лесно да се прегърне мисълта за робство, вечно робство. Робството е нашата бъдеща надежда. Готови ли сме да мислим по този начин? Трябва да имаме толкова широк ум и такъв оптимизъм, че има такова по-висше съществуване. Нашата надежда, нашата вяра трябва да бъдат с толкова извисена природа, за да влезем в онази земя. Ще подпишем споразумение, с което приемаме вечно робство! Ние жадуваме да встъпим в онази земя! Копнеем да намерим щастието си и подписваме договора за робство. Компанията там е толкова възвишена, че дори да сме роби, искаме това общуване. Искрено жадуваме за онази сладостна земя, където ние окаяниците ще можем да станем роби. Толкова интензивна вяра е нужна, където всички други опитности, дори знанието, не достигат. Единствено вярата може да ни отнесе дотам. Съзнанието за отделен интерес (*двятийабхинивешатах*) ни е отвело далече от Кришна. Общият интерес е единствено в Него. Само тогава нашето служене ще бъде *бхакти*. Без това всичко е загубено. *Шаранагати*, отдаването трябва да присъства за да имаме жива преданост; иначе слушането и мантруването са само формалност, лишена от живот. Затова *шаранагати* означава изключителна свързаност и идентификация с интереса на Кришна. Тъй като не виждаме директно Кришна, ние служим на гуру и Вайшнавите, които са Му скъпи. Според степента на своето себеотрицание в отдадеността си, ще бъдем възнаградени и специфичните характеристики на *шанта*¹⁹, *дасйя*²⁰, *сакхйя*²¹, *ватсалйя*²² или *мадхурйя-раса*²³ ще се разгърнат. Трябва да признаем на Господаря си правото да създава или унищожава. Ние сме роби. Махапрабху казва: *дживера сварупа хайя – кришнера нитйя-даса*: вечната природа на душата е робия на Кришна. Това е органически-присъщата ни позиция. Имаме ли дързостта да си я признаем? Можем ли да признаем, че Господарят ни има пълна власт над нас? „Да! Господарят ми има пълните права над мен. Готов съм да отида във вечен ад за да осигуря и най-дребния Му каприз.” Слушали сме, че гопите били готови да дадат прахта от нозете си като „лекарство” за да облекчат „главоболието” на Кришна, дори това да означавало, че ще бъдат низвергнати в най-ниските области на ада за това престъпление. Такива разкази може и да ни се струват сладостни, но да ги приемем е плашещо. *Дживера сварупа хайя – кришнера нитйя-даса*; без риск няма печалба. Рискуваш ли всичко – печелиш всичко. Такава увереност е необходима. Свободен, трезв и дързък избор: готови ли сме да го направим? Жадуваме ли да живеем в безсмъртната земя? Искаме *джанма-мритйу-джара-вайадхи* (раждане, смърт, старост и болести) – или искаме безсмъртие? Ако изберем безсмъртието, трябва да си платим билета. Трябва да получим виза. Да сме готови за такова категорично начало. Договорът, който трябва да подпишем е робия на Кришна. Ако искаме да идем в онази мистична земя, земята на безкрайната надежда, на безграничния цъфтеж и неограничената перспектива, трябва да встъпим там като роби, защото онази област е сътворена от по-висша материя отколкото сме ние.

¹⁹ възхищение

²⁰ служене

²¹ приятелство

²² Родителска любов

²³ Интимна любов

Силата на Свящото Име

Шрила Джива Госвами пише, че обикновените садху, йогите, брамините, шанкаритите и всички други школи са заключили, че чрез последниците от своето познание, *йога* и преданост резултатите от всички предишни дела могат да бъдат унищожени, всичко, освен *прабодха-карма*, онези дейности, които са предопределили настоящето тяло на човека и вече са прикачени към тялото още отпреди да е било родено.

Школата на Бхакти не е съгласна с това. Ние заявяваме, че чрез силата на *Кришна-нама*, дори със замърсяванията, свързани с раждането, расата, вярата, кастата или каквото и да било друго на човека, може да бъде приключено напълно. Това е невъзможно чрез *йога*, *гйана*, или чрез нищо друго, но чрез *Кришна-нама* всичко нечисто може да бъде изличено, зачеркнато – дори *прабодха-карма*. Когато цялата *прабодха-карма* бъде пречистена, човек достига позицията на висше раждане, каквото е браминското.

Джива Госвами казва, че в тази точка човек идва в статуса на момче-брамин. Не се счита за приемливо момчето-брамин да изпълнява работата на брамина, докато не му бъдат дадени свещения шнур и мантра. Когато бъде надарен с *упанаяна-самскара*, единствено тогава то добива необходимите качества да обожавя Нарайана, да извършва жертвоприношения и да се заема с останалите задължения, предписани за брамините. Приемайки Свящото Име ние биваме пречистени и добиваме позицията на момче-брамин. Но Шрила Джива Госвами отбелязва, че тъй като не сме намерили някоя система, в която да се дава свещения шнур на някой, който не е роден в браминско семейство, може да се наложи да изчакаме следващото си раждане за да извършваме браминско обожание. Госвами признава, че от която и каста да сме, ако приемем Името на Кришна, недостатъците на раждането ни отпадат и добиваме позицията на младеж-брамин.

Кой е брамин

Следвайки същата линия на разсъждения, Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Прабхупада казва, че няма нищо лошо в това да се дава свещения шнур и на някой, който не е роден в браминско семейство. Нашия Гуру Махараджа дойде за да въведе това. Той казва, че на две неща е било слугувано с това да не се дава посвещение със свещения шнур. Първо: онези, които са получили Вайшнавско посвещение могат да си помислят, че се намират по-ниско от брамините. А напротив, те трябва да разберат, че вече не се намират на ниска позиция и могат да извършват всички различни служения. Второ: така наречените брамини, горди със своето телесно съзнание, могат да мислят, че онези, които са получили Вайшнава-дикша са по-нископоставени. По този начин те извършват оскърбление срещу Вайшнавите.

Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Госвами дръзко излезе напред, въвеждайки тази *упанаяна-самскара* система, за да нямат възможността брамините и останалите така наречени висши касти да извършват *вайшнава-апарадха*²⁴ и за да не чувстват онези, които са получили Вайшнавската мантра по-нисши и непригодни да извършват браминско обожание. Не съществува противоречие с правилата на шастра. Според *сиддханта*²⁵, не е погрешно Вайшнавите да получават свещения шнур, но преди не е имало установена система. Нашият Гуру Махараджа я създаде.

²⁴ Оскърбление срещу вайшнавите

²⁵ Окончателното заключение на писанията

*брахманам сахасребхйах шатрайаджи вишишйате
шатра-йаджи-сахасребхйах сарва-веданта-парагах
сарва-веданта-вит-ко йа вишну-бхакто вишишйате
вайшнаванам сахаиребхйаекантйеко вишишйате*

„Истински отдаденият на Вишну е по-възвишен от милиони обикновени вайдантика брамини. Да практикуваш *брахмана* е по-добре от това просто да си роден *брахмана*. Практика означава да се извършват жертви и да се обожават Кришна. Онези, които почитат Кришна с помощта на осъзнаването си превъзхождат онези, които Го почитат с материални предмети. Тези, които са *веданта-вит* мислят, че тяхната цел е недиференцираното съзнание, но ако някой успее да постигне разделно съзнание, той заема по-висша позиция от милиони вайдантика брамини. Те страдат от болестта да си мислят, че духовност означава неделимия Брахман. *Вишну бхактите*, които могат да видят личността в съзнанието, са далеч по-извисени. В сред бхактите онези, които регулират себе си според писанията, са от порядъка на Вайкунтха, а онези, които се отдават напълно и всецяло на служене на Абсолютното Същество с най-съкровената си любов и вяра, са от най-висш порядък.” (Гаруда-Пурана)

Как звукът влиза в сърцето на ученика

Божествената реализация не е нещо, което може да се добие; тя се спуска по избор свише. Тя идва надолу по продължение на ученическата линия. Бог я дарява чрез Своя представител. Тя се спуска при нас защото Той ни я дава. Ако Бог желае да разпростре Святото Си Име, ако изпитва наслаждение от това да излива благодатта Си надолу – тогава поради тази необходимост тя се спуска от Него чрез Неговия посредник. Квалификацията на посредника е неговата вяра. Той трябва да има изключителна вяра в своя собствен Гурудева, който е следващият по-висшестоящ център. Той трябва да изпитва всичките си действия чрез висшестоящия център и да докаже верността си към него. Само тогава и единствено по този начин ще дойде благодатта отгоре. Ние сме помолени да не гледаме на гуру като на ограничен от своята обикновена самоличност, а като на прозрачен посредник на една по-висша функция в своята линия. Това можем да съзрем единствено ако виждането ни е дълбоко. Според дълбочината на вярата на ученика, той ще види Бог, присъстващ в неговия Гурудева. Гуру-принципът, *гуру-таттва*, е много специален, много възвишен, много обширен и много дълбок. Колкото и да е странно, посредникът понякога може и да не знае какви неща преминават през него според тази подредба.

*ахам ведми шуко ветти вйасо ветти на ветти ва
бхактйа бхагаватам грахйам на буддхйа на ча икайа*

Бог Шива казва: „Аз знам значението на „Бхагаватам” и Шукадева също го знае. Що се отнася до Вйаса – той може и да го знае, а може и да не го знае. „Бхагаватам” може да бъде познат единствено чрез *бхакти*, не чрез светска интелигентност или чрез четене на многобройни коментари.” *Вйасо ветти на ветти ва*: Вйаса може да знае, може и да не знае значението на „Бхагаватам”, но „Бхагаватам” минава през Вйаса. Това е *татастха-вичара*, безпристрастно отсъждане. От абсолютна гледна точка се казва, че дори Вйаса може и да не знае какви неща преминават през него за да облагодетелстват

другите. Макар понякога случаят да е такъв, ние все пак не бива толкова лесно да приемаме, че Вйаса не е знаел.

Веднъж казах това на моя Гуру Махараджа. Бяхме в Дарджилинг и аз бях съчинил една *шлока*²⁶ на санскрит за Бхактивинода Тхакура. Бях му показал поемата и тя много го бе зарадвала. По това време имаше един ученик, който му беше секретар; Прабхупада обикновено му диктуваше, а той записваше писмата му вместо него. Този ден беше дошло писмо от Вана Махараджа от Англия, в което се съдържаше знаенето на някаква поверителна информация. Прабхупада попита кой е дал на Вана Махараджа тази информация. Неговият секретар отвърна: „Прабхупада, ти сам му написа новината.” Прабхупада рече: „Не, не, не. Не съм писал такива неща на Вана Махараджа.” Секретарят смирено отговори: „Но Прабхупада, ти ми продиктува писмото и аз го написах. Помня. Ти му изпрати тези новини.” Прабхупада отново каза: „Не, не си спомням такова нещо.” Като чух това, аз само отбелязах „*вйасо ветти на ветти ва*”, а Прабхупада се разсмя.

Парамананда Брахмачари, един от най-близките ученици на Прабхупада също беше там, служейки му като личен помощник. Той каза: „*Шридхарах сакалам ветти* – обаче Шридхара Махараджа знае всичко.” И тогава аз отвърнах: „*Шри-нрисимха-парамананда-прасадатах* – по милостта на Парамананда.”

По този начин нещата могат да се спуснат чрез *ачарйа* и да помилват другите.

Махапрабху казал на Санатана Госвами: „Усещам благодатта на Кришна да се лее през мен към тебе. Аз не знам всички тези неща, те не са мои!” Затова е казано *вйасо ветти на ветти ва*. Самият Вйаса, който е написал „Бхагаватам”, може да знае, може и да не знае смисъла му. Той идва от други чрез него. Това понякога се случва, но не винаги. Кришна е толкова независим. Слава на Неговата независимост!

Ние сме Негови слуги. Каква отговорност можем да имаме – ние сме просто Неговите инструменти? Той може да действа по какъвто начин си пожелае. Всичко се случва по Негова воля; ако Той пожелае друго, нещата ще се случат по друг начин. Всичко е част от Неговата *лила*, Неговата игра. Абсолютният е *лиламайя*. *Лила* е непрестанният и неустоим поток от ананда, безграничното щастие.

Един път празнувахме Вйаса Пуджа, церемония за рождения ден на нашия Гуру Махараджа в Куттак Матх. Бяха поканени много важни местни граждани, между тях и Джанаки Босе, бащата на Нетаджи Субхаш Чандра Босе, виден адвокат в Куттак по онова време. Всички тези хора бяха седнали на килима на пода, а на Прабхупада бе предоставен трон.

В своето обръщение, Прабхупада каза: „Давате ми толкова почести, одежди, обожание, сандалов балсам и цветя. Прочетохте толкова хубави неща за мен тук в присъствието ми. А аз приемам тази почит пред очите на толкова много членове на граския елит. Дори един звяр в зоологическата градина би се засрамил от всички тези почести, от цялото това уважение пред толкова много джентълмени. Нима и аз не се срамувам? Тогава защо приемам всичко това? Истината е, че аз го приемам единствено от името на своя гуру, за да покажа че той заслужава тази чест. Тези почести са за моя гуру и аз ги приемам единствено за да ги отдам на него. Без своя гуру аз съм нищо! Мен ме почитат задето приех неговите думи и неговите съвети. Уважават ме, защото последвах неговите напътствия, защото вървя в неговата посока, иначе не бих бил почитан. Затова, макар да е унижително и сърцето да ме боли, аз все пак приемам тези почести за да покажа неговата издигната позиция.”

²⁶ Стих, стихотворение

Бхакти единствено под ръководството на висш посредник

Когато се присъединих към мисията, исках да прочета всичките книги, включително „Бхагаватам“, но авторитетите не ме окуражиха в това. Истинското нещо, истинското изискване е да използваме енергията си в служене на Бога. Единствено чрез този процес бихме могли да се извисим, а не като задоволяваме интелектуалните си потребности. *Гйана-шунйа-бхакти*, необразованият може да постигне по-висша позиция в сферата на предаността от учения човек.

По заповед на Божествения представител, ние можем да се заемем с литературна култура, така както Махапрабху е инструктирал Рупа и Санатана Госвами. Разбира се, те са натрупали знанията си за да ги оползотворят в служене на *сампрадайа*, ученическата последователност Гаудия. Той също така помолил Рагунатха Бхатта да изслуша „Бхагаватам“ от някой, който познава истинското му тълкувание.

Джива Госвами бил единственото изключение. Махапрабху поискал от него да учи независимо, преди да се присъедини към Вриндаванската група. Той напуснал дома си и се отправил в Бенарес, центърът на цялото образование по онова време. Там изучавал различните *шастри* и едва тогава се присъединил към останалите във Вриндавана, където под напътствията на Рупа и Санатана, той приложил добитото отпреди познание в служене на *сампрадайа*. Когато получим вдъхновение свише да учим, такова изучаване е преданост. Иначе прищявката да се образуваме, да добиваме ученост, може и да не е истинската *бхакти*, *шуддха-бхакти*.

По-висшият посредник, Вайшнавата, трябва да оползотвори моята енергия. Тази енергия трябва да бъде похарчена за да удовлетвори по-висшия свят. Тогава това ще бъде *бхакти*, ще бъде преданост. Моите умствени въображения може и да ми донесат *сукрити*²⁷, но това няма да бъде *шуддха-бхакти*, ако съм си наумил да помагам на *сампрадайата* по научен начин. Ще трябва на собствен риск да продължа обучението си. Приема се, че когато някой е свързан с по-висш посредник, тогава това ще бъде сметнато за преданост; в противен случай не. Остава си само емпиричния опит на едно добро въображение. Но това не е чистата *бхакти*, чистата преданост. Чиста преданост е да се следват напътствията спуснати свише, от по-висшия посредник. Вълните идват; уловете ги и след това действайте по съответния начин.

Нашият духовен брат Нишикант Шанийал казва, че когато сме помолени от някой Вайшнава да напишем или прочетем някоя книга, тогава това представлява преданост. Но когато по своя собствена инициатива прочетем някоя книга за предаността, това не би ни донесло преданост. То ще бъде просто *карма* или *гйана*. Да се отдадем безусловно на инструкцията, спускаща се отгоре към нас, това е *бхакти*. Всичко останало е подражание. Откриваме това предупреждение навсякъде. Това е нещо, което трябва да разберем.

Дори четенето на писанията не е преданост докато не е направено под инструкцията на Вайшнава. Независимото четене е просто трупане на знания. Следвайки Вайшнавата, връзката ни с Бога е гарантирана. *Садху-санге кришна-нама*: в компанията на преданите възпяването на Името или каквото и да било служене, което отдаваме, с гаранция ще Го достигне. А каква е гаранцията за това? Отговорът е: „Неговият представител каза така, затова аз така го правя. Аз не съм си господар; аз съм негов слуга.“ Такова съзнание трябва да бъде толкова искрено, колкото е възможно. Успехът зависи от този принцип.

Ако сме избрани да проповядваме, да извършваме полезна работа за подпомагане някъде, ще изпълняваме задълженията си единствено по указание и в интерес на онази

²⁷ Духовни кредити

по-висша област, лишени от всякаква суетност. Трябва да си мислим: „Нека поставя себе си изцяло на разположение на висшата област и нека не се стремя да ставам *ачарйа*, духовен учител. Инак има опасност от извършване на *нама-апарадха*, оскърбление срещу Божието Име.”

Аираддадхане вимукхе 'нй ашринвати, йаши чопадеш шива-намапарадхах. Оскърбление е да се дава Святото Име на невярващи. Това издава мотивацията да се спечели позиция в по-висшите сфери. Това е един вид светска привързаност, духовна търговия, каквото е обичаят на кастовите *госвами* и на други неистински линии. Вместо това разумното отношение би било: „Ако съм избран свише, нека служа като избран и то единствено в интереса на онези, които са ме избрали. Аз заемам този пост само в интерес на онази висша земя.” Този е чистият и свършен подход.

Шрила Шридхара Свами, именитият коментатор на „Шримад Бхагаватам”, е казал, *са чарпитайва сати йади крийета, на ту крита сати паишчад арйейета.* „Преданото служене трябва да бъде първо предложено на Бога и след това изпълнявано; а не първо изпълнено и после предложено.” Трябва вече да сме се отдали, когато идваме да служим. Не бива да трупаме капитал, който в последствие да се опитваме да приложим в служба на Бога. Отдаването е към Него, Кришна.

Ние научаваме за Него заради Него, не заради себе си или за някой друг. Проповядваме единствено заради инструкцията свише. Само ако получим инструкция от тази висша област: „Иди и проповядвай” трябва да го правим. Единствено тогава нашето проповядване би било служене; никога ако бъде извършвано заради име и слава.

Трябва да бъдем ангажирани от по-висшите служби, и единствено в тяхно име трябва да проповядваме; тогава това ще бъде истинско проповядване. Иначе е търговия. *На са бхритйах са вай ваник:* Прахлада Махараджа ни предупреждава да внимаваме с търговския манталитет в името на духовната истина.

Предаността е отделна, напълно различна област, където живеем единствено за центъра. Ние копнеем да живеем и действваме единствено като представители на този център, никога да не губим връзката си с него. Това е Кришна съзнанието. Истината е за Себе Си и ние стриктно трябва да отстояваме това правило. Той е за Себе Си и всичко е за Него, ние сме за Него. Каквото и да правим, то също трябва да бъде за Него. Трябва много точно да се придържаме към това разбиране и винаги да следим дали онова, което вършим е за Него или за някоя друга част, колкото и важна да ни се струва тя.

Връзката с Божествеността

Бхактивинода Тхакура казва, че в *санкиртана* групата, докато възпяваме Името, трябва да присъства поне един *шуддха-бхакта*, чист предан. Инак възпяването ще е *нама-апарадха*, оскърбително. Нужна е връзка с Божествеността, спускаща се през истинския посредник. Той може да получава в сърцето си неизброимите вълни на Божиите желания; желанията на Бога пронизват сърцето му. Трябва да се свържем с такъв център; само тогава ще добием *бхакти*. Иначе може и да имитираме *бхакти*, но това не е преданост. Толкова много мимолетни желания могат да я замърсят; влечението ни към знания, желанието да задоволим вътрешното си любопитство за *бхакти* преди да сме приели процеса; или пък желанието за слава докато даваме лекция. Трябва да се отдадем и да премем напътствията на посредника. Да признаем, че не знаем кое е добре или зле и че трябва да имаме пряка инструкция свише.

Когато гуру живее надалеч и няма кога да го попитаме, а трябва да вземем някакво незабавно решение, тогава трябва да се опитаме да помислим как той би ни насочил в

такова едно положение и да действаме съобразно с това. Трябва да разберем какво би ни помолил нашият Гурудева да направим в тази ситуация. Нека се опитаме да получим някакъв вид нареждане от него. Може би той е казал нещо в подобна ситуация и доколкото сме способни да го разберем, трябва да го следваме.

Критерият за *бхакти* е, че каквото и да правим, първоначалната идея трябва да идва свише, без значение от действието. Дали трябва да отидем до храма или да свършим нещо друго, няма значение. Нашето действие трябва да има по-висша връзка. Тогава е *бхакти*. То е независимо от трите *гуни*: *самтв*²⁸, *раджас*²⁹ и *тамас*³⁰. *Ахимса*, ненавреждането е *самтв*-гуна; *химса*, насилието е *раджа*-гуна, а спането и леността са *тама*-гуна.

Писанията и *махагъаните*³¹ ни идват на помощ. Сега може и да си мислим, че независимостта ще ни донесе необходимото удовлетворение, но всъщност това не е вярно. Тази мисъл е наш враг. Опитваме се да се освободим от всякакви обстоятелствени принуди и ако станем свободни, си мислим, че ще сме щастливи. Това не е така. По-скоро обратното е вярно; нека се опитаме да заживеем в едно задръжко семейство. Трябва да умеем да се приспособяваме, да смегчим своята природа. Нашата независимост ни е враг.

Субективното виждане

Онези, които са в досег с Божествеността са всевиждащи, всезнаещи, субективни. Неужите хора приписват на тази висша равнина обективна визия. Това е трудно да бъде разбрано. Когато стоим пред муртито не бива да угаждаме на очите си или на другите си сетива, наслаждавайки се на това да преживеем муртито. Когато мислим за Него като за обект на своите сетива, ние се мамим. Нека се учим да откриваме Виждащия във видимото. *Драштары дришиятвам* – опитайте се да съзрете субективното съществуване.

Муртито е субективно съществуване. Ние сме обекти на Неговия поглед. Той вижда всичко, усеща всичко, знае всичко. В „Бхагаватам“ се казва, че това е правилното виждане. Тогава ще сме в позицията да зърнем Реалността; трябва да влезем в досег с Нея. Всичко това е свръх-субективно. Тогава ще заживеем в *дхама*, святата обител. Това е *дхама*, божествената област, където човек може да почувства как всичко, което го обкръжава, го превъзхожда, как е сътворено от субективно съществуване. Всичко извиква благоговение; нищичко там не е за да служи на нас, за да ни наслаждава. Към всичко трябва да бъде подхождано с трепетно внимание. Там ние сме слуги. Богът и Неговото царство са дълбоко-уважаеми и свръх-субективни. Тогава сме влезли във връзка с Вайкунтха, висшето съществуване.

Обективното съществуване цялото е *майа*, цялото е *бхога*. Всичко, което виждаме като обект за свое наслаждение е илюзия и измислица, *майа*. Когато към всяко нещо се отнасяме с благоговение, обожание и уважение, тогава встъпваме във Вайкунтха, във Вриндавана. В „Чайтаня Чаритамрита“ се споменава, *вайкунтхера притхиви-ади сакала чинмайа* (Чайтаня Чаритамрита, Ади-лила 5.53): „всичко е направено от духовна същност и е по-възвишено от нас“. Долу е Майа, а горе е Йогамайа, Божията земя. Как копнеем да се освободим от това свое оплитане, от този егоистичен отделен

²⁸ добро

²⁹ страст

³⁰ невежество

³¹ Великите мъдrecи

интерес! Онова, което е толкова по-висше от нас, ние приемаме за по-нисше и искаме да го използваме за своите цели и наслаждения! Светът на наслаждението е измислен. Нека се учим да виждаме, че към всяко нещо трябва да се отнасяме с благоговение, с отношение на служене – към всяко нещо! Тогава ще встъпим във връзка с *дхамма*, Божията земя, всяка частичка от която трябва да бъде обожавана. Всичко заема висшестояща позиция. Как можем да се отнасяме с нещо, което е наистина свръхестествено, сякаш то е някаква естествена част от сетивното и умственото съществуване! Не. Просто опитайте! *Бхидйате хридайа-грантхиши чидйанте сарва-самшайах, кишиянте чаийа кармани майи дриштите 'кхилатмани* (Шримад Бхагаватам 11.20.30). Откъснете напълно егото на отделното съществуване от наслаждението. Приключете със склонността да се наслаждавате, с това да използвате всичко, което срещнете за да задоволите с него сетивата си. Тази гледна точка, тази *майа*, това его, центърът на подобно съществуване трябва изцяло да бъде унищожен, разтрогнат. И всички съмнения ще се изчистят, открием ли себе си в онази равнина.

Когато бъдем освободени от хватката на отделения интерес всички подозрения и съмнения се разсейват. Ще почувстваме това направо с душата си, ще го изживеем с вътрешните чувства, които имаме. Тогава няма вече да има нужда от всичките ни опити и усилия; те ще спрат. С нищо специално не ще е нужно да се заемаме за да достигнем целта си, защото няма да имаме отделено съществуване. Ние сме капчици в Безкрайността и същото нещо, което поддържа Безкрайността ще поддържа и нас. Трябва да откриваме всеобщия интерес навсякъде. Ние не сме отделно, затова и не е необходимо специално да действаме в собствен интерес. Трябва да виждаме, че има божествена подредба за всекиго, дори за пещчинките. Ние сме единни в цялото и основният поток извършва всичко; затова никаква *карма*, никаква дейност не са необходими за самите нас.

Тогава става много ясно, че имаме своите задължения в този всеобхватен поток, че сме една от неговите струйки. Ние сме капчици от него. По такъв начин автоматично всемирната сила се грижи за нас. Това е Йогамая, вътрешната енергия на Бога; не Махамая, владетелката на материалната вселена. В онази равнина не се действа от отделен интерес, но под влияние на общия интерес на цялото. Там ние имаме своята работа – и тя е служене, а не наслаждение.

Дълбоко заемане с отговорно служене

Отговорното служене ни помага да не паднем плячка на похотта, гнева и другите врагове на предаността. Най-големият ни защитник е вярата, *шраддха*. След нея идват *садху-санга*, общуването с чистите предани и *бхаджана-крия*, дълбоката ангажираност в дела, предписани от божествения учител. Дълбок ангажимент е необходим особено за ума, не толкова за тялото.

Умственият ангажимент може да бъде постигнат единствено чрез поемане на отговорност. Дава ни се някакво отговорно служене. Ние чувстваме тежестта му и то обзема мислите ни; не можем да правим друго, освен да мислим за него. Тогава умът със сигурност е зает там и за него няма шанс да се занимава с по-нисши неща. Това е красотата на дълбоката ангажираност в отговорно служене. Това на практика ни помага изключително много. Тогава общуването и четенето на писанията биха ни донесли наистина същностна благодат; така като и служенето (*парипрашна, севайа*).

В каквата степен сме способни да се заемем със сериозно и отговорно служене, в такава степен реакцията от нечистите ни склонности ще намалява. Те ще идват, ще надничат и ще отстъпват назад, виждайки, че сме дълбоко заети. Няма да имаме време да отделяме

внимание на похотта и гнева и те няма да ни съблазняват повече. По такъв начин те ще трябва да се оттеглят. После могат да се завърнат пак, втори, трети път или дори повече, но ние нямаме излишно внимание, което да им посветим. Ще бъдем надълбоко погълнати в *сева*.

Сева, служенето, не бива да е просто физическо; съществува мисловно служене, а единствено отговорността може да впримчи ума. Когато има отговорност умът е обречен да мисли по въпроса; инак той би бил свободен да скита тук и там, дори тялото да изглежда ангажирано. Затова заемете ума в сериозно, отговорно служене.

Онова, което е нужно е да забравим да действаме за отделния интерес. Тогава човек би бил зает в един друг свят, в който всичко се почита и всеки е уважаван. Тогава няма да съществува връзка с по-низши неща. Ние сме слуги на слугата на слугата. Ние сме най-долу; всички останали са по-висши. Нека влезем във връзка с висшата същност, тогава по-нисшата материя, изтъкана от измислици, ще изчезне завинаги. Това е *сам-чит-анандам*. *Сам*, вечно съществуване; *чит*, в пълно съзнание, с цялата ни душа, изцяло субективно; и *анандам*, необезпокоявано. Основният поток е неустоим и автоматичен, затова там няма и най-малката възможност да се появи някакво страдание или болка. Това е спонтанният поток на щастието – нека заживеем в него. Там Йогама, висшата, ненадмината, любовна сила ни поддържа. Тя ще ни улови и ще ни използва в служене на тайнствения Бог Кришна.

Под крилото на своя любящ закрилник

Йогама идва и ни докосва и чрез магичния досег на изпълнената ѝ с обич ласка, ние сме отнесени в страната на мечтите си. Това е земята, където в samozабрава посвещаваме целите себе си, с цялата си любов. Ние сме под крилото на любящия си закрилник. Не знаем нищо, но скъпите ни пазители се отнасят с нас по такъв начин, че заживяваме в страната на чудесата и мечтите. Мислим си, че това е една много нищожна позиция, но според *татастха-вичара* (безпристрастно погледнато) такъв живот е най-щастливият възможен за една душа. Ние играем под любящото крило на своите закрилници и имаме някаква естествена, вродена вяра и осъзнатост да действаме според техните напътствия.

Гйана-шунйа-бхакти. Няма пресмятане, няма себичен интерес, но сме така отдадени на каузата, сякаш е сън! Автоматично действаме като инструменти и сме щастливи. Ние сме манипулирани и използвани от вярата, от нежната обич, от добрината, от любовта, от милостта. Няма никаква необходимост от каквато и да било индивидуална, егоистична пресметливост. Дори самата пръст мисли за нас. Там всеки, с цената на собствения си интерес, мисли за интереса на другите.

Там няма оскъдица на *анандам*³², на *расам*³³, на всичко онова, което търсим. Там има всичко в излишък. Нежност, отзивчивост, милост и любов преливат в тази земя на обилието. По какъвто начин можем - ние трябва да влезем в тази земя; там ще се погрижат за нас. Самата пръст ще се грижи за нас! Пръстта там е толкова възвишена, толкова извисена, толкова добра! *Бхумиши чинтамани, врикши калпа тару, гаманам нитйам катха ганам*. Сладко, сладко, сладко, сладко, сладко, сладко, всичко е толкова сладко в земята на сладостта.

Раздавайки вътрешните си съкровища

³² щастие
³³ наслада

В „Шримад Бхагаватам” и в „Чайтанья Чаритамрита” се описва, както може да бъде намерено разхвърляно и из останалите *Пурани*, че Махапрабху, който е Радха и Говинда в едно, идва за да раздаде вътрешните Си съкровища на всички. Ние също можем да се приближим, да имаме достъп до този поток; и той не е статичен, а динамичен, течащ.

Нужно е да нямаме подчинени. Ние имаме склонност към обусловената позиция *баддха-джива*, а именно че всичко и всички трябва да ни служат и да ни удовлетворяват; трябва да се освободим от такава настройка. И не просто да станем безразлични към тях, но да сме заети в позитивно служене.

Всичко, което ни заобикаля, е по-възвишено от нас – всяка частичка е изградена от висша, превъзхождаща ни субстанция. Това настроение ни е необходимо, *чид-виласа*. Като цяло смисълът на нашия процес е, че ние не бива да влизаме във връзка с никаква по-нисша материя. Ние сме по-нищожни от най-нищожното, по ниски от най-ниското. Насърчавани сме да приемем умствената нагласа на слуга, слуга на слугата на слугата. Това не е преувеличение; това е реалността. Трябва да разберем истинският живот в служенето. Всичко около нас е по-добро от нас, по-извисено от нас. Задължително ще трябва винаги да се опитваме да развиваме себе си, общувайки с по-висшите представители. Всяка секунда можем да приемаме нещо позитивно.

Да оставим себе си на прищявките на Безкрайния

Изоставяйки надалеч ограниченията, ние се хвърляме в безкрайния океан. От една определена, ограничена, веществена позиция - правим скок към Безграничния. Той ще ни забалежи. Привидно стабилните неща не могат да ни дадат убежище. Ние своеволно напускаме компанията на конкретното общуване и се хвърляме в Необятността. Да скочим в океана не е лесно, да пренебрегнем осезаемите неща, върху които стоим, върху които имаме контрол. Те изглеждат реални, но са трепкащи, мимолетни. За настоящия момент, от мястото на което сме застанали, са привидно реални и осезаеми. Но понеже са преходни, нека се освободим от тях и нека хвърлим себе си в Безкрайността.

Сега правим една много смела стъпка. Захвърляме себе си на капризите на Безкрайния; от осезаемото към Безграничното стъпката е много смела. Как ли ще се отнесе с нас този Безкраен? Ще ни обожава ли Той или напълно ще ни пренебрегне, или пък ще бъде нехайно небрежен към нас. Не можем да сме сигурни.

Аишлишйа ва пада-ратам пинашту мам. Може да се изгубим в сред вълните от безгранична сила, *ва пада-ратам пинашту мам адаршанам марма хатам кароту ва*. Дори може да не ни бъде даден шанса да влезем във връзка с Него, *йатха татха ва видадхату лампато*. Той е капризен, своенравен, непостоянен според нашето разбиране. Той е Обожаемият, а нас ни пренебрегва. Не можем и да изискваме обяснения, *мат прана-натхас ту са ева напараха*. Но ние нямаме друга алтернатива освен да се отдадем на прищявките Му. Такова отношение трябва да придобием. Да захвърлим себе си на прищявките на Безкрайния е много, много несигурна и изключително смела постъпка; и ние ще я направим драговошно. Не знаем каква съдба ни очаква. И въпреки всичко копнеем за тази възможност да влезем във връзка с висшата сила. Изглежда рисковано, но може да бъде и истинска печалба. Дошли сме да търсим убежище на вярното място. Свързали сме се с реалната сфера. Това не е преструвка или измама; то би трябвало да бъде нашата утеха.

Благосклонността на толкова много низши представители е мимолетна, в нея няма стабилност. Всеобщата централна сила може и да ни пренебрегва, но ако в някой миг успеем да привлечем вниманието ѝ, позицията ни ще бъде много сигурна и извисена. И така ние поемаме големия риск заради огромната надежда на живота ни, макар тя да не е лесно достижима. Рисковано е, *сарва-дхарман-паритїаджа*³⁴.

От друга страна, да запазим настоящата си позиция и да напредваме с малки стъпчици е също препоръчително, *сва-дхарме нидханам шрейах, пара-дхармо бхайавах*. „Не бъдете прекалено амбициозни. Запазете твърдо своята позиция и се опитвайте да напредвате полекичка.” Това е обичайната препоръка.

Но за онези, които имат куража, съществува *сарва-дхарман-паритїаджа*. „Изостави всичко и се опитай да дойдеш при Мен. Аз съм тук и ще те спася.” От Негова страна имаме това утешение. „Аз не съм сляп, виждам всичко и всички. Ако наистина идваш да се прислониш при Мен, Аз те чакам за да те прегърна.” Така казва Той.

От гледна точка на преданите, плувачи в океана, влачени и подхвърляни от теченията и полу-удавени, е много трудно! И все пак те не изоставят тази кампания, това свое революционно усилие. Съществува установен конституционен път; но го има и революционния път. Само че по конституционния напредъкът е много бавен. Няма гаранция кога ли ще достигнем целта, а понякога има и спънки.

По-добре да сме слуги в Рая

По-добре е напълно да изоставим измамния свят на мая, на неразбирането, колкото е възможно по-скоро, дори поемайки всички рискове. Хвърлете се с голяма бързина в надеждата да попаднете в област изпълнена с любов, в която няма вероломно коварство. Тази майа е коварна. Тук всички се борят едни с други. Да успеем да се освободим от това и да прескочим в Абсолютната сфера е нещо с висока, огромна стойност. И най-нищожната позиция там е дадеч, далеч по-възвишена дори от най-висшата позиция в този свят на неразбирателствата.

Ние изнемогваме, дотолкова обременени от подозрителност, огрубели и премачкани от майа, погрешно-представената част от света, че дори не можем да се сетим, че съществуват истината и добротата. Толкова сме далеч от стандарта за истинност и доброта, че не можем да разберем какви трябва да са истинските признаци на едно по-висше съществуване. Толкова сме затънали, толкова пропаднали.

Сатаната казва: „По-добре да царувам в Ада, отколкото да слугувам в Рая”. Обикновено такъв е резултатът от жизнения ни опит тук. Ние повече искаме да царуваме в Ада, отколкото да бъдем слуги в Рая. Но тъкмо обратното би било наистина от помощ за нас. Умри за да живееш. Напускайки тази област, ние искаме да преминем към по-висшата. Пресичайки отвъд всесъдържащия Брахман, отвъд разбирането за Параматма, дори отвъд извора на всички извори, Господаря на всички сили Нараяна - намираме Кришна във Вриндавана, наслаждаващ всичко съществуващо, цялото творение с пълнотата на любовта. Там привидно изглежда, че Безграничният в пълен смисъл се ограничава, сякаш е един от нас. Там Той е толкова близко да нас и любовта и нежността Му са навсякъде.

Силата на Любовта

³⁴ Да изоставим всички религии и задължения

Шри Кришна-кармини. Чудната сила на любовта е такава, че висшето бива контролирано от низшето чрез някаква определена склонност; именно тя се нарича любов. Когато малкото момче улавя пръста на баща си и го повлича нанякъде, бащата идва. Бащата е могъщ, а силата на момченцето е едва забележима, но бащата е победен от силата на обичта. Обичат и любовта са там, където видим малкото да контролира голямото.

Отдадеността към господаря е толкова силна, че господарят става слуга на своя слуга от любов: „По мой призив той е готов на даде живота си. Как бих могъл да се отнасям с него?“ Автоматично сърцето на господаря вече принадлежи на слугата. Това се нарича любов, *према*. Такава чудна сила има любовта, обичта! Абсолютният бива контролиран от Своята енергия.

Обичайно собственикът на енергията я насочва, но ето, понякога енергията води собственика си. Такава е любовта. Тя не е физическа възможност, но е тънката, неуловима способност на най-фината сила, *ахам бхакта парадхино*. „Чувствам се някак взаимозависим, а не Абсолютен. Чувствам, че те Ме контролират единствено чрез своята преданост; Аз не съм вече господар на самия Себе Си.“ Така казва Абсолютният. Какво чудно нещо е *бхагавата-према*! Тя присъства в най-голяма степен в случая с Кришна във Вриндавана. *Ахам иха нандам ванде йашилинде парам брахма*, „Не ме привличат Махабхарата, Ведите, Упанишадите и всички тези неща,“ *нандах ким акарод брахман, шрейя евам маходайам*, „единственото ми влечение е към Нанда, защото откривам, че Върховния Всесилен Абсолютен си играе, пълзейки в задния му двор като малко момченце.“ В „Шримад Бхагаватам“ безценната ситуация е такава. Как така? Парабрахман е в такава обикновена позиция! Той Парабрахман ли е, или е нещо друго? Яшода, майката на Кришна, Го наказва, но когато се опитва да Го завърже, въжето ѝ на всеки опит се оказва с два пръста по-късо. То е само с два пръста по-късичко отколкото ѝ е необходимо за да успее да Го завърже през кръста, колкото и още въжета да добавя, дължината все не достига с два пръста. Тя Му се кара и Той плаче, но все пак е различно. Тя се опитва да Го върже против волята Му през кръста и въжето е винаги с два пръста късо. Колкото и въже да добавя, то отново и отново не достига с два пръста. Той суче от гърдта ѝ, а когато тя Го наказва, Той плаче: „О, не ме бий, мамо, няма повече да правя така.“ Друг път, докато се прозявал, Яшода видяла цялата *брахманда*, цялото творение в устата на момчето си. Тя се уплашила, но в същия миг котката измяукала и момченцето пропълзяло стреснато в скута ѝ. „О, Той си е моето дете, синът ми. Той не е весдесъщия Брахман, не! Той е просто моето детенце!“ Ето така си играе Той, сякаш на криеница.

Необятното докосва мъничкото

Когато Необятния влиза в най-близък досег с ограниченото, Той понякога показва неограничените Си характеристики, а понякога показва съвсем ограничен характер. Сякаш на игра, Той върши огромни подвизи. Когато Тринаварта дошъл да Го погуби, Той седял в скута на Яшода. Майка Му изведнъж почувствала, че момченцето ѝ става непоносимо тежко и не могла повече да Го държи в скута си. Наложило се да Го остави на земята и Тринаврата Го отнесъл като вихрушка. Тогава, няколко минутки по-късно намерили тялото на огромния демон повалено на земята, а детето, стиснало демона за гушата, било отгоре му. Яшода бързо прибрала момченцето: „Ох, слава богу, че детенцето ми е паднало върху тялото на демона. Иначе би се разбило в земята!“ Момчето било приключило с Тринаврата, огромният демон, но сякаш на игра.

Най-големите чудеса се случват на най-обикновения план. По най-игривия и простицък възможен начин Той извършва велики дела, изискващи много време, много сили, много героизъм, а Той свършва всичко за секунди по изумителен начин. Велики неща се вършат с минимално усилие. Най-близкото доближаване на Безграничното и ограниченото е под контрола на онази специфична склонност, наречена любов, *према*. Такава е *Бхакти*. Трябва да се опитаме да разберем каква е тази преданост, която е способна да контролира Абсолюта. Махапрабху идва за да ни предложи да следваме единствено този път, единствено това, което се случва във Вриндавана. Опитайте се да намерите своето място във Вриндавана, в онази област, в онази равнина на живот. С такова разбиране трябва да подходим към Вриндавана. А какво е Вриндавана? Това не е сборът от някакъв набор външни привидности. Простото повторение на група привидни неща не би дало такъв резултат. Това е самият живот, толкова е безценно – това трябва да бъде решението на живота ни. Умри за да живееш. Жертвай се. Нека предизвикаме онази смърт, която убива самата смърт! Ако жадуваме да заживеем в онази висша равнина, ще трябва да се отдадем всецяло – такава е цената за безценната ни цел. Каква е онази фина сила, която ни е нужна? Как да я добием? С какво да заплатим за нея? Колко дълбок трябва да бъде обменът?

Щедрият отговор на молбите ни

Слизайки от трона си, Пратапарудра Махараджа премина пътя пред Джаяганнатх. Това разтапя сърцето на Махапрабху. Преди това Той толкова много пъти е бил молен: „Царят иска да Те види; ако му разрешиш, Той ще дойде да получи Твоя *даршан*.” „Не, не, не искам. Хората може да кажат, че този *санниаси* се е полакомил за пари и власт, затова иска да се свърже с царя. Това би донесло лоша репутация за санниасите-светци, затова не искам той да идва да ме вижда. Така косвено ще покажа, че имам желание за пари. Не ми харесва това.” Но когато Махапрабху видял, че той е заел позицията на метач заради Бог Джаяганнатх, естествено сърцето Му омекнало и Той прегърнал тази отдадена душа.

Когато се докосваме до Свърх-субективния нека знаем, че Той всичко вижда, всичко чувства, всичко чува. Това е самата основа на духовния живот. Тогава ще влезем в досег с висшата реалност; инак ще продължаваме да се влачим из тинята на въображаемото. Настройката ни трябва да бъде - искам да бъда използван от Него, опитвам се да намеря начин да Му послужа с нещо. Дошъл съм тук за да служа, не за да се наслаждавам на пейзажа.

Той е Безкраен, но харесва мъничкото. Мъничкото, ограниченото Му е приятел. Но когато то показва фалшивата склонност да се прави на голямо, на Него това не му харесва. А когато някой заеме най-незначителната позиция, Той идва да го прегърне. *Тринад апи суничена, тарор апи сахшинуна, аманина манадена, киртанйах сада харих*. Не се стремете да постигнете нищо; каквото и да идва към нас, нека знаем колко безполезен е всеки опит. Всичко е в ръцете на Един. Зад всичко е ръката на Всевишния, затова нека вземем решението да понасяме всичко. Нека проявим търпение докато висшата ръка контролира. Нека не пречим и не се противим на нищо – *тринад апи суничена*.

Недейте да притеснявате заобикалящите; а ако заобикалящите идват да ни притесняват, приемаме курс на толерантност. Не отвръщайте със същото. Опитайте се да видите висшата воля там. Нека чувстваме: „В нещо трябва да съм сгрешил и сега това се случва за да ме контролира и за да поправи последиците от оскърбленията, които съм

извършил. *Тат те 'нукампам шушамикшамано.* Според една съвършена визия ние не бива да се караме с обкръжението си. Дори една сламка не може да помръдне без волята на Върховния, без висша повеля. Тъй че каквото и да идва срещу мен, ми е необходимо. То ми е нужно, за да се поправа.”

Когато майката наказва детето си, тя го прави единствено с доброто намерение детето да се поправи. По подобен начин Абсолютния не е по природа отмъстителен или злопамятен за да ни наказва, но Неговите дела са единствено за наша корекция. Ето по такъв начин трябва да гледаме и да се отнасяме към нещата.

Тат те 'нукампам шушамикшамано бхунджана еватма-критам випакам: „Каквито и нежелани неща да срещаме тук, те са резултат от предишната ни карма и по Божията добра воля с тази предишна карма ще бъде приключено. Ще бъдем облекчени. Ще станем пригодни за висшето служене към Него, затова се случва всичко.” Такъв е съветът на „Шримад Бхагаватам”. Не спорете с обкръжаващите. Нека опитаме да се приспособим към тях, поправяйки себе си. Всичко е както трябва да бъде.

След това *аманина*, не се стремете към някакъв престиж, *манадена*, но отдавайте уважение на всекиго и на всички. Нека с такава настройка приемем Името и тогава на молбата ни към Върховния ще бъде щедро отвърнато. Лесно и бързо ще получим отговор на прощението си при такъв подход към Него. Това е ключът към успеха ни, това е нашият път към щастието. Не пилейте енергията си насам и натам, насочете я цялата еднопосочно, събирайки я отвсякъде. Не губете енергията си, борейки се с обкръжението за щяло и нещяло; нека цялото ни усилие бъде насочено към Абсолютния. Тогава съвсем скоро опитът ни ще се увенчае с успех.

Най-висшият критерии в Лила

Онова, което радва Кришна – то е добро. *Кришна-лила* побира всичко, дори и грешките. Грешката може да доведе до нещо вярно. Кришна поискал от Йудхиштхира да изрече лъжа; Йудхиштхира се колебаел и накрая промълвил *ашватхама хата ити гаджах* (Слонът Ашватхама е мъртъв). Кришна поискал от него да излъже, но той се поколебал. Отдаване на искането на Кришна, на всичко, което Го удовлетворява – ето кое е истината! Радостта на Кришна е последният тест, а не кое е добро или лошо според стандартите на този свят. Единствено щастието на Кришна; това е висшият критерии в *лила*.

В забавленията на Рамачандра не откриваме всички тези неща. Там *нити* – спазването на правилата и ограниченията – има най-висшата роля. Но в *Кришна-лила* намираме вътрешната важност, елиминираща външната строгост на морала.

Карна оскърбил Йудхиштхира на бойното поле. Йудхиштхира напуснал битката и Арджуна го последвал. Кришна също излязъл от средата на военните действия за да отпочине и да се освежи. Точно тогава Йудхиштхира укорил Арджуна: „Ти ме въвляче и уплете в тая война. Аз не исках война. Зависим съм от теб, а ти не се биеш честно за мене. Уж беше там, а Карна ме оскърби. Проклинам лъка ти Гандива!”

Арджуна бил дал клетва, че ще обезглави оногова, който обиди неговия лък Гандива, или сам ще умре. Йудхиштхира прокълнал Гандива и Арджуна тъкмо посягал да извади меча си, когато Кришна казал: „Какво правиш, глупце? Нима ще обезгвавиш поголемия си брат за да изпълниш обета си? Та колко струва такъв обет? Не си ли обещавал хиляди пъти, че ще направиш Йудхиштхира цар, Император? Какво са тези обещания, след като си готов да спазиш една фиктивна клетва и да вземеш главата на собствения си брат? Толкова много клетви се дават на бойното поле. Битката продължава с цялата си ярост, а ти се готвиш да отсечеш главата на брат си? Мислиш

ли, че това е смисълът на закона? Наистина ли мислиш, че моралният закон е създаден заради такива незначителни неща? Пренебрегвайки същината, ти се хващаш само за част от формата и правиш от нищо нещо. Да, съществуват осем вида смърт. Да възхваляваш самия себе си също е вид смърт. Така и ти, самохвалко, показваш колко си велик. Това си е смърт!” Тогава Арджуна оставил меча.

Целта е да бъде удовлетворен Кришна – Центърът, Абсолютното добро, Който е всеосъзнат и всезнаещ, всеведущ. Неговото щастие – това е най-висшият критерий за всяко действие и всички останали закони са от второстепенно значение. Има толкова много закони, толкова много нива, но висшият смисъл е всичко да води до удовлетворението на Кришна. Този трябва да е най-високият критерий за всичко. *Кришна сукхатах.* (Кришна да е щастлив). Той е самодържец, абсолютен. Абсолютен, но добър. Той е Абсолютното добро. Това е оправданието. Абсолютното добро е деспотично, а всички ние сме като войници във военен лагер по отношение на генерала. Няма друго съображение. Целият закон е съсредоточен в заповедта на генерала, защото Той знае по-добре от войниците.

Нека насочим целата си във висшата област. Всичко трябва да идва оттам. Не можем да хабим енергията си, заети с неща, които смятаме за добри или лоши от собствената си перспектива. Такова отсъждане е породено от относителностите на този свят на майа. Трябва да сме много внимателни когато улавяме една вълна, дали тя идва от по-фината сфера или от грубата. Онази мисъл, която ни мотивира, която ни вдъхновява да действваме – от коя сфера идва? Дали е от онази деликатна равнина? Можем ли да чуем посланието на вълната? Ако успеем да разчитаме вълните, тогава всичко е наред. Нека винаги улавяме вълните, идващи от онази висша равнина. Това ще ни помогне да започваме делата си оттам и служенето ни също ще се завърне там, ще бъде записано в онази сфера. Това ще ни помогне качествено по един много необичаен начин. За да се развием в качествено отношение ще трябва да се откажем от настоящето си обкръжение, а това включва и умствената сфера. Нека се опитаме да получаваме информация от най-висшата възможна равнина и след това да се преклоним пред нея, а не пред онова, което ни заобикаля отвън, съобразявайки се с това кое е добро и кое лошо.

Гуру е слуга на своите ученици

Веднъж Прабхупада Бхактисиддханта Сарасвати, говорейки пред свои ученици и приятели, започна с думите: „О приятели мои, които ме избавяте от огромна опасност.” Той се обръщаше към учениците си: „Вие дойдохте за да ме спасите от голяма беда. Дошли сте за да ме спасите. Вие сте толкова много разширения на моя гуру. Позицията на онези, които идват да слушат за Кришна не е по-низшестояща от на този, който говори за Него. Вашето присъствие тук е знак, че сте получили милост, благодат, *сукрити*, и че имате любов към Кришна. Всички вие сте дошли за да ми помогнете в моя път към осъзнаването на Кришна. Всички сте мои приятели и помощници. Дошли сте да ме избавите от една много опасна позиция.”

Ето така Прабхупада започна обръщението си. Как толкова красиво и умело, по какъв само хармоничен начин представи той философията и в онтологичния ѝ аспект, и в заключението ѝ! Каква е позицията на гуру? Гуру е слуга на своите ученици. Външно изглежда, че учениците са слугите, но погледнато отвътре ние смятаме гуру за слуга на сикките си ученици. Той се опитва да ги направи пригодни за да служат на Кришна. Гуру служи на мнозина така, че те да добият качествата да служат на Кришна,

например както когато отиваме в храма да чистим и подреждаме, така че да стане приятно на Кришна.

Гуру стига дори по-надалеч. „Аз съм в опасност. Всички вие идвате да ме заангажирате. Вие ме принуждавате да се заема със служене към Него като говоря за Него. Вие ми помагате да се заема с културата на душата. Идвате да ме спасите. Познанието за Кришна няма край, то е безгранично. Търсенето на Кришна никога не може да бъде завършено, така че няма почивка. Не можете да кажете, че сте стигнали толкова далеч и остават само още няколко километра преди окончателно да уловите Кришна веднъж завинаги. Не, никога не е така! Нашият стремеж към Кришна е като да плуваме в необятен океан; а вие сте дошли да ме окуражавате докато Го търся. Като много приятели, вие идвате да ме спасите в сред този океан от любовта на Кришна, от познанието за Кришна. Ние сме свързани в своя копнеж, в своето търсене на Него.”

Отнеси се към гуру с вяра

Позицията на гуру не бива да бъде считана за светска, отъждествявана със земното му появяване. Можем да получим благодатта на връзката си с гуру единствено чрез *шраддха*. Само чрез *шраддха* бихме могли да го доближим, без значение какво е разстоянието, близко или далечно. Разбира се, при физическа близост ще имаме шанса да го слушаме и да бъдем свидетели на много практически отношения, които биха ни помогнали по нашия път. Близостта ще ни даде познание за *Вайшнава садачара*, правилното поведение на един Вайшнава. По такъв начин бихме могли да добием някакво разбиране за тези неща, но трябва да има *шраддха*.

Шраддха, благоговейната вяра, трябва да присъства и в двата случая – физическата близост или дистанция не са от въпрос. На по-ниското ниво физическата близост е по-ефикасна. От начина, по който се държи гуру, от разговорите с него и от неговите наставления научаваме духовния етикет. Също и много духовни идеи могат да се прояснят в неговата компания. Така че физическата близост може да бъде от полза на едно начално ниво, но трябва да присъства *шраддха*, иначе бихме могли да извършим оскърбления.

Физическата близост, лишена от вяра, може да бъде причина да оскърбим Гурудева. Понякога по-старшите ни духовни братя биха ни били от голяма помощ в отношенията ни с Гурудева когато сме начинаещи. Поведението на Шри Гурудева може не винаги да ни бъде ясно и да ни помага; в такъв случай някой по-възрастен наш духовен брат би ни помогнал много, като ни обясни неговите дела и по такъв начин да приключим с несъответствието, което може би намираме.

*Ииваранам вачах сатйам татхайвачаритам квачит
Тешам йат свавачо йуктам буддхимамс тат самачарет*

„Напътствията на великите хора винаги са верни, но поведението и практиките им могат не винаги да са от полза за начинаещите. Сериозният човек би приел онези практики, които са подкрепени от думите им, разбирайки, че от своето по-висше ниво те може да правят неща, които са безполезни за онези, които се намират в ниското. Те имат такава духовна сила, че онова, което би изглеждало като дефект у неопита, не би могло ни най-малко да им навреди. Затова благоразумните начинаещи биха приели като полезни за развитието си онези практики, които отговарят на инструкциите.”
(Шримад Бхагаватам 10.33.31)

Не бива да имитираме; нека по-скоро да следваме. Не *анукарана* (подражавайки), а *анушарана* (следвайки стъпките). Нужно е да разбираме разликата. Вярата или *шраддха* е първото нещо, което ни е необходимо; тогава можем да получим връзка със своя духовен водач, без значение дали сме близо или далеч от него. Жизнено важно е тази връзка да бъде истинска, независима от никакви груби или фини влияния. Онази одухотворяваща сфера, която пробужда нашата енергия да действа за собственото ни вътрешно добро, това е, което трябва да търсим.

Брахма-джигйаса е търсене на нивото на разбирането. Така е било дадено във *Веданта*, а когато достига до Шриман Махапрабху, следвайки линията на „Шримад Бхагаватам”, същото това се разгръща в *кришнанусадхана*, търсене на Шри Кришна. *Веданта* е разцъфналият цвят, а „Шримад Бхагаватам” е зрелият плод на духовното познание. Онова, което по някакъв начин е примесено с дейности, ритуали и знание на това ниво, може да бъде намерено във *Веда*. Когато разцъфне във *Веданта*, то се превръща в чистото: „Къде съм? Кой съм?” А когато плодът узрее, той принася полза; това е *кришнанусадхана*.

Да потърсим пълнотата на сърцата си

Във *Веданта* запитването е относно Безграничното необятно, което ни заобикаля и от което сме само частици, а в „Шримад Бхагаватам” естеството на това запитване е доразвито, *кришнанусадхана*: „Кой е Господарят ми, кой е моят Водач, заради Кого съществувам?” Това е равнината на „Шримад Бхагаватам”, която е едно безумно търсене. „С Кого мога да намеря пълнота в живота си? Къде е Господарят на сърцето ми? Не мога да живея без своя Господ!” Махапрабху донесе тази *кришнанусадхана*, зрелият плод на ведическото дърво, нивото на „Шримад Бхагаватам”.

Навсякъде ние търсим *раса*, удовлетворение, сладостно насищане. Заемаме се с най-различни дела, но общото между тях е това търсене на пълнота. Шриман Махапрабху ни е дарил равнището на „Шримад Бхагаватам”, където се питаме: „Кой би могъл да засити цялата ми вътрешна жажда? Къде е моят Бог, пълнотата на сърцето ми?”

Истинският търсач трябва да търси само това; инак търсенето край няма. Когато запитването ни достигне тази степен на интензитет и сме ръководени от верния водач, постепенно ще бъдем заведени при Него, нашия Господар.

Кого търсим ние, къде е онази *раса*, онова щастие, онази наслада? Това е нашият Господ; Той е нашият Закрилник, а не слуга. Не бива да мислим, че Той идва, за да ни удовлетвори, сякаш сме Му господари. Той е всичко за нас; всичко, заради което сме поели по този или по който и да било път; целта на нашите търсения, на всичко, което вършим; Той е центърът. Ние търсим пълнота, а пълнотата в най-висшата й степен е Той, Кришна.

Истинското ни търсене започва тогава, когато срещнем *сат-гуру*, *Кришна-бхакта*.

Искреното, сериозното запитване започва там. *Пранипад*, *парипрашна*, *севайа* – нека осъзнаем, че трябва да се поставим в услуга на Него, когото търсим. Единствено чрез *сева*, чрез служене можем да бъдем допуснати във висшата земя. От самото начало нататък, само *шраддха* би могла да ни отведе в онази величествена, прекрасна страна.

Придобитият вкус

Джата-шраддхо мат-катхашу нирвиннах сарва-кармашу
Веда духкхатмакан каман паритйадже 'ни анишварох

*Тато бхаджета мам притах шраддхалур дридха-нишайах
Джашуманас ча тан каман духкходаркамс ча гархайан*

„Развивайки *шраддха* в разказите за Моята слава, отвратени от всички материални дела, знаейки че цялото сетивно наслаждение води до страдание, но въпреки това неспособни да се отрекат от него, нека Моите предани бъдат щастливи и Ме почитат със силна вяра и убеденост. Макар понякога да се наслаждават, Моите предани знаят, че всички сетивни удоволствия водят до неприятни реакции и искрено се разкайват за всичките си такива дела.” (Шримад Бхагаватам 11.20.27-28)

Ние ставаме безразлични към всички други занимания, защото разбираме, че всяка различна дейност носи неприятна реакция. Въпреки това, макар да виждаме, че те всичките пораждат болка, не можем незабавно да се освободим от хватката им. Дългът вече е направен и нашите кредитори няма да ни позволят да се измъкнем. Затънали сме в сред толкова много придобивки. Не е толкова лесно изведнъж да ги изоставим по своя воля. Преди в пълно съзнание сме си навлекли известни задължения и не можем внезапно да отрежем всички тези връзки; те няма да ни пуснат на свобода.

Понасяйки негодите на всички тези прекеждия, ние трябва да устоим. Ще изтърпим и ще израстем, достигайки отвъд правораздаването на тези светски сили. Колкото повече натиск получаваме отвън, толкова по-непоколебимо нека чувстваме нуждата от Божията помощ. Тогава ще обърнем гръб на всички равнини и сфери на този свят, а Той ще бъде пред нас. Ще започнем да се движим нататък. Каквото и да се случва, не можем да се оплакваме. От волята на Господаря ни зависи дали ни смята за пригодни да понесем тези злочестини или не. Но ние няма да изоставим идеала си – просто не можем! Каквото и да идва към нас, нека се случва, нямаме нищо против.

Принизяващото смирение

Нека упрекваме себе си: „Какво сторих!? Какво сторих!? Справедливо е да бъда измъчван и да страдам така. Правилно е. Наистина, справедливостта идва да ми донесе възмездие. Защо причиних тези злини? Аз влязох в това злоумно съглашение, в тази банда от престъпници, за да експлоатирам другите. Последствията, които идват сега са добре заслужени, те са правилни.” Така корим себе си. Не обвиняваме обкръжаващите, че ни притесняват, но виждаме концентрационния лагер вътре в себе си. Укоряваме себе си самите, собствената си свободна воля и съдба.

Ето такава става натурата на нашия темперамент по това време. Не бива да гледаме на чии рамене да стоварим вината, но да поемаме целия товар: „Да, обкръжаващите въздават справедливост на мен – предателя, амбициозния потисник на всички.” Когато сме в такова състояние на съзнанието, нашата *бхакти-йога* или преданите ни занимания стават все по и по-интензивни. Силата на развитието ни се ускорява.

*Проктена бхактийогена бхаджато масакрин мунех
Кама хридаи нашийанти сарве майи хриди стхите*

„Когато разумните хора се заемат с непрестанно обожание на Мен чрез любовно предано служене, сърцата им непоколебимо се насочват в Мен; така всички материални желания в сърцето биват унищожени.” (Шримад Бхагаватам 11.20.29)

Господ казва: „С ускоряващ се импулс, напрежението, с което той Ме търси нараства. И докато Аз идвам все по-близо до него, всичките му вътрешни и външни противоречия постепенно се разсейват и изпаряват. Когато, подхождайки към Мен по

такъв начин, той достигне царството Ми – или по-точно казано когато Аз се спусна при него, разгръщайки Своето съществуване в сърцето му – тогава мигновено всичко останало изчезва”.

Възелът на материалното съществуване е разсечен

Бхидйате хридайа-грантхиш чидйанте сарва-самшайах
Кишйанте чаийа кармани майи дриштите 'кхилатмани
(Шримад Бхагаватам 11.20.30)

Тогава *Бхидйате хридайа-грантхиш* – всички заплетени връзки, всички затънтени ъгли и къшета ще изчезнат. Всичко изкривено ще изчезне! Ще се намерим в едно открито, равно, обширно, обгръщащо пространство. Цялата атмосфера ще се промени. Веригите на безбройните ни увлечения към никога не-свършващите цели и постижения изведнъж ще се разтрогнат. Те не са ни нужни в тази земя, те нямат стойност. В тази земя миналите ни постижения не значат нищо. Ударението пада върху това кои сме, а не какви сме или какви сме били. Каква е истинската ни идентичност, същността ни сега! Спечелили сме достъп до тук, защото сме копнели да служим, защото сме жадували за тази духовна идентичност. Пред нас може и да предстоят някакви духовни постижения; онова, което лежи зад нас е просто пустош. Изоставете я, завинаги!

Хридайенабхйанугйато (Ману Самхита 2.1): вътрешната увереност идва за да ни убеди, че сме пристигнали по наши земи. *Чидйанте сарва-самшайах*: няма място за никакво съмнение. Ще открием, че всичките ни копнежи там са повече от изпълнени: „Толкова търсих, цялото ми същество така копнееше!”

Във *Вайшнава-падйавали*, Антологията на вайшнавските песни, има един стих: *прати анга лаге канде прати анга мора*. В апогея на божествеността, *мадхурйа-раса*, където Шримати Радхарани е Шакти (божествената енергия на Бога), Тя казва: „Всеки член на тялото ми стене за съответния член на моя Бог. Не само самата аз, но всяка частичка от мен дълбоко жадува съответната частичка от тялото на Господаря ми.”

Чидйанте сарва-самшайах, всяка частица свидетелства: „Да, достигнахме онова място, за което копняхме, тук е дълбокото ни удовлетворение. Това е родната почва, това е домът ни.” Всеки атом на тялото ни ще каже това. Няма да има и следа от каквото и да било колебание, няма да има място за съмнения. Всеки атом е намерил пълнотата си: „Ето домът ми, ето моята земя. Намерих уютния си дом.”

Кишйанте ашйа кармани: (Бог казва за своите предани):”Силата не реакциите няма да идва да ги притеснява, да ги повлича надолу или да ги дърпа назад. Това е категорично така. *Майи дриштите 'кхилатмани*: Аз съм пълнотата на пълното свършенство. Те могат да разчитат на приятелството Ми.”

Ето тази трябва да е посоката на живота ни, нашата лелеяна цел. На това ни учи „Шримад Бхагаватам”. Дом - скъп, уютен дом. Ние сме деца на онази земя. С две думи – това е целта.

Шрадха е повече от пресметливост

Бхактисиддханта Сарасвати Тхакура, който беше вещ астролог, изчисляваше съответни планове и след това отиваше при Шрила Бхактивинода Тхакура да се посъветва с него. Бхактивинода Тхакура обикновено казваше нещо, което беше в пълна

противоположност или в несъответствие с тези пресмятания. Но Бхактисиддханта Сарасвати винаги следваше напътствията на Бхактивинода Тхакура. Той имаше необходимия респект. *Шраддха* е повече от пресметнатата истина. Бхактисиддханта Сарасвати Тхакура помогна да се установи, че *вишуддха сиддханта* като вид астрономически калкулации, са правилни в материално отношение. Но той въпреки това не ги използваше. Тъй като Бхактивинода Тхакура следваше изчисленията на П.Н.Бачи за *Екадаши*, *Джанмаштами* и всички останали празници, нашият Гуру Махараджа приемаше тези изчисления. *Шраддха* е по-истинна; думите и практиките на *махагйаните* са по-безценни от човешките пресмятания. Физическата, материалната истина няма голяма стойност. В крайна сметка тя е много силно, но невярно умствено становище. Затова на тази истина не бива да се отдава по-голямо уважение от на *ачаран*, интуитивните практики на чистите отдадени души. На интуицията на чистите предани трябва да се отдаде предимство пред материалистически истинната калкулация на обикновените хора. Вярата няма никаква връзка с фактическата „реалност“ на този свят. Тя е напълно независима, *шраддхамайойам лока*. Има вселена, ръководена единствено от вярата. Там вярата е всичко и тя по природа е безгранична, всеобхватна. Всичко може да бъде истинско в света на вярата по сладката Божия воля. Там пресмятанията нямат никаква стойност. В крайна сметка те са неубедителни, неокончателни и деструктивни и трябва да бъдат отхвърлени. Материалното знание, материалистите, които го приемат, както и погрешните изчисления на експлоатиращите души нямат каквато и да било стойност. Но в света на Необятността вярата е единственият стандарт, показващ ни посоката, точно както компасът е единственият водач в необятния океан.

Истината е скрита в сърцата на великите души

Когато моряците не виждат нищо, компасът е единственият им водач. По подобен начин намираме същото по отношение на света на Безкрайността, *свайам самуттирийа судуш арам дйуман бхаварнавам бхимам адабхра саухридах*. В „Шримад Бхагаватам“ 10.2.31 се казва, че единственият ни пътепоказател, подобно компас, са стъпките на онези велики души, които са изминали този път. Те трябва да са единственият ни ръководен принцип. Пътят е белязан от светите стъпала на онези, които са достигнали висшата област. Те са единствените ни водачи, *махагйано йена гатах са пантхах*. Йудхиштхира Махараджа също казва: *веда шрутайо вибхинна насау*. Истинската тайна е скрита в тайнствени пещери, в сърцата на онези велики души, *дхармасйа таттвам нихитам гухайам, махагйано йена гатах са пантхах*. Отпечатъците от стъпките на тези, които са се отправили към божествената земя, очертават широкия път. Ето нашата сигурна посока! Само те са надеждни водачи. Всичко друго може да бъде елиминирано, защото пресмятанията и изчисленията са несигурни. Всички надеждни напътствия идват от Абсолютния Необят. А всякакъв вид инструкции могат да дойдат отвсякъде, по всяко време. Поради това широко виждане Вайкунтха означава без-предел. Ние плуваме с лодка в безкрайния океан. Всичко може да дойде за да ни помогне или да ни попречи. Здравата вяра, единствено нашата оптимистична силна вяра може да ни поведе, да бъде нашият Гурудева. *Майанукулйена наваййате намах гуру карна дхарам. Гуру карна дхарам*: гуру е водачът. В необятния океан ние сме се качили на една мъничка лодчица, а посоката е несигурна, неизвестна, непостижима. Но тя е постижима за нашия Гурудева. *Гуру карна дхарам* – ние вървим с тази искрена вяра вътре в нас. *Махагйана*

йена гатах са пантхах, свайам самуттириа шудус арам, океанът е страховит, изпълнен с толкова много вълни, с толкова много опасности, в него гъмжи от китове, чудовища и всякакви други страхотии.

Бхават падамбхоруха навам атра те нидхайа йатах сад ануграхо бхаван. Следите от техните ходила са единствената ни надежда. Ние зависим от тях. Единственото ни облекчение е, че има толкова много фарове – техните стъпки; в безпределния океан тези фарове ни насочват към онази земя. Нужна ни е вяра, *шраддха майам лока*, надежда в Безкрайното, във Вайкунтха. *Шраддха* е заредена със силната надежда в Безкрая.

Вайкунтха е Безкраят, и ако ние копнеем да привлечем вниманието на този Безкрай, единственият път е *шраддха*. Само и единствено чрез нея можем да Го привлечем. А когато вярата придобие определена форма чрез *бхава*, тя се превръща в *према*, божествена любов. Прекосявайки отвъд Вайкунтха ще открием цял един духовен космос, където *шраддха* е светлината сред мрака. Само *шраддха* може да ни насочва, докато се носим из Безкрая. Чувал съм, че този е пътят за ония земи. *Шраддха* ще запази сърцата ни живи и пълни с ведрина и надежда. *Шраддха шабде-кришне бхакти кайле сарва карма*: без риск няма печалба; колкото повече рискуваш, толкова повече печелиш. *Сарва дхарман паритйаджа мам екам шаранам враджа*. „Аз съм навсякъде, няма от какво да се страхуваш. Само ела в тази равнина. Аз съм твой приятел; Аз съм навсякъде; Аз съм всичко във всичко и ти си Мой.” Това е единствената цена за пътуването ни.

Дългът на един Вайшнава

Задължение за всеки Вайшнава е да работи под водачеството на по-висш Вайшнава. Това е дълг! Напътствието трябва да идва от висшата равнина, такъв трябва да бъде стремежът ни. Това е разбирането за същностния Вайшнавизъм. Ако го разберем, ще се опитаме да се поставим под водачеството на такава извисена концепция. Насоката трябва да идва отгоре; тогава можем да се надяваме, че някой ден ще достигнем онази равнина.

Трябва да уловим тази нишка, ако наистина жадуваме за такъв живот, ако смятаме, че такъв живот е от най-висша, най-благородна форма. Това е, което намираме във Враджа. Този копнеж постепенно ще ни отнесе там, тази ревностна настойчивост, този вкус. Той ще ни дари истинското раждане и полекичка ще ни заведе дотам.

Лаулиам и *шраддха*, Копнеж и Вяра. Когато *шраддха* порастне, тя бива считана за *лаулиам*, духовна ненаситност. Искрено трябва да жадуваме това! Тази е цената – нашето интензивно желание, искреното ни, сериозно желание. На никаква друга цена не можем да го добием. Да, това е, което жадуваме! Не можем да живеем без него. Не можем повече да живеем в такъв свят. Ако е възможно да съществува по-прекрасен, по-благороден живот, ние трябва да идем там. Не можем да издържаме в тази атмосфера, където всеки експлоатира другия и обкръжението. Искаме да се спасим отгук.

Под водачеството на гуру, който е във връзка с Кришна, просто трябва да се хвърлим и да отдадем себе си в служене на Него, изпълнявайки Неговите заповеди. Инструкциите Му идват чрез гуру и *садху*. Трябва да поставим себе си на разположение на такъв *шуддха гуру*, на *садху*, който вече е пряко свързан с Него, който е Негов представител. Отдаваме се на волята му: каквото и да поиска той, ние ще го направим – това би било истинско служене.

Затова се казва в *шастра*, че служенето на Вайшнава е по-добро от прякото служене на самия Бог. Ако се обърнем директно към Бога, ще трябва да си представим или да

предполагаме каква ли би била Неговата инструкция. Мислейки нещо за Негово наставление може да сме прави, а може и да грешим; служенето ни може сякаш да бъде замърсено или примесено с някакво наше виждане. Но когато то идва чрез истински светец, Негов прозрачен посредник, ако тогава можем да го извършим, то наистина е свързано с Него. Това ни носи по-голям напредък от всеки директен подход. В настоящия момент ние се намираме в центъра на определени преживявания всред един свят, който е нереален и който скоро ще се изпари. Но онова, което търсим чрез *шастра* и *садху* всичкото е истинско; с онази равнина, в която живее Кришна ние имаме директна връзка.

*Йа ниша сарва-бхутанам тасйам джаграти самйами
Йасйам джаграти бхутани са ниша паийато мунех*

Казано е в „Гита“ (2.69), че онова, което е нощ за един за друг е ден, а което е ден за един е нощ за друг. Сега ние сме будни единствено в пресметливостта на личния си страничен интерес в този свят. Човешкото разбиране, захвърлено в Безграничността има разни нива. Различен тип мислители вярват на собствените си отсенки, падащи върху заобиколното и живеят според тях, смятайки, че всичко е позволено. Но това е неразбиране.

Абсолютният има Свое разбиране според Своето виждане; нека ние приемем тази гледна точка. Единствено душата ни може да вкусва опитността на преживяванията там, не и материалното ни тяло. Очите и умът не могат да уловят това разбиране. Само през ушите то би могло да достигне до душата. Тогава тя ще се пробуди и владичеството на ума и сетивата ще изчезне. Тогава ще получим своето истинско духовно тяло. То ще се очертае, изплувайки от настоящите ни осъзнати тяло и ум. Всичко трябва да бъде от духовен порядък, не да бъде подражание. Школата на *сахаджиите* се опитват да постигнат онова, което са чували за Кришна в този светски план. Те искат да намерят това тук, но то не е възможно. Трябва да достигнем дотам чрез *садхана*, водени от *садху*.

Революционното проповядване

Писанията на Бхактивинода Тхакура в основата си са дълбоко разумни, подтиквайки ни към бавен и стабилен прогрес. От книгите му откриваме, че той не е предприемал много дръзки стъпки. Там това не се препоръчва. Най-често той препоръчва *грехастха айрама*³⁵. Ашрамът на *тйагите*, орденът на отречението, е рискован. Бхактивинода Тхакура посочва това във всичките си книги; такова е неговото настроение.

Но движението на нашия Гуру Махараджа беше революционно, а не отбранително в характера си. Той приемаше всекиго, който имаше и най-минимално привличане към Кришна и Махапрабху и му даваше помощ. В тази негова мисия *садху-сангха*, светото общуване, беше осигурено в безброй много центрове. *Садху-сангха* е най-безценното нещо, което може да ни помогне в развитието ни. Той се грижеше да обезпечи *садху-сангха* в много различни центрове, където отдадените можеха да живеят заедно, да общуват и да вървят напред. *Сарва дхарман паритйаджа мам екам шаранам враджа*. Кампанията на Свами Махараджа³⁶ също беше рискована и революционна.

Аз съм с по-консервативна натура. Единствено милостта, възвишеният и благороден идеал на Махапрабху можаха да ме извадят от моята консервативна природа. Той ме

³⁵ Семейния живот

³⁶ Шрила А.Ч. Бхактиведанта Свами Прабхупада

откъсна от стриктните правила на едно семейство на *смарта брамини*. Наложил ми се да приема много нови неща. Все пак мисля, че се присъединих към авангарда на бунтовниците.

Шастра-чакиуша даршитах – човек трябва да има очите на писанията. В Ману Самхита е споменато, че животните възприемат чрез носа си, чрез обонянето. Ведическите учени, изучаващи писанията, добиват разбиране чрез очите на писанията. Царят вижда чрез ушите си, което значи, че той разчита на агенти и информатори. А обикновените хора гледат през очите си.

Онези, които извличат разбирането си от познанието на писанията, са познати като *пандити*. Разбиране, повлияно от писанията е *панда*; а онзи, който го притежава е *пандита*. *Пандитът* трябва да гледа чрез лещите на писанията. Отдаденият също се опитва да вижда нещата и да се справя с тях съобразно правилата и регулациите на писанията, без да разчита само на по-раншни чувства или на стари *самскар*. Идеалът на Махапрабху ме впечатли дълбоко. По Негова милост, макар и роден в строго *смарта брахмана* семейство, аз можах да се отърся от всички тези неща, защото влечението ми към Махапрабху беше толкова силно.

Когато за пръв път се натъкнах на бхактите от Гаудия Матх, те заявиха, че заключенията им са абсолютни и че всички съвети и напътствия, идващи от толкова много други мисии и наставници трябва да бъдат отхвърлени. „*Сарва дхарман паритяджа*, изостави всичко друго; това е Абсолютната Истина, приема я.”

О, помислих си, как е възможно? Те са толкова високомерни, надути, горди; тези хора са измамници. Но аз вече знаех нещо и следната *шлока* ми дойде наум: *чхидйанте сарва-самшайах*: „всички опасения са разсечени на парчета” (Шримад Бхагаватам 1.2.21). Да, рекох си, това го има в „Бхагаватам”. В *Упанишадите* също е казано: *йасмин виджнате сарвам етам вигнатам бхаванти*.

Та това е нещо прекрасно! Ако го разберем, ще получим всичко наведнъж. Ако познаем Кришна, знаем всичко. Това го има в *Упанишадите*, има го в „Шримад Бхагаватам” и тези хора от Гаудия Матх го казват от същата плоскост. Ако е възможно да достигна до такава универсална равнина на познание, тогава това е нещо прекрасно! Отначало аз дойдох с такива възражения, а после напреднах чрез процеса. Постепенно открих, че това е нещо истинско, че е възможно. Онова, което тези хора казваха, беше вярно, *чхидйанте сарва самшайах*.

Бхидйате хридайа грантхис, заплетените възли вътре в нас ще бъдат развързани. Универсалната нужда на живота ни ще ни се разкрие. Съкровената склонност на сърцата ни е запечатана, и печатът ще бъде счупен. Ще излезе навън нашата сияйна същност: ние сме такива и такива. Всички съмнения ще се прояснят. *Кшидйанте чайша кармани*. Необходимостта от цялото усилие да добием нещо също ще бъде изоставена. Всичко си го има. Няма нищо, което да бъде достигано. Такава шир ще се разтвори пред нас и ще открием, че тя е нашият дом – тази равнина на обилие и безграничност. Това е толкова революционно!

Германският учен Макс Мюлер пише за съкровищницата на Индийските Упанишади: „Дори цялата съкровищница да бъде раздадена на света, светът ще се обогати, но нищо няма да бъде изгубено от хазната на Индия. Целият свят ще забогатее, но Индия ще си остане най-богатата.” На целия свят може да бъде предложен безценният дар на Упанишадите и пак и частица няма да бъде изгубена. Същото е и с Бога, такава е пълнотата Му. Да Го търсим означава всички тези неща. Това е най-пълният аспект. Не можем и да си представим какви степени на удовлетворение има. Колко можем да разберем, колко можем да пресметнем? Нима можем да изчислим степените на пълнотата? Едва ли. Нашият Гуру Махараджа обичаше да дава примера с момчето, родено в тъмница. Идва един човек отвън и го вика: „Моля те, излез, ще ти покажа

слънцето”. Тогава момчето, родено в затвора, ще вземе свещ за да освети пътя, макар че за да се види слънцето не са нужни свещи. Момчето в тъмницата си мисли: „Аз да не съм глупак? Знам че нищо не може да бъде видяно без светлинката на свещта.” А човекът искал да го изведе на слънце!

В светлината на слънцето можем да видим всичко. Гуру Махараджа го обясняваше по този начин. Такова чудо ще се случи с всяка окована душа, която влезе във връзка с Брахман, с Кришна, с вярното разбиране за Бога – Най-прекрасния, *Атма паригйанамайо*, Всесияйния. Кришна не зависи от нищо за да бъде разбран.

Въпреки всичко винаги има една група хора, които не могат да добият разбиране за онази сфера. Такъв е техния дефект. Слънцето е всесияйно, но бухалите са слепи. Има много животни, които не могат да видят светлината. Те трябва да бъдат лекувани. За тях слънцето не съществува, защото очите им не са подходящи да го съзрат. За определена част от хората въпросът е дали Бог съществува или не. Тази малка част я има и тя ще си остане сляпа. Но това не означава, че останалите не могат да виждат или пък че слънцето не съществува. Не е така.

Кришна е всесияен. Той има силата да Се покаже на всички. *Ом агйана тимирандхасйа гйанангйана шалакайа чакшур унмилитам йена*, дългът на гуру е да дръпне пердето на невежеството от очите ни. Когато катарактът е отстранен, очите могат да видят.

Научният прогрес не е прогрес

Единствено отклонението от истината е това, което ни е довело в земния свят, сто-процентовото отклонение от истината. Как и къде е започнало това отклонение, ние не знаем. Но то ни е довело в тази илюзорна област. Науката просто удължава въртенето ни в този смъртен свят. Той е свят на експлоатация и според Нютон всяко действие има съответната противоположна реакция. Нека осъзнаем този факт. Каквото и да сме придобили тук е нищо; като бумеранг то ще се превърне в нищо.

Научният напредък не е никакъв напредък. Той е движение в погрешна посока. Той е просто назаем. Това не е добиване на истинска полза, по-скоро е взимане на заем от природата и изплащането му ще ни бъде изискано до последната стотинка. Така че няма печалба, няма облага, а само експлоатация. Всичко е конкретизирано. Ние изтръгваме енергия от природата, правейки дълг и той трябва да бъде изплатен, това е сигурно. Това не е прогрес.

Първият принцип за всяко живо същество е да остане живо; това трябва да бъде началната точка. В „Брихад Аранйака Упанишад” 1.3.28 четем: *асато ма сад гамайа, тамасо ма джйотир гамайа, мритйор ма амритам гамайа*. Това трябва да е изначалната посока на търсенията ни. Какво значат тези три фрази? *Асато ма сат гамайа*: аз съм преходен и непостоянен; стори ме вечен! *Тамасо ма джйотир гамайа*: аз съм невеж и незнаещ; изведи ме от невежеството към познанието, от мрака към светлината! *Мритйор ма амритам гамайа*: ето ме в този смъртен свят, нещастен, неудовлетворен; издигни ме на равнището на *анандам*, радостта. От мъката и нищетата изведи ме към прекрасния живот там.

Тези трябва да са истинските принципи на живота; и всяко едно научно изследване трябва да започва единствено оттук, от тези три фрази: да спаси себе си, са спаси света и да премахне тъмнината. Нека нашите изследвания премахнат нищетата и донесат нектарния сладостен живот. *Сач-чид-ананда: сатйам, шивам, сундарам*. Такъв трябва да е предметът и курсът на нашите изследвания. Всичко останало не струва, то е просто гонене на вятъра.

Ние сме самоубийци; тази така-наречена наука е самоубийствена. Атомните изследвания много скоро ще докажат, че науката се самоизяжда. Тя смуче собствената си кръв. Тази цивилизация изсмуква собствената си кръв и се храни с плътта си или с плътта на своите приятели. Такава е материалната наука; в нея липсва знание. Истинското знание, чистото, истинско, живо знание би трябвало да ни прави свободни, да премахва мрака и нещастията, да носи светлина и вечен мир. Тази нека да бъде посоката на усилията ни, на всички усилия.

Мощното проповядване

Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Тхакура Прабхупада молеше: „Идете и разкажете на света посланието на Шри Чайтанья Махапрабху и вие самите също го чуйте. Слушайте го и го кажете на света.” Такова беше неговото мислене; с дълбока жар и убеденост той дойде за да донесе божествените новини на света. „Не се връщайте! Отивайте да разкажете на света и сами слушайте!” Той проповядваше с такова увлечение, не само говорейки, но налагайки Кришна съзнанието по всякакви начини, давайки обяснения, лекции, дори карайки се или отивайки на съд. Нека всички възможни средства и методи бъдат използвани и заети в Кришна съзнание. Дори съдът и съдията трябва да бъдат накарани - дори ако е необходимо принудени - да говорят за Кришна. Обръщайте се навсякъде със съзнание за Кришна. Спрете всички светски дейности. Навсякъде разговорите за Кришна трябва да продължават под една или друга форма.

В последните му дни в Пури, веднъж казах на Прабхупада докато бях насаме с него: „Онова, което ти направи за пропагандата на Махапрабху, на *Кришна-киртана*, досега никой *ачарйа* не е правил.” Той ме попита: „Наистина ли мислиш така?” „Да – казах – виждам го проявено навсякъде: изложби, четене на писанията, лекции, дори отиване на съд – навсякъде ти се опитваш да впечатлиш всички и на всяка крачка със съзнанието за Кришна. Пълна опозиция на *майа*. Действията, потокът на *майа* трябва да бъдат спрени и тогава Кришна съзнание ще потече навсякъде. Спрат ли делата на *майа*, това ще доведе Кришна съзнанието; това е живота.”

На светът на *майа* не бива да се отдава никаква важност. Дори и огън да гори, ние не трябва да казваме: „О! Нека първо изгася огъня и после ще се присъединя към *Кришна-киртана*.” Не! Не! Не! Дори и целия свят да изгори на пепел, няма никаква загуба. Даже ако бъдем спасени чрез огъня от материалната концепция за света, сме късметлии.

Целия свят може да изгори на въглен, но нас това не ни засяга. Всичко, което ни е необходимо е в светите нозе на Кришна. С такива революционни наставления проповядваше Прабхупада: „Не губете време!”

„Ако гори пожар, аз трябва да го угася и тогава ще дойда да се присъединя към вашия *Кришна-киртана*.” Не, не, такава мисъл е наш враг! Материалното разбиране ни е враг! Ние сме души. А илюзорното разбиране, което ни дърпа надолу към тези материални концепции за живот, болести, немощ и смърт е наш враг. Неразбирането значи смърт. Такъв беше духът на проповядване на Прабхупада. Напред с Кришна съзнание!

Проповядването изисква организация

Организацията е необходима единствено за да разпространява истината сред хората в тяхна полза. Организацията сама по себе си няма стойност. Когато тя разпръсква нещо

здравословно в атмосферата, такава организация трябва да бъде приветствана. В противен случай, ако не разпространява истината, нещо не е наред и тя извършва самоубийство, пропускайки да изпълни дълга си. Има толкова много политически, социални и всякакви други организации.

Ние сме в една мисия, в една организация под ръководството на възвишена реализирана душа. Можем да се изправим пред много опасности. Когато проповядваме ще се наложи да срещнем толкова трудности. Но с подкрепата на висшето водачество, можем да се борим с тях, да ги победим или да променим резултата им. По такъв начин сме способни да дадем опозиция на опозицията.

Проповядване означава крайно усилие; трябва да атакуваме *майа*, неразбирането. В тези случаи не бива да си мислим, че няма да се противопоставяме на противника – *сахишну*, че ще бъдем безкрайно търпеливи. Когато сме заети с проповядване, ние трябва да се обърнем с лице към опозицията и да се опитаме да я преодолеем. Но ако сами не можем да го сторим, нека ги поканим да чуят нашия Гурудева и така да бъдат обезоръжени. По този начин трябва да продължаваме, изпълнявайки напътствията на Вайшнавата. Местното обкръжение може и да ни нарани, но духовната ни издръжливост ще нарасне, следвайки наставленията на висшия представител. Ще бъдем облагодетелствани чрез *Вайшнава-сева*.

Вайшнава пратиштва, не бива да търсим популярност сред обикновената публика, защото те в общия случай не са с ума си. Ние желаем позиция в очите на господарите на нашия Гурудева: „Да, той е ентузиазизиран слуга, той ще успее.” Ако те ни погледнат с окуражителна обич, това е нашият капитал. Любовете, доброжелателството им към нас – те са нашият капитал, докато вървим по своя пътя към висшата област.

Когато сме усамотени и възпяваме Името, тогава разбира се *тринад апи суничена*, трябва да спазваме изключително смирение. Но когато сме заети под ръководството на *ачарйа* в проповедническа кампания, настроението ни трябва да е малко по-различно, подобно на това да изпълняваме заповедите на висш духовен генерал. Това ще привлече към нас повече обич и благодат от висшата сфера, отколкото самотният ни *бхаджан*.

Истинският напредък е развитието на душата

Трябва да се откажем от нежеланото телесно покритие. Това не е самата ни душа. Умри за да живееш. Умри означава изостави егото и тогава ще се покаже вътрешното ти сияйно себе. „Умри за да живееш” значи да умрем такива, каквито сме сега. Старото ни виждане за нас самите е напълно погрешно. Нуждаем се от ново раждане. И тогава ще открием, че истинското ни себе се намира в онази чудна равнина на безсмъртието. Но преди това нека умрем. Защото от другата страна е рождението, истинският живот. Първо трябва да елиминираме по-низшата част, да отхвърлим цялото си неразбиране за живота.

През 1934 г. или горе-долу тогава, по времето на Прабхупада, разговарях с един господин в Кутан. Той беше последовател на една голяма мисия. Те имаха огромни плакати, на които пишеше „Сева Ашрама” и други такива грамадни неща. Но когато някой отидеше там, те се представяха за банкрутирвали. Нямаха никакъв капитал, освен фалшив. Имаха огромна табела, но капиталът им беше лъжа, измислица. Това не беше нито истинско богатство, нито благосъстояние. Тя нямаха нищо истинско, което да раздадат на хората. Бяха измамници, *майавада*. Даваха нечиста храна на пациентите си, нездравословна храна; такъв беше техният бизнес.

А къде е пациентът? Пациентът е вътре в нас. Душата е пациентът. Без грижа за интереса на душата, те служеха на тялото. А с такава случайна помощ тялото върви все повече и повече против интереса на душата.

Обичайно ние не организираме раздаване на помощи за *гундите*³⁷. За студентите, за социалните работници уреждаме помощи, но никога за *гундите*, които са заблудени. В основата си всички души са заблудени; те водят живот на безсрамници. Да им се дава безразборна помощ, без да се променя посоката им е като да ги блъскаш към ада. Това не е върнатата цел, да бъдат тикани към опасностите. Безразборната помощ в този свят изобщо не е помощ.

Човек първо трябва да има *самбандха гйана*, добра посока, правилно разбиране за върнатата посока. Тогава помощта би била полезна. Инак, без правилната посока, тя е просто каприз. Своенравният гласък не би допринесъл за ничие развитие. Това не е истински напредък.

В Мадрас един господин ми каза: „Първо помогни на пациента да запази тялото и душата си заедно. След това можеш да му говориш за истина, за Хари, за Кришна съзнание. Ако умре, на кого ще говориш?” Аз отвърнах: „Представи си, че цари глад, а аз раздавам храна. Толкова много се тълпят около мен и взимат храната, която им давам. А някой побягва далеч от това място. Нима трябва да спра да раздавам и да хукна след него? Или да продължа да давам храна на мнозинството? Има толкова много живи души, а някои от тях умират. И аз не мога да тичам след умиращите и да се опитвам да ги върна в телата им, спирайки да разливам нектара на мнозината останали. Така е.”

Развитието трябва да върви в правилната посока. А коя е правилната посока? Максималната, умела, законна или незаконна експлоатация цялата е *карма*. А отречението, *гйана*, е противоположното нещо. Експлоатация и отречение – двете крайности. Трябва да бъде намерена трета посока, примиряваща всички противоположности.

Реалността е нещо различно. *Тад виддхи пранипатена парипрашнена севайа упадекхийанти те гйанам гйанинас таттва-даршинах* (Бхагавад Гита 4.34). „Просто се опитай да научиш истината, пристъпвайки към духовен учител. Запитвай го смирено и му отдавай служене. Себе-реализираните души могат да ти предадат познанието, защото са видели истината.”

Истинската посветеност

Най-важното нещо е стандартът и той трябва да идва от истинската, не от замърсената, тривиална, уязвима сфера. *Тад виддхи пранипатена парипрашнена севайа упадекхийанти те гйанам гйанинас таттва-даршинах*. Той трябва да дойде от равнината, в която присъстват тези две квалификации: *гйани* и *таттва-дарши*, разбирането, а също и практическото приложение. И двете квалификации трябва да ги има за да се извлече стандартът за това какво е правилно и какво е погрешно. Нашето отношение също трябва да бъде от такъв тип: *пранипатена, парипрашнена, севайа*. *Пранипат* означава да се отдадеш на това познание. То не е някакво обикновено познание, което можем да конкретизираме; то е свръх-субективно. *Пранипат*, трябва да се отдадем. Желаяем нещо, което е по-висше от нас. Желаяем Него, Абсолютния субект, не нещо обективно.

³⁷ крадците

Пранипат също означава, че сме приключили с това да вкусваме външния свят. Не ни интересува повече нищо от тази равнина, която вече сме пропътували. *Пранипат*, ние предлагаме себе си единствено на Неговия олтар и копнеем за благодатта Му. В такова настроение се доближаваме до висшето познание.

Парипрашна, откровено запитване, е винаги позволено. Но питайте искрено, без никаква склонност към дискусии в настроението на *тарка*, спорът. Нека всичките ни усилия бъдат насочени към разбирането в една позитивна посока, изоставяйки зад гърба си състоянията на съмнение и подозрение. С цялото си внимание трябва да се опитаме да разберем онова, което идва от една по-висша равнина.

Севайя, това е най-важното нещо. Ние няма да получим това познание просто за да приложим опитността му в своя полза. Онази сфера няма да дойде за да угоди на тази по-нисша област. Трябва да заложим на служенето. В такова настроение подхождаме към онази равнина, към онзи тип познание. Ще служим на Него, на висшето познание, няма да се опитваме да Го принудим да служи на по-нисшата равнина. Подобно себично желание не би ни допуснало в Неговото царство, знанието не би се спуснало. Той няма да дойде за да служи на по-низшето. Напротив, нека ние имаме пълната убеденост, че трябва да предложим себе си да бъдем използвани от Него; не е така че ние трябва да оползотворим полученото познание по свой начин, задоволявайки някакви по-низши цели. Ако получим това познание, нека бъде за служене.

Пранипатена, парипрашна севайя: със *севатти-вритти* нека посветим себе си на Него; не трябва Той да ни посвещава Себе си за да задоволи нашите низши животински цели. Ето в такова умонастроение нека потърсим равнината на истинското познание, отдавайки нужното уважение на всичко, което ни заобикаля. *Пранипат, парипрашна севайя*. Това е Ведическата култура. Познанието се придобива единствено чрез този процес, никога чрез интелектуален подход.

Нашият Прабхупада използваше следната аналогия: медът е в буркана, бурканът е запечатан, а пчелата се мъчи да ближе меда през стъклото. Глупците може и да си мислят, че пчелата пие мед. По подобен начин интелектът не може да се докосне до *атма*, духа. Той може и да си мисли, че има качествата за това, но всъщност е неспособен. Има една бариера, подобна на стъкло. Интелектуалните постижения всъщност не са постижение на истинското познание от висш разред.

Единствено чрез вяра, чрез искреност, чрез отдаденост на Неговия представител можем да встъпим в онази висока равнина. Ако ни позволят, тогава можем да влезем в тази земя, в областта на висшия, божествен живот. *Пранипат, парипрашна* и *сева*, кандидатът трябва да има тези три качества преди да се е обърнал към Истината. Трябва се тръгнем със смирение, искреност и посветеност.

Това много пъти е споменавано в „Гита“, а също и в „Бхагаватам“ има определен пасаж: *шабде паре ча нишинатам брахманй-упасамаширайам*. И във Ведите, и в Упанишадите е казано: *гуру шротрийам брахма-нишитхам. Гурум евабхигачхайет. Гурум ева*: трябва да се обърнем към духовен учител. *Абхигачхет* означава да се обърнем без колебание. Трябва да идем с ясно и искрено сърце. *Гурум евабхигачхайет*, с цялото си сърце нека се обърнем към него.

На езика на нашия Прабхупада, не бива да си купуваме двупосочен билет, когато отиваме при гуру. Той често казваше: „Вие с билет за връщане ли сте дошли тук? Не идвайте така! Елате завинаги!“ *Са гурум евабхигачхет*. Нека кажем в сърцето си: „Видял съм, вкусил съм този смъртен свят. Нямам към какво повече да се стремя тук. Ясно осъзнавайки това, трябва да продължа напред. Всичко тук е тленно, тук никой не може да остане жив. Тук няма как да се живее, няма възможност – затова единственото, което искам е да се махна, да се спася, да спася живота си. Копнея за убежище, за истинско убежище, с цялата си душа.“ *Абхигачхет, самитпаних*, ученикът трябва да

донесе необходимите материали, не бива да притесняваме гуру. Трябва да вървим със собствени средства, *абхигачхет самит-паних шротрийам брахма-ништхам*.

Пранипат означава да се сбогуваме с всички опитности в материалния свят. Това е значението на *пранипат*. „Приключих с това място. Не ме влекат никакви материални домогвания. Надеждите ми могат да бъдат сбъднати единствено свише; нямам повече работа тук. Взел съм си сбогом с всички вероятности в този земен свят. Не ги искам. Свършено е с това. Идвам с очакване.”

Джанма-мритйу-джара-вйадхи-духкха дошанударшанам. И да ни предложат цяло царство, дори целият материален свят, ние ще откажем. Нека презрем лошото общуване, тленното общуване, общуването със смъртното, с болестите и с всички тези неща. С цялото си внимание трябва да разберем дали за нас е възможна такава надежда. *Пранипат* и след това *парипрашна*. Смирените запитвания са разрешени; сляпата вяра доникъде няма да ни доведе. Но въпросите ни трябва да са искрени.

Влезте в земите на отдадеността

Най-важният фактор е *сева* – всичко, което желаем, трябва да е за Негова, не за наша радост. *Сева* означава посветеност, тя е земята на отдадеността; ние копнеем да влезем в тази земя на отдадеността и напускаме пределите на експлоатацията. Никой не може да вирее в земите на експлоатацията. Експлоатация означава да правим дългове, които трябва да изплатим. Ние сме обвързани – на всяко наше действие има равно по сила и противоположно противодействие. Така сами изяждаме себе си; това е самоубийство. Експлоататорската цивилизация е самоубийствена; тя се самопоглъща. Тя успява да просъществува, вземайки заем от природата. Колко високо са навирили всички глави, сякаш благоденствието им не лежи на гърба на природата! То е изтръгнато от природата и този дълг ще бъде върнат до последната стотинка. Гордост и самохвалство – всичко това е негативно. Експлоататорската цивилизация не дава никакъв положителен принос. Нека експлоатацията спре! Да изтръгваш нещата на другите – всичко това се заплаща, такъв е природният закон. Такава цивилизация не струва нищо. Ако влезем в земите на отдадеността, там всичко се запазва. Каквото и да принесем, ще бъде пазено. Няма да извличаме никаква полза, единствено ще допринасяме. То ще остане там, в земята на отдадеността, в тази нова, чудна земя. Ние копнем да влезем, да ни бъде позволено да встъпим там. Експлоатацията е нанавистна сама по себе си, а отдадеността е по-чиста от най-чистото. Как жадуваме да заживеем в онази друга земя! Няма да вземем нищичко оттам, то е така чисто!

В онази земя има степенуване. Степените на чистотата са според нейната интензивност, качество и количество. По такъв начин *вичитра*, природата е изпъстрена с разнообразие. А в най-висшата степен са спонтанната любов и красота в царството на Кришна. Отдадеността на гопите е най-висшата степен. Те искат да останат завинаги в ада само и само да премахнат мъничкото престорена болка в главата на Кришна. Такъв тип посветеност е най-извисена.

Аишлишйа ва пада-ратам пинаштуру мам адаршанан марма-хата кароту ва. С такава любов, с такова отношение на интензивна посветеност, на отдаденост до смърт - не бихме могли никога да бъдем разделени от Кришна. Какво е отдадеността? Отдаденост, проявена в най-висшата си форма е единението в раздаяла. Привидно може и да сме захвърлени надалеч от Кришна. Но в сърцата ни верността ни нараства до върховна степен.

Дори да ни наказва, ние ще продължим да сме верни в служенето си към Него. Връзката ни ще стане неуязвима. Дори в раздаяла, дори в най-жестокото и грубо

отношение – ние не можем да бъдем отделени. Погледнато в дълбок план това е най-висшата форма на единение. Ако имаме връзка с такова качество, никой не би могъл да ни я отнеме.

Ашлешийа ва пада-ратам пинашту мам адаршанан марма-хата кароту ва. С всяка стъпка тя се задълбочава и извисява. *Адаршанан марма-хата кароту ва, йатха татха ва видадхату лампато.* Дори онова, което си е наше по право, за което с право можем да претендираме, може да бъде дадено на други пред самите ни очи. Но и това няма да накърни високия ни идеал. Добием ли такава отдадена натура, спасени сме. Идваме във владение на доверието на Кришна. Действайки по такъв начин, ние никога няма да бъдем разделени от Него; влизаме в областта на крайната поверителност на Абсолюта. Когато се освободим от експлоатацията и бъдем пуснати в земите на служенето и посветеността, с омразата ще бъде свършено и ще прегърнем, ще приемем всичко. Единствено този дух на отдаденост може да направи възможно наистина да прегърнем всичко. Експлоатацията не би могла да направи това, а омразата идва от експлоатацията. Отдадеността прави всичко и всички наши приятели. Ние не желаем нищичко в замяна; затова и всичко ще ни бъде дадено. Не искаме да изтръгваме онова което егоистично желаем от заобикалящите. *Вишвам турна-сукхайате.* Маявадите и отречените се отдават на омразата. А преданият напроотив! Кармите експлоатират, а гйаните ненавиждат. Отдадените прегръщат всичко, виждайки връзката му с центъра, с Кришна. В своята взаимосвързаност с Кришна, *Кришна-самбандха*, всичко е включено, обгърнато. „О, той е мой приятел. Може да бъде полезен за служенето към Кришна.” Понякога дори едно цвете може да ни напомни за Кришна: „О, моля те, занеси ме на Него”.

Когато здраво стъпим в равнината на отдадеността, всичко ще ни помага и ще ни напомня: „Иди при Кришна.” В атмосфера, в която отвсякъде си заобиколен с приятелство, ти можеш да постигнеш всичко! Всичко е изпълнено с дух на преданост, на отдаване. Омразата не би могла да си намери място. Омразата е в темперамента на отречените, *тйаги-мукти-ками*, не на бхактите. *Нирбандхах кришна-самбандхе йуктам вайрагийам учйате.* След като всичко е свързано с Кришна, как бих могъл да го мразя? Когато разцъфти отдадеността – има само любов, Враджа Вриндавана бхавя. И проповядване. Проповядването е *санкиртана*. Проповядването е истинското служене към Кришна, не просто отброяването на мъниста. Служене. Тъй като Махапрабху и Гурудева са ми наредили, аз трябва да възпявам Името, да броя мънистата. Нека изпълня дълга си към *малика*, мънистената броеница. „*Малика* не бива да гладува” – казваше Прабхупада.

Активната отдаденост

Школата на предаността изисква служене с отдаденост, отвъд равнините на експлоатацията и отречението или безразличието; активна посветеност и служене. В началото получаваме помощта на писанията, а също така съществува и силно вдъхновение – всичко това е великолепието и могъществото, които откриваме в почитта към Нарайана. А по-късно ще разберем, че любовта е истинската същина на живота. Без тази любов не би трябвало дори да съществуваме. Любовта е такова безценно съкровище, че трябва да се отречем от самия си живот, ако нямаме това вътрешно богатство, любовта към Кришна, Абсолютния. И тогава идва Неговата любов, идва Неговата красота. Нежност, красота, любов, хармония – това са най-възвишените концепции на този свят!

Отдадеността е основата на любовта, самата структура на любовта. Без отдаденост любовта не може да започне. Най-великата владетелка и най-отдадената деятелка на любовта е Радхарани, *маха-бхава сварупа*. Радхика. Защо *Радха-дасйам*, служене към Радхика? Ние искаме да посветим себе си, а най-висшият идеал на посветеността е Радхарани. Тя е най-преданата на всевластния Кришна. У Нея отдадеността може да бъде видяна в своя зенит. Онези, които добият правото да общуват с Нея, дори чрез най-слабата и далечна връзка, ще бъдат пречистени всичките. Това е неопценимо съкровище.

Махапрабху дойде в света само за да докаже възвишеността и величието на Радхарани. Онези, които са близко свързани с Радхарани казват, че Махапрабху раздава нектара на Нейното сърце. Той е нашият най-голям благодетел; нашият агитатор е най-интимният спътник на Кришна. Гауранга дойде за да покаже, че съкровището в сърцата ни е от най-висш характер. Ако Той не бе дошъл да изкаже това пред света, как щяхме да живеем? Животът ни би бил невъзможен. Ако величието на нашата Възлюбена Кралица не бе показано, ако не бе удостоено с най-висша почит, как бихме могли да продължим да влачим живота си?

Красота, пленителност и сладост

За да привлечем вниманието на масовата публика, проповядвайки в Бомбай, ние обикновено казвахме, че нашета цел е да хармонизираме *карма*, *гйана* и *бхакти*. Така говорехме външно, така беше обявено само за да се представим пред обикновените хора. Как би било възможно да искаме да хармонизираме *карма*, *гйана* и *бхакти*? Аз казвах: „Разбира се външният вид може да бъде запазен, но духът на онова, което правим е нещо различно.”

Карма означава да полагаме усилия, но не за себе си, а за Върховния Бог. *Гйана* означава търсене, но на какво? Не на колективна експлоатация на природата, нито на Параматма, нито на Брахман; не дори и на разбирането за Нараяна като върховна истина. Ние не търсим Абсолютната сила, а Абсолютната красота, Абсолютната любов. Накрая чрез своите жертви, чрез отдаването си, чрез своята преданост ние добиваме *вимучйета*, *вимукти*, *вишеша мукти*, най-висшия тип спасение или освобождение. Това е едно позитивно достижение, не просто края на негативните концепции. Само да се измъкнем от негативната страна не е истинско освобождение. Да встъпим в една позитивна и сигурна позиция, в това е истинският ни интерес.

Наложени са ни били обозначения (*упадхиш*), *сарвопадхи винир муктам тат-паратвена нирмалам*. *Анйатха рупам*, онова, което е досущ като болест – нежеланите чужди неща - са ни покрили целите. Това са *упадхи*. Това са *анйатха рупам*.

Отстранявайки ги с успех, нека дойдем до своята позитивна и вярна позиция в света на любовта и красотата. Много е важно да се знае, че не властта е върховната контрола; красотата е! Контролът на красотата е толкова сладък, типичен и естествен.

Могъщество, страхопочитание, величие – всички те стават безинтересни в светлината на разбирането за Бог като Кришна, дадено в „Бхагаватам”. Концепцията за Нараяна, така да се каже, става банална. Красотата, любовта и хармонията са най-висшите цели, които някога са били разкривани. Това ни дава Шри Чайтанйадева, това ни дава Вриндавана и това е Кришна съзнание. Нашият Гуру Махараджа и Свами Махараджа раздадоха нашироко по света това разбиране за Кришна, концепцията за красотата, хармонията и любовта. Това е изначалната, универсална причина – тази концепция за Абсолютата и нищо друго.

В тази фундаментална концепция ние намираме облекчение. Чувстваме се вън от опасност; няма повече да бъдем жертви на силата. Могъществото на Вайкунтха, великолепието, страхопочитанието, благоговението може и да не са вътрешният копнеж на същността ни. Красотата ни обнадеждава, че позицията ни е извисена; това е пленително.

Бхактивинода Тхакура предсказва, че когато световните учени разберат скъпоценността на онова, което ни бе дадено от Шри Чайтанйадева, цялата религия ще изчезне. Тя не би могла да просъществува. Когато разбирането за Абсолюта бъде идентифицирано с КРАСОТА И ЛЮБОВ, никоя от останалите концепции не би издържала на такава конкуренция. Всички биха я приели: „Копнея за красота, за най-висшата красота, за най-висшата хармония, за най-висшата любов, жадувам да се обичаме едни-други. Ако е възможно това, не искам никакви други предложения.” Нека се устремим натам; тази основна посока ни увелича.

Всички останали религиозни концепции са обречени да изчезнат. Погледнати с божествени очи, с очите на божественото познание, всички тези разбираня не биха могли да се позоват на висшата класа мислители. *Притхивите ачхе йата нагаради грама, сарватра прачара хаубе мора нама*, „Във всеки град и село на тази земя ще бъде възпявана славата на Моето име.” Това не са просто голи думи от страна на Махапрабху. Съществува както интелектуална, така и интуивна основа за това предсказание.

Част Втора СЛЕДВАЙ АНГЕЛИТЕ

Каква е същината на моето най-вътрешно съкровено търсене? Най-накрая достигнах до нея. Гауранга ми дари удовлетворението на най-дълбоката ми нужда. Той е мой. Вън от Него никой не би могъл да има каквато и да било концепция за живота. Ето го най-великото нещо и ако аз не мога да го имам, какво струва животът ми? По-добре да умра; отдавна трябваше да съм умрял. Ако не мога да вляза във връзка с това най-скъпоценно нещо в живота, по-скоро бих умрял. *Джанмия се кене нахи маила*, по-добре да бях умрял при раждането си, ако не мога да достигна тази своя вечна надежда, тази своя вътрешна пълнота.

*Паийа мануша джанма, йе на шуне гаура-гуна
Хена джанма тара вйартха хаила
Паийа амритадхуни, тийе виша-гарта-пани
Джанмийа се кене нахи маила*

„Шансът на всеки, който е приел човешко раждане и не се е приобшил към култа на Шри Чайтанйа Махапрабху, е пропилян. *Амритадхуни* е сладостния нектар на леещата се река на преданото служене. Ако след като е добил човешко тяло, човек пие вода от отровната яма на материалните наслади, вместо от тази река, за него би било по-добре да не бе живял, да бе умрял отдавна.” (Чайтанйа Чаритамрита, Ади-лила 13.123)

*Кришна-лила амрита-сара, тара шата шата дхара
Даса-дике вахе йаха хаите
Се чаитанйа-лила хайа, саровара акшайа*

Мано-намса чараха тахате

„Кришна-лила е същината на божествения нектар, а Чайтанйя-лила е непресъхващото езеро на този нектар, което изтичайки в хиляди потоци, напоява сърцата на отдадените на вси страни. Затова, о зажаднял за нектара приятелю, моля те, позволи на своя ум да заплува в това езеро като великолепен лебед.” (Чайтанйя Чаритамрита Мадхйя-лила 25.271)

Тези две препратки от писанията разкриват чудните и изключителни характеристики на нашата цел в Кришна. Отдадените я описват по различни начини, но без тази цел не си струва да се живее.

Търговецът на едро избира най-грижливо подобрите стоки, когато ги представя на клиентите. Самият собственик е удивен: „Ти предложи толкова добре тези Мои безценни неща. Аз дори не съм знаел, че съм имал такива съкровища! Ти си изнесъл такива изтънчени неща от Моята съкровищница. Къде са били те досега? Онова, което си избрал Ме прави толкова по-ценен, безкрайно ценен! Ти откри толкова прекрасни неща у Мен. Не мога да не се гордея. Чрез твоя досег, чрез връзката с теб тези прекрасни неща се разкриха у Мен.”

Ето по такъв начин Кришна е задължен на Радхарани, Неговият търговец на едро. Продавачи на различни неща идват от най-различни групи, но Радхарани е продавачът на едро на всички блага, намиращи се в съкровищницата на Кришна. *На парайе ‘хам ниравадйа-самйуджам* (Шримад Бхагаватам 10.32.22) Дори самият Кришна не може да измери величието на Радхарани.

В забавленията на Кришна съществуват три енергии: *сандхини*, *самвит* и *хладини*. *Хладини* е най-висша, заради пълното й себе-отдаване. След нея е *самвит* и на трето място е *сандхини*. Мислене, желаене и чувстване: желаенето е *сандхини*, мисленето е *самвит*, а чувстването е *хладини*. Обикновено ние си мислим, че чувстването е на последно място, обаче не – на първо е!

Първо е чувството. На истинското чувство е дадена такава извисена позиция! Чувствата контролират всички ни. Всички ние сме търсеци, а чувствата ни са, които ни насочват. Ние си мислим, че чувствата са резултат. Не, чувствата командват всичко! Първо е чувстването, след това мисленето и след него желаенето. Обикновено *кармите*, работещите за плодовете, отдават първото място на желаенето, на силата на волята, а *гйаните* се концентрират върху мисленето. „Ние командваме волята си, така че сме най-издигнати.” Но чувствата са основата на всичко, те управляват всичко. Така е: нека разберем позицията на чувствата.

Не отивайте направо

Нашият Гуру Махараджа, Шрила Бхактисиддхант Сарасвати Госвами Прабхупада ни беше помолил да се отнасяме към Радхарани с дълбоко благоговение. „Над главите ви, високо над главите ви – не дръзвайте да отивате направо: *Пуджала рага-патха гаурава-бханге*. Опитвайте се да държите Нея и Нейната група на почтително разстояние, над главите ви. Не се втурвайте нататък. Не е толкова евтино.” Колко безценни са Те за онези, които са на пътя на *рага-марга*, които обожават Кришна с любов!

В дълбок транс Махапрабху преживявал *Враджа-лила* и изразявал екстатичните си чувства. *Сахаджиите* се опитват да имитират това със светския си ум; стремят се да вкусят тази *лила* във въображението си. Но това не е възможно! Каквото и подражание да има, то само би нанесло оскърбления. Тези оскърбления ще бъдат вписани в кръга на

изпитващите от висшата област и ще бъдат като клеймо за дисквалификация; подражатели и престъпници не се допускат.

Имитацията ще се обърне срещу нас и ще попречи на бъдещото ни развитие. Трябва много да внимаваме да не нанасяме обиди, *апарадха*. По-добре да сме новодошли и новопредставени, отколкото да имаме криминално досие. Трябва да бъдем много, много внимателни в своето търсене на висшата цел на вечния си живот. Нашият Гуру Махараджа, Шрила Бхактисиддхант Сарасвати Тхакура, специално ни обърна внимание на това и ни привлече към линията на изключителната преданост.

Махапрабху раздаде онова, което беше изпитал в дълбокия Си транс. Но ние трябва да бъдем готови да заплатим за него и нашият Гуру Махараджа дойде с тази цел. *Пуджала рага-патха* – не се втурвайте прибързано. Глупците нахълтват там, гдето ангелите се боят да пристъпят. Онова изживяване е за тези, които са с извисен ум. То е най-възвишеното нещо! Човек трябва да върви стъпка по стъпка. Една стъпчица ако пропуснем – сме никъде!

Трябва да бъдем внимателни на всяка стъпка и това автоматично ще ни изведе във вярната посока. Никога не се опитвайте да се втурвате прибързано. Помъчете се да останете малко по-назад, малко по-долу. Дори и да не искате, това по естетсвен начин ще ви издигне към целта ви. Възвишените Вайшнави ще ви отнесат дотам. Сами вие не можете да стигнете, *йам евайша вринуте тена лабхйас*. Това е вярно! Дали ще бъдете приети зависи от висшата област. Вие трябва да идете, но недейте да престъпвате. Иначе свършено е с вас.

Према-сева, изпълненото с любов служене, не е обикновено или механично нещо. Не се опитвайте да го ограничите; то е с безкрайна природа. Не нахълтвайте там, не пристъпвайте! Не извършвайте оскърбления. Та това е най-висшата надежда на живота ви след толкова много прераждания! Центърът на Безграничното е навсякъде; той не може да бъде обграден в окръжност. Не се опитвайте да обкръжите центъра на своите най-висши възжеления.

Моят идеал е винаги да Му служа

Рагхунатха Даса Госвами, който заема извисената позиция *мадхурйа-раса прайоджана ачарйа* казва: *дасйайа ме расо 'сту расо 'сту сатйам, сакхйайа ме мама намо 'сту намо 'сту нитйам*. Какво означава това? Глупците се втурват там, гдето ангелите се боят да пристъпят. Дали онази равнина е просто интелектуално поле, за което можем да се изразяваме и да правим коментари по всеки начин, който ни е угоден? Даса Госвами, намиращ се в най-висшата позиция на *прайоджана-таттва*, учителят по *прайоджана* в *мадхурйа-раса радха-дасйа*, казва: „Ще се опитам да изразя почитта си в *сакхйа*, но копнея за истинската ревностна и задълбочена настойчивост и искреност на *дасйа-раса*. Самата Радхарани иска от мен винаги да служа. Тъй като Кришна иска да се наслаждава с мен, Той го прави. Но моят идеал е винаги да Му служа.”

В *мадхурй-раса*, най-висшата интимна връзка, склонността дори на самата Радхарани е винаги да служи на Кришна. Нейният копнеж е *дасйа-раса*, служенето. Нима *сакхйа-раса*, близкото приятелство с Кришна, е нещо дребно? Не, това е твърде висше за мен. *Пуджала рага-патха гаурава-бханге*. Отдалеч бих искал да изразя почитта си към *сакхйа-раса*, но онова, за което наистина жадувам е *дасйа-раса*. Такова би трябвало да е влечението на истински отдадения. Ако пренебрегваме всички тези неща, просто сме деца, които си играят на отдаденост.

Не обсъждайте висшата Лила

Не бива да навлизаме в дискусии за възвишените и фини аспекти от *лилата* на Радха и Кришна. Това не бива да бъде обсъждано пред публика. Такава е разликата между Гаудия Матх и групата на *сахаджиите*. *Сахаджиите* се опитват да подражават на всички тези неща, но ние нямаме вяра в имитацията. Висшата *лила* ще се разкрие лично, събуждайки се по неустоим начин. Когато програмата на нивото *садхана* приключи, това ще се случи автоматично, спонтанно. Не е така, че първо научаваме за формата, а след това достигане дотам. Не такава е линията на поведение, приета от Гуру Махараджа Прабхупада.

Пуджала рага-патха гаурава-бханге, то е винаги високо над челата ни. Надеждата на нашето бъдеще, възделението на живота ни – живот след живот – не може да се изпълни толкова лесно. По-скоро нека лелеем чистата надежда, че някой ден можем да бъдем отнесени в лагера на служещите с тази идея: *пуджала рага-патха гаурава-бханге*. Толкова е сладко! *Рага-патха*, пътят на спонтанната преданост, е високо над челата ни. Ние сме слуги на *рага-патха*. Ние сме във *виддхи-марга*, пътят на регулираната практика, спазвайки правилата на *шастрите*. Нека живеем и действаме според шастричните правила и нека винаги пазим *рага-патха* над главите си. Целият начин на живот на Гуру Махараджа беше такъв: „Това е висше, твърде висше и от ниското нека му отдадем почитта си.” Ние трябва да утвърдим това разбиране за нужното уважение към тази възвишена *лила* по целия свят: „Това е твърде висше.”

Проповядвайте за основните неща

Има толкова много привлекателни неща и по-ниско от най-висшата *лила*. Пленителното очарование и смисленост на тази извисена сфера са достатъчни за да убедят човек да тръгне натам. А онази *лила* нека остане високо над челата ни. Трябва да се отнасяме към всички *лила*, особено към *мадхурйа-лила*, изключително предпазливо.

Веднъж Прабхупада трябваше да проповядва във Вриндавана през целия месец Карттика. По онова време той помоли Бхарати Махараджа да обясни Седма Песен на „Шримад Бхагаватам”, историята за Прахлада. Той не пожела да бъде разказвано за Кришна, Радха, Яшода, въобще за нищо, свързано с Вриндавана. „Проповядвай първо за *шуддха-бхакти* на Прахлада. Хората са опиянени от *сахаджия*, имитацията на предаността. Просто опитай се да ги накараш да разберат, да встъпят в равнината на *бхакти*. Дори това е толкова много; какво пък да говорим за *Кришна-лила* – това е далеч, далеч нагоре.” Във Вриндавана всички се чудеха: „Какво става? Те уж обясняват „Бхагаватам”, но не засягат Десета Песен?! Дават тълкувания върху Седма Песен, *Прахлада-лила*, нисшата част на *бхакти*. Колко странно е това.”

По-късно аз научих, че самият Шрила Прабхупада бе говорил в продължение на няколко дни на граничната линия между Радха Кунда и Шяма Кунда. Той четял и обяснявал „Упадешамрита” от Шрила Рупа Госвами. Не бе говорил за Шримати Радхарани, нито за Кришна, а за „Упадешамрита” – най-базовите учения. Вниманието му винаги беше съсредоточено към основата, защото плодът се появява по естествен начин. „Поливай с вода корена и плодовете самички ще дойдат.”

Седейки помежду Радха Кунда и Шяма Кунда, той бе обяснявал не „Бхагаватам”, а „Упадешамрита”. „Упадешамрита” съдържа същината на ученията на Махапрабху чрез думите на Рупа Госвами. Шрила Прабхупада тълкувал тези теми; не нещо от „Говинда-лиламрита” или пък от „Шри Кришна Бхаванамрита” на Вишванатха Чакраварти.

Най-висшите теми на *мадхурйа-лила*, любовните забавления на Радха и Кришна, били оставени настрана.

Интимната връзка е отхвърлена

Веднъж един господин искаше да обсъжда тези интимни *лила* с Прабхупада. Преди това той беше извършвал огромно служене на мисията, но наблюдаше изключително много на тези висши теми и в крайна сметка напусна компанията на Прабхупада и заживя отшелнически живот. Той бе мъж, но повърхностно бе приел идентичността на гопи и искаше да се наслаждава на интимна връзка с Кришна. Той страстно копнееше за това, но Прабхупада отбеляза неодобрително: „Ох, той се превърна в дама и след като имаше връзка с Кришна, роди дете.”

Да не живеем на Радха Кунда

Пуджала рага-патха гаурава-бханге. Прабхупада ни наставляваше, че не бива да отиваме да живеем в Радха Кунда, най-святото от всички святи места за поклонение. Един ден, близо до Лалита Кунда, където имаше едноетажна къщичка в Свананда Сукханда Кунджа, той каза: „Аз няма да мога да живея там, но е нужен втори етаж.” Аз попитах: „Щом ти няма да живееш на първия етаж, кой тогава ще живее там? И защо е необходимо да се надстроява?”

„Не, ти не знаеш. Там ще живеят много по-прекрасни личности: Бхактивинода Тхакура и Гаура Кишора Бабаджи Махараджа. Те ще са там, а ние ще останем на приземния етаж и ще им служим.” И после каза: „Аз ще живея в Говардхана. Радха Кунда е най-възвишеното място, мястото на нашите Гурудеви. Те ще живеят там в най-близка връзка с *лилата*, но ние не заслужаваме да живеем там. Нека заживеем недалеч, в Говардхана. Понеже ще трябва да идваме и да служим на Гурудевите, трябва да сме близичко, но не бива да живеем в непосредствена близост с тях. Не сме достойни.”

Да не се намесваме във висшата Лила

Нашият учител не ни разрешаваше да четем книгите, в които се описва висшата *лила*: „Говинда-лиламрита”, „Става-кусуманджали”, „Уджвала-ниламани”. Той не ни даваше да ги изучаваме и да ги дискутираме. Дори биваше дълбоко обезпокоен ако чуеше някой да се набърква във висшите *лила* на тези книги. Това не му харесваше. Има три глави от „Шри Чайтанйа Чаритамрита”, които общо-взето не ни беше разрешено да дискутираме напълно, включително разговорите с Рамананда Райа. Там, където се споменава за *лилата* на Радха-Говинда, не биваше да се ровим. Разбира се, когато имаше *парайана* (последователно четене на цялата книга) ни се налагаше да четем тези части, но без да отделяме никакво специално внимание на *лилата* от най-висшия порядък на *рага*. Бе поставена преграда: „Не се опитвайте да навлизате в детайли там. Всичко автоматично ще се разкрие само, когато му дойде времето. Не го превръщайте в публична дискусия. Не го излагайте пред очите на всички.”

Душта пхала карибе арджана – Шрила Бхактивинода Тхакура ни предупреждава, че можем да си навлечем лоши последици, ако посмеем да прекосим тази граница. Това е *апарадха*. От пропадналата позиция са посочени стъпките навън: *шраддха*, *садху-санга*,

шравана, киртана и след това *анартха-нивритти*, когато всички нежелателни неща изчезват. После идва *ручи*, после *асакти*, а след това *бхава-бхакти*, пъпчицата на истиската преданост. И тогава следват *према-бхакти* и *снеха, мана, пранайя, рага, анурага, бхава, махабхава* – тъй стъпчица по стъпчица трябва да вървим към висшата равнина.

Да не слушаме Раса-Лила Катха

Следният инцидент, който се случи във Вриндавана, показва колко силно той чувстваше това. Прабхупада имаше там един приятел от детството, адвокат, който бе дошъл да го види и Прабхупада на свой ред отиде да му върне визитата. Шрипад Параматама Махараджа беше с Прабхупада и те тръгнаха заедно. Казали им: „Той е на горния етаж.” Те влезли и видели Госвами да обяснява частта, описваща *Раса-лила* в „Шримад Бхагаватам”. Прабхупада просто се поклонил и си излязал. Незабавно. Приятелят му също слязъл долу, зарязвайки дискусиата върху *Раса-лила* и рекъл: „Там течеше тълкувание на *Раса-лила*, а ти изобщо не пожела да седнеш. Само наведе глава и излезе. Какво има?” Шрила Прабхупада отвърнал: „Предписанието на нашия гуру е, че е оскърбително да се присъства на дискусия за *Раса-лила*, затова трябваше да сляза долу. Такава е заповедта на моя гуру: да останеш на лекция върху *Раса-лила* е *апарадха*.”

Нямаме право да се опитваме да чуем. Нямаме качествата. Ще извършим оскърбление, мислейки че Кришна е мъж като нас, а тези *гопи* са толкова много жени и вършат целия този разврат. Такава идея би се появила в умовете ни. Тя ще намери отговор в сърцата ни и така ще пропаднем. Затова не бива да присъстваме на такива дискусии. Не бива да използваме *Раса-лила* за да улавяме хората чрез похотта им. Изкушаващо е да се разпространи тази *лила* – това много ни харесва – но ни въвежда в заблуда. За обсъждане не бива да използваме най-възвишеното си и скъпоценно съкровище. Не бива да го излагаме на пазара за да привлечем вниманието. Обикновените бисери могат да бъдат показвани на хората. Но не всеки и не кой да е има качествата да дискутира *Раса-лила*.

Да следваме волята на нашия Гурудева

На Прабхупада бе наложено такова строго поведение и ние също го следвахме. На толкова много места показват *Раса-лила* с кукли, но аз никога не правя това. Следвайки онова, което е истинно според моето разбиране на волята и думите на Гурудева, аз не правя никакво шоу на *Джхулана-лила*, нито на *Раса-лила* или на нещо с подобен характер. Открил съм в сърцето си, че това не би зарадвало моя Гуру Махараджа. В толкова много Матхи сега виждам, а също и чувам, че правят тези неща, но аз строго се въздържам. Това е твърде висше за нас.

Трябва да бъда верен на думите на своя Гурудева ако копнея за себerealизация, а не просто за някакъв вид популярност. Някои може и да дискутират висшите *лила* за да привлекат хора, да направят пари или дори и за да създадат благоприятно поле за проповядване, но аз не се занимавам с това. Не желая популярност или някакво признание, че съм велик *ачарйя*. Аз съм ученик.

Аз все още се уча. Смятам себе си за ученик, верен ученик. Опитвам да дам всичко от себе си за да се придържам към онова, което съм чул от моя Гурудева, да запазя позицията си такава, каквато съм чул от него, че тя трябва да е. Не се опитвам да я

изопача така, че да служи на целите ми. Старая се да не правя това. Разбира се, в името на голямата пропаганда, някои могат да прилагат всички методи, които им се сторят уместни. Сега са свободни да го сторят. Но аз не съм този, който ще направи това, аз не вървя по този път. Аз се опитвам да следвам своя Гуру Махараджа, Шрила Прабхупада. Гуру Махараджа, Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Тхакура, проповядваше изключително тази *мадхурйа-раса*, но с голяма предпазливост. Той използваше може би 90 % от енергията си за да посочи негативната страна, имитацията – „Това не е *мадхурйа-раса*” – и да изчисти тези *сахаджийски* заблуди. Налагаше са да жертва, по неговите думи „литри кръв” за да установи какво НЕ Е *мадхурйа-раса*.

Смарана е подвластна на Киртана

Някои *ачарии* са на менние, че *смарана*, вътрешното помнене е по-важно от *киртана* (възпяването), защото *смарана* е изключително свързана със съзнанието и засяга по-фината част от съществуването ни. Тяхното усещане е, че *смарана* е най-резултатната форма на *садхана*, най-ефективното средство към целта. Но нашият Гуру Махараджа и Шрила Джива Госвами, както и Кавираджа Госвами Прабху поставят ударението върху *киртана* – особено що се отнася до начинаещите. Гуру Махараджа казва в песента си *Вайшнава ке* (Кой е Вайшнава?):

*Киртана прабхаве, смарана хаибе,
Се кале бхаджана нирджана самбхава*

„Вътрешното помнене може да се появи чрез силата на *киртана*, и единствено тогава е възможно уединеното служене.” *Нирджана-бхаджана* или *смарана*, изключителната усамотена преданост, лишена от осъзнаване на обкръжението, изобщо не е достъпна за начинаещите. Шрила Джива Госвами казва:

*Йадйапй-анйа бхактих калау картавйа
Тада киртанакйа-бхакти-самйогенаива*

„ В тази Кали-юга сред деветте форми на предана практика, освен *киртана* трябва да бъдат следвани и отсаналите форми, но нека се знае, че те са подчинени на *киртана*.” (Бхакти-сандарбха, санкхйа 273)

Това е принципът на проповядването на Махапрабху. *Киртана* има своите специфични характеристики, особено в Кали-юга.

*Калер доша-нидхе раджан асти хй-еко махан гунах
Киртанад ева кришнасиа мукта-сангах парам враджет*

Шри Шукадева Госвами казва: „ О Царю, епохата на Кали, ханилище на всички злини, има една-единствена славна характеристика. В тази епоха ония, които просто възпяват Свящото Име на Кришна, биват освободени и достигат Върховния Бог.” (Шримад Бхагаватам 12.3.51)

Също и Шрила Мадхвачарйа пише в своя коментар към „Мундакопанишад”:

Двапарийаур джанаур вишнух панчаратраис ча кевалам

Калау ту нама-матрена пуджйате бхагаван харих

„В Двапара-юга Бог Вишну се почита изключително чрез принципите за обожание на мурти, изброени в светото писание „Панчаратра”, но в Кали-юга Върховният Бог Хари се обожават единствено чрез възпяване на Святото Му Име.”

В „Шримад Бхагаватам”, когато се споменава инкарнацията на Шри Чайтанья Махапрабху (Бхагаватам 11.5.32) е даден също и методът, чрез който хората ще Го обожават: *йагйаих санкиртана-прайаур йаджанти хи сумедхасах*. Тук *йагйах* означава жертва, посветеност, която е *санкиртана-прайа* или *санкиртана-прадхана*, значението на което е „подвластна на *санкиртана*, съвместното възпяване на Святото Име.” Онези, които са надарени с достатъчно набожност, ще изпълняват този *киртан*. И така, в тази желязна епоха *киртанът* има специална привилегия, дарена от Върховния Бог – специалността на Махапрабху е проповядването, *киртана*. Той въведе *Хари-киртана* и винаго го изпълняваше.

Нашият Гуру Махараджа, Шрила Джива Госвами, както и други приемат *киртана*. Да се пише за Бога също попада в юрисдикцията на *киртана*. Да проповядваш означава да утвърждаваш, да донасяш посланието до останалите. Да отговаряш на въпросите на обкръжаващите автоматично изисква концентрация, която е нещо много рядко в тази епоха. Докато изпълнява *киртана*, човек не може да не вложи цялото си внимание и концентрация. Той не може да говори свободно; интуитивно трябва да съсредоточи цялото си внимание. По тази причина *киртана* се преповъчва като най-висшата форма на *бхаджана*, особено в епохата на Кали.

Бхадженера мадхйе шрештха нава-видха бхакти
„кришна-према”, „кришна” дите дхаре маха-шакти
Тара мадхйе сарва-шрештха нама-санкиртана
Нирарадхе нама лаиле пайа према-дхана

„От всички форми на божествено служене, девет са най-висши, защото с голяма сила даряват на отдадените любовта към Кришна и личната им връзка с Него. Сред деветте най-добра е *Нама-санкиртана*. Ако приемем Святото Име без оскърбление, съкровището на Божествената Любов ще бъде добито” (Чайтанья Чаритмрита Антия-лила 4.70,71)

От деветте Махапрабху приема пет най-важни елемента, които са споменати в „Шримад Бхагаватам”:

Садху-санга, нама-киртана, бхагавата-шравана
Матхура-васа, шири-муртира шраддхайа севана

„Общуване с чистите отдадени, възпяване на Святото Име, слушане на „Шримад Бхагаватам”, живеене в Матхура-дхамата и обожание на муртите с вяра.” (Чайтанья Чаритамрита Мадхйа-лила 22.128)

А от петте Махапрабху отрежда на *Нама-санкиртана* най-висшата позиция. *Нама-санкиртана* се счита за най-доброто – така посочват *ачариите*. Нашият Гуру Махараджа представя *киртана* като указан в *шастра*, писанията. Но ако други *ачарии* показват предпочитание към *смарана* в някои случаи, това е в смисъл че *киртана* би могъл да бъде изпълняван в материално обкръжение, докато *смарана* не зависи от никакви материални съображения. От тази гледна точка *смарана* може да бъде считана за „по-висша”, но това не се приема в общ смисъл. Това е специфично положение.

В „Чайтанйа Шикшамрита” Шрила Бхактивинода Тхакура изяснява, че има два типа отдадени, намиращи се на нивото непосредствено преди постигането на извисената степен Парамаханса или *уттама-адхикари*. Отдадените, които са прекосили средното ниво (*мадхйама-адхикари*) и се докосват до най-висшата позиция, се наричат отдадени на нивото *премарурукшу*. Те биват класифицирани в две подразделения: *гоштийананди* и *вивиктананди* (или *бхаджанананди*). Първите са винаги заети с проповядване, а последните се заемат със *смарана* или *нирджана-бхаджана*, уединен живот в обожание, изолиран от околното обкръжение.

Едните не са по-възвишени от другите. *Вивиктанандите* обикновено обичат усамотения живот и практикуват *смарана*. Онези, които са от *гоштийананди* тип изпълняват *киртана*, проповядване и достигат най-висша позиция без да е необходимо специално да практикуват *смарана*. Онези, които са достигнали висшата равнина, са познати като *премарудха*.

Въображаемостта е свършенство е самоизмама

Гуру Махараджа е казал ясно, че когато се намираме в низша позиция, *смарана* е оскърбителна. По-скоро нека се заемем с *киртана*. *Киртана брабхаве, смарана хаибе, се кале бхаджана нирджана самбхава. Сахаджиите* (членовете на подражателската школа) хресват повече *смарана* от *киртана*. Те са „последователи” на *смарана*. Водят изолиран живот и в ума си опитват да се идентифицират с някоя определена *сакхи* на собствената им възраст. Преструвайки се, те претендират, че изпълняват нейните задължения, заемайки нейното място в служенето на определено място във Вриндавана, в дадена *лила*, под водачеството на дадена *сакхи*³⁸ и тъй нататък. От тях се изисква да медитират върху всички тези неща от тъй наречените им гуру.

Такъв е процесът сред следовниците на школата *Сахаджия*, но ние не приемаме това. За нас цялото това нещо е измислица и въображение. Те не са пригодни за онази област. Не притежават истинска *самбандха-гйана*, познание за Реалността. Единствено практикуват обичайно преповтаряне на определена умствена спекулация, но *анартханивритти* (пречистване от замърсяванията) или който и да е друг процес основан на пречистването, не може поради това да бъде осъществен. Техните имагинарни постижения са пълна измислица. Те не познават фактите – онтологичната градация от Вираджа до Брахмалока, Вайкунтха и Голока. Те са *пукура-чуривале*, крадци на езера – въобразявайки си, че живеят на Радха Кунда. Да си мисли човек, че може да открадне едно езеро е самозалъгване. За нас подобен род *смарана* е самоизмама.

Предсмъртният дъх на Сахаджиите

Сахаджиите пропагандират, че без директно получаване на *сиддха-пранали* (откровение за вътрешната идентичност като *гопи*) духовното свършенство е непълно. Нека говорят каквото си искат. Нашият Гуру Махараджа е написал няколко поеми, една от които се нарича *Практика-раса Шата-душани*, „Стоте дефекта в концепцията на *Сахаджиите*”. Дефектите са неизброими, но нашият Гуру Махараджа изброява първите сто в техния процес на „напредък”. Обикновено те приемат духовният напредък за нещо много евтино; те не са подготвени да заплатят изтинската му цена. Но предсмъртното им дихание е това:

³⁸ Приятелка на Радхарани

*Упаджйиа баде лата 'брахманда 'бхеди 'йайа
'вираджа, 'брахмалока, 'бхеди 'паравйома 'пайа
Табе йайа тад упари 'голока-вриндавана'
'кришна-чарана'-калта-врикше каре арохана*

„Когато човек полива пълзящото растение на предаността, семенцето му пониква и постепенно израства, прониквайки през стените на тази материална вселена и минавайки отвъд реката Вираджа, която отделя материалния от духовния свят. То достига *брахма-лока*, а след това *паравйома*, духовното небе и накрая достига най-висшата планета Голока Вриндавана. Вкоренено в сърцето и поливано чрез *шравана-киртана*, цветето на *бхакти* расте, докато намери подслон при дървото на желанията на лотосовите нозе на Кришна в най-извисената област на духовното небе.” (Чайтанйа Чаритамрита Мадхйа-лила 19.153-4)

Отначало човек трябва да прекоси различните груби и фини слоеве на *брахманда* (земната вселена); след това Вираджа, край на владичеството на Майа, заблудата; след това разбирането за Брахман, сиянието на истинският неземеен свят; а след това Вайкунтха, която е Паравйома, сферата на съзнанието.

Джива идва от *татастхалока*, междинната позиция или *абсчишиша* и трябва да премине през висшите области, където дори самата пръст е по-безценна от мъничката духовна душа. *Вайкунтхера притхивй-ади сакала чинмайа*. Какво е Вайкунтха? Където почвата, пръстта, водата – всичко – е с по-чисто съзнание от онзи, който навлиза там.

Встъпвайки в земята на учителите

Това е земята на учителите. Там всички са гуру, всички по природа с по-висша стойност; въпреки това ние трябва да минем през тях. Както например, помислете си, в служенето може да е необходимо за момент да стъпим на трона на Бога – може би за да Му сложим короната на главата или нещо такова. Но след това слизаме обратно долу, изразяваме почитта си и после излизаме от храмовата стая.

По подобен начин ние трябва да влезем и да стъпим върху почва, която е сътворена от субстанция, много по-възвишена от самите нас. Служейки на краля, робът може да дойде близо до постелята му – там, където дори най-близките и най-скъпите му се колебаят да пристъпят. Робът може да се доближи дотам, но единствено за да служи. Така че единствено заради божественото служене, заради нуждата на Най-висшия, ние минаваме през тази пръст. Това не е лесна работа; невъобразимо е! Глупците се затичват натам, накъдето ангелите не смеят и да пристъпят.

Вайкунтхера притхивй-ади сакала чинмайа. Трябва правилно да разберем тази концепция. *Джива* се появява от *татастха-шакти* или междинната енергия. Тя е частичка от пределната енергия, а трябва да влезе в по-висшата равнина. Този груб свят е съставен от груба енергия, *апара-шакти*; *джива*, макар да е маргинална, е съставена от енергия по-възвишена от този груб свят, тя е *пара-шакти*. А трябва да влезем в равнината на *антаранга-шакти*. Тази междинна енергия трябва да встъпи в сферата на *антаранга-шакти* – Паравйома и най-висшата област Вриндавана, Голока. Това не е нещо обикновено.

Евтени подражатели и псевдо отдадени

Шрила Гаура Кишора Бабаджи Махараджа практикувал *смарана* в една колиба край Ганг. Друг Бабаджи си построил *кутира*³⁹ наблизо, съвсем мъничка колибка и продължил да подражава на Гаура Кишора Бабаджи, изпълнявайки *мадхукари* (живеейки от подаяния), седейки и медитирайки, носейки съвсем подобни дрехи. Бабаджи отбелязал: „Ако една жена влезе в родилното отделение, тя не може да роди дете, просто имитирайки виковете и симптомите на родилните мъки. Преди това са необходими много неща!“ Само с подражание на един *парамахамса бабаджи* не може да се практикува *бхаджана*. Човек трябва да бъде свързан със *Шуддха-саттва*, истинската област и след това всички възвишени симптоми могат да се проявят. Иначе излизат само спекулативни гротески.

*На у хийа вришопари, ана ани бхала дхари’
Душ а-пхала кариле арджана*

Шрила Бхактивинода Тхакура запитва в „Калияна-калпатару“, Упадеша 18: „Ако човек желае до достигне плодовете, без да приеме трудностите на изкачването по дървото, какви плодове въобще очаква?“ Те ще бъдат натъртени или изгнили. Без правилен напредък, всичко е просто въображение, подвиг на луд човек. Постепенно трябва да се изкачваме към равнината на истината, *шуддха-саттва*. Има толкова много полета, които трябва да прекосим: *Бхур, Бхувар, Свар, Махар, Джанар, Тапар, Сатйа-лока, Вираджа, Брахмалока*. Махапрабху казва, че растението на *бхакти* израства и се издига до Голока и нашата преданост трябва да прекоси всички тези равнини. (Чайтанйа Чаритамрита Мадхйа-лила 19.153-4)

Но псевдо отдадените не ги интересува да знаят какво е Паравйома, какво е Брахмалока, какво е Вираджа, какво е *брахманда*. Нехаяйки за всички тези неща, те се обръщат към някой гуру, получават някаква мантра и медитират ли медитират. Но ако някой медитира над *Радха-Говинда-лила* в такова невежо състояние, вместо да влезе в тази *лила* ще се уплете с жените и мъжете на този свят. Той ще се омотае в царството на похотта и ще трябва да иде в ада вместо да се издигне до Голока.

Любов и похот

Чарма-мамсамайа-кама, према-чидананда-дхама. Плътските апетити се наричат похот, докато любовта е обител на божествения екстаз. Подражателството не води до успех, а напротив – до деградация. Имитацията е просто едно умствено упражнение. Умът е нещо отделно от душата. *Шраддха*, божествената вяра, е свързана с душата, *атма*; а умът е материя. Той е материален, част от материалната енергия. Това е изяснено и в „Гита“ 7.4:

*Бхумир апо ‘нало вайух кхам мано буддхир ева ча
Аханкара итийам ме бхинна пракритир ас адха*

Умът е творение на материалната енергия, а *джива* е творение на *пара-шакти*, по-висшата енергия. *Сварупа-шакти*, личната вътрешна енергия на Бога, е по-висша и от *джива*. Работата на ума е спекулацията (*манодхарма*); такава е природата му. Тя няма нищо общо с истината. Умозрението е извлечено от материалния свят, който е свят на заблуди. Умът е изпълнен със заблуди (*аван-манасо гочараих*). Той не може да

³⁹ Къщичка

достигне степента да чувства или да възприема същинската истина. Той е свързан единствено със светските неща в равнината на експлоатацията. Умът не може да бъде чист, точно както една вкаменелост не би могла да роди живот. По подобен начин умът не може да породи *шраддха*, божествената вяра. *Шраддха* е изначална и фундаментална. Когато Върховният Бог се прояви в сърцето, умът изчезва. Реалността е точно обратното на спекулацията. Мракът не може да сътвори светлина; светлината идва и мракът се разтваря. Истината се появява, когато на повърхността изплува чистото съзнание, а умозренията изчезнат. Умът се занимава със заблуди и неразбиране. Той е елемент от *апара-шакти*, по-нисшата енергия. Тази енергия бива груба и фина. Земя, вода, огън, въздух и етер са грубите ѝ проявления; ум, интелигентност и его са фините. Но всички те са материални. Душата е трансцендентална. *Сварупа-шакти*, или Божията лична енергия, *бхаджана* или божественото служене и Голока-Вриндавана всичките са неземни и трансцендентални. Те са отвъд душата, те не са от тази сгъстена, плътна област, в която се намира умът. Ако говорим точно: чистотата и нечистотата не могат да се отнасят до ума. Сторим ли това, всичко ще бъде недоразбрано. Умът се появява от фалшивото его и е пропит със склонността към експлоатацията. Махапрабху казва: *мора мана-вриндавана*: „Вниманието Ми е другаде, във Вриндавана.” Вриндавана не е част от тази светска равнина. Жителите на Голока също имат чувства, но делата на този земен свят никога не се проявяват в онази сфера. Светският манталитет е продукт на експлоатацията, експлоатацията на разума. Копнеем да си починем от този ум! Удавени сме в отровни мисли. В разказите на *Триданди-саннийасите* в „Шримад Бхагаватам” (Бхаг. 11.23.45) всички се съгласяват че умът трябва да бъде спрян.

*Дханам свадхармо нийамо йамас ча шрутам ча кармани час ад-вратани
Сарве мано-ниграха-лакшанантах паро хи його манасах самадхих*

„Благотворителността, постоянният и обусловен предписан дълг, умственият и сетивен контрол, слушането на писанията, светите обети и задължения – всичко това се спазва за да се спечели подчиняване на ума. Контролът над ума е познат като върховната *йога*.”

Експлоатация, отречение и посветеност

Ние трябва да служим. В този свят съществуват експлоатация и отречение; отвъд тях е посветеността. Посветеността е върнатата, естествена ситуация. Има градации, в съответствие с нашите вътрешни наклонности към служене, със специфичното ни призвание. Можем да бъдем допуснати в онази равнина, в която всичко наоколо е изпълнена с благоговение почва. Нека отидем там! Това е невъзможно дори на цената на всичките ни усилия, но би могло да се случи по милост, *крипа*. Тази невъзможна милост се нарича *крипа*, Неговата благодат, Неговата свободна воля. Той е Върховният Владетел.

Обичта (*рага*, *анурага*) не прави разлика между малко и голямо; тя е безкрайно щедра. Единствено заради обичта и любовта е възможно да очакваме някой ден да встъпим в онази равнина. Но това не е толкова лесно. Веднъж, когато един млад бхакта започна да проявява различни привидно предани чувства, останалите дойдоха при мен, питайки: „Той показва много признаци на най-висша *бхава* (чувства), истински ли са?” Аз казах: „Невъзможно!”

Нямам никаква любов към Кришна

Махапрабху казва: *на према-гандхо 'сти дарани ме харау*, „Жадувам за капчица истинска *према*, а нямам. Плача и стена, проливайки сълзи, викам „Кришна! Кришна!“ Но всичко това е лицемерие, защото ето го положителното доказателство: аз все още съм жив без Него. Не загинах, не се стопих. Аз живея, храня се, спя... Това е явното доказателство, че нямам истинска любов към Кришна” Самият Махапрабху казва това. *Бхава* е толкова безценна придобивка, а ние се мислим за нейни господари. Глупци, лъжци, себеизмамници! По позитивен, самоуверен, отстояващ правата си начин тя никога не би могла да бъде достигната. Единствено по негативния, смирен и покорен път можем да имаме някакво разбиране за нея. Шрила Бхактивинода Тхакура казва: *вичакшиана карй', декхите хайа, хайа акхи-агочара*: „Внезапно проблесна светкавица, но докато погледна, тя изчезна. Всичко се скри отново.” Така, по смирен начин, можем да добием някаква идея. Той може да дойде по Свой каприз и изведнъж ще почувствам: „О! Та аз изживявам висше познание и любов!”, но опитам ли се да уловя това, то изчезва, превръща се в нищо.

Нека пожертваме светските си преживявания

Искате ли да живеете? Тогава умрете. Нека призовем пълното унищожение на всичко в своето съществуване. Думите на Хегел ни помагат: „Умри за да живееш.” Онова, което обикновено бива считано за действително и стойностно трябва да бъде хвърлено в огъня, в замяна на една неясна и несигурна надежда. Това се нарича жертва. Във Ведическите ритуали ние изливаме пречистено масло в огъня за да удовлетворим Бога. *Гхи*, тази скъпоценна субстанция, се изгаря в огъня за да създаде по-благоотворна атмосфера. Разбира се, според материалното разбиране, да се твърди такова нещо е нелепо и абсурдно, но въпреки това благодарта от по-висшата област идва. Отвратете се от познатия ви свят на знания и удоволствия, от всичко. Умрете за да живеете. Сега изглежда, че рискуваме всичко без никаква печалба. После, когато местоназначението бъде до известна степен достигнато, ще сме спечелили всичко, без никакъв риск. Всъщност онова, което рискуваме, всичкото е измислица, заблуда. Нужно е единствено да захвърлим неразбирането си в огъня за да добием правилното разбиране за реалността. Когато нереалното бъде сложено в огъня, печелим реалното. Това означава ‘умри за да живееш’.

Тук, в този свят, сме свикнали да мислим: „Аз съм владетелят на всичко, което виждам.” Ние искаме да управляваме. Без значение дали сме суверени или не, склонни сме да искаме да бъдем монарси. Всички желаем да царуваме. А има и още една реакционна група хора, които казват: „Нищо не искам. Нищо не искам, освен съм без сънища. Пълното прекратяване на целия този живот е единственото ценно нещо.” Нека всички тези аспекти на наслаждение, експлоатация и отречение бъдат елиминирани; нека намерим друга, трета равнина, на която да заживеем. Тази трета сфера е благородният живот, животът в отдаденост, живот на дълг към цялото, а не към някоя отделна част: „Аз живея за цялото, а това цяло е частичка от Кришна.” Този е смисълът да се влюбим в Прекрасния. Нека разберем това и така да продължим нататък.

Осезаемата отдаденост

Трябва винаги да държим в ума си посветеността в дух на служене. Нужна е жертвоготовност. Висшата равнина цялата е от отдаденост; там няма експлоатация или отречение. Себе-възвеличаването е експлоатация, *пратиштва*⁴⁰. Нека то бъде избягвано, защото е опасно в полетата на посветеността. Ако имам склонността да експлоатирам, да показвам колко съм велик, това ще бъде пагубно. Верността на един слуга винаги трябва да бъде пазена и поддържана изключително съвестно. Никой друг не би могъл да ме излъже, нито да провери докъде съм стигнал в развитието си, освен самият аз.

Трябва да разглеждам и анализирам собствения си вътрешен храм и да помитам всичко нежелателно оттам. *Гундича марджана*: нека почистим храма, както Махапраабху ни е показал. Има толкова много неща, които трябва да бъдат изметени. Трябва да се развием, да се доближим към своя Бог за да Му служим. Той ще ни вземе близо до Себе си според качеството на нашето служене. Служенето трябва да бъде оста на всичко, било то учене, събиране на средства или търсене на отдадени. Нека духът на служене остане винаги непокътнат.

Шаранагати означава себеотдаденост. Начинът на действие на отдадената душа ще се превърне в *бхакти*. Каквото и да прави човек, той ще го прави за Кришна. Нека интересът на Кришна бъде единствената ни мотивация, а не някой отделен интерес *бхайам двитийабхинивешатах сйад*. Съзнанието за отделния интерес ни е отделило от Кришна. А всеобщия интерес, осъзнаването, че всички интереси са хармонизирани в Него – това е *бхакти*. Когато загубим интереса на цялото, губим всичко.

Шравана, киртана – това са просто форми, те не са живи. За да заживеем живот на преданост, трябва да има *шаранагати*. *Шаранагати* означава изключителна свързаност с Кришна, изключително идентифициране с интереса на Кришна. Тъй като Кришна е невидим в тази равнина, гуру и Вайшнавите са тези, на които трябва да служим. По такъв начин ще получим благодат чрез крайното си себеотрицание и отдаденост – всеки според нрава и настроението си.

Отдадеността има чудни характеристики. *Шанта, дасйа, сакхйа* – съществуват различни *раси*, настроения на преданост. Има и подразделения в различните *раси*. По този начин всяка душа ще намери мястото си в полето на предаността. Без *шаранагати* всички предани практики са просто формалност. Така човек ще загуби самия си живот, животът му ще бъде нещо различно, не *бхакти*. Според характера и силата на нашата жертвоготовност, пропорционална на отдадеността ни, ще бъдем допуснати във вечният нектарен прилив. Пренебрегнем ли този принцип, превръщаме се в имитатори, *сахаджиш*. Трябва да бъдем много внимателни, защото всичко светско е изкривено отражение.

От друга страна импероналистите Майавади може да нямат никакви стремежи към светските наслади и когато приемат имената Харе, Кришна и Рама могат да проявяват някакви чувства, треперене и проливане на сълзи. Те могат да проявяват тези привидно изпълнени с преданост симптоми, но това също е вид изкривено отражение. То не е истинска преданост, защото Майавадите вярват, че Нарайана, Вишну, Вайкунтха и въобще всичко, което е различно от сиянието на Брахман е светска идея.

В „Харинама Чинтамани” четем, че Майавадите могат и да показват някои признаци на преданост в тялото и ума си, но тяхната имперсонална вяра възпира достъпа им до истинската Вайкунтха. Те погрешно вярват, че Вайкунтха е част от материалната вселена, по-нисша от Брахмалока. У тях може да не присъства подражателството на

⁴⁰ Желание за престиж

сахаджиите, но предаността им не е чиста. В крайна степен тя може да достигне юрисдикцията на *самтвa-гуна*, материалната чистота. Те нямат истинска същностна вяра отвъд разбирането за Брахма; не притежават възвишеното и дълбоко виждане за Вайкунтха, Голока и Вриндавана. Те не могат да разберат истинската природа на себеотдаването.

Чрез отдадеността ние встъпваме в съвършено различен свят. Отдадеността е по-добра от отречението. Отричането на негативното е хубаво, но деструктивно. То няма да доведе до никакво разбиране. Но приемайки, търсейки и намирайки истинското си себе като частичка от света на посветеността, ние откриваме пред себе си нов свят, нова земя. Майвадите не могат да повярват в това. Те не вярват, че ако се променим, най-съкровената ни същност ще заживее в земите на отдадеността.

Осезаемите дълбини на Божествеността

Когато имаме зад гърба си *садху*, гуру от много висок калибър, ние можем да направим всичко. Чрез благодатта на неговата подкрепа, какъвто и *киртан* да изпълняваме, ще бъде ефективен. Мълчаливата медитация може и да е хвалена като по-резултатна в някои отношения, но ако рискуваме повърхностно да възпяваме Святото Име по такъв начин, ще срещнем силно противопоставяне и е възможно да станем атеисти. Това може да се случи ако нямаме достатъчна опора за да се борим срещу вероятностите. Не бива да се впускаме в нападение над противника, когато позициите ни са слаби. Но с подкрепата на велики генерали и имайки достатъчно муниции, трябва да напредваме. Това ще ни помогне да се заемем с истински *киртан*.

Наистина важният фактор е *садху-санга*, това е връзката с висшите сили. Иначе нищо няма никаква стойност. Отпорът трябва да бъде подкрепен от истинската равнина на *садху* и *шастра*. Нека отглеждаме истинските неща, да защитаваме истинността на *бхаджана*. За по-слабият бхакта, *садхака*⁴¹ или стремящ се, *садху-санга* е от най-голяма необходимост, така както писанията са необходими за добиване на знание. *Садху-шастра-крипа*. Ако имаме милостта на светците и насърчението на писанията, нашият *киртан* ще е успешен.

Нека вниманието ни винаги бъде насочено в негативната, смирена посока. Ако можем да практикуваме в кротост и послушание, напредъкът ни не може да бъде възспрян. Ако горим от нетърпение да се издигнем без да имаме качествата за това, има тенденция по-скоро да пропаднем. *Дасйайа те мама расо 'сту расо 'сту сатйам*: „Нека закопнея за робство!” В *бхаджана*, вътрешното служене, такъв темперамент трябва винаги да бъде следван. *Тад даса-даса-дасанам дасатвам дехи ме прабхо*. „Нека винаги да ба слуга на слугата на слугата.”

Напредъкът е неминуем ако винаги се опитваме да се придържаме към най-нисшето служене. Но стремежът към напредък е наш враг; това е жажда за *пратиштва* (реноме), тя ще погуби всичко. Шрила Прабхупада Бхактисиддхантa Тхакура казва, че подражанието се поражда от влечението към *пратиштва*, желанието да заемаме висша позиция и да си спечелим име. Това е голям враг. Не се кланяйте на *пратиштва*, алчността за висока позиция. *Дайнйам*, смирението е красивият знак за отдаденост. Вриндавана Даса Тхакура казва, че този, който нахрани хиляди, докато изкарва собствената си прехрана е много по-велик от оня, който храни само себе си. *Киртана* означава да развиваме себе си, докато в същото време помагаме на мнозина. Но ако нямаме собствен капитал, ако излезем да проповядваме, ще срещнем силна опозиция,

⁴¹ практикуващ

асат-санга и *анкура*, пъпчицата, ще бъде попарена. Ако сме *канишитха-адхикари*, неофити, не бива да проповядваме на другите без могъща подкрепа. *Киртана* означава да проповядваме, да се доближим до останалите. Не бива да рискуваме да правим това като *канишитха-адхикари*, защото може да се превърнем в атеисти. Единствено след като сме преминали през съответните нива *шравана-даса*, *варана-даса*, *садхана-даса* и *прапана-даса* (фазите на слушане, приемане, практика и постигане) човек може да проповядва назависимо (*апана-даса*). Инак можем да проповядваме само с помощта на някого в *прапана-даса*.

Трябва да имаме непоклатима връзка с Реалността, абсолютно разбиране за Реалността. Такава стабилна позиция е необходима. Станете неуязвими, развийте увереност, *самбандха-гйана*. Тогава ще можем да разбираме и да хармонизираме различията, които намираме в писанията на *ачариите*. Ще знаем каква инструкция да приложим в различните ситуации и за какви условия е препоръчан този или онзи специфичен процес. Това се нарича практическо познание.

Резултатната Бхаджана

Всичко, което е свързано с Бога, включително всички видове *бхаджана*, е добро. Ние не сме против нищо, което е с такъв характер. Трябва обаче да преценим какво би било най-ефективно за нас според нашите възможности. В същото време не бива да извършваме оскърбления и опущения. Как можем да бъдем толкова дръзки да заявим, че *смарана* е възвишена, а че другите видове *бхаджана* са от по-нисш порядък? Можем да правим разлика много внимателно, не просто за да задоволим любопитството си. Не бива да рискуваме да правим това с лека ръка. Това са сериозни въпроси.

Да смятаме един Вайшнава за по-висш от друг не е игра; различията са много фини. Те са отдадени на Бога и ние не бива да рискуваме да поставяме единия над другия според грубите си нужди. Това не е академично упражнение; не бива да натрупваме някакво теоретично знание за да впечатлим своите студенти. Това не бива да бъде приемано в такъв смисъл. Неки винаги бъдем съзнателни за практичната страна: „Те са толкова велики, а къде съм аз? Кой съм аз, че да отсъждам?“ Трябва да има някаква граница на опасната ни дързост. Единствено ако се появи истински необходимост можем да се осмеляваме да премерваме превъзходството на Лакшми над Шукадева или Амбариша.

Нека се обърнем към Нитйананда Прабху

Ние се молим на Нитйананда Прабху, копнеейки да се поправим: „Ако съм нанесъл някакви обиди, *апарадха*, докато съм се докосвал до толкова фини неща свързани с великите личности, моля те, Нитйананда Прабху, опрости ми тези грехове и ме върни в естествената ми смирена позиция.“ Вриндавана Даса Тхакура казва: „Покланям се в нозете на Вайшнавите; нека не извършвам оскърбления в опитите си да им служа.“

*Сарва-вайшнавера на 'йе кари намаскара,
Итхе апарадха кичху нахука амара*

Когато се опитваме да говорим за великите личности от най-висш порядък трябва да се помолим на Нитйананда Прабху да ни извини за нашето безочие. Той е *патита-навана*, спасителят на пропадналите души. Той е *адоша-дарши* – обикновено не помни никое оскърбление.

Истинското смирение

Смирение означава да не нахлуваш в правата на другите. Смирието, обаче, не бива да бъде саморазрушително; нека бъде естествено. Да си смирен значи да не приемаш никаква позиция, защото един слуга няма независимост. Тъй като той винаги е на разположение на заповедите на своя господар, той по всяко време се намира всред безкрайни възможности. Слугата е смирен пред господаря си, не пред разбойниците. Кротостта и покорството му са насочени главно към господаря му. Бъдете смирени към Божиите хора, към Вайшнавите. Там бъдете покорни. Но когато било нужно Хануман да изгори златния град Ланка, това не накърнило неговата смиреност. Той бил толкова кротък, колкото може да бъде някой, изпълняващ заповед от Бог Рамачандра. Той е изцяло предан, напълно отдаден на своя Господ.

С други думи, смирието е отдаденост. Да си смирен означава да не показваш никакво противопоставяне на заповедите на господаря от Вайкунтха, висшата област.

Смирието не ни принуждава да бъдем роби на змии, тигри или чакали. Истинската ни връзка е с Вайшнавата. Това е равнината, на която отдадените застават. Нас ни интересуват Вайшнавите. Смирение е да не се съпротивляваме на инструкциите на своя учител. Без никаква опозиция, просто изпълняваме каквато и заповед да получим. Това означава да притежаваме смирение, *суничата*, да не сме предубедени.

Обикновено мислим, че смирието се отнася към външния свят, но това не е правилно. За онзи, който мисли правилно, хората, които живеят във външния свят са заблудени, луди. Смирието не се включва в стандарта на лудостта; то не обслужва лудите хора. Един луд няма собствен стандарт. Затова смирение означава да притежаваш стандарт, който е встрани от външния свят.

Прабхупада дава определението за смирение като „онова, което липсва, където цари дух на наслаждение“. Наслаждението, експлоатацията означават агресия. В агресията няма как да има смирение. Смирието е сто процента служене. В експлоатацията няма смирение, нито пък го има в отречението. Тези две състояния противостоят на естествената натура на света. Те са пълно невежество и са наши врагове. Те застрашават реалността на духа.

Експлоататорският дух, както и духът на отречението са бунт срещу начина, по който работи истината. Те са тотално неразбиране. Истинското смирение трябва да е във връзка с най-пълния аспект на истината, а не със заблудения свят. Стандартът на смирието не е стандартът на лудите.

В истинското предано служене, чиято цел е да ощастливи центъра, състезателният дух между двама не би намалил тяхното смирение. Отдадените чувстват вдъхновение и напътствие от центъра и съответно си сътрудничат. Те са свързани с Абсолютния център, така че Йогомайя може и да организира някакво състезание. Но те не носят отговорността, защото единственото, което искат е да удовлетворят центъра.

Абсолютният е такъв, но само когато е необходимо. *Ахер ива гатих премнах, свабхава-кутила бхавет*. Изглежда нечестен, но не е; такава е самата природа на делата на Абсолютния. Това е необходимо единствено за изобилието и разнообразието на нашето служене към Кришна. Така е наредено от висшата област. Отдадените на се отговорни за това. Съревноваване може и да има, но не бива да престъпваме и да посягаме на собствеността на другите.

Нашият дълг

Наш дълг винаги ще бъде да посвещаваме себе си все по-дълбоко и по-интензивно, правейки това според наставленията на висшите представители. Винаги трябва да бъдем готови за тяхната намеса. На сто процента трябва да се подчиняваме на инструкциите, идващи от висшата област, без никакво колебание. Такъв е нашият дълг. Каквото и да ни бъде поискано, трябва да го направим, трябва да го дадем. Ако на бойното поле генералът даде команда на даден баталион да се бие на предна линия, те не могат да кажат: „Защо не иде друг баталион? Защо ние да отиваме първи? Ние ще загинем, а те ще ликуват след победата. Защо точно ние да тръгнем първи?“ Военните биха ги разстреляли на място! Право на генерала, а не на войниците е да решава кой баталион ще върви напред. Единствено висшите авторитети командват. Недоволството срещу заповедта свише води до незабавна смърт.

Ангелите се боят да встъпят

Глупците нахълтват там, където ангелите се боят да встъпят. Като глупаци ние се втурваме в тъй фината сфера от най-възвишени чувства; затова нека изпросим от великите личности опрощение. *Апасиддханта*, или смесването и подмяната на философията, е жестоко оскърбително. Работата на Сварупа Дамодара била да проверява всяка поема или писание дали са чисти, преди да ги вземе Махапрабху. Ако някоя книга с *апасиддханта* била предложена на Махапрабху, той бил тежко притеснен. *Апасиддханта* мъчително атакува идеала на възвишените мислители. Те могат да бъдат наскърбени. Нека се опитаме да влезем в тази градина без да притесняваме никое растение или човек, скитащ из тези земи. Нека встъпим там не изпълнени с любопитство, а със смирение и почит към тях. В противен случай всичките ни „възвишени“ разговори са си чист интелектуализъм, а не *Хари-катха*⁴².

Изпълнявайте дълга си на своето ниво

Пъврo идете при Нитйананда Прабху и по Негова милост ще идете и при Махапрабху. Стриктно се придържайте към *Гаура-лила*, към Махапрабху, и автоматично ще откриете в сърцата си потока на *радха-раса-судханидхи*. Не се стримете да го имате директно. То ще се случи естествено, спонтанно.

Йатха йатха гаура-падаравинде
Виндета бхактим крита-пунйа-расих
Татха татхосарпати хрид-акашмад
Радха-падамбходжа-судхамбу-расих

„Когато изключително набожният добие преданост към лотосовите нозе на Шри Гаурасундара, неминуемо в същото време нектарният океан на служенето към лотосовите нозе на Шри Радха ще се породи в сърцето му.“ (Шри Чайтанйа-чандрамрита 88)

Проникнати от милостта на Шри Гауранга, опитайте се да се доближите към Шримати Радхарани. Тогава не би имало никаква възможност каквото и да било нечисто нещо да влезе в сърцата ни и да ни притеснява на това ниво. Шри Гауранга ще възспре това

⁴² Разговори за Бога

замърсяване. Ако имаме подслона на Шри Гауранга можем да сме сигурни, че много благополучно, безпрепятствено и поверително ще получим служене към Шримати Радхарани. Инак е изключително опасно, а понякога и самоубийствено. Ако не вървим чрез Гауранга, усилието ни ще бъде реакционно.

Много е опасно да подхождаме към Шри Вриндавана и Шримати Радхарани направо. Трябва да го правим само според напътствията на Шри Гауранга. С други думи, ако можем да оценим живота на Шри Гауранга и Неговия идеал, *кама* (земните желаниа) ще бъдат напълно и издълбоко елиминирани. Ще бъдем дотолкова пречистени, че ще ни приемат в царството на висшата *лила*. Не бива да подхождаме интелектуално, защото това би ни изпълнило с неразбиране. Ще трябва да изразходваме много енергия докато се отървем от този пласт от заблуди. Затова нашият Шрила Прабхупада не ни позволяваше тези неща.

Нека изпълняваме дълга си на своето си ниво, според онова, което сме заслужили, а резултатът ще дойде по естествен начин. Тази инструкция важи завинаги, не само засега, но и за всички времена. Не пристъпвайте направо, защото тогава ще намерите *майа* вместо *йогамайа*.

Кришна знае съвършено добре, Радхарани знае съвършено добре кога бива да бъдем отнесени в онази най-поверителна сфера. Ние не бихме могли да постигнем това по никакъв начин, освен по Тяхната сладка воля, потокът на Нейната или Неговата сладостна воля. Копнейте за истинското нещо, не за някаво подобие или отражение; защото отражение и сянка – тези две заблуди могат да възникнат. От тях двете отражението е по-опасно.

Често сме били предупреждавани: „Не се мъчете; то ще се случи естествено.

Продължавайте да изпълнявате практиката, дадена от *шастра* и гуру и всичко ще се случи. Ако имате тази щастлива възможност, то ще се спусне при вас. Това не е материално изживяване, което може да бъде дарено на всеки и всички. То е неуловимо.”

Йатха йатха гаура-надаравинде. Нека цялото ви внимание бъде погълнато в *Гаура-лила* и реализациите ще се случат автоматично. По косвен път те ще дойдат при вас от висшето царство. Когато висшата сфера е доволна, тя ще се спусне за малко за да ви дари изживяването и просто ще бъдете удивени. И тогава, дори да ви напусне и да се отдръпне, няма да тъгувате. Реализацията е нещо живо! Ние не можем да я превърнем в своя цел. Тя е самата висша реалност, тя е толкова възвишена!

Трудно е да се вземе участие в близостта дори на обикновения човек с най-скъпите му приятели; така е и с *лилата* и на Върховния Бог. Как бихме могли да се осмелим да навлезем сред тези забавления, още повече публично!? Невъзможно е! От вън можем и да се опитаме да дадем някакво описание на външните възможности, но не и на истинската същина. Не можем да рискуваме да влезем там.

Това не е академичен труд

Когато Шри Чайтанйа Махапрабху говорел за висшата *лила*, Той бил в транс. Той е дал описание на Своето дивно, непосредствено изживяване на *Кришна-лила*. На няколко пъти откриваме такъв вид най-дълбока и възвишена *Кришна-лила* във връзка със самия Махапрабху: *Говардхана-лила*, *джалакели-лила* (когато Той скочил непомнешц Себе Си в океана и часове наред бил подхвърлян от вълните до Чакра-тиртха от Сваргадвара); *джалакели* на Кришна; *лилата* в Чатака Парвата. Характерът на тези описания не е бил академично усилие, изучено по учебник. Подобно преживяване не би могло да бъде

записано черно на бяло нито би могло да се напише и прочете в никоя книга. То е истинско!

Дефектът на интелекта

В „Харинама Чинтамани” пише, че можем да се изкушаваме, но не бива да мислим, че всичко би могло да бъде обхванато от ограничения ни интелект – *ачинтйах кхалу бхава на тамс таркена йоджайет*. Не можем да поставяме под властта на разума онова, което е невъобразимо. Когато невъобразимото ни досегне, ще останем удивени още от първия поглед! *На тамс таркена йоджайет*: не се мъчете да въвлечете невъобразимото в областта на разума. Висшата сфера е самовластна и неограничена в своя характер. Тя може да дойде при един в една форма, а при друг в друга. Тя е толкова обширна и волна по натура! Тя е безкрайна! Необятността е изворът на тези забавления. Нека винаги бъдем готови да приемем каквото и изживяване на безкрайността ни бъде подарено, но не бива да се опитваме да направим безкрайния обект на своето преживяване.

Глупците нахълтват там, дето ангелите не смеят да пристъпят. С такава настройка, а не от любопитство, трябва да вървим чрез този процес. По същия признак, по Божия милост, не бива да сме недоверчиви към нищо докато не добием пълното преживяване и не узнаем всичко до последния детайл.

Ограниченото не би могло да познае Безграничното

Мъничкото не може да очаква, че Необятният (Кришна) ще влезе в тясната клетка на съзнанието. Но заради искреният ни копнеж, Кришна се спуска и докосва ограниченото чрез Своето частично проявление, когато е удовлетворен от склонността ни към служене. Нека винаги сме осъзнати за факта, че сме пренебрежимо малки и не можем да се надяваме целият безкраен Необят да се побере в дланта ни. Това е нелепо. Просто следвайте препоръчания път на *шраддха*, вярата; това е готовността ни за служене, нашата отдаденост. Тогавя когато и каквото и мъничко преживяване милостиво да ни позволи Той да вкусим, ние ще го опитаме. Трябва да разберем, че това е верен белег за търсеция; иначе просто ще полагаме безсмислени непосилни усилия. Ако не можем да разберем простичката истина, че сме ограничени, ще ни бъде невъзможно да разберем Безкрайния. Ние искаме да познаем Безграничния, но не можем да го превърнем в затворник на нашата малка кутийка. Единствено със смирения си темперамент бихме могли да Го привлечем. Колкото Той милостиво ни разреши да вкусим, да опитаме от Него, толкова би трябвало да ни бъде достатъчно. И капчица от Него може да потопи целия свят; такава е Неговата природа. Нима можем да сме толкова безочливи, че да дърпаме Безкрайността и да я принуждаваме да се побере в шепата ни? Та това е самоубийствено! Нека винаги сме в съзнание за положението си. С трезва съобразителност трябва да се опитаме да разберем пътищата и способите, които са ни посочени от милостивите велики личности. С изключително търпение, изключителна скромност и само когато Той поиска да разберем ще научим нещо. И ще узнаем само толкова, колкото Той иска; не повече. Такава е нашата позиция. Да знаем всичко е нелепо, абсурдно, самоубийствено! Това най-безумната и реакционна идея.

Откажете се от своето знание

Гйане прайашам удапасйа (Шримад Бхагаватам 10.14.3): Непреклонно трябва да отхвърляме (*уд-ана-асйа*) всички предложения, които би могъл да ни представи нашият интелект. Всичко, което интелектът отсъжда, приема или отхвърля е с нисша природа. Нека незабавно се откажем от това; нека разберем, че трябва да сведем главите си (*намана ева*).

Знанието е наш враг, защото цялото знание на този свят е заблуда. То е самата основа на заблудата. Колкото и общирно и изчерпателно да ни изглежда, то е просто една незабележима частица от Безкрайността. Насъбрали сме, натрупали сме и сме натъпкали в умовете си всички тези заблуди и изопачения. Мозъците ни са пълни с лъжовна *майа*, с неразбиране. То е наш враг. Трябва да изхвърлим тези неща навън и да вложим свежи идеи, получени от един друг свят, от един чист извор. Теоретичното знание е едно нещо, а практическото – съвсем друго.

Нека неумолимо отхвърлим старото знание, *упадешам*. *Наманта ева*, нека се научим на покорство; по такъв начин Той ще бъде умилолюбив и ще стори частица от Себе Си познаваема за нас. Колкото и мъничко нещо да научим, то ще залее и напои цялото ни същество. Една капка от Безкрайността стига да облее цялата вселена; такава е Нейната природа. Необятното не е нещо дребно, с което лесно можем да боравим. Ограниченото потъва в едничка само капчица Безкрайност.

Необятният притежава целия контрол над знанието, науката, щастието - над всичко. Щом ще се приближаваме то толкова велико, велико, велико нещо, какво би трябвало да бъде отношението ни? Трябва да осъзнаваме позицията си. Ние не сме господари, а слуги на слугата на слугата на слугата. Това е верният начин да се приближим. По същия начин трябва да се обръщаме и към писанията със смирено сърце и отношение. „Моля те, разкрий в дълбината на сърцето ми онова, което е вложено тук.” Към *шастра* трябва да подхождаме в настроение на покорност, не на предизвикателство. Не можем да завладеем идеите и мислите, които са вътре. Не това е правилното отношение. Истината в писанията е нещо висше; тя е *четана*, независима. Тя притежава свободна воля, тази *шастра* във формата на толкова много букви. Божиите придружители също изразяват Неговата свободна воля що се отнася до нашия подход към *шастра*. Те биха могли да ни разкрият значението, биха могли и да ни отнемат разбирането.

Обърнете се към гуру

Добре е ако ученикът развие съзнанието, че сам е непригоден. Макар да сме лишени от качества, трябва да имаме някакво вътрешно разбиране, че Гурудева ни води към висшата област. Ще виждаме нещата по такъв начин, по какъвто гледаме на обкръжението си. Ние може и да сме глупци, но останалите не са. Ние виждаме как те приемат Кришна. Онези, които са вещи по отношение на писанията, също са дали мнението си. Според възможностите си, ние трябва да се консултираме със *садху* и *шастра*. С тяхна помощ и със съкровено потвърждение на сърцето си, можем да се обърнем към гуру. С тяхна помощ можем да приемем гуру.

Но има и такива, които се самозалъгват: „О, моят гуру може да лекува болести” или „О, моят гуру може да направи така, че материалния ми живот да процъфтява”. Това са самозаблуди. В света има много различни типове гуру: има такива, които даряват материално благоденствие, а някои *тйаги* гуру даряват вечен сън с думите, че това е истинското място на почивка и душевен мир. Има толкова различни класи гуру.

Обикновено нашите *сукрити* ни насочват по невидим начин. *Шраддха* е истинската заслуга, която може да ни заведе при верния гуру, а *шраддха* идва от придобитите ни отпреди *сукрити* или благочестиви дейности. Тези *сукрити* идват несъзнателно от представителите на Кришна. По този начин в крайна сметка се очертава истинското развитие на една *джива*.

Станете ангели

Дасйайа ме расо'сту расо'сту сатйам
Сакхийайа ме мама намо'сту намо'сту нитйам

Същината на шестнайстия стих от „Вилапа-кусуманджали“ е да оставим благоговението си да тече към преданото настроение на приятелство, *сакхйа*: ние почитаме това приятелско настроение, но се молим да добием нрава на слуги, *дасйа*. Нека винаги се стремим да имаме темперамента на слуги, докато изразяваме уважението си към настроението на приятелство. Не бива да рискуваме да пристъпваме там. Глупците нахълтват където ангелите не смеят. Не бъдете глупци; станете ангели. Опитайте се да следвате ангелите. Нека винаги почитаме най-възвишената равнина, а да се опитваме да останем свързани с най-нисшето служене. Когато Махараджа Пратапарудра започнал служнето си на метач, Махапрабху дошъл и го прегърнал. Не бива да забравяме това; това е самият гръбнак на предаността – винаги да сме склонни да свършим най-нисшето служене. Тогава автоматично изборът откъм висшата област пада върху нас. Не бива да се опитваме да Му се натрапваме, правейки впечатление, но да покажем скромната си тенденция да отдадем най-незабележимото служене. А дълг на висшите сили е да ни поставят на вярното място. *Дасйа ме расо'сту*, искреното ни влечение трябва да бъде към нисшето служене, към темперамента на слуги. Нека имаме знанието, че сме неспособни за нищо по-висше. Трябва да почитаме това, такова трябва да бъде настроението ни – че сме непригодни за онази висша равнина. Там има толкова много извисени Вайшнави. Нека се заемем със служене в по-нисшата сфера и тогава автоматично висшата сфера ще се спусне при нас. Йогамайа не стои напразно там. Който и да е достоен за някое определено ниво, Йогамайа е там и подготвя всичко. Автоматично тя ще ни вземе и ще ни премести в по-висшата равнина. А обитателите на тази висша равнина не са неодушевени предмети; те всичките са съзнателни.

Умрете за да живеете

Севонмукхе хи джхивадау. Всичките ни опити и усилия трябва да бъдат правени с разбирането, че ние сме за Него, ние сме за Неговото щастие. Това е основният принцип на нашия напредък: *севонмукхе хи джхивадау*. Тогава ще можем да достигнем онази равнина. Ние принадлежим на Него, живеем, за да умрем за Него. Умри за да живееш. Това е целият процес, завинаги – умрете, за да живеете. Погубете това его! Да изоставим егото означава да прегърнем смъртта; това е най-фината смърт – да пренебрегнем специфичното си его. За да умре един само слой на егото може да са нужни много раждания. А цялото его трябва да бъде разтворено. Ние сме за Него, съществуваме за Негова радост. Нека умрем за да живеем. Как копнеем прекрасният ни сън да бъде сбъднат!

Трябва да се заемаме с най-нисшата форма на служене. *Тад даса-даса-дасанам дасатвам дехи прабхо*. Нашата вяра трябва да бъде толкова твърда и толкова качествена, че и най-мъничката възможност за божествено служене на Него да ни прави щастливи. Може и да нямаме шанс там във висшата класа, но нищожната ни връзка с божествеността може да изпълни със смисъл живота ни. Махапрабху казва: „Просто ме приеми като пращинка в лотосовите Си нозе, Кришна.”

*Айи нанда тануджа кинкарам патита мам вишаме бхавамбхудау
Крипайа тава пада-панкаджа-стхита-дхули-садричам вичинтайа*

„О Нанда-нандана, сине на Махараджа Нанда, макар да съм Твой вечен слуга, аз пропаднах в ужасяващия океан на материалното съществуване поради узряването на собствените ми дела (*карма*). Моля те, милостиво ме считай за прашинака в Твоите лотосови нозе.” (Шикшаштака 5)

Нека това бъде нашият копнеж: „Смятай ме за една от пращинките в нозете Си.” Това е твърде много! Вярата ни трябва да достигне до такава степен на качественост, че да бъдем щастливи да сме пращинки в Неговите нозе. Тогава, по сладката Му воля, всичко може да се случи. Но нека смирената ни цел бъде да имаме дори най-нищожната връзка с истинската божественост, вместо някаква измислена близост с Кришна.

Не просто поезия

Пуджала рага-патха гаурава-бханге. Това стига. *Тад даса-даса-дасанам дасатвам дехи прабхо*. Това не е метафора или образност; не е просто поезия. Махапрабху казва:

*Нахам випро на ча нара-патир напи вайийо на шудро
Нахам варни на ча греха-патир но вана-стхо йатир ва
Кинту продйан-никхила-парамананда-пурнамритабдхер
Гопи-бхартих пада-камалайор даса-дасанудасах*

„Аз не съм свещеник, не съм цар, не съм търговец, нито труженик (*брахмана, кшатрийа, вайийа, шудра*); нито съм ученик, нито домовладика, нито оттеглил се, нито просяк (*брахмачари, грхастха, ванапрастха, саннийаси*). Смятам себе си единствено за слуга на слугата на слугата в лотосовите нозе на Шри Кришна, Господаря на *гопите*, който е възплъщение на ширналия се, вечен и саморазкриващ се нектарен океан, преливащ от пълнотата на божествения екстаз.” (Чайтанйа Чаритамрита Мадхйа Лила 13.80)

Това не е просто поезия, то е истина! Да чувстваме собствената си действителна нищожна малощност означава да сме пригодни за най-висше служене. Това е истина. Толкова безкористност, толкова себеотрицание са нужни на един най-нисш слуга за да встъпи в това царство. Толкова самопожертвувателност е необходима за да се дойде до тази равнина. Съществува скрито подземно течение и ако ние наистина копнеем да се свържем с онази земя, ще трябва да достигнем най-финото вътре в себе си, без никакви изисквания или претенции. По този кротък начин трябва да променим себе си за да можем да се свържем с онази област.

Съществува ли и най-слабият оттенък на склонност към експлоатация, има ли дори пращинка амбиция – няма да ни приемат там. Това е друго нещо – *пратиштха*. *Пратиштха* е себеизтъкването: да сме устойчиви, да сме безсмъртни, да сме непобедими. Това не е себеотдаване, а по-скоро себеутвърждаване.” Аз трябва да

пребъда, аз трябва да живея”. Не, ние трябва да умрем за интереса на Кришна, ако е необходимо. *Мароби ракхоби – йо ичхя тохара, нитйа-даса прати тува адхикара.* „Убий ме или ме защити, направи каквото желаеш, защото Ти си господарят на Своя вечен слуга.”⁴³

Камикадзе, войници-самоубийци! За каузата на страната си ако трябва ще умрем! Трябва да се самоизличим, или ще бъдем изличени. Ако е необходимо, самият ни живот може да бъде погубен за щастието на Кришна. За да се достигне онзи равнина нужни са такъв темперамент, такава висока степен на безкоритност, такава финост, такава нежност.

Систематичното познание е истинско познание

Веднъж един по-възрастен Махараджа ми напомни нещо, което Прабхупада беше казал. Това беше една съвсем странична забележка, която този Махараджа искаше да приложи в универсален план. Но аз възразих: „Прабхупада е казал това, и затова то е вярно. Но ти не го взимаш в неговия контекст; това не е цялото нещо. Той е казал също и други неща, така че нека хармонизираме всичко, което е изричал. Не можем да игнорираме останалите аспекти от учението му. Трябва да дойдем до заключение, което е систематично разбиране на неговите думи.”

Този Махараджа поставяше ударението само на един определен пункт, на един частичен аспект от учението на Прабхупада. Той искаше да вземе само тази определена точка и нищо друго. Трябва да потърсим систематично разбиране за целта.

Систематичното познание е истинското познание.

Има много различни видове ученици под ръководството на различни гуру, но не всички непременно са с еднакъв характер. Нравът и натурите им могат да бъдат доста различни. Един ще успее да разбере едни неща, друг ще долови нещо друго, а трети ще осъзнае дори повече. По такъв начин може да има градация сред учениците. Но най-важна е верността им.

Простодушие означава да си свободен от предразсъдъци. Това означава да си простоват; да си празен, да си лишен от права, да си в нищожна позиция, да си чист. Да нямаш никакви притежания, това е простотата.

Относителните и абсолютните значения

Има две неща, които трябва да бъдат разбрани: какво е форма и какво е същина. Невежеството по отношение на тези двете е главната пречка по пътя на нашия прогрес. *Сва-дхарме нидханам шрейах, пара-дхармо бхайавахах.* Прогрес означава да умеем да се справяме с трудностите, представени от формата и същината. Нужно е човек да напредва, запазвайки формалната си позиция. Ако напредъкът е несигурен, ако има някакви съмнения в прогреса, тогава е разумно да се остне във формалната позиция. Но всъщност няма развитие във връщането назад. Развитие означава изоставяне на досегашната позиция и напредък към нещо друго. Само онзи, който е обнаден и вярва в светлото си бъдеще, трябва да напуска формалната си позиция и да тръгва напред. Тези, които са склонни да се съмняват или да подозират е по-добре да се придържат твърдо към вече затвърдената си основа и да стъпят здраво там.

⁴³ Стих от песента „Манаса деха геха” на Бхактивинод Тхакур

Трудна работа е правилно да се пригледят относителната и абсолютната позиция, относителната и абсолютната важност. В общия случай ние приемаме относителната позиция, запазвайки в дълбочина съзнанието за абсолютната значимост. Онова, което е с абсолютно значение е винаги по-висше, но е рисковано. Относителната позиция обикновено ни помага да не пропаднем. *Сва-дхарме нидханам шрейах, пара-дхармо бхавайахах*, това е един вид релативна позиция.

Издайте и ще видите. Не тръгвайте напред, не се връщайте назад. Поддържайте, запазете настоящата си позиция. Но получите ли шанс да направите някакъв прогрес, не го пропилявайте. Трябва обаче да сте сигурни. Инак, изоставяйки предишната си позиция, поемате голям риск. Развитието е необходимо; задължително е да се върви напред. Затова трябва да поемате рискове, но по такъв начин, че да не губите предишната си позиция.

Шрейан сва-дхармо вигунах пара-дхармат свануш хитах
Сва-дхарме нидханам шрейах, пара-дхармо бхавайахах

„По-добре е човек да изпълнява предписаните си задължения, макар и несъвършено, отколкото по съвършен начин да изпълнява задълженията на друг. Да срещнеш поражение докато изпълняваш дълга си е по-добре, отколкото да се заемеш с чужд дълг, защото чуждият дълг е изпълнен с опасности.” (Бхагавад Гита 3.35)

От помощ е да се запази предишната позиция при нужда от защита. Но все пак нека имаме склонността към развитие. *Сарва дхарман паритйаджа мам екам шаранам враджа, ахам твам сарва папехйо*; това е целта ни. Абсолютната важност е нашата цел. Относителната позиция е за сигурност. Прогресът е необходим, но нека вървим напред много внимателно, така че да не загубим някогашната си позиция.

Опитайте се да вървите напред

Трябва да се подчиняваме на авторитетите. Инструкциите на авторитети са важни и присъстват във всяка една общност. Ние, обаче, търсим истината! Онези, които не се интересуват от даденото от авторитетите, ще се впуснат да търсят реалната, пълната истина, не нещо стереотипно. Всеки малко или много се намира в някакво социално обвързване. Казано е неколкократно в „Бхагавад Гита”: *Сва-дхарме нидханам шрейах, пара-дхармо бхавайахах*. Тук ясно и силно се казва: „Недей изоставя собствената си религия, разбирането за определения си дълг. Недей изоставя настоящата си позиция. По-скоро трябва да загинеш и едва след смъртта ти може да настъпи някаква промяна. Не изоставяй поста си.”

„Поддържането на настоящата позиция е силно препоръчително за да не бихме могли да пропаднем”. Но след това има също и *сарва дхарман паритйаджа мам екам шаранам враджа!* Ако получим шанса да тръгнем към Него, рискувайки, нека се опитаме да вървим напред, да добием съвършенство. Но трябва да сме сигурни, че напредваме, че сме в сферата на напредъка, не на пропадането. Такава вяра е съдбоносна, жизненоважна. С чиста съвест нека се опитаме да се впуснем напред; не е така, че в името на напредъка се връщаме назад.

Обикновено имаме оправдание да сме тук, в настоящата си ситуация, *пара-дхармо бхавайахах*. Заели сме позицията си в настоящето и сме приели този дълг, както и съзнанието за него. Обаче казано е също така: *сарва дхарман паритйаджа*: „Изостави всички задължения и просто ела при Мен.” Истинската причина да тръгнем напред ще дойде. И тогава човек не може да не поеме риска и да не тръгне на далечния път.

Рискът означава напредък

По времето на моя Гуру Махараджа имаше мнозина, които не приеха *саннийаса*, орденът на отречението. По-късно обаче, те откриха, че могат много по-леко да вървят към целта, приемайки *саннийаса*. Да приемеш *саннийаса* означава да поемеш риск. А да поемеш риск означава да напреднеш по-нататък. Онзи, който поема риск е готов за по-нататъшен напредък. И тъй, трябва ли да останем в позицията, която сме имали по времето на Гуру Махараджа? Или е по-желателно да опитаем да се развием до съвършенство? Ако изберем развитието, ще добием толкова много нови проникновени прозрения и ще трябва да отхвърлим толкова много от старите.

Съобразно собственото си развитие, отдадените не могат да не видят, че има неща, които трябва да останат назад, а други трябва да бъдат изведени на преден план. Това означава да се доближиш, да напреднеш. Трябва да имаме някакво приблизително познание за това кое е добро, кое лошо, кое е Кришна, кое е не-Кришна и то трябва да бъде все повече и повече осъзнавано. „О, не мога напълно да доловя това, но сега чувствам, че то е също важна точка в светлината на разбирането за Кришна.”

По този начин идват реализациите и напредъкът. Но човек не бива да изоставя досегашната си позиция, без да е уверен в този напредък: *Сва-дхарме нидханам шрейах, пара-дхармо бхавайахах*. Не бива да поемаме риска за нещо, което не ни принадлежи. Но когато открием, че то наистина ни принадлежи, макар да е малко надалеч, трябва да направим този скок. Нека мислим: „Най-вътрешният ми копнеж е бил единствено по това нещо. Сега почти го докосвам, трябва да го взема!”

Всичко зависи от искреността и вярното ни разбиране. *На хи калйана-крит кашчид дургатим тата гаччхати*. Понякога може и да се случи да пропаднем, но ще сме способни да разберем, че нисшите неща не струват. Ще знаем: „Тези желания ме преследват; сега за сега съм в техен плен, но скоро няма да ги има.” А когато си отидат, ще си мислим: „Ох, какво беше това, което изведнъж дойде и ме покори? То е противно на истинския ми интерес. Не бива да допускам отново да бъда отвлечен. Трябва да съм много бдителен.”

Така понякога нисшите наклонности могат да вземат превес в нас и да се върнем назад, а понякога можем да вървим напред. Намираме се винаги насред битката. Ние сме воители, винаги борещи се за усъвършенстване.

Напредъкът е нещо живо

Напредък означава елиминиране на старите неща и приемане на нови. Напредъкът е ново, живо преживяване: *бхактих парешанубхаво вирактир анийатра ча*. (Шримад Бхагаватам 11.2.42) Когато сме гладни, сме слаби. С всеки изяден залък чувстваме все по-голямо удовлетворение, а желанието да се храним намалява. Ядейки хапка след хапка слабостта изчезва, както и неприятният глад. На всяка стъпка трябва да чувстваме дали правим някакъв прогрес или не.

*бхактих парешанубхаво вирактир
анийатра чайша трика ека-калах
прападйаманасйа йатхаснатах шйуш
тушитих пушитих киуд-апайо 'ну-гхасам*

„Преданост, пряко изживяване на Върховния Бог и откъсване от всичко друго – тези три неща се случват едновременно на оня, който е приел подслона на Бога, по същия начин както удоволствието, засищането и облекчението от глада настъпват едновременно и с нарастваща на всяка хапка сила за гладния, който се храни.”
(Шримад Бхагаватам 11.2.42)

Трябва да имаме разбиране за това какво е Реалност и какво е развитие. Ще трябва да разберем кое е въображение и халиюнация и кое Реалност. Интензивността и влечението ни към целта ще нарастват на всяка крачка; няма да намалееят. Ако следваме вярната линия, те трябва да нарастват. Трябва да имаме някакво разбиране за тази нова цел и тогава силата на енергията ни, вложена към тази цел, ще се увеличава.

Напредъкът би могъл да бъде измерен чрез отбелязване на този род вътрешни трансформации. *Парешанубхаво*: някак разбирането за Върховния трябва да засиява все по-ясно и по-ярко пред нас. Какъв е Той? Кой е Той? *Вируктир аниатра*:

безразличието към всичко, което не е свързано с Кришна, също трябва да нараства у нас. Ние избягваме онова, което няма връзка с Кришна, а когато то все пак идва, предизвиква у нас апатия или дори раздражение. Негативното мерило ще бъде: доколко съм апатичен към всичко, което не е свързано с Кришна.

Туитих пуитих киуд-апайо 'ну-гхашам: в същото време вътрешната жажда трябва да бъде удовлетворена. „Да, усещам се преизпълнен!” Трябва да имаме убедеността, че вървим във вярната посока. Трябва да имаме вътрешното одобрение на чистата си съвест. „Да, това, което правя, е добро!” Ще чувстваме вътрешна радост.

Ако се движим на изток, тогава западът остава зад гърба ни и пред очите ни се разкриват нови и нови гледки. Ако те са красиви, въодушевлението ни ще се усилва още и още; ще вървим все по-напред - *туитих пуитих киуд-апайо 'ну-гхашам*. *Ану-дхашам, пуитих*, с всеки залък ще ставаме все по-силни. *Туитих*, ще бъдем преизпълнени, щастливи. *Киуд-апайах*, гладът ни постепенно ще изчезва. Тези три признака трябва да присъстват; тогава сме на пътя на истинския живот в развитие.

Единственият надежден посредник

Трябва винаги да бдим и да търсим вътре в себе си дали не сме подлъгани от някой от представителите на *майа*, заблудата. Агентите на *майа* не биха ни изпуснали дори за миг. „О, имаш толкова много задължения тук. Къде си тръгнал? Първо изпълни поетите обещания и тогава ще ти разрешим да си вървиш.” По най-различни начини тези агенти ще идват и ще опитват да ни върнат. „Тук имаш толкова много отговорности, толкова неизплатени дългове, а сега се опитваш да се измъкнеш? Дезертър! Няма да ти позволим да избягаш!” Те ще идват по различни начини. Не бива да им се вярва. Вярвайте само на писанията, на *шастра*. Бойте се единствено от *шастра* и от *садху*. Само те ще се застъпят за нас, никой друг. Агентите на *майа* са навсякъде сред нас. *Шастра* и *садху* са единствените надежни посредници. Идете при посланика на своето посолство. Потърсете убежище. Когато пътешествениците по чужди земи срещнат опасност, те отиват при посланика на своята страна. Там са подслонени. Ако ги застрашава опасност, те търсят закрила при своите. По същия начин в света на *майа*, заблудата, нека се опитаме да приемем послона на тези, които имат вярно разбиране за предаността. Агентите на *майа* биха се поколебали да проникнат там.

Не може да се отрече, че е необходима енергия за да може човек да поддържа настоящата си позиция. Но когато сме решени да вървим напред, прогресът става най-важното нещо. Търсачът на истината ще дири нови и нови равнини, което означава

преживяване и придобиване на нови и нови опитности. Трябва да ставаме все по-дружелюбни, искрени и устремени.

Сва-дхарме нидхинам шрейах пара-дхармо бхайавахах

Даден е съветът: „Отитайте се да поддържате своята позиция дори с цената на живота си.” И тогава, в следващия момент, следва: „Вървете напред. Напред!” (Бхагавад Гита 3.35) Първият съвет е да запазим позицията си, за да не можем да пропаднем. Но това не означава, че не бива да се развиваме. *Сва-дхарме нидхинам шрейах*, твърдо да поддържаме своята позиция не значи да не вървим напред.

Сарва дхарман паритйаджа мам екам шаранам враджа

„Изостави всички съображения и поemi риска да продължиш нататък” (Бхагавад Гита 18.66)

Първият съвет е даден само за да подсили последната заповед. Първо запазете текущата позиция; и след това настъпете напред! Това са относителното и абсолютното значение. Живото духовно разбиране трябва да е с такава природа. Изключително необходимо е да поставим въпроса как да запазим и подобрим сегашната си позиция.

Посветеният риск

Умри за да живееш, това е теорията, която трябва да бъде следвана. Ако сме готови да приемем тежка смърт ще открием, че по такъв начин печелим. Ето как трябва да измерваме качеството на своето усилие: колкото повече се посветим, толкова по-качествено ще бъде издигането ни. Без риск няма печалба; колкото повече рискуваме, толкова повече печелим. Такова е правилото, отнасящо се до експлоатацията, както и до нейната противоположност, отдадеността. Експлоатацията е незаконна и безжалостна, а отдадеността е рискована. Но нека се отдадем на доброто, на Абсолютното добро. Инак всичко е изгубено.

Висшето познание е достъпно единствено за онзи, който има това отношение: *Тад виддхи пранипатена парипрашина севайа* (Бхагавад Гита 4.34) Ако имате стремеж към възвишеното царство, трябва да подходите по този начин: *пранипат*, да се отдадете; *парипрашина*, да питате с искреност; и *сева*, да служите. Вие сте за Него; не Той е за вас. Той е за Себе Си. Реалността е сама по себе си; тя не е за вас. Реалността не би могла да зависи от каквото и да било друго за да съществува или за да изпълни целта си. Бог е независим отначалото до края. Той е създал миналото и настоящето сам по Себе Си; и за въдеше възнамерява да поддържа съществуването Си за собствените Си цели. Той не служи на никакви други цели. Инак не би бил Реалност. Реалността е за себе си, реалността е от себе си. Ако копнем да заживеем истински живот, ще трябва да умрем такива каквито сме сега, с нашето лъжовно его. Това е самата основа на Вайшнавизма.

Истинският дух

Експлоатацията и отречението, *бхукти-мукти-сприха*, са големите врагове на предаността: склонността да експлоатираме и склонността да се отричаме. Когато човек е преял, реакцията му е, че иска да спре да яде вече. Освобождението, *мокша*, е просто реакция на експлоатацията. Може и да изглежда, че ние търсим дълг, пари,

сетивни удоволствия и освобождение (*дхарма, артха, кама, мокша*), но това са само външните и частични изпитания на нашето съществуване. При една по-дълбока оценка ще открием, че единственото, което отчаяно търсим е *расам, сундарам*, пълното удовлетворение, съвършената красота. *Дхарма, артха* и *кама* не могат да задоволят този наш вътрешен копнеж. Дори *мокша*, освобождението от този копнеж, не е целта. Простото освобождение от негативното е повърхностно. Животът се нуждае от своята пълнота; всяко нещо притежава пълнота и позиция. Животът не е предназначен за да служи за нищо; нулата не може да е окончателният сбор от нашето съществуване. Последното заключение е безкрайността, не нулата. Просто да се освободим, да останем в дълга, дълбока дрямка – това е деструктивно и неубедително. Това не би могъл да бъде смисълът на сътворението, нито смисълът на нашето съществуване. Трябва да бъде достигнат другия бряг, *чид-виласа* (трансценденталната динамична равнина). Как бихме могли да я намерим? Тук, в този свят, царува експлоатацията, а оттатък е тъкмо обратното, посветеност. Експлоатацията, както и отречението трябва да бъдат забравени; нека заживеем в третата равнина. Тази трета равнина е животът в отдаденост. Живот на дълг не към някоя от частите, а към цялото: „Аз живея за цялото, а то е частичка от Бог Кришна.” Това означава да се влюбиш в Прекрасния. С такова разбиране нека продължим напред. Това само по себе си е пълнота, съвършенство. Никое от онези двете – негативното, както и отричането на негативното – не може да принесе позитивна полза. Положителното не е просто отричане на негативната опитност. Позитивното притежава свои собствени характеристики. Нека влезем в досег с позитивното, *сат-чит-ананда, сатйам, шивам, сундарам*. Нека отдадем себе си на всички етапи, по всеки начин, който ни е възможен. Няма никакво значение дали човек е семеен или *саннийаси*. Онова, което се гледа е доколко интензивно се е заел той със служене към Бога. От тази гледна точка семейният може и да превъзхожда *саннийаси*. По времето на Махапрабху имало много отдадени *грихастхи*⁴⁴, но такава била само външната им форма. Техният истински дух бил: всичко за Гауранга! Нужно е служене. Каква е позицията ни, няма особено значение. *Грихастхите* имат дадена позиция, но при необходимост те могат да пожертват всичко за Кришна. Пълна посветеност, благоговейно почитане на Цялото; няма значение какво е положението, в което живее човек. Вътрешният копнеж, изгарящата вътрешна отдаденост – това е което е необходимо. То може и да не бъде намерено у един *саннийаси*, а да го има в *грихастха, ванапрастха, брахмачари*, в който и да е. Ние искаме същината, а не формата: огънят отвътре, изгарящият огън от раздялата с Кришна.

Нужна е подкрепа свише

Скитайки из този свят, ние правим толкова много дългове, навличаме си реакции. Каквото и действие да предприемем, понасяме ответната реакция. Всички те са складирани във фина форма в нашия ум и когато и да попаднем в дадена ситуация, те се задействат. Когато и да ни се прииска да направим нещо, ние най-често го правим. Привличането към толкова неизброими неща диктува делата ни, където и да идем. Направили сме този дълг; сега единствено ако го изплатим ще можем да продължим нататък. Толкова много неща от обкръжението ни ще се изпречат на пътя ни. Старите ни навици и склонности винаги се опитват да ни притеглят обратно назад. Стоици

⁴⁴ семейни

хиляди дългове и обещания застават пред нас. Не е лесно да се напредне. Липсва ни необходимата сила, ето защо преди всичко се нуждаем от божествената благодат. *Мама майа дуратйайа*, казано е в „Бхагавад Гита“: „Външната Ми енергия е много труднопреодолима.” *Майа*, силата на илюзията, на заблудата, също идва от Бога. По своя воля ние не можем да я отпратим, невъзможно е! Тя многократно ни превъзхожда. Но ако имаме някакъв сертификат, някаква препоръка от Бога, тогава *Майа* ще ни освободи и ще ни покаже пътят за навън.

Мама майа дуратйайа мам ева йе прападйанте: „Тази Моя божествена енергия, състояща се от трите форми на материалната природа, е труднопреодолима. Но онези, които са се отдали на Мен, могат лесно да я избродят.” (Бхагавад Гита 7.14) Ако искрено отдадем себе си на Бога, *Майа* няма да има смелостта да ни се противопоставя. Когато душата на *джива* е свободна, *Майа* идва и смирено моли: „Защо искаш да ме изоставиш, Господарю мой? Моля те, останни с мен. Ще се опитам да те удовлетвори по всякакви начини. Защо ме оставяш?”

Мукта-джива, освободената душа, достига статуса на Шива, Махадева, и *Майа* му отдава уважението си. Но докато все още сме в ноктите ѝ, тя си играе с нас; тя не би ни изпуснала. Натрупали сме толкова много дългове тук и там. Вечно се скитаме, бродейки безспир в царството на *Майа*, познали смъртта. Където и да се намираме, ние се храним и търсим удобства и така правим носи и нови дългове. Те трябва да бъдат изплатени. Не е лесно.

Единствено когато имаме подкрепата на Божествеността, на сила по-висша от *Майа*, тя омеква и спира да ни притеснява. *Мам ева йе прападйанте майам етан таранти те*, „Онези, които са Ми се отдали, лесно прекосяват отвъд тази *майа*.” Развитието на *садхака*⁴⁵ зависи от степента му на отдаденост и от степента на приемане, идваща от висшата равнина. Не е лесно.

Трябва напълно да сме пречистени от мисълта за наслаждение за да встъпим в Безкрайния свят. И следа от експлоатация не бива да има у нас. Не бива да хукаме след никакъв тип наслади, дори насладата да общуваме с Бога. Трябва напълно да се очистим от идеята за наслаждение. Ако дори отенък от желание за наслаждение все още има у нас, ще трябва да останем в някое от полетата на тази *брахманда*, тази вселена. Ако и отсянка на отречение или дух на резервираност има в нас, няма да бъдем допуснати в света на Необятното, Вайкунтха. *Кунтха* означава граница, а Вайкунтха означава Безграничният свят. Ние копнеем да заживеем в Безграничния свят.

„Ограничен” се отнася единствено до опита на нашия отделен интерес на измери Безграничното. Когато егото ни се опитва да обхване частица от Безкрайността, считайки я за свое собствено притежание, тогава каквото и да виждаме през очите на отделения си интерес е *майа*, илюзия и заблуда. Нека всички тези неща изчезнат! И настроението на отричане: „Щом не мога да се наслаждавам, няма да работя; ще стачкувам!” – този тип реакционен манталитет, също трябва да се изостави.

Тогава ще бъдем лице в лице единствено с позитивната страна. Коя е тази позитивна страна? Това е вълната, идваща от центъра, *лила*, играта на Абсолютния. Тази вълна изпълнява желанията на Върховния Бог и ние ще застанем лице в лице с нея. Ако склонността към отделния интерес или реакционното отречение останат в нас, ние не можем да слезем в досег с вечния поток, който тече за радост на Абсолютния. А когато се освободим от тези две прищевки, можем да се влеем в безспирната река, където всички и навсякъде действат за да удовлетворят центъра. Тази равнина не е суха; тя е изпълнена със щастие, тя е творческа и напоителна. Ще можем да почувстваме това. Дори мимолетен контакт с нея ще ни накара да разберем, че не желаем и частичка от

⁴⁵ практикуващия

нищо друго. Това е нашето пътуване към дома, а всяко друго желание или нужда ни задържат все още из тези чужди земи на раждането, старостта, болестите и смъртта.

Нектарът на живота на отдадените души

Ако сте искрени, ще получите препоръки свише. *На хи калйана крит кашчид дургатим тата гаччхати*, „Онзи, който е зает със светли дела, не среща разруха нито в този свят, нито в духовния. Който върши добро никога не ще бъде победен от злото.” (Бхагавад Гита 6.40) Ако човек искрено се опитва да напредва, Бог е всезнаещ и вижда всичко. Той не може да не го подкрепи. И тогава пътят пред него е прочистен в съответствие с искрената му отдаденост. Това е *шаранагати*, отдадеността.

Чували сме толкова много разкази за отдадени души; така добиваме куража и сами да се отдадем. В „Прапанна-дживананмрита”, „Нектарът на живота на отдадените души” има много цитати от достойни *садху*, светци. Ако ги прочетем можем да бъдем окуражени от толкова много отдадени души на толкова различни нива. Те казват така и така, техните чувства са такива и такива, те се отдават по всякакви начини. Ако и ние можем да се отдадем, вдъхновени от техния пример, тогава съобразно посветеността ни ще дойде и избавлението ни. Въпросът е в *шаранагати*.

Съдете за човек според идеала му

Онзи, който има висок идеал притежава най-безценното съкровище. От друга страна ако човек се стреми единствено към *канака-камини-пратиштха* – пари, сетивни удоволствия и известност – той е в животинско съзнание. Радикална промяна трябва да настъпи в нас ако наистина искаме живот, който си заслужава живеенето. Такова е ценното и необикновено значение на нашия идеал.

Трябва да бъдем съдени според идеала си. Величието на идеала, който се опитваме да постигнем, трябва да бъде отбелязано. Ако идеалът ни е голям, то ни е също имаме стойност, защото ако сме искрени, утре или много скоро ще постигнем заветната си цел.

Нашият идеал е най-важният фактор. Може и да не е лесно постижим. Той не е незначителна стока, изложена на ефтино в пазарището на учителите и учениците; той е най-ценното нещо. И каквато и да е цената му, това е без значение.

Нека чувстваме вътре в нас: „Не желая нищо по-малко от най-висшето нещо, искам тази *адвайя гйана*, този все-добър Господ, Върховният Господар на всичко. Копнея Него и нищо по-малко. И аз ще продължавам да живея, чувствайки вътре в себе си, че каквото и да правя, във всяка една секунда, аз съм за Него; аз живея за моя идеал.

Нямам повече време за губене, не мога вече да се колебая. Всеки миг, с всяко движение, което правя, нека винаги напредвам към целта, с този идеал в сърцето си. Да можех само винаги да остана свързан със своя идеал – това би ме ръководило и вдъхновявало. Във всяко действие, което извършвам или не извършвам, нека над главата ми да бъде моят идеал. Това постепенно ще ме изведе от всичките ми уплитания, притеснения и изкушения. Един ден аз ще застана лице в лице със своя жадуван идеал.”

Бхакти поражда Бхакти

Бхакти е единствената причина за самата себе си, нищо друго. *Ниргуна* (духовното качество) произлиза от *ниргуна*, и *сагуна* (светското качество) не би могло да произведе *ниргуна*. *Ниргуна* си е *ниргуна*, отвъд материалната обусловеност. *Гуна* означава качество. Болестта не може да причини здраве; отстраняването на болестта е здраве само по себе си. Трябва да знаем, че *ниргуна* е здравето, а *сагуна* е болестно състояние. *Саттва*, *раджас* и *тамас*: тези три качества на материалната природа са три различни болести.

Представете си, че човек е в делириум; той трябва да бъде лекуван от някой с трезв разсъдък. Онези, които са в заблуда, не могат да ни помогнат, давайки ни правилно разбиране. Помощта идва от хората с вярно разбиране. В началото трябва да имаме *агйата сукрити*, натрупани несъзнателни заслуги. Когато съберем достатъчно *сукрити*, това води до появата на *шраддха*, вярата. А когато *шраддха* изплува на повърхността, тогава започва съзнателното сътрудничество. Преди това, докато пациентът е безпомощен, се провежда пасивно лечение. В последствие, когато съзнанието се пробуди, пациентът може да започне да помага на лекаря и така лечението да продължи.

Когато сме напълно огрубели и потънали в заблуди, от равнината *ниргуна* може да дойде известна намеса, насочвайки нашата енергия в служене, така че да добием *сукрити*. *Кришна бхакти джанма мула хайа, садху-санга*: „Коренната причина за преданото служене към Бог Кришна е общуването с напреднали отдадени.” (Чайтанйа Чаритамрита Мадхйа-лила 22.83) В неznайното натрупване на *сукрити* съществува връзка с *ниргуна*. Това събужда в нас *шраддха* и тя излиза на повърхността. Тогава вече можем да съдействаме на доктора и съзнателният път към Бога започва.

Степените след *шраддха* могат да бъдат разделени на пет. *Шравана*, после *варана*, после *садхана*, после *апана*, после *прапана*. Първата степен е *шравана*, нивото на слушане. Това значи да чуем от Божествен представител; тук се включва също и четенето. *Шравана* от *садху* е по-мощна. След *шравана-даса* започва практическата степен. Получаваме посвещение и сме приети в онова жадувано царство от негов представител. Тогава заживяваме регулиран живот. След *шравана* идва *варана*, приемането. Човек първо трябва да чуе и след това да приеме вярата на практика, влизайки в регулирания живот. *Варана* означава приемане. *Апана-даса* е степента на осъществяването, а *прапана-даса* – на пълната себеотдаденост и раздаване на другите.

Отречение означава Йукта-вайрагйа

Каквото и служене да свърши някой вместо нас, то няма да бъде *шуддха-бхакти*, чисто предано служене, ако не го свършим сами. Ако дадем пари, помагайки на някой *шуддха-бхакта* да извърши свято си служене, ако подигурим средства или помолим учениците си да извършат обожанието, но не служим самите ние, това не е *шуддха-бхакти*.

Със собствените си ръце Амбариша Махараджа чистел храма и се захващал с всякакви други предани дейности, оставяйки отговорностите на държавното управление на министрите си. Той не изпращал някой свой представител да служи в Божия храм. Това той вършел със собствените си ръце, а управлението на страната делегирал на други. По същия начин нека изпълняваме преданото си служене директно, не чрез някакъв представител. Такова нещо не се приема за *шуддха-бхакти*. Това е пренебрежение, небрежност.

Отречението трябва винаги да бъде *йукта-вайрагйа*, пълна посветеност на целите налични сили и средства. Според настоящите си условия, трябва да приемем от този свят всичко, което би ни помогнало да вложим пълната си енергия за каузата.

Няма духовна помощ от светските неща

Съсредоточаването, предизвикано от наркотици, е искусствено. Всичко земно, което ни се дава, не би могло да бъде друго, освен с искусствена и нисша природа.

Интоксикацията не бива да ни въодушевява; нека приемаме само толкова лекарства, колкото са необходими за да поддържаме нормалното си здраве. Ако си мислим, че с помощта на някакво си лекарство ще добием повече енергия, приемайки това за лесния начин, трябва да знаем, че то е не само полезно, но едновременно и вредно.

Това е част от материалистичната концепция, идеята, че материята предхожда Бога.

Твърди се, че изкопаемите еволюират и достигат човешки вид, а концепцията за Бога се е зародила сред хората. Според материалистите, праисторическите фосили са причината на съзнанието и разбирането за Бога; фосилът е баща на Бог!

По същия начин да си мислим, че светската интоксикация може да роди радостния екстаз на концепцията за Абсолютната красота и сладост – това е атеизъм.

Никое нещо от материалния свят не може да ни помогне да се развием в духовния. Тези неща може и да поддържат тялото ни пригодно, но не могат да допринесат за подобряване на духовното ни положение. Трябва да вземем „най-доброто от лошата сделка“. Вече сме се оставяли на материалните дела и знаем, че от тях можем да видим единствено отрицателните страни. Без храна не можем да живеем; и само толкова храна трябва да приемаме, но не бива да мислим, че това ще ни помогне духовно. То просто запазва нормалното ни здраве; а от това ниво нататък – трябва да служим.

Нека търсим Шри Кришна, нека приемаме Свящото Име и извършваме някакво служене в своята равнина. Това е *йукта-вайрагйа*, правилното откъсване – не повече и не по-малко. Не бива да приемаме нито повече, нито по-малко. Кое да е от двете би било пагубно за нашата кауза. Всички видове временно и рисковано вдъхновение трябва да бъдат избягвани.

В своята плоскост ние сме се сдобили с предишната си *карма* и оттам трябва да започнем. Не бива да се привързваме към онези неща, които вредят на нормалния ни живот. Макар сега да ни изглежда, че ни помагат, те не дават истински принос. Трябва да разберем, че това се отнася не само за интоксикацията, но дори и за парите.

*Дхана-шишиядибхир двараир йа бхактир упадйате
Видуратвад уттамата ханйа тасйас ча нангата*

Може и да си мислим, че ще добием преданост като даваме пари или използваме сина или съпругата си за каузата на предаността. „Помагам на жена си да пракрикува предани дейности, значи и аз ще получа полза“ или „Отглеждам сина си за целите на предаността и поради тази добродетел ще добия преданост“ или „Моят *шишия*, моят ученик е толкова отдаден, затова като негов гуру и аз ще получа нещо чрез него.“ (Бхакти-расамрита-синдху, Пурва 257) Тези неща не са истинска преданост.

Дхана, шиишия – това са телесни идеи. Давайки пари на бхактите, помагайки им, може и да получим някаква полза, но тя няма да бъде *шуддха-бхакти*. Може да бъде *сукрити*, но не и чиста преданост. Това е така, защото парите и другите неща не ни принадлежат. Поради погрешната си идентификация, ние заблудено си мислим, че сме господари на това или онова. Целите себе си трябва да посветим!

Влизайте единствено за служене

Трябва да научим теорията и познанието на признателността. „Благодарен съм на теб и на всички обкръжаващи” цялото онова царство е с такъв характер. Всеки смята себе си за крадец: „Аз съм престъпник, правонарушител. Единствено по милостта на тези, които ме заобикалят, ми е отредено местенце тук. Те всички са ми доброжелатели; единствено аз не съм.” Такъв нека бъде темперамента ни. Нека понякога забравим себе си в интензитета на своето служене.

Не можем да встъпим в онова царство като субекти. Дори да подходим към Него като изследователи, можем да Го познаем единствено доколкото Той ни разреши. Там всички са наши господари. Там ние не можем да заповядваме, само да служим. Ако искаме да влезем в тази най-висша сфера, трябва да приемем позицията на роби на робите. Единствено тогава ще получим шанса да влезем в това царство; това не е неприемливо.

Нека си мислим: *вайкунтханера притхивй-ади сакала чинмайа*. „Всичко, което съществува в земята, в която копнея да заживея, е сътворено от по-висша субстанция отколкото съм аз.” (Чайтанйа Чаритамрита Ади-лила 5.53) Трябва да встъпим в царството на свръх-субективното. Отношението на всички новопредставили се там следва да бъде: „Аз нямам субективен характер. Аз съм междинна енергия, *татастха*, но съм получил позволение да вляза в свръх-субективната област, където всичко е в много по-висша позиция от самия мен.” Там всеки има такова съзнание. „Въздухът, земята, дърветата, всичко е по-извисено от мен, и въпреки всичко ми е разрешено от Върховния авторитет да се скитам и да бродя там. Дадено ми е някакво служене и аз жадувам да го отдавам в тези земи.” На основата на такова отношение нека човек заживее там и така ще свикне да държи винаги пред себе си изпълнението на своите специфични задължения. „Дошъл съм тук и стъпвам върху почва, чиято стойност е наистина по-висша.”

Детето благоговее пред майка си, но тя го вдига в своя скут. Подобен е примерът и с нашата позиция, когато встъпим във Вайкунтха и Голока. „Цялата атмосфера е по-висша от мен и трябва да бъде почитана, и въпреки това всички ме прегърнаха и ме сложиха в скута си – *сварупа-шакти* – и ме помолиха да свърша нещичко. Аз благоговеея пред всичко, което ме заобикаля; дадено ми е да живея там единствено по милост, не по право.”

Ние сме *татастха* и по право трябва да бъдем захвърлени в Брахмалока, междинната енергия; нека осъзнаем този факт. Преди да впишем името си в училището по Кришна съзнание, трябва да имаме това примитивно познание. „Имам възможността да вляза в благоговейната земя, земята на Божия трон. Единствено за да извърша определеното ми служене влизам в този най-възвишен храм. Встъпвам само за да служа, и заради милостивата си натура, те ме притеглят там. Вдигнат съм в майчиния си скут. Взимам прахта от нозете й върху главата си, а Тя ме повдига в своя скут....”

Роб на роба

Ние не сме независими. Ние сме роби на робите и в това е нашето щастие. Трябва да оценяме това робство, то е добрата ни съдба. Това е костелив орех, трудно е да се приеме. Как би могло робството да ни донесе благоденствие и щастие? Кришна е толкова велик, че Неговата робия е от висш, благороден характер. Той е толкова добър!

Без да имаме такова отношение за нас е невъзможно да Го доближим, да имаме каквато и да било близка връзка. Той живее в тъй възвишена сфера, че да Го срещнем е невъзможно! Единствено приемайки интимното Му робство можем да се надяваме да пристъпим в онова царство. Това е толкова висше за нас, толкова изключително висше. Нека наистина се опитаме да разберем че робството е върховното постижение. Само изчислете колко по-висша от всичко е позицията на Кришна.

Божествената робия е спонтанна и изпълнена със щастие. Самата атмосфера е толкова радостна, че ако по някакъв начин можем да потънем в тази атмосфера, няма как да не сме щастливи с цялото си разбиране, с всичките си чувства. То насища и напоява всичко в нас; робството е най-висшата придобивка. Колко е възвишено! Колко невъобразимо извисен начин на живот е възможен там: красота, очарование, любов! В същото време и обратното е вярно.

Колкото отдаденост насочим към Кришна, равна по сила отдаденост идва от Негова страна. Мъничкият човек отдава цялата си енергия. Ако Необятният дари дори малко, това е повече от достатъчно. Да имаме шанса да даваме и да получаваме в онази сфера е най-силният ни копнеж, най-голямото ни щастие.

Има други инкарнации на Кришна, които малко или много са заети с някакви официални дейности, било то тук, в този свят на *майя*, било във Вайкунтха. Но Кришна няма никакви задължения. Той е винаги волен, винаги се радва на свобода. Той няма определена цел, само според сладката Си воля отива тук или там. Толкова е свободен, с характера на радикал. Волен темперамент, волна игрива сладостна воля! Той може да дари всичко за собствено удоволствие.

Сварупа Дамодара и Шриваса Пандита разговаряли в Пури. Шриваса Пандита възхвалявал Вайкунтха и Лакшми Деви, описвайки величието, красотата и великолепието Й. „А какво има във Вриндавана, хвърлим ли поглед натат? Само цветя и лози и някакви паунови опашки насам-натат.”

Сварупа Дамодара едвам се сдържал; той не можел да понесе това: „Шриваса, нима не си спомняш? Ти също си свързан с Вриндавана. Не знаеш ли, че величието и великолепието уморяват? Вриндавана е толкова простичка, толкова смирена, толкова семпла. Това е мястото за възвишените осъзнати души. Те всичките са *калпатару*⁴⁶. *Кама-дхену*⁴⁷ могат да осигурят всичко необходимо. Но естествено жителите на Вриндавана са отблъснати от суетния живот в разкош и великолепието.”

Това е *апракрита кевала*, висшето ниво на съществуване. Това е излязата на Абсолютната доброта и красота. Под формата на човешка природа това е Неговата игра, достигаща връхната си позиция, висшата си пленителност там. Тя включва в себе си всичко, амплитудата ѝ е безмерна и всеобхватна.

Грях е да се чувстваш виновен, но това също е включено в онази възвишена равнина, в най-извисените забавления. Нищо не е пренебрегнато. В това е най-голямата красота – когато най-висшето докосва най-незначителното, най-омразното. Привикнали сме да мразим, да подхождаме с омраза, с презрение, с безразличие. Там това е също хармонизирано по такъв красив начин. Няма място за отхвърляне на каквото и да било, там е най-пълната игра на Абсолютния. Играта там е обогатена до крайност. Кражби и кавги, всички тези очевидно светски и ненавистни неща, са красиво вложени там. Най-обилната и дълбока същина на хармонията се разгръща за да приюти и подреди всички тези неща. И се получава толкова сладостно, толкова чудесно.

Най-дълбоката красота излиза навън, за да направи всичко красиво още по-прекрасно. Най-качествените неща са извадени на показ за да позволят на тези осъдителни неща също да вземат участие в играта, за да подсилят красотата. Всичко е красиво! Красиво

⁴⁶ дървета, изпълняващи желанията

⁴⁷ кравите, изпълняващи всички желания

е, че Господът краде. Той е кавгаджия; върши толкова много нежелателни неща. Той се наслаждава на всичко. Всичко, което би могло да ни отвлече от съзнанието за Него, е приложено там. Няма място за бягство. Къде бихме могли да избягаме? Нима след като сте влезли във връзка с това, ще побегнете?

Всичко ще ми напомня моя Господар. Красотата обема всичко, заливайки го до краен предел, така че няма място, където да избягаме. Уловени сме, напълно пленени. В каквато и посока да би се отклонило вниманието ни, такава възможност вече съществува там. Къде бихме могли да избягаме? Просто няма непотопено място. Всичко е пълна отдаденост, тотално привличане. Уловени сме изцяло. Няма изход навън! Махапрабху, Гауранга Сундара, Гурудева, Шри Гурудева – всички са там.

Шаранагати

Когато излязох от мисията на моя Гуру Махараджа след неговото напускане, дойдох тук в доста безпомощно състояние. Трябваше да намеря подслон и започнах да претърсвам книгите, които имах. За всичко, каквото бях получил от своя Гуру Махараджа, аз изследвах справките в писанията. Опитвах да се потопя дълбоко, да намеря самата основа на предания живот. И открих, че това е *шаранагати*, отдаването; където и да намерех стихове, препоръчващи го и свързани с него, мъчех се да ги събирам и да складирам нектара на онези, които напълно са посветили себе си в нозете на Божествения Господ. Това е „Шри Шри Прапанна-дживанамритам”⁴⁸.

Парамананда Брахмачари беше може би най-старшият сред всички наши духовни братя. На 13 годишна възраст той бе дошъл при нашия Гуру Махараджа. Той бе един от първите му ученици, най-старшият. Парамананда ми каза, че прочита по една глава от „Прапанна-дживанамрита” всеки ден. В „Прапанна-дживанамрита” сме събрали безценни пасажи от много светци и сме ги подредили по специфични категории. Има толкова много сентенции на такива велики отдадени души и всички те са подредени там по красив начин.

В своите изследвания аз открих, че само и единствено *шаранагати* стига за да породи всички видове израстване в *бхакти*. Нищо друго не е необходимо; затова дайте най-доброто от себе си, така че да можете да приложите *шаранагати* и автоматично всичко ще дойде при вас от отсрещната страна. Вашата единствена работа е да се придържате към *шаранагати* до най-интензивната възможна степен.

Шаранагати е достатъчно, но без него предаността не може да устои. По такъв начин са възпяти, възхвалени и оценени величието и съществеността на *шаранагати*.

Характерът на отдаването е самата основа: „Аз съм за теб. Можеш да ме използваш или да ме пренебрегнеш, аз пак ще съм Твой. Можеш да ме приемеш или да ме отхвърлиш, само Ти си моят господар. Ти си независим и можеш да се отнасяш с мен както ти харесва. Можеш да ме запратиш във вечен ад или да ме вземеш в прегръдките Си. Имаш всички права над мен.” С такова сърце трябва да вървим към Бога. Така е благородно, така е божествено. Можем да открием най-висшата степен на божественост в своето себеизличаване, в себеотдаването си. Това е истинското изразяване на чувствата на негативното към Позитивния.

Негативното не може да съществува без позитивното; позитивното също не може да живее без негативното. По думите на нашия Гуру Махараджа Радха и Кришна са доминиращата и доминираната половини. Две половини на едно цяло. Едната е управляваната, другата е управляващата, но и двете са с еднакво важно съществуване.

⁴⁸ „Нектарият живот на отдадените души”

Едната не може да издържа без другата; и най-пълният израз на този принцип са Радха-Говинда.

Нашата *мантра*, нашата *гуру-парампара*, Рупануга-Сампрадаја, всичките сочат към този принцип. В подкрепа на това откриваме *дасйа-раса*, *сакхйа-раса*, *ватсалйа-раса* и останалите. Но основната посока е към *мадхурйа-раса*. Те ни насочват към пълната *раса*. Всички останали са частични, второстепенни и подчинени допълнения към главната *раса*, *мадхурйа-раса*. Но допълнителното служене също е важно. *Мадхурйа-раса* не съществува самостоятелно. Тя се нуждае от своето обкръжение: приятелите, родителите, всички са нужни в тази *раса*. Онези, които имат вътрешно разположение към тази *раса* са такива щастливци! Васудева Датта е казал:

*Йади гаура на ха'та, табе ки хаита, кемане дхаритам де
Радхара махима, према-раса-сима, джагате джаната ке?*

„Ако Махапрабху не бе дошъл, как щяхме да поддържаме живота си? Как бихме могли да живеем? Каква бе тази екстатична *раса*, която пиеше Той, та ни даде възможността да усетим поне мъничко вкус? Без това животът ни би бил невъзможен. Кой друг би ни извел до върховното разбиране за позицията на Шримати Радхарани? Тя е най-пострадала от всепоглъщащия капацитет на Шри Кришна. Тя се възправя като най-голямата жертва пред безграничната Му консуматорска сила. *Расараджа-Махабхава* – Тя извлича *раса* от тайната съкровищница. Тя има такъв негативен капацитет, че може да изтегли цялата *раса* в най-висша степен и по качество и по количество.”

Шрила А.Ч. Бхактиведанта Свами Махараджа казва: „Моят гуру е Радхарани. Тя би Ти била била много благодарна, Кришна, ако ми помогнеш да изпълня напътствията на своя Гурудева, ако ме подкрепиш в моята пропаганда.”

*Кришна таба пунйа хабе бхай, е-пунйа корибе джабе
Радхарани кхуши хабе дхрува ати боли тома таи*

„Ако търсиш нещо, ако жадуваш за нещо, Кришна, то това е добрата воля на Радхарани. А тя ще бъде доволна от Теб ако ми помогнеш, защото аз се опитвам да доведа до завършек заповедта на някого, който не е друг освен олицетворената Шримати Радхарани. Затова трябва да ми помогнеш!”

Кришна няма избор, освен да се спусне при него и да му помага в пропагандната му работа. Той просто трябва да дойде. Свами Махараджа ми бе толкова голям приятел! Той замина надалеч, но все още продължава да е с мен чрез вас. Той е толкова милостив към мен! Насила ме ангажира. Къде другаде бих могъл да намеря такъв добър, такъв нежен приятел?

Сева трябва да произтича свише

Ако се доверяваме на нещо на основата на висш авторитет, това е *карма-канда*. Произходът на мотивацията ни не бива да е вътрешен. Той трябва да идва от Хари, гуру или Вайшнавите. А ние трябва да изпълняваме. Не бива да сме творци на вълни от напътствия. Нека донасяме вести, идващи чрез вълната от горе: от Хари, гуру или Вайшнавите. Ние сме просто за да изпълняваме заповеде, не за да ги даваме. Когато човек получи лиценз от висшата равнина, тогава може да дава заповеди. Бог му дава лиценз: „Да, каквото и да помислиш, Аз ще те подкрепя. Аз имам непрестанна

връзка с тебе и на вълни заливам сърцето ти с инструкции от перманентен характер. Черпейки от този капитал, ти ще можеш да предаваш вълните към другите.”

Заповедта трябва да идва откъм центъра, от висшата позиция и да бъде приложена от всички по-надолу. Натурата на хармонията изисква тази система на контрол. Центърът е един, *адвайа-гйана*. Той е Абсолютният владетел. *Адвайа-гйана* означава диктовка от определена посока и изпълняване на заповедите съобразно степента на възможностите на различните центрове. Тогава резултатът ще бъде свързан с Абсолюта.

Не бива да дръзвам да командвам нищо и никого, но ако получа такава заповед от по-висшия регион, тогава и само тогава мога да предам тази заповед. Аз мога да бъда предавател, но не и абсолютният създател на никое желание или воля. Изговорените от мен думи могат да са под-център, не и абсолютният център. Съществуват много надежни под-центрове.

В Гурудева Радхарани и Баладева присъстваха постоянно, а сега вероятно също има други разпознати командни центрове. Аз мога да общувам с тях и да изпълнявам заповедите им. По такъв начин сме способни да запазим връзка с висшия авторитет, с Абсолюта. Толкова жадуваме да опазим връзката си с Абсолютната хармония, жадуваме да получаваме напътствия свише и да действаме в съответствие с тях! Нуждата от хармония изисква такъв тип поведение. Един Вайшнава трябва да има толкова покорна натура.

Каквато и сила да имаме, колкото и малка да е, нека я предоставим на разположения на възвишената красота, на божествената любов, и така тя ще бъде раздадена на всички. Ние също ще бъдем залети от висши по степен и качество радост и пълнота. Подобен живот на преданост е препоръчаният ключ към нашия напредък. Прахлада Махараджа, който е *шуддха-бхакта*, чист предан от първата степен *шанта-раса*, ни предупреждава, че можем да бъдем омърсени от търговски наклонности.

Не бива и да се опитваме да поддържаме бизнес взаимоотношения с Бога и неговите представители, претендирайки че това е преданост. Това е страшна опасност в подхода ни към чистата преданост (*на са бхритйах са вай ваник*). Нека изследваме себе си за да избегнем този търговски манталитет. В неговият корен стои *прашитха* – търсенето на себеутвърждаване, име и слава. Истинската преданост е лишена от такива склонности. Понякога може и да пропадаме. За да се издигнем, нека изпълняваме наставленията на висшите авторитети. Винаги поддържайте тази тенденция. Оставяйки настрана собствените си чувства, нека винаги искрено и сериозно очакваме всяка заповед, която можем да получим свише. Тя трябва да ни ръководи към центъра. Това ще поддържа хармонията и единството в организацията. Винаги е необходимо да се пази здрава системата. Когато един много издигнат Вайшнава говори, по този начин той ни дава пример. Такова трябва да бъде отношението ни; неговото отношение е също такава: винаги да копнеем, да усиляваме жаждата си да получим напътствия свише във всеки един миг. И така до безкрай. Всеки център развива този стремеж.

Съществува също и *ачарйа-абхимана*: някаква сума вече е заделена с условието, че ще бъде използвана за определена цел. Тогава той раздава парите, сякаш са негови – това е *ачарйа-абхимана*. В една кутия има толкова много наставления, напътствия изложени отпреди. *Ачарйа-абхимана* продължава напред с тези напътствия. Вдъхновението винаги изпълва сърцето му: направи това, и това, и това. Като един войник той се предвижва все по-напред и по-нататък и вършейки това, непрестанно изпълнява поетите заповеди.

Той действа рационално, но вътрешно е свързан с висшата равнина: твърдост от едната страна и кротост от другата. Да проси от висшата сила и да раздава изпросеното из по-ниските области - нека това бъде дългът на всеки човек в мисията. *Йаре декха, таре каха 'кришна'-упадеша*. „Ако се придържаш към това дело, Аз ще ти осигуря средства.”

Бъдете искрени в онова, което правите. Потокът винаги се лее; той е нещо динамично. Но жиците, динамото трябва да за здрави, цялостни. Не съществува недостиг на поток; просто представителят трябва да бъде читав. А самият поток е безкраен.

Отдаденост отвъд пресмятанията

Всички пресмятания за това какво е добро и какво лошо в това поле на неразбирането са заблуда. *Двайте бхадра-бхадра-гйана, саба мано дхарма*. От своя страна и доброто и лошото в полето на Кришна съзнание, в крайна сметка са добри. Трябва да се опитаме да разберем каква е истинската стойност на доброто и злото. *Сумати* означава „добро разположение“, но доброто в най-пълния си смисъл трябва да идва от предаността към Кришна, от съзнанието за Кришна.

И експлоатацията и отречението са нещо лошо и единствено служенето, посветеността на централния Божествен принцип могат наистина да бъдат наречени „добро“. Има два вида служене: пресметливо и отдадено. Отдаденото служене е най-висшият тип служене; то се среща само във Вриндавана. Крайна божествена робия. Такъв тип служене означава да се приеме робството за най-извисената позиция.

Той е толкова добър, че ако можем да бъдем свързани с Него в робство, ще получим безкрайна добрина. Каквата степен на заробване сме готови да приемем, такава степен на благодатна доброта ще добием. Основателно е да е така. Инак не бихме имали достъп до светите земи. Ще бъдем допуснати само когато предложим служенето си до крайната точка на поробването. И нека това поробване бъде безусловно.

Робството в онова царство е далеч, далеч по-прекрасно от господството в тази земя на експлоатацията, където последиците могат да бъдат единствено много, много лоши. А средната равнина, замаята на отречението, не е нито добра, нито лоша; тя е нищо, нула, точка на замръзване. Много е трудно да си представим това благодатно божествено робство, но нищо по-малко от това не би ни дало достъп до святото царство.

Част Трета ВИСШИ ТЕМИ

С изтръгването на душата от отъждествяването ѝ с тялото и ума, вярното разбиране постепенно се проявява в духовното ѝ развитие. Напредвайки отвъд склонността към отречение към преданото служене, първото решение, което трябва да вземем е дали нашата цел ще бъде Вайкунтха или Голока. Трябва да решим. Ако не сме удовлетворени, след като сме прекарвали известно време във Вайкунтха, ще получим връзка с извисен *садху*, представител на Кришна. И ще бъдем отведени нататък, в по-висшата сфера.

Това е ясно описано в „Брихад-Бхагаватамрита“. Крачка след крачка човек ще върви към Айодхйа, оттам към Дварака и нататък до Вайкунтха. Доколкото е развълнувано сърцето на човека, толкова онова, което го заобикаля ще му се струва безвкусно.

В съответствие със своите *сукрити* и вътрешна приспособимост, пробуждането се случва чрез косвени влияния. Трогната, отвътре душата добива някакъв вкус и в съответствие с него човек се настройва към онова, което го заобикаля. Придържайки се към вътрешния вкус, ние разпознаваме своите неща, своите приятели, своето служене.

Струва ни се, че са ни близки, наши. Те ни привличат дълбоко и силно. Нашата жажда е според вкуса ни; по такъв начин усещаме влечение към определен тип храна. Пробудените души са способни да изберат вярното обкръжение. Вътрешният вкус ни води. Той пленява и увлича сърцата ни. Ние сме винаги безпомощни; не можем да контролираме себе си. Изпитваме такова силно привличане към тази определена цел. По такъв начин ще бъдем напътствани. Интуицията ни ще ни ръководи. Тя ще ни помага при избор – когато приемаме нещо и когато елиминираме нещо. В *садхана*⁴⁹, с процеса на реализацията, избора и елиминирането постепенно ще се случват. Защо сме дошли при Кришна? По каква причина? Защо Кришна съзнание е привлякло отвътре душата ни, сърцето ни? Някога ние имахме известно разбиране относно религията. Защо го изоставихме? Защо изоставихме всички тези формалности, цялото общуване, всички приятели в онези кръгове? Защо ги напуснахме? Кой ще се грижи за нас сега в това Кришна съзнание? Защо дойдохме, поемайки такъв риск? Защо изоставихме страната, обществото си, религиозната си концепция и дойдохме в Кришна съзнание? Същата тази склонност ще ни кара отново и отново да избираме различно служене в Кришна съзнание. Тази вътрешна тенденция, този вътрешен стремеж, този вид служене са много привлекателни. Не можем да не търсим точно такова служене. Нека това бъде нашият водач: разчитането на *чайтйа-гуру*, на вътрешния учител, вътрешния диктатор. Нашият гуру е отвън и отвътре. Когато не можем да доловим диктовката на вътрешния гуру, ние търсим някакво напътствие от външния *маханта-гуру* и от писанията. А когато достигнем определено ниво, оттам нататък нашият *ручи*⁵⁰ може да ни води. Вътрешният ни подтик може да ни води, така както птиците и останалите създания са водени от интуицията си.

Възвишената визия за гуру

Макар Прабхупада да бе приел посвещение от Гаура Кишора Даса Бабаджи Махараджа, както му бе предложил Бхактивинода Тхакура, той въпреки всичко считаше Бхактивинода Тхакура за своя истински гуру. Той бе приел Гаура Кишора Даса Бабаджи Махараджа за Гурудева единствено заради заповедта на Бхактивинода Тхакура, който му го беше избрал.

Ние виждахме, че Прабхупада приемаше Бхактивинода Тхакура за свой гуру по вътрешен подтик. Отвън и отвътре той бе изпълнен само с Бхактивинода Тхакура – не във физически, но в духовен смисъл. Той бе инсталирал мурти на Винода-Виласа, Винода-Рама, Винода-Ананда и Винода-Прана в много Матхи. Виждахме също и неговият опит чрез своя Гурудева, Бхактивинода Тхакура, да се доближи до Радха-Говинда и Махапрабху. Това бе немислимо, невъзможно без влиянието на Бхактивинода Тхакура върху него.

Веднъж се опитах да напиша нещо за Бхактивинода Тхакура и това се превърна в ключа на неговата обич към мен. Понеже се бях опитал да изразя публично по един систематичен начин величината и характера на Бхактивинда Тхакура, неговата любов се обърна към мен. Имам чувството, че Прабхупада би дал всичко на онази благородна душа, която дори мъничко е привързана към Бхактивинода Тхакура.

Прабхупада Сарасвати Тхакура виждаше в Бхактивинода Радхарани и Гададхара, най-висшият идеал на *гуру-таттва*: Гаура-Гададхара в *Мадхурйа-раса* и Радхарани в *Кришна-лила*. Прабхупада казваше, че ако само мъничко повдигнем главите си, ще

⁴⁹ практиката

⁵⁰ вкус

видим Радхарани и Гурудева. Единствено и само Радхарани е инструментът, изпълняващ функцията на Гурудева по невидим начин. Изворът на благодатта на гуру идва от изначалния извор на служене и любов. Той виждаше Бхактивинода Тхакура в тази светлина.

Сакшиад дхаритвена самаста шастраир, от нас се иска да гледаме на Гурудева не като на непроницаем, а като прозрачен до такава степен, че най-възвишеното разбиране за служене прозира през него. То може да бъде видяно в него. Ако сме искрени, ще открием в него висшата връзка с изначалния извор. Помолени сме да не виждаме гуру като ограничен от своята обикновена личност, а като прозрачен посредник на една висша функция в неговата линия. Единствено ако виждането ни е дълбоко, ще можем да почувстваме според дълбината на нашата *шраддха*, на нашата визия, колко чудна и възвишена, колко обширна и дълбока е *гуру-таттва*.

Предупредени сме да не мислим, че Гурудева притежава смъртни качества. Прабхупада с идеалното си поведение ни бе показал колко убеденост може да има човек в своя Гурудева. Виждахме това в неговите практики, в методите и наставленията му. Бхактивинода Тхакура бе напълно жив в него – всичко бе за Бхактивинода Тхакура. Какъв висш тип осъзнато разбиране ни бе дарил Бхактивинода Тхакура! Не можем да мислим, че той е добил това познание в един живот. Може да изглежда от обикновените житейски случки, че това е естественото развитие на *гйана-шунйа-бхакти*. В младостта си Бхактивинода Тхакура бе имал някои други склонности. Бе се женил два пъти. Въпреки всичко, това не омаловажава факта, че той е вечен слуга на Бога. Иначе такава сила и дълбочина на чувствата не би могла да дойде внезапно. Прабхупада го виждаше като представител на Гададхара Пандита. Той виждаше Гаура Кишора като Сварупа Дамодара, а Бхактивинода Тхакура като Гададхара Пандита.

Гададхара Пандита

Денят на появяването на Гададхара Пандита е на *амавашия*, новата луна, нощта на тъмната луна. Махапрабху се появява на пълнолуние, *пурнима*; Той е иззел пълнотата на вътрешното богатство на Гададхара Пандита. Махапрабху го е изпразнил напълно. Той е изпратил Гададхара Пандита в черната нощ на горещия летен сезон. Що се отнася до самия Махапрабху, той се спуска в нощта на пълната луна през най-хубавия сезон. Кришна идва в средата на лунния период. Радхарани също се появява в средата. Когато се слоят в Едно, Те идват като пълната луна. Но Гададхара Пандита се появява в най-черната нощ.

Гададхара Пандита се появява и напуска през лятото, по новолуние. Махапрабху се е възползвал напълно от Гададхара, изоставяйки го в най-негативната позиция. Гададхара доброволно Му отдава себе си. Самото му сърце е отвлечено от Махапрабху, *бхава-канти*. И той, досущ като сянка, напълно дарява цялото си богатство на Махапрабху. Гададхара Пандита е бил сянка, тичаща навсякъде след Него сякаш сърцето му е било откраднато. Този човек му бил взел всичко и той бил напълно зависим от Него; винаги Го следвал като сянка.

Радхарани има две съответстващи настроения: Тя е Радха в *Кришна-лила*, а в *Гаура-лила*, настроението на раздаване, Тя е Гададхара. В *Гаура-лила* Кришна Гауранга се появява с *бхава-канти* на Радхарани като Гададхара, човекът, стоящ до Него като *нишкинчана* – някой, на когото е било отнето всичко. Той стои там като сянка, като труп, като тяло лишено от душа.

Но Гададхара има толкова силно вътрешно влечение по Махапрабху, че надминава всичките Му останали придружители. В Гададхара откриваме олицетворена любовта

към Гауранга. Такава степен на любов към Гауранга не съществува никъде другаде. Следващият е Сварупа Дамодара. После идват Рупа и Санатана във връзката *мадхурйалила*; след това е Нитйананда; и Сачи Мата във връзката *ватсалйа*. Адвайта Прабху и Шриваса Пандита също са обичали Махапрабху, но тяхната преданост е от друг тип. Тя не е толкова дълбока от гледна точка на любовта; тя е по-скоро почтителна привързаност.

Гададхара търпял несправедливост през целия си живот. Цялото съкровище било изтръгнато от сърцето му. Също както с Радхарани, всичко вътре било претършвано и преобърнато от Кришна за да подсили Неговата *лила*. А към истинския собственик се отнасяли като към банкрутирал. Гададхара бил напълно разорен; такава е неговото положение.

Той е всецяло отдаден на Махапрабху. Позицията на Гададхара Пандита, ролята, която той играе, е нещо подобно на тази на Радхарани: сърцето ѝ е откраднато от Кришна, а тялото ѝ все още стои. *Радха-бхава-дйути-свалитам науми кришна-сварупам*, той бил напълно погълнат от мисълта за Гауранга. Гауранга му бил взел всичко и той нямал друг избор; бил съвсем потънал, изцяло впримчен в Него.

Откриваме, че всичките му дейности през целия му живот са били такива. От другите отдадени на някои било казано да отидат във Вриндавана, на някои пък било позволено да отидат там, но макар Гададхара Пандита да копнеел да я посети със Самия Махапрабху, той бил отхвърлен. Когато Джагадананда Пандита поискал да иде там, Махапрабху без колебание му разрешил: „Да, иди, но винаги действай под напътствията на Рупа и Санатана.” Той му дал и някои специфични инструкции. Но на Гададхара Пандита не било позволено да отиде.

Той бил експанзия на самата Шримати Радхарани и въпреки това такава било странното му положение; Кралицата на Вриндавана сега била преместена в Навадвип. Позицията му била тъкмо обратната: сега той не можел и да пристъпи във Вриндавана! Молел за позволение, но Махапрабху не му дал. Казал му: „Не, остани и живей тук.” И той трябвало да се подчини. Шри Гададхара Пандита представя доминираната половина от Цялото. Цялото се състои от доминираща и доминирана половина, и той представлял доминираната. Той е едната половина на Абсолютната Истина.

Ореолът на Радхарани

Гададхара Даса изобразява ореола на Радхарани, но Гададхара Пандита представя Нейното настроение, Нейната натура, Нейното сърце. Гададхара Даса се приема за *канти*, *бхава-канти*. *Радха-бхава-дйути-свалитам*. Счита се, че Радхарани е разделена на две: вътрешното ѝ настроение и външният ѝ блясък. И тъй, Даса Гададхара бива разбиран като външният блясък, а Пандита Гададхара е виждан като вътрешното настроение. Всъщност Махапрабху обсебва и двете, а сянката, която остава, представляват двамата Гададхара.

Даса Гададхара обикновено пребивавал близо до Калкута, в Харисахара. Той бил простосърдечен и целенасочен човек. Един ден той отишъл при Кази, мюсулманският управник: „Хей Кази, ти трябва да приемеш името на Кришна!” „Защо? Та аз съм мюсулманин! Защо да приемам името на Кришна?” „О, ти вече го прие! Ти вече изрече името на Кришна!” – и той го прегърнал – „Ти го прие!” Този Кази бил приятелски настроен към него.

Откриваме нещо по-важно за Гададхара Даса; в последните си дни той се грижел за едно място в Катва, където Махапрабху бил приел *саннйаса*, и отворил храм там.

Онези, които сега отговарят за този храм, са в линията на ученическата последователност на Даса Гададхара. Неговото *самадхи* е също там.

Гададхара Пандита като Рукмини

Нека погледнем външният аспект на Гададхара; неговата *бхава* е била отнета, опразнена. Рукмини означава *дакшина*, не *вама*. *Вама* натурата е леко агресивна, караща се с любовника си. *Дакшина* изтърпява всичко, което ѝ се струпва, отношението ѝ е винаги отбранително. *Дакшина* е настроението на Рукмини. И така, когато Махапрабху отмъкнал душевността на Радхарани, нейната бунтовна *вама* природа, онова, което е останало бива сравнявано с Рукмини – един пасивен зрител, без силата да предявява и защитава правата си, просто свидетел, който понася търпеливо всичко – изключително жалостна позиция, събуждаща милост и симпатия у всекиго. Само погледнете какъв е Той, каква е Тя и какво е положението Ъ сега. Вижте как Нейният любовник Ъ е отнел всичко, плякосал е всичко, изоставяйки Я като просякиня, скитаща по улиците. Радхарани, ограбена по такъв начин от Кришна, става Гададхара, една жална фигура. Но съкровището Ъ не би могло да Я напусне завинаги. Тя е собственикът. След много време, всичко ще трябва да се върне отново при Нея. Някой ден... А онези, които Ъ служат в дните на мъката Ъ, ще получат велика награда, когато Тя си възвърне Своето.

Гаура-Гададхара

Гададхара е *аирайа*⁵¹, а Гаура е *вишайа*⁵². Но *вишайа* е взел настроението и натурата на *аирайа*. Такъв е Гаура, убежище и наслаждаващ се в едно. Когато Кришна добие качествата на Радхика, Той е Гаура. Въвеждането на *Нама-санкиртана* е Гаура Нарайана. Той е *вишайа аватара*, инкарнацията на наслаждението. Гауранга е Радха и Кришна в едно; Той е Кришна в настроението на Радхика, приемайки природата на Радхика. Когато Той търси самия Себе Си, опитвайки се да вкуси какъв ли е този екстаз вътре в Него, този търсещ Себе Си Кришна е Гауранга. Той копнее да разбере Себе Си. Кришна в настроението на Свой отдаден – това е Гауранга; вгълбен, себеизследващ се, дирещ вътрешните Си съкровища.

И Той ги раздава на другите. Дири Себе Си и след това раздава намереното на всички. Такъв е Гауранга – показва как да Му бъде служено, служейки сам на Себе Си. Заради това Той приема настроението на Радхарани, да търси самия Себе Си. Какво има в Него? Защо всички идват при Него, какво в Него толкова ги привлича? И тогава Той дава Себе Си на другите. Кришна е гуру. Когато самият Кришна е гуру, Той става Гауранга. *Гуру руна хари гуру руна харим*.

Гададхара Пандита е *радха-бхава-дйути-сувалитам*. Цялото съкровище от чувства на Радхарани, цялата Ъ емоционалност и настроение, дори сияйният цвят на тялото Ъ са отнети от Кришна. Радхарани доброволно отдава всичко това. „Аз не мога да Ти позволя да се търкаляш по земята с Твоето прекрасно тяло. Аз ще те обвия в прегръдките си.” Тази празнота намираме у Гададхара Пандита; той върви след Махапрабху като Негова сянка. Но не е беден. Неговото богатство е донесло на Махапрабху тази достойна позиция.

⁵¹ подслонът

⁵² наслаждаващият се

Някои дори мислят, че Той е по-висш от самия Кришна – този великодушен Гауранга, който дарява Кришна на всички. За нас, за наш интерес, Гаура е дошъл сред нас да ни донесе облекчение. Не можем да не мислим, че Той е по-велик от Кришна. А приносът на Гададхара Пандита е в Него. В най-горещото лято, в най-тъмната безлунна нощ се е появил Гададхара Пандита. Но това не означава, че трябва да го подценяваме. Каква е неговата истина, неговата природа като Радхарани – нека изследваме това, нека го разберем и осъзнаем.

Божественото виждане

Гададхара Пандита напуска на *амавайша*, по време на тъмната луна. Бхактивинода Тхакура също си заминава под тъмната луна. Прабхупад пише: *гададхара дин дхари паййача гаурахари*. Прабхупад бе забелязал, че има нещо общо между Бхактивинода Тхакура и Гададхара Пандита, че и двамата са напуснали в един и същ ден. В тази връзка Бхактивинода Тхакура бе получил милостта на Шри Гауранга. Бхактивинод Му бе любимият – Прабхупада бе открил това.

На друго място той пише, че вечните забавления завинаги продължават в Навадвипа-дхама. Понякога те са скрити, подземни, невидими за нас, а понякога излизат на повърхността. *Нитйа-лила*⁵³ винаги остава невидима за нас. А сега изведнъж тези двамата са се показали на повърхността, Гададхара Пандита и Сварупа Дамодара. И двамата са дошли! Сварупа Дамодара е дошъл като Гаура Кишора, а Гададхара Пандита като Бхактивинода Тхакура. Това не би могло да бъде проявено на кое да е място. Тази тайна истина не може да бъде изразена пред всеки. Това е фактът: те винаги са тук, продължавайки да изпълняват функцията си, участието си в *лилата* на Гауранга. Понякога скрито, понякога видимо, но винаги е трудно да бъдат разпознати. Прабхупада пише: „Аз ненадейно открих Сварупа Дамодара в Гаура Кишора и Гададхара Пандита в Бхактивинода Тхакура – те най-милостиво ми дариха това виждане. Аз ги съзрях като двама *паришада*, вечни придружители на Гауранга. Разбрах това!” В заключението на неговата „Чайтанйа Чаритамрита Аноубхашйа” се споменава: „Тук, в Навадвипа-дхама, вечните забавления продължават безспир; само тези, които са добили онази дълбока визия, могат да доловят това.”

*Гададхара митра-вара, шири сварупа дамодара,
Сада кала гаура-кришна йадже
Джагатера декхи 'клеша, дхарийа бхикука-веша,
Ахарахах кришна-нама бхадже
Шри гаура ичхайа дуи, махима ки кава муи,
Апракрита паришада-катха
Прака а хаййа севе, кришна-гаурабхинна-деве,
Апракашйа катха йатха татха*

Прабхупада пише: „Много е трудно да се разбере сладката воля на Шри Гауранга, но ако можем да се извисим до онова ниво, ние виждаме, че Сварупа Дамодара и Шри Гададхара Пандита са винаги заети със служенето си тук в Навадвипа. Понякога това е потулено, понякога се показва на повърхността. В онази равнина всичко продължава да тече по сладката воля на Шри Гауранга, неограничено. Но сега откривам, че тези двамата са излезли на повърхността като Шрила Гаура Кишора Даса Бабаджи и Шрила

⁵³ вечната лила

Бхактивинода Тхакура. Видях това със своите очи на божествено служене. Това не бива да бъде обявявано, не бива да му се дава публичност къде да е; хората ще му се присмеят. Но то е сърдечният ми извод.”

Деца сме на пределните земи, деца на ограничения аспект на света. Много неща за нас са невъзможни. Свикнали сме да мислим, че всичко е невъзможно. Само онова, което ни е познато в жалката ни опитност е постижимо, другите неща са невъзможни.

Научени сме да мислим така. Но ако помислим за Безпределното, то е самата противоположност. Всичко, всичко би могло да бъде възможно, било то добро или лошо. В трансценденталния свят добротата, сладостта нямат граници. И съществуват различни градации.

Напредък по висша милост

Нека напреднем в това. *Пратйакша, апратйакша, адхокшаджа, апарокша и апракрита*. Това са петте слоя на познанието. *Пратйакша* е нашето настояще будно състояние. В *парокша* ние приемаме сетивният опит на други за част от нашето знание. *Апарокша* е независима от всичките ни преживявания и в тази точка припадаме. Това е *самадхи*. Не чувстваме нисшето си обкръжение, единствено собственото си съзнание в дълбок сън.

И тогава, по милостта на висшия свят, когато бъдем отнесени там, ние по изумителен начин преживяваме трансценденталния свят. Това се случва по тяхна милост, от тяхната благодат, не по право. Това е най-висшата степен, *апракрита*, толкова подобна на този мой свят от изживявания, но то е най-възвишеното съществуване, най-чистата сладост, хармония и екстаз.

„Аз ще те нахраня така обилно, че няма да можеш да вкусиш всичко. Такава безгранична сладост е там. Казвам ти, изостави всичко, което имаш. Какво имаш ти? Нищо. Животът ти и твоето богатство, *джанма, мритйу, джара, вйадхи*, раждането, смъртта, старостта и болестите – всичко ще отmine, всичко ще те напусне. Всичко ще те разочарова още в следващия миг. Така че ти нищичко нямаш. Изостави привързаността към сегашното си обкръжение. Ела, скочи отчаяно за да се доближиш към Мен и Аз ще те подслоня. Ще те възнаградя щедро.” Такъв е зовът на Кришна в „Бхагавад Гита”.

Махапрабху също ни напътства: „Изоставете всичко, приемете Божието име и се пригответе да се завърнете у дома. Не сте създадени да се пилеете е този недостоен живот; вашият дом съществува. Намирате се сред крематориума, а ако желаете, можете да идете в онази възвишена и благородна страна. Избавете се от тази изгаряща земя. Спасете себе си и се опитайте да достигнете вътрешната си пълнота и смисъла на съществуването си там.”

Обожанието на Гаура-Гададхара

Бхактивинода Тхакура бе въвел обожание на Гаура-Гададхара. Те се намират в неговото *самадхи* в Годрума, а също и в Нарасингха Мандира в Йогапитха, Майапура. Прабхупада също настани Гаура-Гададхара в Гадай-Гауранга Матх в Балихати Дакка и въведе обожанието им и там.

Гаура-Гадахара изразяват пълната *мадхурйа* концепция и дори повече. В Тях присъства раздялата, единението в раздяла: Гададхара Пандита има *бхавата* на Радхарани. Макар той да е притежателят на това богатство, Махапрабху му го е отнел и той остава празен,

ограбен, следвайки навсякъде Махапрабху, сякаш сърцето му е откраднато. Той нито може да избяга, нито да Го остави. Каквото и да прави Махапрабху, Гададхара Пандита идва след Него като нещастен бедняк. Цялото му богатство му е взето. С празна торба, лишен от всякаква суета, с опустяло сърце, той тича безнадежно след Махапрабху. Такова е неговото положение.

Према-вайчиттйа, раздяла в единението, единение в раздялата. Прилича на *мадхурйа-раса*, но е поет обет. В храма съпругът и съпругата може да са и двамата заети с обожание на Бога. Макар и двамата да присъстват, макар да са заедно, те са поели някакъв обет и не могат да се наслаждават един на друг. Какви са отношенията им? Те не се държат като съпруг и съпруга, а единият е зает с обожанието, а другият му подава предметите за обожание. Те са разделени; и все пак Гададхара заема позицията на Радхарани. Те са поели обет заедно. Съществува такъв вид *самбхога*, духовна раздяла при физическа близост. В нея има висша чистота, без каквото и да било наслаждение. И все пак това е *лила-виласа*, любовно забавление. Такова е то; това са Гаура-Гададхара. Понякога в случая на Радхарани и Кришна, Те изпитват *према-вайчиттйа*. Хем стоят съвсем близичко един до друг, и пак изпитват чувство на раздяла. Толкова напрегнати са чувствата Им! Макар да са заедно, Те усещат болката от непоносима раздяла. Това е *према-вайчиттйа*. Споменато е едно забавление, където са Кришна, Радхарани и *сакхите*. Радхарани вижда сянката си върху тялото на Кришна. То е толкова прозрачно, Неговото тяло. Образът на Радхарани се отразява там и Тя си мисли: „О, там има друга жена със златно тяло!” Тя е покосена от ревност. Тогава идва Лалита и Й обяснява, че отражението Й не е друга *сакхи*. „Та това е Твоята сянка върху тялото Му!!!” Тогава Тя се успокоява.

Казано ни е, че служенето към Тях, когато са разделени има по-голяма стойност отколкото когато са заедно. Когато са разделени, те чувстват непосилна мъка и служенето в такъв момент е от крайна необходимост. Къде откриваме тази крайна необходимост? В Гададхара Пандита, в Радхарани. Нейната *бхава* е плячкосана от Махапрабху и Тя е лишена от притежанията си. Ето я – по-бедна от най-бедните... Толкова е клета и нажалена, толкова покъртително трогателна, че изисква служене. Тук служенето би било изключително ценно. В такова състояние дори минимално служене би ни донесло най-голяма божествена отплата.

Вриндавана е за плиткоумните

В тази връзка веднъж нашият Гуру Махараджа ни смая като каза: „Нали всички знаете, че само лицмерните, пустосърдечни и плиткоумни хора харесват Вриндавана.” Аз бях дълбоко смутен от тези думи. Винаги ми е било казвано, че Вриндавана е най-възвишеното място на духовно съвършенство. Чувал бях, че ако човек не е овладял сетивата си, той не може да влезе във Вриндавана. Единствено освободените души влизат там и имат шанса да разговарят за Кришна. Вриндавана е за освободените души. Онези, които все още не са се освободили от изискванията на сетивата си, имат право да живеят в Навадвипа, но само свободните души могат да обитават Вриндавана. А сега Прабхупада казваше, че единствено плиткоумните ценят Вриндавана, но човекът на истинската *бхаджана*, на истинския духовен стремнеж, копнее да живее в Курукшетра.

Чувайки това, аз се почувствах като паднал от круша. „Как така?” Аз съм много внимателен слушател, затова жадувах да узная значението на тези думи. Следващата идея, която той ни даде беше, че Бхактивинода Тхакура, след като бе посетил много места за поклонение, бе отбелязал: „Бих искал да прекарам последните дни от живота

си в Курукшетра. Ще си построя колибка на брега на Брахма Кунда и ще изживея остатъка от живота си там. Курукшетра е истинското място за *бхаджана*. ”

Нуждата от служене

Защо? Служенето е толкова по-безценно, колкото по-силна е нуждата от него. Хитрите търговци търсят пазар по време на война, защото в такава опасна ситуация парите се харчат като вода, без да се ценят. Те могат да спечелят повече във военно време. По същия начин когато нуждата на Шримати Радхарани достига своя зенит, служенето към нея става изключително ценно. Стойността на служенето нараства според необходимостта от него. А в Курукшетра Шримати Радхарани е в най-крайна нужда, защото Кришна е толкова наблизил, но Тяхната *Вриндавана-лила* е невъзможна.

В една игра, ако топката е на сантиметри от вратата, но я отмине, това се смята за най-голяма загуба. По същия начин, след безкрайнодълга раздяла, Кришна е в Курукшетра. Жаждата за единение у Неговите отдадени достига връхната си точка, но тъй като Той играе ролята на цар, те не могат да се срещнат интимно. обстоятелствата не позволяват на *Вриндавана-лила* да се състои. Затова точно тогава Шримати Радхарани се нуждае от най-съкровено служене на *сакхите*, Своите приятелки.

Бхактивинода Тхакура казва, че в такава ситуация дори една капчица служене би привлякла бездънно много *према*, божествена любов. В забавленията на Радха-Говинда съществуват два аспекта: *самбхога*, божественото единение; и *випраламбха*, божествената раздяла. Когато Радха и Кришна са много близо един до друг, но не могат да се видят насаме – служенето в такъв момент може да донесе огромна благодат на слугите Им. Затова Шрила Бхактивинода Тхакура казва: „Ще си построя колибка на брега на Брахма Кунда в Курукшетра и ще съзерцавам отдаването на служене на Божествената Двойка. Ако само можех да постигна онзи стандарт, в който идеята за служене в толкова извисена, не би имало вероятност някога изобщо да се завърна на тази светска равнина.”

Дварака Лила

Рупа Госвами е написал две книги за Мадхава Кришна; едната е „Видагдха-мадхава”, а другата „Лалита-мадхава”. Видагдха-мадхава живее във Вриндавана; Той е един много умен, много хитър Мадхава. А Лалита-мадхава е много хрисим, много игрив. Лалита-мадхава отишъл в Матхура и после в Дварака, и Рупа Госвами пише, че макар външно да откриваме Радхарани и Чандравали, както и техния кръг от приятелки, те по невъобразим начин приемат и други форми.

Рукмини и Сатйабхама, *махишите*⁵⁴ би трябвало да имат своята изначална форма *свайам-рупа* в Радхарани, Лалита и Чандравали. Такова е усещането на Шри Рупа. Те не са независими, техният извор е Радхарани. И когато влизат в законна връзка с Кришна в *мадхурйа-раса*, те приемат частична форма. Пълнотата е в Шри Радхика, а частичните експанзии са всички тези *махиши*. Радхика и всички останали *гопи* са представени само частично в Дварака.

Странно е като си по мислим, че Прадхана Махиши, най-главната Кралица, е Рукмини, която произлиза от Чандравали. А второстепенната позиция е представена от Шри Радхика, която е най-извисената във Вриндавана в *мадхурйа-раса*. Колкото и да е

⁵⁴ цариците

чудно, трябва да го приемем така. Чувствата заемат най-висшето място, имат най-високата стойност; и на малко по-нисичкото ниво най-доброто място е отредено на интелигентността.

Специалните качества на Чандравали са нейната интелигентност и търпеливост, заедно с останалите й ценности. А Радхарани е по-емоционална. И тъй, във второстепенната *лила*, Тя приема второстепенната позиция. Радхарани е представена от Сатйабхама, а Чандравали, Нейната главна опозиция, има първокласната роля в това малко по-ниско ниво. Тези неща са много неясни и трудни за разбиране.

Рукмини Аватара

Радхарани и Рукмини са от една и съща линия и това е представено от Гададхара Пандита в *Гаура-лила*. Чудното е, че в *Гаура-лила бхавата*, чувствата, настроението, емоционалността на Радхарани са взети от Махапрабху, от Самия Кришна. И така Гададхара Пандита е Радхарани, изпразнена от чувства. Душевността му е изтръгната от него, останал е само трупът му. Гададхара Пандита е сянката в *Гаура-лила*.

В Гададхара Пандита са представени качества на Рукмини. Разсъдлива, мила, деликатна, търпелива – всички тези качества намираме у него. Затова понякога се казва, че той е *аватара*⁵⁵ на Рукмини. Но истината е, че неговата позиция е тази на Радхарани, ограбена от Кришна, когато двамата заедно стават Махапрабху. Такова е странното му положение. Съвсем като сянка, той не може да живее без Махапрабху. Където и да отиде Махапрабху, той го следва от разстояние. Не знае нищичко друго освен Гауранга. Той никога не може да бъде видян отпред, винаги стои на заден план; ето по такъв начин той играел ролята си на Гададхара Пандита.

Наи-висшата позиция на жертвоготовност

Кришна и Радхарани са родени по средата между новолунието и пълнолунието. Но Махапрабху се ражда на пълнолуние, а Гададхара Пандита на новолуние. Новолунието е когато няма луна. Пълнотата на луната е отнета от Махапрабху, а за Гададхара остава тъмната луна. Той има всичко, но го е отдал на своя Господар и е празен. Празен – такава е участта на Гададхара Пандита. Той заема най-висшата позиция в саможертвата. Такава е онтологическата перспектива.

Историята

Що се отнася до историческата перспектива, намираме че той е роден в браминско семейство на място, понастоящем известно с името Бхаратапура. По онова време мнозина от джентълмените имали домове в столицата, тъй като Навадвипа бил известен град сред брамините, желаещи да обогатят учеността си. И така те живеели където се намира сега Майапура. Името на баща му било Мадхава Мишра, а Ратнавали се казвала майка му. Те живеели там и той бил студент. Бил много кротък и скромни и от дете бил отдаден на Нарайана, Кришна.

Нимай Пандита, Шри Чайтанйадева, се изявявал като безочлив агресор, като изумителен гений. Гададхара Пандита бил пълната Му противоположност, но изпитвал

⁵⁵ въплъщение

някакво естествено влечение и покорство пред Нимай Пандита. А Нимай също бил дълбоко привлечен от Гададхара. Гададхара не можел да стои пред самия Нимай; изпитвал стеснение, когато бил наблизо. А Нимай, виждайки, че той стои настрана, не го оставял намира и винаги му задавал обръкващи въпроси.

Нимай Пандита се завърнал от Гайа напълно променен, бил станал отдаден. Срещайки Гададхара Госвами, Нимай му казал: „Животът ти е пълен. Ти от дете си обожавал Нарайана, бил си предан на Кришна, а Моят живот е пропилян. Преживях дните си в пустословие, без да развия преданост към Бога. Не съм познавал отдадеността към Радха и Кришна; живял съм напразно! А ти, Гададхара, от самото начало си бил чист преданоотдаден на Кришна. Какъв щастливец си ти! Копнея за благословията ти, да мога да прекарам останалите си дни в дела на преданост.”

Гададхара Пандита, взимайки разрешение от Нимай, приел посвещение от Пундарика Видйанидхи, който е разпознат като Вришабхану Раджа, бащата на Радхарани. Този Пундарика Видйанидхи бил велик преданоотдаден от много висш разред. Махапрабху го наричал с името Преманидхи вместо Видйанидхи. Мукунда Датта завел Гададхара Пандита при Пундарика и той приел посвещение.

Когато Махапрабху приел *саннийаса*, Гададхара Го последвал. Той не можел да живее в Навадвипа без Нимай Пандита, който бил станал вече Кришна Чайтанйа. Бил толкова дълбоко привързан към Него, че когато научил, че Нимай ще се установи за постоянно в Пури, той приел *кшетра-саннийаса* там. *Кшетра-саннийаса* е вид отречение, при което *саннийаси* дава обет да живее на едно определено място през целия си живот. И тъй когато Гададхара Пандита узнал, че Нимай ще прекара остатък от дните Си в Джаганатха Пури, той приел *кшетра-саннийаса* там.

Понякога Гададхара канел Нимай Пандита в своя *ашрам*; там имало мурти на Гопинатх, когото той обожавал. Нитйананда Прабху също ходел там и бил близко свързан с него. Винаги когато отивал в Пури, Джаганнатха Кшетра, Нитйананда отсядал там.

Гададхара Пандита имал навика всеки ден да чете „Шримад Бхагаватам” по молба на Махапрабху, който заедно със Своите последователи се наслаждавал да го слуша от устата му. Махапрабху поискал от Гададхара Пандита да преподаде на Шриниваса Ачарйа „Бхагаватам” и по Негова воля Шриниваса Ачарйа станал най-възвишеният тълкувател на „Бхагаватам”. Бхактивинода Тхакура е на мнение, че когато Махапрабху изчезнал, Той седнал на *асана*⁵⁶ на Гададхара Пандита и се слял с Гопинатха, когото Гададхара ежедневно обожавал.

Ето това е, което знаем за Гададхара, който имал най-интимна връзка с Махапрабху. Сварупа Дамодара, Рупа, Санатана, Кавираджа, Рагунатха Госвами – всички те виждали едновременно Радхарани и Рукмини в неговата личност. Според това нека се опитаме да го разберем и нека му се молим.

Други Вайшнавски школи

Валлабхачарйа бил поклонник на *ватсалйа-раса*. Но когато се свързал с групата на Махапрабху, той признал, че *мадхурйа-раса* е най-възвишеното настроение в предаността. Затова казал на Гададхара Пандита: „Аз нямам *мадхурйа-раса дикша*⁵⁷; моля те, дай ми!” А Гададхара, който бил подчинен на Махапрабху, отвърнал: „Аз не съм независим; попитай Него; по Негова инструкция аз мога да ти дам *мантрата*.”

⁵⁶ място за сядане

⁵⁷ посвещение в мадхурйа-раса

Валабхачарйа тъй и сторил и, получавайки разрешението на Махапрабху, приел посвещение в *мадхурйа-раса*. Той получил служене към Кишора-Кришна от Гададхара Пандита. В наши дни групата на Валлабхачарйа не признава това. Те твърдят че са независими поклонници във *ватсалйа-раса* и така тяхното движение следва тази линия. А достигнат ли до *мадхурйа-раса*, те отдават предпочитание на Чандравали, противопоставяйки се на Радхарани.

Валлабхачарите основно почитат Гопала. Гопала е момченцето Кришна, на което се служи във *ватсалйа-раса* от Нанда-Яшода. Това е апогеят на тяхната реализация. Но те не отричат, че той има известни връзки с малките *гопи*, сред които открояват Чандравали. Те не харесват Радхарани. Такава е позицията на школата Валлабха. Валлабхачарйа всъщност бил последовател на Гададхара Пандита. Свързаността с Чандравали се появила по-късно. Подобен тип отклонение откриваме на много места в тяхната ученическа последователност.

Школата Нимбарка предпочита да обожава Радха-Говинда в *свакийа-раса*, като женени съпруг и съпруга, а не в *паракийа-раса*, като любовници.

Мадхурйа и Аударйа

Последователите на Гауранга се делят на две групи според вътрешните си характеристики: едните практикуват в *Кришна-лила*, другите в *Гаура-лила*; едните в *мадхурйа*, другите в *аударйа*. Едните се ограничават до своята собствена *лила* с Кришна, а другите имат идеята да я раздадат на обществеността. Всред тези щастливи души, *паришади*, съществуват три градации. Едните са привлечени повече към *Кришна-лила*, другите повече към *Гаура-лила*, а някои са по средата.

Когато някой е в *Гаура-лила* и в него се появи копнеж да получи *даршана* на *Кришна-лила*, тогава Гаура-Гададхара се появяват като Радха-Кришна. А ако практикувайки в *Радха-Кришна-лила* понякога човек добие желание за *Гаура-лила*, Радха-Говинда се трансформират в Гаура-Гададхара. По такъв начин, според стремежа на човек да служи в определена *лила*, Бог се проявява с необходимите принадлежности и натура, за да удовлетвори вътрешният копнеж на Своя предан, осигурявайки му възможност точно за такова служене. Каквато и чудновата склонност към служене да се появява понякога в сърцето на предания, Господ се показва по начин, по който би могъл да приеме това служене.

Понякога слугата вижда гоподаря си в обикновени дрехи. Нека предположим, че той поиска да го види във величествени одежди. Тогава господарят, узнавайки желанието му, ще му се покаже във великолепно облекло. Понякога Той може да се показва като Цар, като любовник, като приятел – според нуждата и обстоятелствата. Но всичко е вечно, сменя се единствено темпото. Някои предани виждат по един начин, други – по друг. Бхактивинода Тхакура казва, че Те са Гаура-Гададхара и Радха-Кришна. Друг бхакта, макар да стои точно до него, не би видял това.

Висшето любопитство

За да удовлетвори вътрешния копнеж, обратната, относителната страна също взима участие. Раманада Рая искал Махапрабху да разкрие истинската Си същност. Наблюдавайки любознателността на Шри Чайтанйадева, в ума на Рамананда Рая се появили някои мистични идеи: „Кой е Той? Той не може да е обикновен човек, нито *саннийаси*, нито учен, Той е нещо повече. Откъде идват Неговите въпроси? Крайното Му

любопитство е рядкост. Това трябва да е самият Кришна. Всички тези фини моменти се навързват в ума ми и ме карат да свържа нещата.”

Тогва Рамананда рекъл: „Кой си Ти? Не мисля, че си обикновен учен *саннийаси*. Каж ми кой си? Ти си самият Кришна! Такова е впечатлението ми, такова е вдъхновението ми. Недей да се криеш от мен. Отначало те виждах като обикновен саннийаси, проповядващ предаността към Кришна, но постепенно, докато Ти се издигаше все повече и повече пред очите му в процеса на Своите запитвания, в ума ми се породи съмнение.

Ти сам дойде при мен; аз не съм идвал при Тебе. Ти милостиво дойде за да пречистиш този отвратителен човек. А сега се криеш от мен! Не разбирам. Но който и да си, аз съм уверен, че Ти си онова нещо, за което ме питаш! Постепенно виждането ми, преценката ми за Теб се изменят. Първо Те виждах като *саннийаси*, като *брахмана*, като отдаден. Постепенно достигам до мнението, че Ти си *шйама гона руна*, Абсолютният, облечен като момче-пастир. Какво е това чудно нещо, което виждам?! Една златна фигура стои досами Тебе и благодатта на тази Дама обгръща в сияние тялото Ти! Това е, което виждам! Как! Каква е тази тайна! Моля Те, разкрий ми я! С допрени длани Те умолявам!”

Тогава Махапрабху казал на Рамананда Рая, че на цвят Той не е така златист, но от докосването на Радхарани е станал като разтопено злато. „Нейната нежност ме обви, а Тя никога не докосва друго, освен любимия Си, пастирят Кришна. Тогава кой съм аз? Виж и узнай това сам. Расараджа, олицетворението на върховния екстаз, наедно с извисената ценителка на този екстаз.”

Рамананда не можел да издържи повече на това, едва запазвал съзнание. И тогава отново видял златния *саннийаси* да седи пред него. След кратка пауза, Махапрабху рекъл: „Става късно, отивам си.” Рамананда припаднал, а Махапрабху се върнал в къщата на брамина. Само веднъж Махапрабху се показал по такъв начин пред Рамананда и никога повече пред никого друго в цялата Си *лила*. Само тогава Той изразил Себе си, показвайки Се в този облик: „Кой съм аз? Кой съм аз?” Така разказва Бхактивинода Тхакура.

Пандава Арджуна

Рамананда Рая ни е познат повече като Вишакха Сакхи. Но на повърхностно ниво, той притежавал някои аспекти от Арджуна и Махапрабху забелязал това. Бхавананда имал петима сина: Каланидхи, Судханидхи, Винанатха, Гопинатха и Рая Рамананда.

Махапрабху му казал: „Ти си Мой вечен приятел. Бхавананда е Панду, а петимата му синове са Панча-Пандава.” Рамананда е много близък, интимен приятел, също като Арджуна. Махапрабху е дал външното си впечатление, но вътрешното настроение на Рамананда е наистина това на Вишакха. Да виждаме Рамананда като Арджуна е нещо временно и външно, това е едно мимолетно чувство на Махапрабху. Арджуна е в *сакхийя-раса*. Външно Махапрабху се отнасял с Рамананда леко дистанцирано и с уважение.

Но вътрешно Той видял в него *сакхи*. Сварупа Дамодара и Рая Рамананда заедно Го утешавали, когато неизмеримият и неминуем поток на любовта в раздяла отнасял сърцето на Махапрабху и изглеждало, че Го измъчва. Тези двама приятели правели какво ли не за да успокоят Махапрабху. Отклоняйки вниманието Му в други посоки, те четяли от *шастра* според както били обстоятелствата, понякога давайки импулс на Неговата линия на мисли, а понякога отвличайки Го в свои посоки. Те давали най-

доброто от себе си за да облекчат Махапрабху и да възспрат привидно болезнените Му жестове и движения. В течение на дванайсет години непрестанно те правели това.

Мистичният стих

Адвайта Ачарйа почти отпратил Махапрабху. „Няма нужда повече да оставаш в този свят” казал Му той.

*Баулаке кабиха лока ха-ила баула
Баулаке кабиха ха е на викайа чаула*

„Моля, кажете на Шри Чайтанйа Махапрабху, който се държи като луд, че тук всички са полудели като Него. Кажете Му също, че на пазара никой вече не търси ориз.”
(Чайтанйа Чаритамрита Антйа-лила 19.20)⁵⁸

С това тайнствено стихотворение Адвайта изпратил на Махапрабху съобщение чрез Джагадананда Пандита. Махапрабху го прочел и се обезпокоил. Сварупа Дамодара, който знаел всичко, се зачудил какъв е истинският смисъл на този стих. Махапрабху отвърнал по скрит начин: „Не знам какво е истинското значение на тази поема, но ще се осмеля да гадая. Адвайта Ачарйа е много запознат с приемите на *шастрите* и с правилното поведение при обожанието на мурти. В обожанието мурти отначало се поканва чрез призоваване, след това остава за известно време за да получи служенето ни и когато това бъде изпълнено, мурти си заминава. Не можем да Го имаме завинаги. Когато целта, с която се е спуснал е осъществена, най-добре е Той да се оттегли. Не знам това ли е истинският смисъл, но предполагам, че е нещо такова.”
Тогаваш Сварупа Дамодара бил притеснен: „Адвайта Ачарйа ни казва сбогом!”
След това Махапрабху останал още дванайсет години, но настроението ми било неразбираемо за обикновените хора. Това било най-извисеното настроение на раздяла с Кришна – до крайна степен – и то имало различни физически и умствени прояви. В продължение на дванайсет години Той постоянно изгарял, като огън. Той показал как раздялата може да изгаря.

Никъде другаде не може да бъде намерено такова толкова интензивно чувство на раздяла с Бога. Този свят не е знаел дотогава, че чувството на раздяла от Бога би могло да бъде толкова силно, че да възпроизведе толкова много симптоми в тялото и ума. Нещо подобно на това откриваме единствено в живота на Шримати Радхарани. Но дори и там не намираме такава пълна изява на мъките на божествената раздяла. Такава степен на нарастване няма никъде и никога, такава непрестанна и силна божествена любов, такава саможертва.

⁵⁸ В превода на Рам Виджай Прабху на „Златния Аватар” (The Golden Volcano of Divine Love), същия стих е предаден изключително поетично:

***Кажете на нашия Прабху,
Който държи се като луд,
че всички са изгубили ума си.
Оризът вчера скъп, днес няма кой да купи.
В любов към Бог обезумялото човечество
Загърбва този свят и всяко притежание;
Кажете Му, луд човек Му праща туй послание.”***

Той изразява интензивната си саможертва пред олтара на Най-прекрасния. Такава влюбеност в Абсолютния Прекрасен, такава дълбоко увлечение не съществува в историята на света, нито дори в писанията. Такова нещо не е споменато никъде. А се е случило едва завчера, само преди петстотин години; и е записано в книгите, и е потвърдено от мнозина истинни люде, хора на образцовата мисъл. Има свидетели: Рупа, Санатана, Рагунатха, Сварупа Дамодара, Рамананда и толкова много други очевидци.

Гаура-Нагари отхвърлен

Връзките на Махапрабху с Вишнуприйа Деви и с Лакшмиприя Деви като Негови съпруги са в настроението Гаура-Нараяна, във Вайкунтха. Те се отнасят до *йуга-аватара*⁵⁹, не до Радха-Кришна. Не са на същото ниво, не са в една и съща равнина. Това е външно свързано с *йуга-аватара*. Гададхара представя по-висшата сфера, докато те изразяват енергията на Вайкунтха. Гаура-Нарайана е *йуга-аватара*, но във връзка с онази висша сфера. Неговото съпружество с Лакшмиприя и с Вишнуприя най-вече е във Вайкунтха концепцията.

Затова практиката на Гаура-Нагара не се приема от истинските учители в школата на последователите на Шри Чайтанйадева. Съществува спор. Гаура-нагарите смятат, че трябва да виждаме Гауранга като Кришна, както е дадено в „Шримад Бхагаватам“. Но Вриндавана Даса Тхакура, Кавираджа Госвами, Шестимата Госвами, както и други отхвърлят такава идея за Гауранга.

Един брамин, един *ачарйа* идва за да бъде учител, наставник, а не *нагара*, който да се наслаждава на девойки, както е във Вриндавана. Няма съответствие, не би могло да бъде така. Нещо куца. Той е приел позицията на *ачарйа* и в същото време играе ролята на развратник? Двете не могат да вървят заедно. Законът на *раса* не би допуснал това. Когато един мъж влиза в храма за да обожават мурти, съпругата му може да го придружава за да му помага в служенето и в *найведйа* (пригатвянето на дарове), както и в останалите неща, асистирайки му при обожанието. Но тя не може да се шегува и да се закача лековато със съпруга си в храма. Това би било *расабхаша*⁶⁰, несъвместимо. Там си има определено настроение. Когато съпругът е зает с обожанието на мурти в храма, жена му може да дойде и да му помага в приготвянията и останалите необходими неща, но не бива да води повърхностни разговори с него. Шегите тогава са недопустими.

По същия начин и Махапрабху идва в едно сериозно настроение за да раздаде божествената любов на света и чрез Святото Божие Име да разпространи съзнанието за Кришна. Той заема уважаваната позиция на проповедник. Затова тези две неща не могат да вървят заедно.

Истинските настроения на отдадените

Има три групи сред преданите. Едните са запленили повече от *Кришна-лила*, другите повече от *Гаура-лила*, а третите запазват баланс. Школата на Нарахари Саракара предпочита *Кришна-лила*. Те не приемат Махапрабху като *саннийас*. Виждат единствено онзи Кришна от Вриндавана. Може и да си слагат робата на *саннийаси*, но това е само външен аспект. Те не харесват тази принудителна идентичност и не я приемат. Такъв е

⁵⁹ специалната инкарнация за Кали-юга

⁶⁰ смесване на вкусове

техният темперамент. Те по-скоро изпитват болка от това. Каква е необходимостта от практикуването на всички тези саннийаски покаяния, понасянето на толкова трудности, лишенията от храна и почивка? Сърцата ги болят. Как биха могли да понесат всичко това? Ето защо те се оплакват от Махапрабху.

Джагадананда Пандита

Джагадананда Пандита имал настроението на Сатйабхама в Дварака концепцията. В онези дни триста мили деляли Навадвипа от Пури. Той донесъл огромна стомна, пълна догоре с *чандана*, сандалово масло, което най-често се нанася на главата, за да охлажда мозъка. Донесъл сандаловото масло от Бенгал до Пури и много смирено го предложил на Махапрабху, дали Той милостиво би го приел и помолил Неговия слуга Говинда: „Говинда, дръж го там някъде и от време на време намазвай главата Му. Махапрабху не може да спи, говори сякаш бълнува. Това масло много ще му е от помощ. Взел съм го от Шивананда, оригинално е.”

Говинда казал на Махапрабху: „Джагадананда е донесъл цяло гърне сандалово масло и молбата му е да си взимаш по мъничко от време на време, да разтриваш с него главата Си и тогава ще имаш здрав сън, което може би ще е добре за здравето Ти.” „Не, не, не! Това сандалово масло мирише твърде хубаво и хората ще рекът, че този *саннийаси* се среща с жена. Нека той си маже главата с ароматно олио. Аз не мога да правя такива неща. Я по-скоро го занеси в храма на Джаганатха, нека там светилниците да горят с това ароматно масло и така Джагадананда ще получи много по-голяма благословия. Говинда, махни го от стаята ми!”

След като Говинда се предал, Джагадананда Пандита взел стомната и директно пред Махапрабху я разтрошил в земята. Всичкото масло се изляло. Тогава той си отишъл в стаята и лежал в леглото си три дни. На третия ден Махапрабху чул, че Джагадананда пости откак е счупил гърнето. Като изминал и четвъртия ден, Махапрабху сам отишъл при него. „Джагадананда, Джагадананда, стани, отвори вратата! Днес ще приема *прасадам* готвен единствено от твоята ръка. Няма да приема друг *прасадам*! Ще се върна навреме за да се нахраня с храната, която сготвиш с твоите ръце.”

Какво можел да направи Джагадананда? Трябвало да се вдигне. И така той сготвил, а Махапрабху дошъл заедно с Говинда в определения час и приел *прасадам*. Махапрабху отбелязал: „О, толкова е вкусно! Днес ястията са толкова, толкова вкусни! Готвенето с лют гняв трябва да ги е подсладило така.” След това Той казал: „Приеми храната си сега, преди да съм излязъл. Преди да си тръгна от тук искам да видя, че си се нахранил.” „Не, не, не, Прабху, можеш да си вървиш, аз после ще ям. Разбира се, че ще ям.” Тогава Махапрабху рекъл: „Говинда, сядай там и ми докладвай, когато той приключи с храната си. Ти стой тук, аз тръгвам”.

Такаква е *вама-бхавата*⁶¹ на Сатйабхама. Гададхара Пандита е самата противоположност на това. Когато Сварупа Дамодара искал да го предизвика, казвайки, че Махапрабху бил вбесен и изрекъл тежки думи срещу него, Гададхара отвърнал: „Не, не, не, как мога да отвърна? Той е моят Господар, по-добре да изтърпя това. Не мога да дръзна да отвърна по същия начин. Не би било добре, не искам така! Лошо ще е да отстоявам себе си, да си позволя да правя забележки срещу съвета и съображението на Махапрабху. Не мога!” Въпреки подстрекателството на Сварупа Дамодара, Гададхара Пандита не се осмелил да се скара с Махапрабху.

⁶¹ бунтовническата природа

Сварупа Дамодара

Сварупа Дамодара е Лалита Деви в *Кришна-лила*. Там той дава разрешение да се присъединим към служенето на Радхарани. Той извършва щателна проверка, следейки за интересите на Радхарани. Такова интензивно внимание към служенето към Радхарани няма никъде другаде. Лалита Деви понякога дръзко се кара с Кришна. Тя поема риска дори да укорява Кришна: „Нима не познаваш достойнството на моята Кралица?”

Понякога Радхарани се засрамва вътре в Себе Си. Тя си мисли: „Какво ще каже Той за мен?” Лалита Деви ѝ отвърща: „Много е лошо да се срамуваш така. Стой си мирно. Не си знаеш интереса. Аз познавам Твоя интерес, знам какво е мястото Ти. Не мога да понеса достойнството Ти да бъде унижавано, никога!” Такова е настроението на Лалита Деви, на Сварупа Дамодара.

Сварупа Дамодара е постоянен спътник на Махапрабху в Пури. Той бил учен от най-висша класа, а също така и много добър певец. Без да се интересува от извисената си социална позиция, той изпълнявал най-простичките служения. Сварупа Дамодара бил винаги и навсякъде с Махапрабху. Когато Махапрабху изчезнал и бхактите Го търсили цялата нощ, Сварупа Дамодара претърсвал цялото крайбрежие с фенер в ръка да Го намери.

Позицията на Лалита

Рупа Госвами съчинил една строфа във възхвала на Лалита Деви: „О! Лалита Деви! Как ли е тя, най-близката приятелка на Радхарани?” Лалита Деви е малко агресивна по натура, намесвайки се и посредничейки в аферите между Шри Радха и Кришна. Тя се набърква във всичко, свързано с Радха и Кришна, приемайки Тяхната любовна връзка за своя отговорност. По природа тя е агресивна и нетърпелива. Но Рупа Госвами оправдава нейния нрав. Той пише: „Какъв е висшият стандарт на нейната любов и жертвоготовност към Радха и Кришна? Лалита Деви казва, че ако види дори само една капчица пот върху стъпалото на Радхарани или на Кришна, *радха-мокунда-пада*, тя ще дотича сякаш с хиляди тела. С такава пламенна готовност ще скочи тя да изтрие тази капчица пот. Ето каква е обичта на Лалита Деви към Божествената Двойка.”

В основата на нейната агресивност и вмешателство в работите на Радха и Кришна е голямата ѝ и дълбока обич. Това оправдава всичките ѝ дейности като всепризната водачка на спътниците на Радха-Кришна. Тя винаги се отнася към Божествената Двойка с толкова висок стандарт. Не може да понесе да има дори една капка пот върху стъпалото на Божествената Дама. Ето на такова ниво работи тя, като че ли има милиони тела, с които да поправи нередното, да отстрани тази капка пот. Тя не търпи да има и най-малък проблем, и най-дребен дефект. Много е агресивна и приказлива и се втурва да върши всичко, като че полудяла от желание да командва. Но в извора на това е голямата ѝ грижа за Тях; това я оправдава.

Понякога тя дори мъмре самата Радхарани: „Ти изобщо не знаеш как да се държиш с Кришна. Аз ще те науча какво да правиш. Недей да бъдеш толкова лесно-достъпна за Него. Пази достойнството Си!” Лалита заема позицията на покровителка на Радхарани, винаги поставя на първо място каузата и интереса на Радхарани. И винаги смята себе си за отговорна за всичко, което засяга Тях двамата.

Понякога тя ходи да се кара и с Кришна: „Ти не познаваш благородството и достойнството на любовта, която моята приятелка изпитва към Теб. Подбиваш се с Нея.

Не позволявам това!” От нашата светска гледна точка това е нещо неразбираемо. Ние сме същества от сферата на похотта. А макар да си приличат, разликата между двете е огромна. Едното е изкривено отражение на другото, самата му противоположност. Едното е *према*, върховна саможертва, а другото е просто похот, грубо сетивно удоволствие. Растоянието помежду им е като между Северния и Южния полюс. Ние сме полудели от похот, но тази лудост е извратена. В оригинал тя е нещо благородно. Тя е самозабрава, пожертвователност, безразсъдна жертвоготовност за радост на Първопричината, на неизмиримия Властелин. Това е възвишено. Силата на подобна интензивност никога не би могла да бъде пресметната, тя не влиза в сметките тук, в тази светска равнина. Отречение, освобождение, спасение – това са само негативните аспекти на похотта. Но апогеят на позитивният живот, на животът-жертва, може да бъде открит единствено там.

Закрилницата на Лила

Лалита Девии смята себе си за закрилница на Радхарани. „Аз съм Нейната пазителка, не позволявам на никого да омаловажава великата божествена любов и саможертва на Радхарани.” Лалита Девии се изправя като пазач дори пред Кришна, какво да говорим за обикновените хора. За Кришна това е най-безценната рядкост: такава е любовната жертва на Радхарани - най-интензивната, най-благородната.

Това е немислимо, непознато и непознаваемо. Можем единствено да предполагаме какво ли е. Но ако си мислим, че сме постигнали тази позиция, ако си мислим, че сме постигнали този идеал, с нас е свършено; постигнали сме нещо друго. То е толкова невъобразимо нещо, то е *адхокшаджа*⁶². Не е по силите да бъде уловено от ума или интелигентността ни, никога; *аван манаса гочара*. Неговото битие надхвърля умозрението ни и логическите ни съображения. Но все пак то съществува. И Лалита Девии има този специален темперамент; тя е от изключителна важност за *лилата* на Кришна, тя е пазителката на *лилата*.

Радхарани има и други приятелки. Някои са неутрални по отношение на връзката на Кришна с Радхарани, някои са леко пристрастни към Кришна, но Лалита Девии е сто процента пристрастна към Радхарани. Такава е Лалита Девии. Нейният Рожден Ден, денят на нейното появяване, е точно преди този на Радхарани.

Първата среща

Знаем, че Радхарани е намерена плуваща в едно лотосово цвете. Баща Й, Вришабхану Раджа, бил бездетен. Той бил цар на пастирите и закрилник на кравите. Но нямал деца. Един ден той намерил прекрасно момиченце в цвета на един лотос на сред езерото. Взел Я и Я отнесъл у дома. Момиченцето било изключително красиво, свършено, но очите Й били затворени.

Вришабхану Раджа бил приятел на Нанда Махараджа. От Нанда Махараджа Яшода научила, че нейната приятелка Киртида, жената на Вришабхану Раджа, е намерила момиче с изящна красота в някакво езеро, което обаче било сяло. И тя отишла да поздрави Киртида.

Като тръгнала за натам, Яшода взела със себе си Кришна. Докато жените си говорели, Кришна отишъл при хубавото момиченце. Внезапно Тя отворила очи и първото нещо,

⁶² отнасящо ума

което видяла, бил мъничкият Кришна. Така се разказва в историята: когато за пръв път отворила очи, Радхарани зърнала Кришна. Това е *лила*, вечно-продължаваща случка, история, което се повтаря по определен начин, като театрална драма. Драма, която се повтаря отново и отново във вечността. По милостта на Кришна, единична сцена от нея се проявява в настоящата земна *брахманда*, за да улови взора на хората от тази ера, променяйки виждането им. Единението в погледите на две деца.

После дошъл Вришабхану Раджа, а после Киртида започнала да храни бебенцето и така докато Я отгледали. *Вришабханудадхи нава шаши лекхе*, Рупа Госвами пише, че семейството на Вришабхану се сравнява с млечен океан, над който се издига луната като Радхарани. Колко красиво сравнение! Като луната Шримати Радхарани се въздига от океана на щастието на Вришабхану. Щастието на Вришабхану е огромно като океан, от който се ражда Вришабхану-нандини Шри Радхика.

Паракийя Раса

С времето Радхарани пораснала и дошло време да се омъжи. Съществуват различни гледни точки относно Нейната сватба. Някои казват, че веднъж Бог Брахма дошъл и оженил Радха и Кришна в гората. Според други Те били женени според социалните обичаи. В различните *калти*⁶³ са познати различни версии.

Но Махапрабху приема *паракий*⁶⁴ за най-висшата скъпоценност. Те никога не са били женени, но сърцата им не са знаели друг, освен единствения си любим. Връзката между сърцата им била пълна. Това не е случайно съвпадение, по-скоро сбъдната насъщна нужда. Волна любов, безразсъдно нарушаваща насоките и нормите на обществото и писанията, прекрочава концепциите за религиозните чувства, поемаща толкова рискове, само и само да бъде наедно с Кришна. Такава любов заема най-възвишената позиция. Тук има два много фини момента. Единият е, че това е възможно изключително рядко, иклучително трудно е да се постигне такава благоприятна ситуация. Другият е, че на тази степен човек поема най-големия възможен риск, без съображения за нищо друго. Ето на това е отредена най-висшата позиция: *паракийя-мадхурйя-раса*. В *мадхурйя-раса* обстоятелствата на *паракийя* са необходими, за да усилят *расата* до най-пълната ѝ интензивност.

Тази най-силна интензивност може да бъде постигната чрез подобна изкуствено-наложена оскъдица. Ако оризът и житото бъдат скрити в складовете за да се причини недостиг на храна, храната става изключително ценна. По същия начин редкостта, непозволеността, невъзможността за среща се създават в *паракийя-раса*. За да бъде подхранвана връзката между Божествената Двойка е нужна такава нагласа. Те пресичат всички видове забрани и съображения на религиозните норми. Това е най-висшият предел. Когато се срещат, Те не взимат под внимание нищо. На всяка цена, поемайки целия риск, Те са готови да Си служат един на друг. Интензивността нараства до невъзможност. Йогамайя прави така, че да вдигне интензитета до най-висш предел. Йогамайя успява да нареди така нещата, че единението Им да е най-плодоносно и насладно. Нужно е да бъде наредено така, за да бъде усилено до максимум Тяхното щастие.

Разбиране от нивото на жертвата

⁶³ епохи

⁶⁴ тайната любовна връзка

Във *ватсалйя-раса* Яшода се грижи за всичко, но малкият Кришна не е доволен от това. На него му дай да краде храна. Яшода запазва от всичко най-хубавото за да нахрани детето си, но на Него не му стига. Той иска потайно да си взима, а също да раздава храна и на другите. Това Му носи голяма наслада. Него не Го удовлетворява нормалния ред на нещата. Майка Му Го вика: „Идвай, момчето ми, сядай да хапнеш. Приготвила съм Ти много вкусни ястия. Ето, всичко това е за Теб. Моля Те, опитай.” Обикновено на Кришна не Му е сладко това, Той не може да яде с удоволствие. Затова тайничко се прокрадва и откъква разни неща, разхвърляйки ги на маймуните и на останалите момчета. Такава е буйната Му момчешка природа, Него правите пътища не Го удовлетворяват.

Във *ватсалйя-раса* Богът проявява своята деспотична природа, настоявайки да получава обичта на обкръжението си. Деспотичната Му природа присъства и в изискването за най-висша любов от страна на Неговата група приятелки в *мадхурйя-раса*. Всички тези неща трябва да бъдат разбрани по един научен начин.

Всичко принадлежи на Кришна. Яшода пригответя какво ли не за да удовлетвори Кришна, да Го накара да яде, да го нахрани. Но Той не е щастлив да получава нещата по такъв начин. Всичко Му принадлежи, Той се наслаждава на всичко, Той е Абсолютният. И все пак *ахер ива гатих премнах свабхава*, също както за змията е естествено да се движи извивайки се, така и извиващите се движения на вълните на любовта са естествени. Нека подходим по този начин. Ако разберем тези взаимовръзки стъпка по стъпка по научен път, тогава ще можем да отвърнам на всеки въпрос, който би могъл да възникне. „Какъв е този идеал за Бог, та той е развратник? Той е крадец! Тези неща са несъвместими с идеала за светостта на Бога?”

Обикновено хората идват и ни атакуват по този начин. Но те забравят, че не могат да разберат, нито да следват това. То трябва първо да бъде разбрано от нивото на жертвата, не от нивото на наслаждението или експлоатацията. Това е отвъд отречението и жертвата; това е посветеност. Той е собственикът и консуматорът на всичко, на всичко! Той може без друго да си вземе всичко. Всичко е за Него. И никой не е в позицията да прави коментари относно това. То е вечно и неустойимо; това е потокът на божествената сфера. Най-висшият фундаментален поток, потокът на изначалната равнина, има такава природа. Не съществува въпрос за морал, защото не съществува втора страна. Той е Единственият. Той действа по такъв начин. Никой не може да поставя въпроси, да оспорва или да възразява. Такъв е по природа.

Пригответе се за Абсолютната Лила

Дошли сме да порицаваме Бога, но кои сме ние? Що за позиция заемаме, та проявяваме завист и ревност към Неговите дела, които са *адвайя гйана*, Абсолютни? Ние самите сме обвиняемите, *нирматшаранам сатам*. В началото Ведавйаса казва: „Онова, което ще изрека тук, не е за зловни, злонамерени и ревниви завистници. Подобни глупци и завистливи злоумници нямат достъп до *лилата* на Кришна, която ще опиша. Само състрадателните, невинните и онези, които разбират Неговата позиция, които разбират кой е Той могат да влязат.” Той не може да бъде оспорван. Ако поставяме под въпрос делата на Абсолютния, значи Той греша. Но Абсолютната *лила* никога не може да бъде сгрешена. Тя е безпричинна и неустойима. Тя е най-сладката и най-чистата.

И ние, мнителни и противопоставящи се, нима ние ще Го порицаваме и корим? Ние сме престъпници и ще бъдем наказани за това. Такава е всеобхватната вълна. Той е Властелинът. Всичко е за Него. Той е за Себе Си. Той не е отговорен пред никого, нито е длъжен да дава обяснения на някого. Да беше така, тогава Неговите Абсолютни

характеристики биха били компрометирани. Абсолютната вълна е такава; не я е грижа за никого.

Ние също имаме достъп до това. Ако можем да го оценим, можем да получим достъп. Така бихме усетили вкуса на онази толкова фина по качеството си сладост. Имаме право на това. Ако само можехме да се настроим, ако само можехме да приключим с цялата завист и злоба, бихме открили в сърцата си тази Абсолютна по природата си сладост. Тогава ще бъдем истински участници в тази *лила*. Ще намерим и добием най-висшия екстаз в дълбината на сърцата си. Нека се приготвим за Абсолютната *лила*. Това е, което ни е необходимо. Трябва да сме отворени за да приемем Абсолютната вълна на сладостта, която идва към нас: опитайте се да разберете! Чрез божествения посредник можем да се приготвим да открием тази равнина на сладостта. Това е фонът на *лилата* на Радха-Кришна. „Шримад Бхагаватам” и Чайтанйа Махапрабху ни дариха това прекрасно нещо. Трябва да сме несебични до краен предел. Такъв е стандартът на безкористността, на себе-изличаването, на себе-отдаването и самозабравата. Тогава бихме могли да учатваме. Вселената, характеристиките, движенията, сладостта на Абсолютната вълна, на вълната на сладкия Абсолют са неустойими. Никоя сила не може да им противостои. Крайното битие на реалността има такава природа. То не е равновесно, а динамично. Екстазът, щастието са динамични, такава е и движението им. Можем да участваме в това ако просто се откажем от себичността си, от чепатия си и завистлив извратен нрав. Тогава ще бъдем приети като пригодни да се свържем с онази най-фундаментална вълна от Абсолютна сладост.

Това е фонът на Радха-Говинда *лила*. Трябва да подготвим себе си по такъв начин, ако искаме да се доближим до онази най-висша равнина на божествеността. Това е Вриндавана, такива са характеристиките на Вриндавана. Махапрабху и *ачариите* Бхактивинода Тхакура и Бхактисиддханта Сарасвати Тхакура дойдоха, за да донесат това на света.

Съвременната наука

Какво ще дадат на света научните открития и изобретения или която и да било друга частична религиозна концепция? Свами Махараджа⁶⁵ раздаде тази най-висша концепция надлъж и шир по света. Светът най-после трябва да дорасне до тази идея. Целта е да достигнем до това. Свами Махараджа подготви основата, призовавайки света да дойде и да види. „Това не е антинаучно; напротив, то е най-научната, най-логичната, най-очевидната и най-щестливата цел на живота ни. Елате, всички елате!” Махапрабху дойде за да ни разкаже за щастието на живота. Да узнаем на какво можем да се надяваме, да научим, че животът ни може да се извиси до толкова високо ниво. Опитайте се да разберете какво е това. Какво е това? Тук ние обикновено сме впримчени в похотта, дори и животните. Навсякъде откриваме, че има някакъв вид удоволствие, което ни привлича, но какво е то? Опитайте се да го анализирате. А когато външните ни изпълнени със злоба и погрешно разбиране покрития се натрошат и разпаднат, ще открием истинската му красота. В оригинал това е онази велика божествена любов, а обезобразеното ѝ и изкълчено отражение е което действа в този свят. Дори животните и дърветата са луди по тази наслада. Кое стои в извора ѝ, кой е идеалът на това очарование, опитайте се да разберете това. В най-висшите простори тя е толкова сладостна, толкова чиста, толкова жадувана; тя е истинската пълнота и радост на всеки от нас.

⁶⁵ А.Ч. Бхактиведанта Свами Прабхупада

Тя включва целия одухотворен свят, всичките му части. Тя съществува, божествената първопричина съществува! Изкривеното ѝ отражение тук ни държи в плен и донася неприятните си реакции на сетивното наслаждение. Но в изначалната си форма тя е толкова цялостна! Върнете се у дома! У дома е хубаво! Сладостта, красотата на нашия дом съществуват! Така е описано всичко това в „Шримад Бхагаватам“; Махапрабху и Гаудия Матх ни призовават да разберем къде е пълнотата на собствения ни живот. Нека осъществим съдбата си, нека добием висшето щастие.

Красота отвъд силата

Силата не е най-крайната контрола; красотата е. Властта на красотата е много сладостна и естествена. Силата, страхопочитанието, уважението, величествеността - всички те стават банални, когато „Бхагаватам“ престава да разбира нещата за Кришна като Бог. Концепцията за Нарайана остарява. Красота, любов и хармония – никога не е имало нищо по висше.

Шри Чайтанйадева ни дарява това, Вриндавана ни дарява това: съзнанието за Шри Кришна. Нашият Гуру Махараджа и Свами Махараджа го раздадоха нашироко по света, известявайки концепцията за Кришна, концепцията за красотата, хармонията и любовта. Това е самият извор, всемирната причина, разбираването за Абсолюта, а не нещо друго. В тази фундаментална концепция намираме облекчение. Можем да почувстваме, че сме въвн от опасност, че няма повече да бъдем жертви на силата. Обичта, красотата, любовта, хармонията са най-висшите идеали, които някога са били разбирани. В последното си откровение Вйасадева дарява това на света. Самата същина, най-крайната цел на живота е тази: да се свържем с Кришна концепцията за Абсолюта. За онези, които разбират нещата в такава равнина, дори слугите на Нарайана във Вайкунтха се намират в нищожна позиция.

Захвърлени надолу във Вайкунтха

Рагунатха Даса Госвами е наричан *ачарйа* или онзи, който дарява *прайоджана-таттва*, най-висшето благо на живота. Той е авторитетът в тази област.

Той казва, че ако имаме твърде голям афинитет към служене на писанията, ще бъдем захвърлени в *паравйома*. Няма да бъдем допуснати да заемем мястото си в земята на свободата, където спонтанната любов е Кралицата, която управлява всичко. Кралицата на Любовта ще ни изхвърли надолу към Вайкунтха. „Върви там, изпълнявай задълженията си според както ти нареждат писанията, според както е пресметнато че трябва, според онова ново вълнение, което пораждаат респектът и страхопочитанието. Отивай там!”

Тук царува единствено простичкото, обикновено, спонтанно и чистосърдечно служене към Бога; намираме се всред това просто нещо. Не ни интересува нищичко друго, освен обекта на нашата любов. Това е нашият водач, нашата шастра, нашето всичко. Не знаем нищо друго и не искаме да знаем.

Най-фината сила – силата на обичта, на любовта, на служенето – е най-великата, която светът някога е познал. Нека се откажем от цялата си правна или физическа сила, нека те не ни интересуват. Такава е Шакти. Даден е примера с Ашутос Мукхерджи, известен Бенгалски господин. Той бил изпращан от правителството на няколко пъти да замине за Англия, но майка му не го пускала. Въпреки всички инстанции, майката

контролира сина си. Взимайки прахта от майчините си нозе, той би могъл да направи всичко! Така чувствал той. Обичта и любовта царуват, а силата се проваля. Махапрабху казва, че да даваме това или онова на Бога е самоизмама. Дайте любов, божествена любов, *према*! Това вече е нещо; това е всичко. Вместо да даваме пари или да отдаваме физическата си сила, любовта е истинската същина на всяко съществуване. Нея нека предложим на Бога. Така ще възлезем на равнината на любовта, на онази равнина от любов, която Кришна е създал около Себе Си. Бог приема облика на Кришна в равнината на любовта, а това е най-фундаменталният и най-фин план. Той е отвъд цялото това привидно творение с най-различна природа. Стъпете на тази равнина. Опитайте се да проникнете в това царство, където Бог е Кришна, а обкръжението е Вриндавана. Опитайте се да получите достъп до тази земя. Там ни очаква най-щастливият живот. Милостта е по-красива от справедливостта. Не можем да виним справедливостта. Справедливостта си е справедлива. Не можем и да си помислим да я обвиняваме. Как бихме могли? Но тук съществува милост отвъд справедливостта. Не можем да отречем това. Кой е Този, който може да простре милостта си над справедливостта? Той трябва да има такава сила, че да компенсира изискванията на справедливостта. Бог има тази сила, затова може да дари милост. Този аспект на Бога произтича от любовта и нежната обич. Как искаме да заживеем там!

Кралицата е Любовта

Любовта е над всичко. Любовта е единственото съкровище в този свят. *Дхарма, артха, кама, мокша*. *Дхарма* е дългът, нашето служене към обществото и обкръжението ни, без очакване на награда. Това е нещо като влагане на средства в банка, събиране за по-късна употреба, най-вероятно в отвъдния живот. Натрупваме го в банката, а после изразходваме всичко за сетивни удоволствия. Нищо повече. *Артха* е благосъстоянието, богатството, което прави възможно сетивното ни наслаждение и ни позволява да раздаваме и на другите. В най-нисш смисъл *кама*, сетивната опитност, е съкровището, което преследват всички – *кама*, наслаждението на сетивата. *Дхарма, артха, кама* и четвъртото е *мокша*. Знаем, че това съкровище не е истинско съкровище, то е просто омая. То е напредък в погрешна посока. Затова трябва да се помъчим с всички сили да се измъкнем от тази игра. Ние просто играем на конците на Майя, която ни омагьосва с всички тези нищожни неща, всички тези сетивни наслади от най-различен вид. Трябва да се измъкнем; това е *мокша*, освобождението. Безкрайната сила, безграничната всепривличаща любов, себеотдаването – това е най-висшата изява на Безкрайността. Това са Радха-Кришна, всепривличащата Двойка; както казва нашият Гуру Махараджа – доминиращата и доминираната половини. Позитивното и негативното, могат още да бъдат наречени. Привличането е най-фундаменталният елемент – навсякъде. Всичко останало може да бъде елиминирано, игнорирано, забравено ако се докоснем до привличането, до любовта. Ако сме във връзка с любовта можем да пренебрегнем всичко друго. Пълнотата на нашето съществуване, цялото ни съществуване, всичко е любов. Любовта е принципът, който стои в центъра; тя е единственото пълно осъществяване на всяко съществуване. Самата същина на съществуването е в нея; тя не може да бъде пренебрегната или предизвикана от никоя друга форма или аспект на истинския ни живот. Неопровержима и абсолютна, Кралицата, Абсолютната Императрица е Любовта. Никой и нищо не може да се сравни с Нея. Всички ще трябва да признаят поражението си, ако се противопоставят на принципа на Любовта.

Махапрабху посочва, че това е най-същностното нещо в този свят. Каквото и да виждаме, каквото и да намираме или изпитваме, с каквото и да влизаме в досег – любовта е най-важната нужда и най-дълбоката пълнота. „Шримад Бхагаватам” извлича есенцията от всички разкрити писания и заявява, че най-жадуваното, най-истинското и изначално нещо е божествената любов. Нека не се впускаме в тичане насам-натам, търсейки пълнота и осъществяване. Убедително съсредоточавайки вниманието си, нека се насочим в тази посока. Това е най-висшата същност на творението, предназначена за нас през вечностите.

Рискът усилва настроението

Стига сте гонили вятъра. Съберете и съсредоточете всичките си сили за да вървите в тази посока, опитайте се да стигнете до храма на божествената любов: *асам ахо чарана рену джушам ахам шйам*. Рискувайте! Рискът засилва настроението. Необходима част от най-висшата форма на любов е да се рискуват светските придобивки. Рискувайте тъй наречената чистота в този свят в търсене на божествената любов. Много внимателно направете това.

Нютон, великият учен, казва: „Аз не знам нищо”. Това е начинът. Колкото повече човек навлиза в чистотата, толкова повече смята себе си за нечист. Такава е природата на безграничното измерение. Понеже очарованието е така безпределно, то не може да бъде определено по друг начин. Колкото повече е постигнатото, за толкова повече е жадуваното. Реализирането на Безкрайността е с такъв характер. Колкото повече можем да напреднем, толкова смятаме себе си за по-безпомощни да продължим нататък. Това е неизмерима равнина.

Нека разберем, че любовта е същностната есенция на живота; без нея не бива да съществуваме. Любовта е толкова скъпоценно и присъщо ни съкровище, че би трябвало да напуснем живота си ако сме лишени от това съкровено вътрешно богатство: любовта към Кришна, към Абсолютния.

В търсене на Кришна

Разширете обхвата на търсенията си. Къде се намирате? Кой сте? Как би трябвало да продължите? Тези въпроси са от остра необходимост – заради самите нас. Не можем да ги избегнем. Не можем да предскажем нивото на мисълта в това търсене: Брахман, Параматма или Бхагаван. Търсенето на Бхагаван е най-възвишеното, търсенето на Шри Кришна, Красивата Реалност. То е вътрешноприсъща ни естествена необходимост в наш собствен интерес; не можем да го избегнем. Разумният човек, който не желае да се самозалъгва, не би могъл да избегне търсенето на Кришна за собственото си добро, от най-насъщна нужда.

Търсете щастието, *расо вай сах*. Търсете най-добрата утеха. Това е базисен въпрос.

Това би трябвало да бъде единственият въпрос в света. Търсете Шри Кришна. Търсете, потърсете любовта, потърсете екстаза в най-висшата му форма. Четете и плачете. Какво направих? Ето от какво имам нужда, а как пиляя дните си! Разкайте се, плачете!

Изживях дните си безцелно, сам себе си предадох, аз съм самоубиец!

Възстанете срещу себе си и срещу тъй наречените си приятели. Нямаме работа тук.

Четете и плачете, направете нещо или умрете! Тръгнете във външната посока, иначе призовават собствената си смърт. Нека това бъде вашият начин на живот, на цялото ви съществуване. По най-научния възможен начин потърсете Шри Кришна, Красивата

Реалност. Това е най-висшата цел на човечеството. Там всички проблеми ще намерят разрешение. Всичко ще бъде хармонизирано. Не бива да има оплаквания в този опит. Всяко отклонение от това основно напътствие, от този всеобщ призив е измама, ненужна и вредна. Това е истината, това е нуждата на всекиго, де що има живот. Най-общото движение, най-силният, всеобхватен и приятелски зов е този: „Вървете към Кришна!” Нека всичко друго затихне. Нека всички останали теми замлъкнат. Ако остане само този едничък призив истинското благополучие на света ще бъде опазено. Това е всестранен, не-сектански призив. Той би могъл да бъде взет за сектански от онези, които обичат да изопачават, но всеки нормално мислещ човек ще разбере, че това е най-всемирният идеал.

Търсете Шри Кришна, вървете към божественото царство, присъединете се към всеобщия марш към божиите земи. Освободете себе си, така че да можете да се завърнете у дома, при Бога. Ние се препираме наред чужди земи за въображаеми печалби. Нека спасим всички, нека ги отведем у дома. Това е възможно само по благодатната милост на Абсолюта. Оттам идва вълна, която да ни отведе къщи. Единствено тези, които знаят къде е домът ни, могат да ни донесат тези новини и да ни отведат там. Този зов е откъм къщи; някой ни вика у дома.

Цялостното удовлетворение

Във Вриндавана ще открием, че жаждата ни за промяна на обкръжението и на компанията ни е утолена. Остава вечната жажда за все по-близко общуване с Тях. Няма вече възможност за промяна към по-висше обкръжение. Единственият въпрос, който остава е как да ставаме все по и по-близки с това обкръжение. И това се превръща в причина за всичките ни действия – все по и по-интимната връзка с всички там. Обкръжението е вечно, но в интимността на връзката има промяна и ние получаваме напътствия според нея. По този начин и там има развитие. Има някаква необходимост, според която служенето се променя. Съществува и определен вид повторемост, но тя е вечно свежа, вечно нова. В тази равнина времето тече, но е вечно! Такива са делата на Йогамайя.

Когато най-после дойдем до тази равнина, ще добием най-пълното удовлетворение на всички вътрешни части в нашата система, цялостна пълнота във всеки атом, във всяка съставна частичка от нашето духовно тяло. *Пра ти анга лаги канде, пра ти анга мора.* „Всяка черта, всеки член на моето тяло плаче и стене за единение със съответния член на твоето тяло.” Връзката - *самбандха* - с обкръжението може да достигне такава степен, че всеки атом, съставлящ духовното ни тяло и ум, ще копнее за единение със съответната част на обкръжението.

Така, по този приятелски начин, мнозина влизат в това битие, а Йогамайя нарежда всичко. Такава е висшата концепция. *Пра ти анга лаги кане, пра ти анга мора.* „Всеки атом от моето съществуване е в любовно съответствие с онова, което ме обгръща, а то е Кришна. Съзнанието за Кришна ме заобикаля, от вси страни ме прегръща. Потъвам, изгубвам се в свят от Кришна съзнание. Всеки от моите атоми сякаш изпитва отделно насладата на Неговата прегръдка.”

Извор на всички други раси

Това е възможно да се случи само в една любовна връзка – всеки атом да бъде прегърнат, поет в интимно съприкосновение с Него. Това се нарича *ади-раса* или

мукхйа-раса – то е изначалният извор на всички други *раси*. Махапрабху дойде с този дар: *мадхурйа-раса*. Тя е *анарпита чарим чират*, онова, което никога преди не е било раздавано.

Ако Махапрабху не се бе появил в тази Кали-юга, как бихме могли да понесаме живота си, как бихме могли да продължаваме да живеем? Онова, което Той ни дари, е самата същина на живота, самият вкус, очарованието на живота. Без него, мислим, е невъзможно който и да е да остане жив на този свят. Гауранга ни разкри това. Да не бе дошъл, нямаше да сме живи. Невъзможно е да се живее, ако бъдем лишени от святата, преблага, милостива божествена любов. Как бихме узнали, че Радхарани стои над всичко в света на божествената любов? Всичко, което имаме, ни е дарено от Него и сега за нас животът има смисъл да се живее. Иначе е самоубийство.

В този човешки живот ние долавяме връзката си с това, и все пак прекарваме дните си в гонене на вятъра. Колко от своето време посвещаваме на това търсене? Безброй маловажни неща си присвояват времето и енергията ни и ние не можем да се съсредоточим в тази своя най-свята надежда. Нека не бъдем винени по-малко от онези, които са изгубили нишката. Тяхното успокоение е, че не знаят. Но ние сме по-виновни от тях.

Знаейки повече и отговорността ни е по-голяма. Какво обяснение ще дадем на учителите си? Получили сме известно знание и все пак хабим енергията си по неправилен начин, пилеем силите си. Как ще обясним това? Ние сме по-достойни за порицание. Да служим на онези, които могат да служат на Нея – това е начинът да Я доближим, служейки на слугите на слугите Й. Бъдещето ни е спасено ако по някакъв начин можем да бъдем причислени към групата на слугите на Шри Радхика.

Раса – позитивното разбиране за освобождението

За Вайшнавите, учениците на „Бхагаватам“, последователите на Махапрабху, съдбата е окончателно предопределена в търсене на Кришна. Ние не искаме нищо друго освен Кришна. „Бхагаватам“ бива описван като зрелият плод на дървото на Ведите. Ведите са родили този плод драговошно. Какъв е той? *Раса*. *Свайам Бхагаван Кришна Врадженда-нандана*. Този е зрелият плод на ведическото дърво. Веда е олицетворението на разкритата Истина и този вътрешен поток ражда плодът. А когато този плод узрее – това е „Бхагаватам“.

Но слушайки собствените си предразсъдъци, ние се опитваме да добием нещо от Ведите, от самото дърво. Животните ще се опитват да дъвчат листата му, някой друг ще го отсече из корен, но естественият плод на дървото на Ведите, най-висшата разкрита истина е Кришна. *Расо вай сах; ираддхайа майан локам*. Чрез вярата си можем да добием тази висша *раса*. Тя е дар от най-висок порядък. Тя е дарът на целите Веди. *Веда-мата гайатри*, мантарта Гайатри също е устремена към този сладостен обект. Нека извлечем това значение на Гайатри. *Ганат-трайате*, онова, което чрез мантруване дарява освобождение. А каква е дефиницията за освобождение? *Сварупена вйавастхитих*: да се заемем с най-съкровения си дълг. Гайатри сочи към тази цел.

Зрелият плод

Вамши, флейтата на Кришна, прави същото. В най-висш смисъл ще намерим правилно приложение на служенето си. Това е звукът. Флейтата на Кришна прави това чрез своя звук. Звукът впечатлява и вдъхновява всекиго. „Ела в сладко служене! Заеми се със

сладко служене.” Това е зовът на флейтата на Кришна и на Гайатри, *Веда-мата*. Същото нещо, което е казано във Ведите, звучи и във флейтата. Което е във Ведите е и във флейтата. *Нигама калпа тарор галитам пхалам* казва Вйасадева във въведението към „Шримад Бхагаватам”. Каква е необходимостта от тази нова книга? Тя е *нигама калпа тарор галитам пхалам*. *Нигама* значи Веда и тя е сравнена с дърво. И „Бхагаватам”, естественият узрял плод, идва по своя воля. Не по принуда. А ние пием нектара му, *бхагаватам расам алайам мухур ахо расика бхуви бхавуках*.

Ако наистина сме способни да мислим, ако имаме правилен стремеж, нека дойдем да отпием от този *расам*. Той е естественият плод на *Веда-калпатару* – той е *гайатри ганат трайате*. Ако мантруваме Гайатри мантрата, ще бъдем освободени. Позитивната концепция за освобождението е *сварупа-сиддхи*, непоколебимост в себето. И в тази си непоколебимост трябва да дойдем в досег с Кришна в различни *раси* за да получим своето уверено и привързано служене. И така, нека пием от истинския нектар, за да изпълним със смисъл живота си. В него е нашето удовлетворение. Инак всичките ни опити ще бъдат безплодни напъни. Нужно е единствено да приложим енергията си по правилен начин за да бъде успешен животът ни. Този съвет от разкритите писания е към всички нас. *Шринванту вишве амритасйа путрах*. „О, нектарни синове, чуйте! Родени сте за *амрита*, родени сте за да вкусвате нектар. Не се задоволявайте с по-малко. Събудете се, станете! Търсете *амритам*, търсете този нектар, тази радост! Ом! Голямо ДА! ДА! Онова, което търсите, съществува! Не се отчайвайте, не се разочаровайте! Разкритите писания казват, че го има. Жаждата ви ще бъде утолена. Вие сте родени за това, заслужавате го по природа. Не се страхувайте, не се обърквайте, не се връщайте. В съкровената ви същност то вече ви е дадено, то ви принадлежи; вие го имате, там е. Няма да намерите щастие в нищо друго. Пригответе се да посрещнете края на своите дълги търсения, посрещнете дълголипсвалата ви *амрита* в пълната ѝ цялост, с всичките ѝ качества. Нека нямаме никакви други дела, никакви други анджименти освен *кришнансадхана*. ”

Радха-дасйа

Когато бях в Мадрас, в Чайтанйа Матх в Маяпур се проведе Вйаса Пуджата на Прабхупада. Професор Шанниал бе написал статия на английски по този повод. Там се казваше: „Аз не познавам Кришна, но понеже ти ми бе казал, че трябва да Го обожавам, аз го правя.” Аз не можех да разбера скритото значение на тези думи. Не можех да се начудя защо той казва така. Три или четири години по късно една случка в Радха Кунда ми помогна да разбера.

Парамананда Брахмачари дойде при Прабхупада и му разказа, че Диванът⁶⁶ на Щата Бхаратпура прави поклонническа обиколка на Радха Кунда простирайки тялото си на земята и напредва бавно, измервайки дължината на всяка последователна прострация. Парамананда Прабху каза с жар на Прабхупада: „Те толкова високо почитат Радхарани!” Тогава Прабхупада излезе от вътрешните си пространства и рече: „Да, но тяхното и нашето отношение към Радхарани са доста различни. Те идват при Радхарани, защото Тя е любима на Кришна; но нашата позиция е тъкмо обратната. Ние обожаваме Кришна, защото е любим на Радхарани. Ние се интересуваме от Радхарани, а Тя обича Кришна. И само защото Тя иска Кришна ние имаме каквато и да било връзка с Него”

⁶⁶ мюсюлмански управник

Дотогава аз не разбирах какво бе написал Професор Шанниал. По-късно прочетох, че някои *дживи* са родени от *анга-джйоти* на Баладева, от незабележимото божествено сияние *брахмаджйоти*. Това е изворът, от който някои от нас са родени. Едни имат връзка с *анга-джйоти* на Баладева, но други произлизат от ореолът на Радхарани и Нейната група. Тези души имат пряка връзка с Радхарани. Тя е тяхната Господарка и те неизбежно следват всичко, което Тя прави.

Прабхупада ни каза, че ние наистина сме *шактаси*, поклонници на Божията енергия; не *шактаси* като поклонниците на Дурга, а *шуддха-шактаси*. Истинската изначална енергия, отдадената на Кришна половина, е във Владжа. Както пряката, така и непряката връзки с Кришна се проявяват чрез Нея. Такава е позицията на Радха. Ние научихме всичко това от Прабхупада.

Такова е значението и на *санниаса-мантрата*. В обичайните *мантри* се установява директна връзка с Кришна, но в *санниаса-мантрата* нашата духовна връзка очевидно е с гопите. Това е *Радха-дасйа*, служенето на Радхика. То е над *Кришна-дасйа*.

Смисълът, същността на *санниаса-мантрата* е *гопи-дасйа*.

Срещата в Курукшетра

И в Навадвип, и във Вриндавана основата е една и съща. В Навадвип за да спечели победа над група опозиционери, Махапрабху напуска семейния Си живот. И във *Вриндавана-лила* е почти същото. Опозицията във *Вриндавана-лила* идва от Матхура във формата на Агха, Бака, Путана, Тринаварта и другите демони изпратени от Цар Камса. За да изкорени опозицията Кришна трябвало да замине за Матхура. А когато отишъл там открил, че опозицията е широко разпространена.

Тъстът на Камса Джарасандха, Калайавана, Шишупала, Дантавакра и мнозина други били враждебно настроени към Кришна. Кришна бил обещал на гопите, че след като приключи с враговете Си ще се завърне във Вриндавана да си играе кротко с тях. За да изкорени партията на опозицията се наложило Кришна да замине надалеч. И Той казал на гопите в Курукшетра: „Все още имам някои врагове. След като се справя с тях, ще се върна при вас.” Такава надежда дал Той на гопите в Курукшетра.

В Саманта-панчака, Курукшетра, Кришна се срещнал с жителите на Вриндавана след дълга, може би около стогодишна раздяла. Гопите се молели на Кришна: „Ние не сме *йоги*, на които им стигат абстрактните разсъждения върху Теб. Да не мислиш, че като *йогите* ще се удовлетвори с въображенията си? На нас тия не ни минават. Нито пък сме *карми*, влезли в дълг към природата. Да не би да идваме пред вратата Ти да просим опрощение? Ние не принадлежим към нито една от тези две групи. Искаме да живеем с Теб като семейство; не да Те използваме за каквато и да било друга цел. Искаме да живеем простичък семеен живот с Теб. Нима не знаеш това? А Ти първо ни изпращаш Уддхава, а сега ни избягваш от толкова дълго време? Не се ли срамуваш?”

Скритото значение в думите им е, че те по фин и мек начин ясно показват, че няма да се удовлетворят с нищо друго. „Ти със сигурност знаеш това, много добре го знаеш. Ако милостиво дойдеш, ако Те имаме напълно, ако Си наш – тогава молитвите ни ще намерят отговор. Няма да се задоволим с нищо по-малко от това. Ние не говорим с абстрактни мисли, нито пък се опитваме да Те използваме за да ни дадеш облекчение всред клопките на материалната природа. Ние не разбираме телесното съзнание. Не желаем освобождение от последващите страдания на материалния живот. Всичко това не ни интересува. Ние не го съзнаваме. От какво наистина се нуждаем? Искаме да служим само на Теб в нашата любовна връзка. Моля те, опитай се да направиш това.”

И отговорът на Кришна към тях също има вътрешен смисъл: „Знаете, всички хора Ме искат. Чрез преданост те искат да им помогна да достигнат най-висшата позиция във вечния свят, в света на вечната благодат. Ако добият такава връзка с Мен, те се смятат за щастливци. Но Аз смятам Себе Си за щастливец, защото имам вашата любов. Имам безценната обич в сърцата ви, ето защо съм така щастлив.”

Радхарани успява да види скритото значение в отговора на Кришна. И е удовлетворена. Където и да се намира във физически смисъл, в сърцето си Той е само Неин. Съвсем скоро Той не може да не се завърне при Нейната група. Кришна идва така близко до Радхарани, така близко до гопите след толкова дълга раздяла. Той се чувства виновен, като да е извършил страшно престъпление.

Идвайки при гопите и спомняйки си силата на тяхната любов и отдаденост, Кришна се чувства престъпник. Той се превива да докосне стъпалцата на Радхарани. *Ким падам те нуташи випана*. Един поет представя така тази сцена, а поемата му е събрана от Рупа Госвами в неговата „Падйавали”. Кришна влиза в досег с атмосферата на Вриндавана. Той е Цар, върховен Цар на цяла Индия, но когато се доближава до гопите, се чувства като престъпник.

Той пада в нозете Й: „Ти си така извисена, така възвишена. Толкова отдавна Те изоставих, следвайки делата си. Без да се опитам да Ти дам щастие, Аз се захванах с най-различни дейности.” Прекланяйки снагата Си, Той почти успял да докосне нозете на Радхарани. Но отстъпвайки бързо назад, тя издумала: *ким падам те нуташи...*

„Защо се опитваш да докоснеш нозете ми? Да не си полудял?! Ти си моят господар, от Теб не се очакват обяснения. Ти си по-чист от всичко. Не си направил нищо лошо. Ти си моят Свами, моят съпруг, моят Господар, а аз съм Твоя слугиня.” *Свамини хи тантрия*. Така е наредено във Ведическите писания; в тях откриваме, че мъжът има такава свобода, но не и жената.

„Не си извършил оскърбление като си ме изоставил за да свършиш всичките си задължение. За известно време си бил зает на друго място, какво от това? Къде тук е вината Ти? Това няма значение, писанията и обществото Ти дават това право. Не си извършил престъпление, това не е грях. Ти имаш цялата свобода, не си направил нищо лошо. Имаш толкова много задължения, а аз съм единствено за да Ти служа. Аз не можах да запазя този стандарт. Аз съм истинската престъпница, аз съм виновницата. Бечестието е у мен, грешката е изцяло у мен.

Ти не носиш отговорност за нашата раздяла. Защо чувстваш вина, защо мислиш, че си постъпил неправилно? Аз съм престъпницата. Положителното доказателство за това е, че все още продължавам да поддържам живота си. Толкова силна е любовта, която изпитвам, и въпреки всичко съм още жива. Аз не умрях от мъка в раздялата с Теб.

Показвам лицето си пред света... Аз не съм Ти вярна. Не успях да запазя стандарта на верността, достоен за Твоята любов. Затова аз съм престъпницата, не Ти.

Записано е от светците във всичките писания, че жената трябва да е благодарна и дълбоко предана на мъжа си като на Господ. На тази наша среща нека падна в нозете Ти и Те помоля за прошка, защото аз не Те обичам наистина. Грижа се за тялото си и показвам лицето си пред света. Аз не Ти подхождам, затова моля Те, прости ми. А Ти искаш да докоснеш нозете ми! Недей!”

Това е идеалът на любовта ни към Кришна. Нека ние, незначителните, имаме това отношение към Безграничния. Каквато и мъничка връзка или внимание да получим по което и да е време, нека Му отдаваме винаги цялото си внимание. Нямаме друга алтернатива. Махапрабху казва: *ека бхакти*⁶⁷, изключителна преданост към Единствения Кришна, Абсолютното добро. Абсолютната любов е тиранична и нашият

⁶⁷ еднонасочена преданост

нрав трябва да бъде такъв, след като сме толкова нищожни. Ако желаем нещо така огромно - не е несправедливо изискването да е такова. Нашата надежда, нашата приспособимост, разбирането ни трябва да са такива. Каквато е била срещата в Курукшетра.

Нямам любов към Кришна

Махапрабху също казва подобни думи: *на према гандо'сти*. „Нямам и капчица божествена любов към Кришна. Защо лея изобилни сълзи ден и нощ, безспир? Защо плача за Кришна? За да се покажа, да се престоря, че имам *кришна-према*, божествена любов към Кришна. Играя театър за да си спечеля славата, че съм слуга на Кришна и да измамя хората. Аз съм жалък лицемер. Ето положителното доказателство за това: все още съм жив. Аз не умрях. Ако имах истинска любов, щях да загина в тази раздяла. Това е положително доказателство, че нямам и капка *кришна-према* у себе си!”

Кришна-према е толкова възвишена, толкова привлекателна, че веднъж влязъл в досег с нея, никой не би могъл да преживее без да я вкусува отново и отново. Невъзможно е! Тя е толкова висша, толкова пленителна, толкова привличаща, така красива и сгряваща сърцето. Просто би било невъзможно. Такава божествена любов към Кришна не може да бъде добита в този земен свят. Невъзможно е човешко същество да докосне такава любов. Ако някой случайно влезе в контакт с нея, раздялата е невъзможна. Той не може да я забрави. Не може да живее без нея.

Ако по случайност някой се е докоснал до нея, а после е последвала раздяла, той би умрял на място. Тя е така увличаща, така извисена, че човек би загинал незабавно, оставайки без тази насъщна, витална преданост на висшия благороден живот. Тя е така велика, така красива, прекрасна, възвишена! Ние сме на този свят за да търсим тази крайна цел. Махапрабху ни донесе вестта, че такова жизненоважно нещо съществува, животът на самия ни живот. Невъзможно е да продължаваме да живеем без тази любов. Махапрабху дойде, за да раздаде на всички тази надежда.

Карттики – Шримати Радхарани

Карттика *маса* е познат като *нијама-сева маса*. През време на този период отдадените се опитват да следват определена програма за да усилят предаността си. Леността не се поощрява. Нужно е да си определим дадена програма от предани усилия – като четенето на *шастра*, изпълняването на *киртан* или някоя специфича предана дейност, която би ни помогнала да напреднем към своята цел. *Нийама* означава да регулираме живота си според определен план за служене.

Трябва да регулираме *сева* достигайки до *ашта-калийа-сева*, 24 часово служене на Бога. По всяко време нека това бъде наша тенденция, а особено през Карттика; това много би зарадвало Кришна. Ако го правим във връзка с Радхарани, Кришна още повече ще го оцени, защото тогава то би било в хармония с Неговата възвишена любима.

Карттика *врата* е популярна сред Вайшнавите и специално сред Гаудия Вайшнавите, чиято висша цел е *Радха-дасйа*. Те съвестно спазват този месец. Каквото и да е споменато в *шастра*, ние го спазваме. Гаудия Вайшнавите дълбоко почитат Карттика *врата*, обетът на специално служене през време на месец Карттика.

В писанията са споменати много правила и ограничения и онези, които пламенно желаят това следват тези правила и обичаи, почитайки по този начин Радхарани. Тя харесва Карттика *врата*. Някакви ограничения трябва да присъстват във всекидневните

ни дела. Насочвайки всичките си усилия в една точка, нека се опитаме да развием любов към Нея, защото Тя е Карттики.

Ашта-калйа-лила

В Навадвип ние обикновено препоръчваме възпяването на *аштоттара шата-нама* на Махапрабху и Кришна, Техните 108 имена. В тях е дадена цялата Им *лила*. Човек може да се докосне до цялата *лила* на Махапрабху, както и на Кришна. Сутрин и вечер повтаряйте осемте *шлоки* на Махапрабху. Нашият Гуру Махараджа ни караше да пеем като Вайкунтха. Денят е разделен на осем периода и ние пеем за *лилата* през време на тези осем периода. Като Вайкунтха: така е препоръчано в една песен на Бхактивинода Тхакура, за да се влезе в досег с цялата *лила*.

Осемте *шлоки* на Махапрабху - „Шикшаштака“ - съдържат в себе си всички разгърнати идеи като в орехова черупка. *Бхаджана*, цялата *Кришна-лила* е скрита в тези осем *шлоки*. В бенгалския им превод Бхактивинода Тхакура е композирал няколко песни, разкриващи по-дълбокото им значение, които ни довеждат съвсем близко до онези високи идеи на най-висшите ни реализации.

Карттика е специален месец, в който ние се опитваме да дадем най-доброто от себе си за да развием всичките си чувства и да ги насочим така, че да можем да намерим вътрешната си връзка с Кришна. Влагайки своята енергия дори по най-минимален начин през време на Карттика *махина*, можем да добием по-добри резултати, също както по време на война капиталистите откриват по-добри възможности за извличане на облаги. За кратко време те печелят много; така е навсякъде. Също и тук има определени периоди от време, когато използването на енергията ни по един целенасочен начин би било по-ползотворно. Така е през Карттика *махина*. Чистотата на намерението е почти гарантирана, тъй като целта е да удовлетвори Радхарани, Божествената Енергия.

В последните си години нашият Гуру Махараджа обикновено прекарваше месец Карттика понякога във Вриндавана, а понякога в Пури с определена група отдадени. В своята последна година, той спазваше този месец в Пури. Ние бяхме с него. Преди това той беше във Вриндавана, а после се върна от Пури и през същата тази година ни напусна през месец Магха. Ние бяхме през този последен месец с него в Пури през 1936 г. На 1 януари 1937 г. той напусна.

Свайам Бхагаван и Свайам Рупа

Свайам Бхагаван винаги е с Радхарани, всички останали са по-ниско. Свайам Бхагаван е винаги със Свайам Рупа, Радхарани. В *раса* Свайам Бхагаван винаги стои до Радхарани, а Свайам Пракаша стои до другите гопи. Свайам Пракаша е първокласен дубликат, или факсимилие, на Кришна. Съществува първокласен дубликат, второкласен дубликат и т.н.

В *раса* единственият Свайам Бхагаван е до Радхарани, а до другите гопи е Свайам Пракаша. По такъв начин съществува градация. И така, най-висшето постижение за нас е *радха-кинкара*⁶⁸. Заради Радхарани можем да вкусим служенето към Свайам Бхагаван. Свайам Бхагаван и Свайам Рупа. Висококачественият поток, който тече през Тях, това е,

⁶⁸ слугиня на Радха

за което копнеем. Нашата *прайоджана* – крайната ни, най-висша надежда и перспектива е тази.

Когато Свайам Бхагаван и Свайам Рупа са в единение и извършват Своята *лила*, това е най-висшето нещо. Колкото и далечна връзка да усетим с Тях, ние жадуваме единствено за нея, *рупануга-дхара*. Това е достъпно за най-мъничките Им отдадени, *манджарите*. Те могат свободно да влизат в най-дълбоката *лила*. По-зрелите приятели, *сахите*, не могат да се доближават. Те нямат право на това, но групичката на Рупа Манджари може да го прави най-свободно. Това са много висши теми.

Неприемливо е да говорим за всички тези неща.

Вие ми помагате да извлекам от съкровената дълбина на сърцето си толкова прекрасни, скъпоценни неща. Само с ваша помощ тези стари спомени отново се върнаха свежи при мен. Принуждавате ме да извадя на показ от вътрешната природа на предишен мой живот тези неща, които съм получил като богатство от моя Гурудева. И аз отново съм благословен да видя тези съкровища. Тази възможност ми е дарена като си спомням онова, което съм чул в божествените нозе на своя Гурудева. Аз просто искрено ви го повторих. Така е. Такова е нашето обучение – онова, което съм получил в божествените нозе на Гурудева.